

სამეცნიერო ჟურნალი „ხელისუფლება და საზოგადოება
(ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)“

Scientific magazine

"AUTHORITY AND SOCIETY"

(History, Theory, Practice)"

Научный журнал "ВЛАСТЬ И ОБЩЕСТВО"

(История, Теория, Практика)"

№ 4 (44) 2017, ტომი II

**ღია დიპლომატიის ასოციაციის
სამეცნიერო ჟურნალი**

**Scientific magazine of
The Open Diplomacy Association**

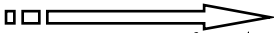
**Научный журнал
АССОЦИАЦИИ ОТКРЫТОЙ ДИПЛОМАТИИ**

ISSN 1512-374X

ჟურნალი დაარსებულია 2005 წელს საქართველოს ტექნიკური
უნივერსიტეტის სახელმწიფო მართვის კათედრის მიერ

UDC 378(479.22)(051.2)

ხ. 402

სარედაქციო კოლეგია:

შოთა ღოღონაძე	მთავარი რედაქტორი
ოთარ ქოჩორაძე	მთავარი რედაქტორის
მოადგილე
ოთარ ბაღათურია	პასუხისმგებელი მდივანი

ნანა ავალიანი, რუდიგერ ანდრესენი, მუშუა აბრამი (ბარმელია), ევგენი ბარათაშვილი, გიორგი ბაღათურია, ოთარ ბაღათურია, რასა ბელოკაიტი, ანანტასია ბანიჩი, იური გორიციკი, ვახტანგ ბუჩუკი, შოთა ღოღონაძე, ელენ ღრაკე, ჰარალდ ვერტიცი, ბენადი იაშვილი, სერჯო კამიზი, რინარდ მასი, მიხაილო მელვიდი, როინ მებრეველი, იოჰიკა მიცუი, ბადრი ნაკაშიძე, ლიზავეტა ქახანინა, ბუდი ნურანი რუჩანა, რამონ ვიეტრო-სუარესი, ბერტ სურმიულენი, ქეიტი ქოქრაშვილი, ოთარ ქოჩორაძე, რუსუდან ქუთათელიაძე, მაია ჩხეიძე, ვიანესლავ ძიუნძიუკი, ია ხუბაშვილი. ენდრიუ ლენუქს ჰარდინგსი.

ჟურნალი ხელმძღვანელობს თავისუფალი პრესის პრინციპებით. გამოქვეყნებული მასალების სიზუსტეზე პასუხისმგებელია ავტორი. გამოქვეყნებული მასალები გამოხატავს მხოლოდ ავტორთა პოზიციას და შესაძლოა არ ემთხვეოდეს რედაქციის შეხედულებებს.

რედაქციის მისამართი:

საქართველო, თბილისი, 0175, კოსტავას ქ. 77, VI კორპუსი,
I სართული, ტელ. 236-45-14,
77 Kostava st., 0175 Tbilisi, Georgia.
Tel. [+995 32] 2364514

e-mail: geoandependip@yahoo.com

ვარუჟანის გაფორმება: დავით ბაღათურია

ჟურნალი გამოდის კვარტალში ერთხელ, 4 ნომერი წელიწადში
 ჟურნალის ელექტრონული ვერსია განთავსებულია ვებგვერდზე:

<http://odageorgia.ge/?page=gamocemebi>

ჟურნალის რეფერირებული მასალა განთავსებულია საერთაშორისო
 სამეცნიერო ელექტრონულ ბიბლიოთეკაში: <http://www.eLIBRARY.ru>

ს ა რ ჩ ე მ ი

თეორია

ოთარ ქონორაძე სულიერი უშიშროება, როგორც ეროვნული უშიშროების შენარჩუნების აუცილებელი პირობა-----	5
საჯარო მმართველობის პრაქტიკა	
სალომე კენტოშვილი სამოქალაქო და სოციალური პასუხისმგებლობის მიზნები და დანიშნულება-----	17
Svetlana Cebotari, Sergiu Plop THE PRINCIPLE "PACTA SUNT SERVANDA" IN THE RELATIONSHIP OF THE RUSSIAN FEDERATION - REPUBLIC OF MOLDOVA-----	23
მერაბ გოსელაშვილი უმალესი სკოლის მენეჯმენტი - განათლების ახალი ტექნოლოგია, სწავლების პროცესის გაუმჯობესებაში (უმალეს სკოლაში სტაჟირების ინსტიტუტი)-----	32
Анна Кухарева СТАНОВЛЕНИЕ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ: ОПЫТ ГЕРМАНИИ-----	38
ლუბა კოზმავა საქართველო ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების მოსახლეობასთან უწყვეტიანი კავშირის წარმოების, განხორციელებისა და შეფასების ტექნოლოგია	51
Азад Энвер оглы Омаров ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ СИСТЕМОЙ ГРАЖДАНСКОЙ ЗАЩИТЫ КАК ФАКТОР ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ: ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ В ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ-----	60
ზაზა წვერავა კრიზისების დახასიათება მმართველობითი ბადაწყვეტილებების მიღების თვალსაზრისით-----	72
ეკონომიკა	
თამარ რევაზიშვილი მღბრადი განვითარება და „მწვანე“ ეკონომიკა-----	79

სამართალი

გიორგი კეკელიძე
აღგიეობრივი ღონის უსაფრთხოების ინსტიტუტები
ამერიკის შეერთებულ შტატებში----- 84

Светлана Шоптенко
ПОНЯТИЕ И ВИДЫ АДМИНИСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦИОННЫХ
ПРОИЗВОДСТВ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ
ОРГАНОВ----- 97

სახელმწიფო და რელიგია

Михайло Мокієнко
МІСІЯ ТА ЦЕРКВА В СУЧАСНОМУ П'ЯТИДЕСЯТНИЦЬКОМУ
РУСІ----- 108

Татьяна Калениченко
ДЕСЕКУЛЯРИЗАЦИЯ В КОНТЕКСТЕ ОТНОШЕНИЙ ВЛАСТИ И
РЕЛИГИИ: ПРИМЕР УКРАИНЫ----- 120

საზოგადოება

ანა კუპრავა-გოგოლაძე
საბანბეზო სათათბირო - სსრკ-ში მოქმედი არასასამართლო
საღამსჯელო ორბანო----- 127

ნინო ტარტარაშვილი
ხელოვნება, როგორც რეალობის ხელახალი მხნალობა (აიხ
რენდის მიხედვით)----- 147

პრაქტიკა

Ирина Севрук, Олександр Гегечкорі
МЕЖІ КЕРОВАНОСТІ ПОСТСУЧАСНОЇ АРМІЇ ТА ЕТИКА
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ----- 156

Инна Остапенко
КОНТРОЛЬ КАК СПОСОБ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЗАКОННОСТИ И
ДИСЦИПЛИНЫ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЧАЛЬНИКА ВОЕННОГО
ГАРНИЗОНА----- 172

თ ე ო რ ი ა

ოთარ ოჩორაძე
სულიერი უშიშროება, როგორც ეროვნული უშიშროების
შენარჩუნების აუცილებელი პირობა

**“ღმერთი ზეციდან მიწაზე ჩამოვიდა და სამშობლო დაერქვა”.
ფრანჩესკო დე სანკტისი**

წარმოდგენილ სატატიაში მოცემულია სულიერი უშიშროების, როგორც საქართველოს პოლიტიკური უშიშროების საფუძვლისა და ეროვნული უშიშროების შენარჩუნების აუცილებელი პირობის, ძირითად საფრთხეთა ანალიზი და მათი დაძლევის გზები.

საკვანძო სიტყვები: პოლიტიკური უშიშროება, სულიერი უშიშროება, ეროვნული ინტერესები, კულტურული თვითმყოფადობა.

უშიშროება, ეს აუცილებელი და საკმარისი ფაქტორების სტაბილური ქსელური ურთობლიობაა, რომელიც საიმედოდ უზრუნველყოფს თითოეული ადამიანის ღირსეულ ცხოვრებას; ოჯახის, საზოგადოებისა და სახელმწიფოს სიცოცხლისუნარიანობის ყველა სტრუქტურის დაცვას; ადამიანთა ინტერესების, ღირებულებების, იდეალების, მიზნების, ოცნებების, მათი კულტურისა და ცხოვრების წესის, ტრადიციებისა და სამართლიანობის დაცვას მიუღებელი რისკების, შიდა და გარე გამოწვევებისა და საფრთხეებისაგან.

უშიშროების არსისა და შინაარსის გაცნობიერების ყველაზე ქმედით ინსტრუმენტს წარმოადგენს საკითხისადმი სისტემურ-ვილოსოფიური მიდგომა, რომელიც ყურადღებას ამახვილებს სისტემის (ქვეყნის, სახელმწიფოს, ერის, საზოგადოების, როგორც სისტემების) მთლიანობის, მდგრადობის, სტაბილურობის, ნორმალური ფუნქციონირების განვითარების შენარჩუნებაზე.

სულიერი უშიშროება წარმოადგენს ეროვნული უშიშროების შენარჩუნების აუცილებელ პირობას. სულიერ უშიშროებაში, ზოგად კონტექსტში, იგულისხმება ეროვნული კულტურის უმნიშვნელოვანესი ხარისხობრივი მახასიათებელი მთლიანობაში, რომელიც განსაზღვრავს მის უნარს – ხელი შეუწყოს მოსახლეობის ცხოველმყოფელობის ნორმალურ პირობებს. ხოლო უფრო ფართო გაგებით, სულიერი

უშიშროება, შეიძლება განისაზღვროს სულიერ-ზნეობრივ ჭრილში, როგორც საზოგადოების ხარისხობრივი მახასიათებელი, რომლისთვისაც სულიერ-ზნეობრივი მდგომარეობა წარმოადგენს ძირითადი სოციალური ინსტიტუტების, კულტურისა და იდეოლოგიის ფუნქციონალური თანხმობისა და სიცოცხლისუნარიანობის ერთ-ერთ ინდიკატორს.

სულიერ უშიშროების ანალიზი გულისხმობს საზოგადოების სულიერი უშიშროების უზრუნველმყოფი უმნიშვნელოვანესი სოციალური ინსტიტუტების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული პრობლემების სავალდებულო ინსტიტუციონალურ ანალიზს. აქედან გამომდინარე, ჩვენ მთავარ საკვლევ საკითხს წარმოადგენს: რა ახდენს გავლენას ეროვნული სახელმწიფოს მდგომარეობაზე?

კვლევის ჰიპოთეზა კი მდგომარეობს შემდეგ ურთიერთდაკავშირებულ და ურთიერთგანპირობებულ გარაუდებში (დაშვებებში):

1. თანამდროვე სახელმწიფოს მდგომარეობაზე ზეგავლენას ახდენენ: სახელმწიფოებრიობის ხარისხი და ეფექტიანობა, უნარი პასუხი გასცეს შიდა და გარე გამოწვევებს, გარემოზე ზემოქმედების რესურსი, საკუთარი მოსახლეობის სიცოცხლისუნარიანობის ხარისხი, დემოკრატიული განვითარებისათვის ინსტიტუციონალური პოტენციალი (კონკურენციის, წარმომადგენლობითობის, აღმასრულებელი ხელისუფლების შეზღუდვისა და მონაწილეობის ტრადიციები);

2. “საშინაოსა” და “საგარეოს” პირობითობა თანამედროვე პოლიტიკაში;

3. პოლიტიკური სამყაროს ახალი განზომილებები და სივრცეები;

4. პოლიტიკური გარემოს ტრანსნაციონალიზაცია (ტრადიციული ერი-სახელმწიფოების მრიდან, “ზემოდან”): არასახელმწიფოებრივი და ზესახელმწიფოებრივი აქტორები, ტრანსნაციონალური ურთიერთქმედება და ურთიერთკავშირები, მსოფლიო პოლიტიკის ტრანსნაციონალური დღის წესრიგი, ტრანსნაციონალური ურთიერთქმედების ახალი არხები და ინსტრუმენტები. ახალი დინამიკა სუბნაციონალურ პოლიტიკურ სივრცეებში: თანამედროვე სამყაროს ლოკალიზაცია და ფრაგმენტაცია, პოლიტიკური (ძალაუფლებრივი) უფლებამოსილებების მზარდი პორიზონტალური და ვერტიკალური დაშლა, მსოფლიო

პოლიტიკის ახალი კონფლიქტური პოტენციალი (ახალი კონფლიქტები “ჩვეულ” რესურსებზე და სხვა).

საზოგადოების სულიერი უშიშროების სტრუქტურაში უნდა გამოიყოს მისი უმნიშვნელოვანესი ელემენტი: კულტურული დამოუკიდებლობა – ვინაიდან, კულტურა, როგორც ადამიანის ტვინის კოლექტიური პროგრამირების სფერო, წარმოადგენს საგარეო ზემოქმედების უმთავრეს სამიზნეს. კულტურული ზემოქმედება წარმოადგენს ყველაზე ეფექტიან მეთოდს სასურველი მიზნის მისაღწევად, რადგანაც მისი მიზანი გონებაზე და ცნობიერებაზე კონტროლს ითვალისწინებს. ასეთი კონტროლი, საერთაშორისო დონეზე, ძალაუფლებრივი ურთიერთობების შეცვლის ქმედით ინსტრუმენტს წარმოადგენს: “კულტურული იმპერიალიზმის მეთოდებით შესაძლებელი ხდება ისეთი დამაჯრებელი გამარჯვების მიღწევა, რომ სხვა მეთოდები უკვე ზედმეტი ხდება. თანამედროვე პირობებში კულტურული იმპერიალიზმის როლი მნიშვნელოვანია იმ თვალსაზრისით, რომ შესაძლებელს ხდის შემზადდეს ნიადაგი სამხედრო დაპყრობისა და ეკონომიკური ზემოქმედებისათვის. ამ მეთოდის გამოყენების ტიპური მაგალითია: სახელმწიფოში – ზემოქმედების სუბიექტში – მესუთე კოლონიის მხარდაჭერა”. [1, გვ. 182]

ცნობილი ფრანგი ეთნოგრაფი, სოციოლოგი და კულტუროლოგი, კლოდ ლევი სტროსი (1908-2009) თავის ფუნდამენტურ ნაშრომში “რასა და ისტორია” აღნიშნავდა, რომ ძნელია იმის წარმოსადგენაც კი, თუ როგორ შეიძებოდა ერთ ცივილიზაციას იმისი იმედი ჰქონოდა, რომ მეორე ცივილიზაციის ცხოვრების წესით ისარგებლებდა, თუ ამის სანაცვლოდ, თავისთავადობაზე არ იტყოდა უარს. მართლაც, მსგავსი გარდაქმნის მცდელობამ შეიძლება, მიგვიყვანოს ორ შედეგამდე: ეს იქნება ერთ-ერთი ჯგუფის Patern-ის (პატერნი - ნიმუში, შაბლონი (მაგ. ქცევა) [2] დეზორგანიზაცია და მოსპობა; ან ორიგინალური სინთეზი, მაგრამ ამ შემთხვევაში ეს იქნება მესამე Patern-ის წარმოშობა, რომელიც წინა ორთან შედარებით შეუთავსებელი ხდება”. [3, გვ. 710]

კულტურულ დამოუკიდებლობას ახასიათებს ის, რომ მისი ეფექტიანი ფუნქციონირება შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ხელისუფლებასა და საზოგადოებას გააჩნია ეროვნული ცხოვრების წესისა და ტრადიციების შენარჩუნებისა და კულტურული აღწარმოების უნარი მიმდინარე გლობალიზაციური პროცესების მიუხედავად.

არავის არა აქვს უფლება ხელჰკოს საუკუნეების განმავლობაში ჩამოყალიბებული ერის თვითმყოფადობა, მისი ეროვნული ცხოვრების წესი და ისტორიული მესხიერება.

ხელისუფლების ვალდებულებას წარმოადგენს დაიცვას (და არა ყოველ ჯერზე ხელახლა გადაწეროს ქვეყნის ისტორია წამიერი პოლიტიკური სარგებლის მისაღებად) ხალხის მატერიალური და სულიერი ფასეულობები ნებისმიერი ხელყოფის მცდელობისაგან, საიდანაც არ უნდა მოდიოდეს საფრთხე, შიგნიდან თუ გარედან.

აქედან გამომდინარე, სულიერი უშიშროების უმთავრეს მიზანს წარმოადგენს – არ დაუშვას ყოველივე ეროვნულის ნიველირება: ენის, წეს-ჩვეულებების, ტრადიციების, კულტურის და ისტორიის. ყველაფერი ეს ხალხის ეროვნულ მონაპოვარს შეადგენს. ერი და ეროვნულობა არის უფლის მიერ ბოძებული ადამიანთა მოდემის გარჩევის კეთილი და უმტკივნეულო ფორმა.

პოლიტიკური მეცნიერების ქართული სკოლის ერთ-ერთი ფუძემდებლის, პროფესორ ირაკლი რეხვიაშვილის აზრით, ერი არის ღმერთის ქმნილება, ერთადერთი და განუმეორებელი. ერის შემოქმედებითი გენია ჰქმნის სულიერებას, რომლის გარეშეც ერს არ შეუძლია არსებობა და იგი თანდათან იღუპება. ერის არსებობის პირობას მისი სულიერება წარმოადგენს. მასთანაა დაკავშირებული სამშობლო, მამული, რწმენა. ერის კულტურაში სულიერების გამოვლინება წარმოადგენს უფლისადმი მიძღვნილ ჰიმნს. მიწიერ საქმეებში სულიწმიდის საშუალებით გადმოსული სულიერებაა სამშობლო და მამული. გაცისკროვნებული სულიერების საშუალებით ერი მარადიულობას უკავშირდება.

ერი და ეროვნულობა არის ნებისმიერი ეთნოსის არსებობის ფიზიკური და სულიერი საფუძველი. ადამიანი, სადაც არ უნდა ცხოვრობდეს, ახსოვს და უყვარს თავისი ერი, რწმენა და მამული. პატივს მიაგებს წინაპრებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი არის “ადამიანი არსაიდან”, ჯიშისა და ჯილაგის გარეშე. ხალხი, რომელიც დაკარგავს ეროვნულ სახეს, უსახო მასად, ზოგჯერ კი უბრალოდ ბრბოდ იქცევა. [4, გვ. 159]

სულიერი უშიშროება – ეროვნული უშიშროების მდგენელია, გამოხატული ეროვნული ცნობიერების ხარისხობრივ დონეში, რომელიც ასახავს საზოგადოების ცხოველყოფილობის, მისი კულტურისა და ისტორიის ტრადიციებს, ასევე საზოგადოების მორალურ-პოლიტიკური ერთობის დონეს.

სულიერი უშიშროება უზრუნველყოფს სახელმწიფოს პოლიტიკურ უშიშროებას, რაც გამოიხატება საზოგადოების მიერ მთავრობის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების მხარდაჭერასა და ხელისუფლებისადმი ნდობაში.

სულიერი უშიშროების დონე განსაზღვრავს პიროვნების, საზოგადოებისა და სახელმწიფოს უნარს – ოპერატიულად მოახდინონ შიდა რეზერვების მობილიზაცია ეროვნული უშიშროების საფრთხეების წარმოშობისას.

სულიერი უშიშროების დონე დაფუძნებულია მსოფლმხედველობის, ზნეობრიობის, რელიგიის, ეროვნული იდეის, პატრიოტიზმისა და ისტორიული მემკვიდრეობის სისტემების მუდმივ განვითარებასა და სრულყოფაზე.

სუვერენულმა სახელმწიფომ თვითონ უნდა უზრუნველყოს ქვეყნის ფიზიკური არსებობისა და სრულფასოვანი განვითარების ყველა პირობა. ამ ვალდებულებათა აღსრულება კი უპირველესად მოითხოვს მოსახლეობაში სახელმწიფოებრივი ცნობიერების განვითარებას.

სახელმწიფოებრიობა, როგორც ღირებულება გულისხმობს პიროვნებისათვის საკუთარი ქვეყნის ერთიან მთლიანობად აღქმას და ამ მთლიანობის დაცვის ვალდებულებას; იგი, ასევე, გულისხმობს მოსახლეობის ყოველი ჯგუფის მიერ საკუთარი თავის მიკუთვნებას ქვეყნისადმი, როგორც ერთიანი მთლიანისადმი; სახელმწიფოებრიობის ღირებულების გათავისება ნიშნავს, რომ პიროვნება საკუთარ ბედს უკავშირებს ქვეყნის ბედს, ითავისებს ქვეყნის კულტურას, მის ისტორიას და მომავალს - ხდება ქვეყნის მოქალაქე.

სახელმწიფოებრიობის, როგორც ღირებულების საგნობრივი გააზრებისათვის ჩვენ შეგვიძლია გამოვიყენოთ სახელმწიფოებრიობის კომპოზიტური მახვენებელი, რომელიც გამოიყენება იმის განსაზღვრისათვის, შეუძლია თუ არა სახელმწიფოს შეინარჩუნოს თავისი არსებობა, უზრუნველყოს თვითმყოფადი განვითარება, გადაწყვიტოს საშინაო და საგარეო საკითხები, ანუ გამოიყენოს თავისი სუვერენული პეროვატივები.

სახელმწიფოებრიობის მახვენებლის სტრუქტურაში შედის: სუვერენული სახელმწიფოებრიობის არსებობის დრო, საგარეო დახმარების წილი შიდა ეროვნულ შემოსავალში, საგარეო სადავალიანებო დამოკიდებულება, ქვეყნის ტერიტორიაზე უხცოური ან საერთაშორისო სამხედრო კონტიგენტების არსებობა, შიდა კონფლიქტები: მსხვერპლის არსებობა და

მასშტაბები, შიდა კიონფლიქტების ტერიტორიული გამოხატულება, შიდა კონფლიქტების გავლენა რეჟიმის სტაბილურობაზე, დომინირებული ეთნოსის წილი ქვეყნის მოსახლეობის სტრუქტურაში, ეროვნული ვალუტის მიზმის რეჟიმი.

დღეისათვის “სახელმწიფოებრიობის ღიდერების” უმრავლესობა - დემოკრატიული არჩევანის, ცხოვრების შედარებით მაღალი ხარისხისა და დაბალი საფრთხის ქვეყნებია, ხოლო “სახელმწიფოებრიობის ცნობიერების ხარისხი” თანამედროვე მსოფლიოში არსებული საფრთხეების დონის უკუპროპორციულია და პირდაპირ პროპორციულია ცხოვრების ხარისხის.

ცხოვრების ხარისხის მაჩვენებელი შეიცავს იმ მონაცემებს, რომლებიც ახასიათებენ მატერიალური და სულიერი სიკეთის მოხმარების დონეებს. იგი ასახავს სახელმწიფოს მიერ თავის მოქალაქეებთან მიმართებაში საკუთარი ფუნქციების წარმატებულ და ეფექტიან რეალიზაციას და ნაწილობრივ გადაიკვეთება ადამიანური განვითარების ინდექსთან, მაგრამ შეიცავს სხვა მნიშვნელოვან პარამეტრებს.

ცხოვრების ხარისხის მაჩვენებლის სტრუქტურაში შედის: მოსალოდნელი სიცოცხლის ხანგრძლივობა დაბადებისას; შსპ ერთ სულ მოსახლეზე (აშშ-ს დოლარებში მყიდველობითი უნარის პარიტეტის მიხედვით); მოსახლეობის ჩართულობა დაწყებით, საშუალო და უმაღლესი განათლების სისტემაში; ჯანდაცვის ხარჯები ერთ სულ მოსახლეზე (აშშ-ს დოლარებში მყიდველობითი უნარის პარიტეტის მიხედვით); გადამდები დაავადებებით სიკვდილიანობა (ქვეყნის მოსახლეობის 100.000 ადამიანზე); სიკვდილიანობა დაზიანებებისაგან (უბედური შემთხვევები, მკვლელობები, სუიციდი და სხვა; ქვეყნის მოსახლეობის 100.000 ადამიანზე); სიკვდილიანობა 1 წლამდე ბავშვებში.

ცხოვრების ხარისხი უფრო მაღალია დემოკრატიული ორიენტაციის ქვეყნებში (თუმცა, დასაშვებია რეგიონალური გამონაკლისები). ცხოვრების ხარისხი დამოკიდებულია წარმატებულ და მდიდარ სახელმწიფოებრიობაზე (თუმცა, არ არის გარანტირებული მის მიერ). ყველაზე სერიოზული წინააღმდეგობა ცხოვრების ხარისხის უზრუნველყოფის გზაზე - საშინაო და საგარეო საფრთხეებია.

შიდა და გარე საფრთხეების მაჩვენებელი გამოიყენება იმ საფრთხეებისა და გამოწვევების მასშტაბებისა და

ინტესიურობის შესაფასებლად, რომლებსაც აწვდება სახელმწიფო.

შიდა და გარე საფრთხეები მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავენ სახელმწიფოების ცხოველყოფილობასა და მათ მიერ თავიანთი ფუნქციების შესრულებას. კონკრეტული სახელმწიფო შეიძლება შეეჯახოს საფრთხეთა მანქვენებელში შეტანილიდან რამდენიმეს ან მათ უმრავლესობას.

შიდა და გარე საფრთხეების მანქვენებელის სტრუქტურაში შედის: შეიარაღებული აგრესიის საფრთხის არსებობა (მთავრობის შეფასებით); ტერიტორიული პრეტენზიების არსებობა უცხო სახელმწიფოების მხრიდან; ქვეყნის ტერიტორიაზე არალეგალური სეპარატისტული ან ანტისამთავრობო მოძრაობების არსებობა; ტერორიზმის საფრთხის არსებობა; ლეგალური სეცესიონისტული მოძრაობების არსებობა ქვეყანაში; ხელისუფლების არაკონსტიტუციური შეცვლის მცდელობები ან სახელმწიფო გადატრიალებები; ქვეყნის ტერიტორიის განლაგება სტიქიური უბედურებების მზარდი საშიშროების ზონაში; დაუბალანსებელი ექსპორტი - ერთი/ორი საქონლის დომინირება ექსპორტის სტრუქტურაში (50% ან მეტი); ენერგომატარებლების დამოკიდებულება იმპორტზე; მიმდინარე საგადამხდელი ბალანსის ქრონიკული უარყოფითი საღდო; საკვების ნაკლებობისა და შიმშილის პრობლემა (კვების რაციონის არასაკმარისობა FAO-ს ნორმების მიხედვით); სასმელი წყლით მოსახლეობის მომარაგების პრობლემა; ჭარბი მიგრაცია (მთავრობის შეფასებით); მოსახლეობის რაოდენობის შემცირება; სპიდის ეპიდემია (1%-ზე მეტი UNAIDS-ის მონაცემების მიხედვით).[5]

პოლიტიკური უშიშროების ქმედითი მოდელის შექმნაში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ხელისუფლების ეროვნული ხასიათის განმაპირობებელი ფაქტორების არსებობას: ეროვნული ცხოვრების წესს, ისტორიულ მესხიერებას, ისტორიული ტრადიციებს და ზნე-ჩვეულებებს, ეროვნულ კულტურასა და ეროვნულ იდეოლოგიას.

ეროვნულმა ხელისუფლებამ უნდა შთაუწეროს ერს რწმენა და ოპტიმიზმი, დაეხმაროს მას დაეძლიოს არასრულფასოვნების ის კომპლექსი, რომელიც ჩნდება საზოგადოებრივი ცხოვრების იმ ექსტრემალურ პირობებში, როდესაც დაკარგულია ძველი ღირებულებითი ორიენტირები, ხოლო ახალი ჯერ კიდევ არ არის ფორმირებული და გათავისებული.

ქვეყნის პოლიტიკურმა ხელისუფლებამ უნდა მოახდინოს კონკრეტული ისტორიული პერიოდისათვის ფუნდამენტური ეროვნული ღირებულებების პერსონიფიცირება ქვეყნის ისტორიასთან, ტრადიციებთან და ზნე-ჩვეულებებთან საბაზისო აქტუალური ინტერესების დაკავშირების გზით. და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, მან უნდა შექმნას ქცევისა და აზროვნების პრინციპულად ახალი, ინოვაციური მოდელი, რომელიც ტირაჟირებული და გავრცელებული იქნება მთელ საზოგადოებაში.

პოლიტიკური ხელისუფლების მიერ ინიცირებული და განახორციელებული უნდა იყოს სახელმწიფოებრივი განვითარების ახალი პოლიტიკური პროგრამები და სტრატეგიული გეგმები, პოლიტიკური და ინსტიტუციონალური სტრუქტურის რეორგანიზაცია და განახლება, სტრატეგიული პრიორიტეტებისა და მათი მიღწევის ტაქტიკური საშუალებებისა და მეთოდების დასაბუთება.

პოლიტიკის სფერო წარმოადგენს რისკ-ფაქტორის სახის მოღვაწეობის სფეროს და ეხება მილიონობით ადამიანის ბედს. აქედან გამომდინარე, ნებისმიერი პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღება უნდა მოხდეს სიღრმისეული გააზრებისა და სკრუპულოზური მრავალვარიანტული ანალიზის საფუძველზე, წინააღმდეგ შემთხვევაში რაიმე საკითხში ცოდნის უკმარისობამ შეიძლება გამოეწვიოს გამიზნული საციალური მოქმედების გაუთვალისწინებელი შედეგი და ქვეყანა აღმოჩნდეს უმძიმესი პოლიტიკური და ეკონომიკური კრიზისის პირობებში.

შეუძლებელია ინოვაციური და გაწონასწორებული პოლიტიკის გატარება ერის ინტერესებისა და მოთხოვნილებების, სამართლიანობის, მშვიდობის, უსაფრთხოების, კეთილდღეობისა და თავისუფლებისაკენ მისი სწრაფვის ყოველმხრივი გათვალისწინების გარეშე. ამიტომაც პოლიტიკურმა ხელისუფლებამ უნდა მოახდინოს ერის მოთხოვნილებებისა და ინტერესების მთელი სპექტრის ასახვა არა მარტო დეკლარაციული ხასიათის სახელისუფლებო მანიფესტებსა და პროგრამებში, არამედ მათ პრაქტიკულ რეალიზაციაშიც. იგი უნდა გახდეს ეროვნული იდეებისა და განწყობის თავისებური აკუმულატორი, ერის სასიცოცხლო მისწრაფებებისა და სურვილების გამომხატველი. მისი, როგორც ქვეყნის ლეგიტიმური ხელისუფლების მთავარ აზრსა და დანიშნულებას უნდა წარმოადგენდეს ერის სამსახური, ერის შემაღენელი ყველა სოციალური ჯგუფის ინტერესების

გამოხატვა, რათა არ დაუშვას ერის გაუცხოება ქვეყნის პოლიტიკური ხელისუფლებისაგან, რაც, თავის მხრივ, შეიძლება გახდეს ქვეყნის ეროვნული უშიშროების სისტემის რღვევის წინაპირობა.

ნიკოლო მაკიაველიმ შეიმუშავა პოლიტიკის რეალური ხედვის პრინციპი და პოკლიტიკურ მეცნიერებაში შემოიტანა ახალი პოლიტიკური ცნება *stato* (სახელმწიფო), მისთვის *stato* იყო არა კონკრეტული სახელმწიფო, ქვეყანა, ხელისუფლება, ძალაუფლება და ასე შემდეგ, არამედ *საზოგადოების პოლიტიკური ფორმა მთლიანობაში*.

მაკიაველის აზრით, სახელმწიფო ადამიანების მიერ არის შექმნილი და მხოლოდ მათი თავისუფალი ნების წყალობით ენიჭება არსებობაც, ქმედითობაცა და დანიშნულებაც.

სახელმწიფოს აქვს მკვეთრად გამოკვეთილი და თავისუფალი ფუნქცია. იგი უწინარეს ყოვლისა ადამიანის აღზრდისა და პირველყოფილი ბარბაროსობის მდგომარეობიდან ცივილიზებული არსების რანგში მის აყვანას ისახავს მიზნად. პოლიტიკა ადამიანის ბუნების ანარეკლია. ადამიანის ბუნების სპეციფიკური თვისება კი ეგოიზმია. ეგოიზმისაგან იღებს დასაბამს ქვეყნა გრძნობების, მდაბიო ინსტიტუტების, უკეთური ზრახვებისა თუ მისწრაფებების სიმრავლე, რომელთა შორის უმთავრესია ანგარება და პატივმოყვარეობა. უსაზღვროა ადამიანის სურვილები და მოთხოვნილებები, მაგრამ საზღვრულია და სასრული მათი ხორცშესხმისა და დაკმაყოფილების მისეული შესაძლებლობები. საკუთარი შესაძლებლობების შეზღუდულობა და არსებობისათვის ბრძოლის სიმკაცრე აიძულებს ადამიანებს შექმნან საზოგადოებრივი თანაცხოვრების ისეთი ფორმა, როგორცაა სახელმწიფო. სახელმწიფო არ არის ადამიანთა მექანიკური გაერთიანება. ის ძირეულად ცვლის მათი ცხოვრების წესს. სწორედ სახელმწიფო ასწავლის ადამიანს, რომ არაფერი ისე არ ეწინააღმდეგება თანაცხოვრებასა და თანაარსებობას, როგორც ეგოისტური მისწრაფებების აღვირახსნილობა, და რომ სწორედ ამიტომ საჭიროა მათი დაურეგება. საკუთარ ვნებებსა და სურვილებთან ადამიანების ამ ჭიდილიდან აღმოცენდა მორალი, კანონიერება, რელიგია [6, გვ. 158].

დასკვნა: ოდითგანვე, ქართული ეროვნული ცნობიერების მიერ სამშობლოს ინტერესების დონეზე აზროვნება, საკუთარი ნების და ცნობიერების ნებელობითი აქტების დაქვემდებარება სამშობლოს ინტერესებისადმი, სამშობლოსათვის თავგანწირვა,

საკუთარი სიცოცხლის მსხვერპლად მიტანა სამშობლოს საკურთხეველზე – გაიაზრებოდა, როგორც პიროვნების მოქალაქეობრივი და ზნეობრივი ვალის პირნათელი აღსრულება. [7]

დღეს კი დემოკრატიის მიერ გარანტირებული ადამიანის უფლებები და თავისუფლება, ზოგიერთმა გაიგო როგორც თავაშვებულობა, ყველაფრის განუსაზღვრელი, შეუზღუდავი კეთების უფლება. ისინი ბევრს დაპარაკობენ თავიანთ უფლებებზე, ხოლო ვალდებულებები ავიწყდებათ.

თავაშვებულობის შედეგია: უკულტურობა, თავკერძობა, კანონის დარღვევა, დანაშაული. თავაშვებულობა, თითქმის ყოველთვის, გადაიქცევა ძალადობის, ქაოსის, ადამიანთა გარყვნისა და გაბრუების მომხრეთათვის ნოყიერ ნიადაგად.

დემოკრატიული პოლიტიკური სისტემა არ აუქმებს არც კანონებს და არც ადამიანის საზოგადოებაში ყოფილიყვის მორალურ-ეთიკურ ნორმებს.

ამიტომ, ჰუმანიზმის იდეალებით – ადამიანი, მშვიდობა, შემოქმედება, მორალი, სამართლიანობა – და ეროვნული იდეით (ეთნოსის ტრადიციები, წეს-ჩვეულებები, მისი ისტორია და კულტურა) შედუღაბებული სახელმწიფოებრივი ინსტიტუტები, კანონი და საზოგადოება წინ უნდა აღუდგეს თავაშვებულობის გამოვლინების ნებისმიერ ფორმას. ხოლო იქ, სადაც არ იქნება საზოგადოების გამაერთიანებელი ეროვნული იდეა, მის ადგილს დაიკავენ თავაშვებულობა და უზნეობა.

და ბოლოს, სახელმწიფოს განვითარების თანამედროვე კურსისა და სტრატეგიის, ინოვაციური და პროაქტიური მმართველობითი ტექნოლოგიების შემუშავება უნდა მოხდეს შემდეგი კონტრესენციიდან გამომდინარე: “ადამიანი უკვდავია, სულის ცხონება მას წინ ელოდება. სახელმწიფოს კი უკვდავება არ გააჩნია. იგი შეიძლება გადარჩეს ან ახლა, ან არასოდეს”. [8, გვ. 83]

ლიტერატურა

References:

1. qoCoraZe o. geopolitikis safuZvlebi. Tbilisis Tavisufali universitetis ESM biznesis skola. Tbilisi 2009.
2. erovnebaTSoris urTierTobebis marTva, [meToduri saxelmZRvanelo], adამიანის resursebis ganviTarebis fondi,-red. javaxiSvilisa j. sarjvelaZis n.,-Tb.,-2007.
3. levi-strosi k. rasa da istoria.

wyaro:

<http://library.iliauni.edu.ge/wp-content/uploads/2017/03/klod-levi-strosi.pdf>

4. rexviaSvili i., qoCoraZe o. erovnuli cxovrebi wesi (problemebi da gansja). Jurnal "saqarTvelo", Tbilisi, 1999 № 1-2.

5. Political Atlas of the Modern World: An Experiment in Multidimensional Statistical Analysis of the Political Systems of Modern States / Andrei Melville (ed.), Institute for Public Projects, Expert Magazine. MGIMO — University Press, Moscow, 2009. xx pp.

wvdomis reJimi:

https://mgimo.ru/files2/y04_2011/186294/politAtlas_eng.pdf

6. qoCoraZe o. geopolitikis safuZvlebi. Tbilisis Tavisufali universitetis ESM biznesis skola. Tbilisi 2009.

7. korZaia j. erovnuli cnobierebis raobis Sesaxeb. rani varT qarTvelni?! #2, 1997].

8. qoCoraZe o. geopolitikis safuZvlebi. Tbilisis Tavisufali universitetis ESM biznesis skola. Tbilisi 2009.

რეკენზენტი: თენგიზ ენდელაძე, ისტორიის დოქტორი. წმიდა გრიგოლ ფერაძის თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტი.

Otar Kochoradze

SPIRITUAL SECURITY AS A NECESSARY CONDITION FOR MAINTAINING NATIONAL SECURITY

Summary

In the presented article is given the spiritual security as a basis for political security of Georgia and the essential condition for protecting national security, the analysis of the main threats and the ways of overcoming them.

Keywords: political security, spiritual security, national interests, cultural individuality.

Reviewer: Tengiz Endeladze, Doctor of History. St. Grigol Peradze Tbilisi Teaching University.

Отар Кочорадзе

**ДУХОВНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ КАК НЕОБХОДИМОЕ
УСЛОВИЕ ПОДДЕРЖАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ**

Резюме

В представленной статье рассмотрены основные угрозы духовной безопасности, основы политической безопасности и необходимого условия поддержания национальной безопасности, Грузии и пути их преодоления.

Ключевые слова: политическая безопасность, духовная безопасность, национальные интересы, культурная самобытность.

Рецензент: Тенгиз Энделадзе, Доктор исторических наук. Тбилисский учебный университет имени св. Григола Перадзе.

საჯარო მმართველობის პრაქტიკა

სალომე კენჭოშვილი
სამოქალაქო და სოციალური პასუხისმგებლობის მიზნები
და დანიშნულება

**„სიდიადის ფასი პასუხისმგებლობა“:
უინსტონ ჩერჩილი**

თითოეული ადამიანი დემოკრატიის ფუნქციონირების საფუძველია. ისინი უერიან საფუძველს იმ პრინციპებს, პროცესებსა და ინსტიტუტებს, რომლებიც დემოკრატიულ სახელმწიფოს ქმნიან. სწორედ მიტომ არის აუცილებელი, თითოეულ ადამიანს გააზრებული ჰქონდეს თავისი სამოქალაქო და სოციალური პასუხისმგებლობა, უფლებები და მოვალეობები სახელმწიფოსა და საზოგადოების წინაშე.

წარმატებულ დემოკრაციას სჭირდება ინფორმირებული ჩართულობა, ადამიანებს უნდა ესმოდეთ თუ რას ნიშნავს მოქალაქის სტატუსი, პოლიტიკა და მთავრობა. მათ უნდა ჰქონდეთ შესაბამისი განათლება, რომ შეძლონ გადაწყვეტილებების მიღება პოლიტიკური მიმართულებებისა და ძალაუფლების სწორი გამოყენების შესახებ.

საკუანძო სიტყვები: დემოკრატია, პასუხისმგებლობა, მოქალაქე, მოქალაქეობა, სახელმწიფო, უფლება, მოვალეობა, განათლება.

მოქალაქეობა და სამოქალაქო ჩართულობა ხშირად გამოიყენება საზოგადოებაში, მათ მარტივი განმარტება აქვს, ზოგჯერ ურთიერთჩანაცვლებად ტერმინებად გამოიყენება, ზოგჯერ კი განსხვავებულ კონცეფციებს წარმოადგენს. ერთ-ერთი მათგანი ზუსტად განსაზღვრავს მოქალაქეობას როგორც, მოქალაქის სტატუსს გარკვეული მოვალეობებითა და პრივილეგიებით. სამოქალაქო ჩართულობა კი განისაზღვრება როგორც, ჩართულობა სახელმწიფოს აქტივობებში, რომელსაც მოყვება ვალდებულებები.

თუ მოქალაქეობა არის სტატუსი მოვალეობებითა და პრივილეგიებით, სამოქალაქო ჩართულობა გულისხმობს აქტივობას, სწორედ ამ მოვალეობების შესასრულებლად.

მოქალაქეობა და სამოქალაქო ჩართულობა გულისხმობს ქმედებებს, დამოკიდებულებებსა და ქცევებს, რომლებიც

განსაზღვრავენ აქტიურ მონაწილეობას საზოგადოებრივ საქმიანობაში. ერთ-ერთი მათგანია არჩევნები, რომელშიც ნებისმიერი მოქალაქის მონაწილეობა უმნიშვნელოვანესი გადაწყვეტილების მომგანია სახელმწიფოსთვის.

სამოქალაქო პასუხისმგებლობის განსაზღვრა გაუმიჯნავი ღირებულებებისა და ინტერპრეტაციების გამო არც თუ ისე მარტივია, თუმცა სწორედ მოქალაქეობასთან და სამოქალაქო ჩართულობასთან არის კავშირში. სამოქალაქო პასუხისმგებლობა წარმოდგენას ქმნის თუ როგორია ცხოვრება დემოკრატიული რეჟიმის პირობებში, ამ ყველაფერს ემატება წარმოდგენა მოქალაქეობის, სოციალური პასუხისმგებლობისა და სამოქალაქო ჩართულობის შესახებ.

სამოქალაქო პასუხისმგებლობა ნიშნავს აქტიურ მონაწილეობას საზოგადოებრივ ყოფაში, კონსტრუქციული და გათვითცნობიერებული მანერებით, საზოგადო კეთილდღეობაზე ფოკუსირებით.

სამოქალაქო პასუხისმგებლობისათვის დამახასიათებელია:

- საზოგადო პრობლემების მოგვარება;
 - პატივისცემა კანონებისადმი;
 - ლეგალურად განსაზღვრულ და კულტურულად განსაზღვრულ მოქალაქეობას შორის განსხვავების აღიარება;
 - სამოქალაქო ჩართულობის აქტიური პროცესები;
 - ბალანსის დაცვა უფლებებსა და მოვალეობებს შორის;
 - საზოგადოებრივი კეთილდღეობის კონცეფციის გაგება;
 - განსხვავებული მოლაპარაკებების წარმოების შესაძლებლობა;
 - საზოგადოების ჩართვა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში;
 - დემოკრატიული რეჟიმის ცნობა, როდესაც მასში ჩართულები არიან მოქალაქეები;
 - სამთავრობო პოლიტიკისა და პრაქტიკის შეფასება;
 - საზოგადოებრივი პოლიტიკის შეცვლის გზების განსაზღვრა;
 - სამოქალაქო აქტივობის პასუხისმგებლობის გაღვივება;
 - ადამიანების ღირებულებებისა და ღირსებების ცნობა და პატივისცემა;
 - პოლიტიკური ცნობიერების ამაღლება (ვინ არის დეპუტატი, მერი, გამგებელი და ა.შ)
- მოქალაქის სოციალური პასუხისმგებლობა მოიცავს ინდივიდების პასუხისმგებლობას საზოგადოების წინაშე. სოციალური პასუხისმგებლობის უფრო სრულყოფილი ფორმა

ყალიბდება კლასობრივი სახელწიფოსა და მოსახლეობის პირობებში. აქ მოქმედი სოციალური ნორმები უფრო მრავალფეროვანია, რაც განსაზღვრავს რამდენიმე ტიპის სოციალური პასუხისმგებლობის არსებობას: პოლიტიკური, სამართლებრივი, მორალური და ა.შ. ინდივიდი პასუხისმგებელია შეასრულოს ის შესაბამისი პოლიტიკური, სამართლებრივი და მორალური მოთხოვნები, რომლებსაც მას საზოგადოება, სახელმწიფო, კოლექტივი წარუდგენს. პასუხისმგებლობის დაკისრებისას, აუცილებელია ინდივიდმა სწორად შეარჩიოს სოციალური პასუხისმგებლობის ორიენტირები, ასევე - გამოიყენოს ყველა შესაძლებლობა (ცოდნა, გამოცდილება) და გაითვალისწინოს მათი ქმედებების შედეგები.

სოციალური პასუხისმგებლობა განისაზღვრება მთელი რიგი ობიექტური და სუბიექტური წინაპირობებით. ობიექტური მხარე, სოციალური პასუხისმგებლობა ასახავს ინდივიდის სოციალურ ბუნებასა და საზოგადო ურთიერთობების ნორმებს. ამ ნორმებთან შესაბამისობა გულისხმობს მონაწილეთა გარკვეული დაქვემდებარების არსებობას საზოგადოებაში გამოხატულ ურთიერთობებში. პასუხისმგებლობის ობიექტური ხასიათი არ ნიშნავს მის ფატალურ წინასწარ განსაზღვრას, ყველა სუბიექტისა და ნებისმიერი სოციალური ურთიერთობის ერთსა და იმავე დონეს. აქ, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება თვისუფალი ნების ფაქტორს.

ადამიანის ნების თავისუფლება - სოციალური პასუხისმგებლობის სუბიექტური საფუძველი, რომელიც საზოგადოების ინტერესებს წარმოადგენს, როგორც სოციალური ინტერესებიდან გამომდინარე მოვალეობის სწორად გააზრებისა და შესრულების თვალსაზრისით. საზოგადოებრივ ურთიერთობაში მონაწილე ყოველთვის უნდა იყოს თავისუფალი, აირჩიოს ქცევის ერთი ან სხვა ვარიანტი, არ შეიძლება დაგმო ამ მოთხოვნებიდან გადახრები. გამონაკლისები ვრცელდება მხოლოდ იმ პირებზე, რომლებსაც შეეზღუდათ ქმედებების მართვა, ფსიქიკური მდგომარეობის გამო.

როგორც უკვე აღინიშნა, სოციალური პასუხისმგებლობის კლასიფიკაცია დამოკიდებულია სოციალური საქმიანობის სფეროზე, რაც დაკავშირებულია პოლიტიკურ, მორალურ, სოციალურ და იურიდიულ პასუხისმგებლობასთან და ა.შ.

პოლიტიკური პასუხისმგებლობა პოლიტიკური ურთიერთობების თავისებურებებისა და მათი მარეგულირებელი

ნორმებისაგან შედგება. ეს ურთიერთობები წარმოიქმნება კლასებს შორის, ერებს შორის, ურთიერთობების პროცესში. პოლიტიკური პასუხისმგებლობის თავისებურება მდგომარეობს იმაში, რომ საქმე ეხება არა მხოლოდ დამნაშავეთა ქმედებებს, არამედ პოლიტიკის საკითხებში უგუნურობას და ა.შ. მისი არსი უარყოფითად აფასებს სუბიექტის პოლიტიკურ გადაცდომას კონკრეტული კლასის, ჯგუფის ან მთლიანად საზოგადოების მიერ.

მორალურ პასუხისმგებლობას ძალიან ფართო მასშტაბი აქვს. მისი უმნიშვნელოვანესი პირობა არის სოციალური ნორმების დამრღვევისადმი დანაშაულებრივი დამოკიდებულება, რომელიც ქმნის საზოგადოების ან კოლექტიური მორალის ნორმების საწინააღმდეგო ქმედების უარყოფით შეფასებას.

ეს ნორმები პირდაპირ გამომდინარეობს სიკეთისა და ბოროტების, სამართლიანობისა და ღირსების და სხვა მრავალის საზოგადოებრივი ცნებებიდან და გვევლინება დამნაშავეთა პიროვნების გარკვეული თვისებების სოციალური შეფასების კრიტერიუმად. მორალური პასუხისმგებლობა მიმართავს მის სინდისს მისი შეცდომების აღიარებისა და განხორციელების შესახებ.

პროფესიული პასუხისმგებლობა დაკავშირებულია სუბიექტის საქმიანობასთან: პედაგოგიურ, სამედიცინო, სამეცნიერო, სასამართლო, საგამოძიებო და სხვა. თითოეულ მათგანს უდიდესი ზეგავლენა აქვს საზოგადოებრივ ცხოვრებაზე, სწორედ ამიტომ არის პროფესიული პასუხისმგებლობა საზოგადოების განვითარებისთვის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი.

იურიდიული პასუხისმგებლობა განსაკუთრებული ტიპის სოციალური პასუხისმგებლობაა, რომელიც ადამიანის ცხოვრებაში სხვადასხვა სფეროებში იწინს თავს. სამართლებრივი პასუხისმგებლობა განურჩევლად უკავშირდება სახელმწიფოს, კანონის უზენაესობას, მოვალეობებს და მოქალაქეების უკანონო ქმედებებს. სახელმწიფო, კანონის ნორმების გაცემით, განსაზღვრავს სუბიექტების სამართლებრივი პასუხისმგებლობას მათი ნებისა და სურვილის მიუხედავად, ის ატარებს სავალდებულო ხასიათს.

თითოეული ადამიანი დემოკრატიის ფუნქციონირების საფუძველია. ისინი უყრიან საფუძველს იმ პრინციპებს, პროცესებსა და ინსტიტუტებს, რომლებიც დემოკრატიულ სახელმწიფოს ქმნიან. სწორედ ამიტომ არის აუცილებელი, თითოეულ ადამიანს გააზრებული ჰქონდეს თავისი

სამოქალაქო და სოციალური პასუხისმგებლობა, უფლებები და მოვალეობები სახელმწიფოსა და საზოგადოების წინაშე. თუ სამოქალაქო საზოგადოების პოლიტიკურ პროცესში არ იქნება ჩართული, მთავრობას შესაძლოა იმაზე მეტი ძალაუფლება ჩაუვარდეს ხელთ ვიდრე საჭიროა, რაც საფრთხეს უქმნის დემოკრატიას.

წარმატებულ დემოკრატიას სჭირდება ინფორმირებული ჩართულობა, ადამიანებს უნდა ესმოდეთ თუ რას ნიშნავს მოქალაქის სტატუსი, პოლიტიკა და მთავრობა. მათ უნდა ჰქონდეთ შესაბამისი განათლება, რომ შეძლონ გადაწყვეტილებების მიღება პოლიტიკური მიმართულებებისა და ძალაუფლების სწორი გამოყენების შესახებ.

ლიტერატურა

References:

1. The Importance of Civic Responsibility. St. Thomas Newsroom, 2011.
2. The Role of Civic Education. Margaret Stimmann Branson, 1998.
3. Civic participation and social responsibility. Professor Matthew Hilton. Dr James McKay; Dr Nicholas Crowson; Dr Jean-Francois Mouhot. 2013.
4. Сенякин И. Социальная ответственность и ее виды. См.: Теория государства и права. Издание второе, переработанное и дополненное. Под ред. Н.И. Матузова и А.В. Малько. М.: Юристъ, -776 с. 2003.
5. Пазина О. Социальная ответственность личности в современном обществе. 2007.

რეკენზენტი: პროფესორი ოთარ ქონორაძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Salome Kenchoshvili

OBJECTIVES AND PURPOSES OF CIVIL AND SOCIAL RESPONSIBILITY

Summary

Each person is the basis for the functioning of democracy. They are the foundation for the principles, processes and institutions that form a democratic state. That's why it is necessary for everyone to understand their civil and social responsibility, rights and obligations before the state and society.

Successful democracy needs informative involvement, people should understand what the citizenship status, politics and government are. They should have the right education to be able to make decisions about the right political direction and proper use of power.

Keywords: Democracy, responsibility, citizen, citizenship, state, right, duty, education.

Reviewer: Professor Otar Kochoradze, Georgian Technical University.

Саломе Кенчошвили

ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ ГРАЖДАНСКОЙ И СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ

Резюме

Каждый человек является основой для функционирования демократии. Они являются основой для принципов, процессов и институтов, которые формируют демократическое государство. Вот почему каждому необходимо понимать свою гражданскую и социальную ответственность, права и обязанности перед государством и обществом.

Успешная демократия нуждается в информативном участии, люди должны понимать, что такое статус гражданства, политика и правительство. Они должны иметь правильное образование, чтобы иметь возможность принимать решения о правильном политическом направлении и правильном использовании власти.

Ключевые слова: Демократия, ответственность, гражданин, гражданство, государство, право, долг, образование.

Рецензент: Профессор Отар Кочорадзе, Грузинский технический университет.

Svetlana Cebotari, Sergiu Plop
THE PRINCIPLE "PACTA SUNT SERVANDA" IN THE
RELATIONSHIP OF THE RUSSIAN FEDERATION - REPUBLIC
OF MOLDOVA

In the literature, the relations between the Republic of Moldova and the Russian Federation were examined from a triple perspective: political-military, economic and socio-cultural. To the aspect regarding the observance of the provisions stipulated in the Moldovan-Russian inter-state treaties was practically not paid attention.

This article provides a political and legal analysis of the relations between Russian Federation and the Republic of Moldova through the observance of the "pacta sunt servanda" principle, and provides an attempt to analyze the principle of observance of the obligations stipulated in the Moldovan-Russian interstate treaties.

Keywords: *treaty, interstate relations "pacta sunt servanda", international law principle, provision, Republic of Moldova.*

Relations between the Republic of Moldova and the Russian Federation have become the subject of numerous discussions both among the politicians and on the discussion tables of the academic community. In the literature, the Moldovan-Russian relations were examined from a triple perspective: political-military, economic and socio-cultural. To the aspect regarding the observance of the provisions stipulated in the Moldovan-Russian inter-state treaties was practically not paid attention. Thus, a first issue to be overlooked is the political-legal framework of Moldovan-Russian relations, in particular, the aspect of respecting the treaties signed between the Republic of Moldova and the Russian Federation. The attempt of such an analysis is justified by the need to highlight the main aspects of respecting or violating the obligations assumed by the signatory states of the Treaties, in the given case, those assumed by the Republic of Moldova and the Russian Federation.

Over the years, in the practice of interstate relations, the „pacta sunt servanda” principle has been presented as a rule of international law. Initially as a non-coded rule, then found in Manu's old Indian laws, in Confucius' ideas, by the Greek philosophers, by the Cartagena Sobor from 438, and by the epoch code of the feudal knights, the Peace of Westphalia in 1648. This principle is also found in the London Declaration of 1871. The „pacta sunt servanda” principle has now become a norm of international law which regains its reflection in the United Nations Charter Preamble [9]. The preamble of the UN Charter reflects the decision of the states, „to create

conditions in which to respect the law and respect for the obligations deriving from the treaties or other sources of international law” . The same provisions are also stipulated in 2nd paragraph of the Article 2 of the Charter by which are set out the obligations of the UN member states to exercise their obligations in good faith „in order to ensure to all of them the rights and benefits resulting from membership, shall fulfil in good faith the obligations assumed by them in accordance with the present Charter” [10].

“Pacta sunt servanda” principle is considered a fundamental one not only in the the law of treaties but also in the international relations in general. It is expressly enshrined in 26th article of the 1969 Vienna Convention, according to which “any treaty in force is binding for those who are parties to it and must be executed by them in good faith”. Good faith is itself a legal principle and an integral part of the principle pacta sunt servanda [1].

Thus, the principle of free consent, good faith and norm pacta sunt servanda has gained international recognition. The same principle is enshrined in the Declaration regarding the Principles of International Law of 1970, and in the Helsinki Final Act of 1975. The essence of this principle lies in the fact that recognition of all states it’s an universal rule, expressing the legal obligation of States and other legal subjects to execute the obligations stipulated in the UN Charter, which is based on the principles and norms recognized by international law and international treaties or other sources of international law.

The principle of the good faith execution of bonds serves as a criterion for the legality of the state's activity in international and state relations. The principle becomes a condition of stability, the effectiveness of international law, based on a common agreement between states. Through this principle, the subjects of international law receive the legal right to demand from other members of the community respect for the conditions and obligations stipulated in the treaties. This principle allows the limitation of illegal or prohibited activity, and becomes an imperative of the rule of international law. This principle prevents states from escaping from the execution of the treaties stipulated in the treaties expressing the interests of the international community, highlights the preventive function of the *jus cogens* norm. The principle of respecting in good faith the international obligations unifies the norms into a single site and becomes an integral part of it. If some rules of the co-genus can be replaced by others on the basis of interstate agreements, such replacement is impossible with reference to the principle that its cancellation would mean the abolition of international law. Serious violation of the principle of good faith of obligations is the inadmissibility of the refusal or unilateral indictment of the legal obligations assumed.

Returning to the analysis of the relations between the Republic of Moldova and the Russian Federation, especially the analysis of the provisions stipulated in the Moldovan-Russian inter-state treaties, there is a need to highlight the degree of compliance with the obligations assumed by the signatory states or the observance of the international law principle „pacta sunt servanda”. As a result of the collapse of the USSR and as a result of independence, the Republic of Moldova obtained the declarative recognition of its sovereignty on the part of the Russian Federation on December 18th, 1991 [5].

Over several years, Russia has declared that it will not ratify the interstate treaty until the issue of the special legal status of the alleged "state of the Transdnistriean Moldovan Republic" will not be resolved and until will not be clear defined the Russian speaker population rights, the problems of their language and culture . The Moscow authorities considered that ratifying the Treaty would automatically recognize Moldova's territorial integrity, which was a very important and expected step in the West. Moreover, in the case of ratification, the Transnistrian issue will become an internal issue of Moldova, and Russia will lose the opportunity to influence its solution, to defend the interests of the Russian-speaking population [2, pp. 19-21].

However, by signing in Moscow on November 19th, 2001, the issue of the Treaty of Friendship and Cooperation between the Republic of Moldova and the Russian Federation is resolved. Thus, according to the text of the Treaty, the Republic of Moldova and the Russian Federation, starting from the traditions of friendship, collaboration and good communication, are convinced that the further development and consolidation of friendship and strategic partnerships corresponds to the interests of the peoples of both states and contributes to welfare and their prosperity. The Moldovan-Russian Treaty serves the cause of strengthening international peace and security, confirming the states' attachment to the general human values: peace, freedom, democracy and social equity, respectation of fundamental human rights and freedoms. Taking into account the important political and economic transformations that have taken place lately in both countries and in Europe as a whole, it is possible to develop relations at a new quality level, as well as, the establishment of capable mechanisms of guaranteeing the security of all states at European level, the extension of interstate cooperation in various fields.

Reaffirming the attachment of both States to the aims and principles of the UN Charter, to the generally recognized principles and norms of international law, and to respecting the commitments made in accordance with the provisions of the Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe, the Paris Charter for a Nine Europe, the Charter of

European Security and other fundamental documents of the Organization for Security and Cooperation in Europe, and recognizing the principle of the supremacy of international law in relations between states, the process of political settlement of the Transnistrian problem in which the Russian Federation participates in the capacity of one of the mediators and guarantors, on the basis of respect for the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Moldova, is firmly committed to promote bilateral relations in various fields [6].

An important moment, stipulated in article 1 of the Treaty, is that states will develop their relations on the basis of mutual respect, trust and collaboration. The Republic of Moldova and the Russian Federation will observe the generally accepted principles and norms of international law: sovereign equality, non-use of force or threat of violence, inviolability of borders, territorial integrity, political independence, peaceful settlement of disputes, non-interference in internal affairs, the fundamental freedoms of population, equality of rights and the right of peoples to self-determination, cooperation between states and the fulfillment in good faith of the commitments assumed under international law [6].

Thus, according to article 2 of the document, the Parties will contribute to the development of international collaboration for the purpose of peace and stability in Europe, considering this as an important contribution to the cause of peace and general security. To this goal, the Republic of Moldova and the Russian Federation will contribute in all ways to the speedy regulation of local and regional conflicts based on respecting the UN Charter, the goals and principles set out in the Organization for Security and Cooperation in Europe documents, as well as international protection of fundamental human rights and freedoms.

Also noteworthy and the provisions of the Treaty that the Contracting Parties will continue to support international efforts in the future to disarm, control arms, and strengthen confidence and security in the military field. In this context, the provisions of article 3, through which the parties, being deeply interested in ensuring peace and security, will regularly hold consultations on important international issues, as well as, on issues related to bilateral relations. These consultations and exchange of views will include:

- international issues, including tension-causing situations in various parts of the world, especially in the Eastern European region, in order to contribute to promote international cooperation and strengthening international and regional security;
- cooperation issues within the Organization for Security and Cooperation in Europe, the Council of Europe and other European structures;

- issues that are the subject of multilateral negotiations, including those examined in international organizations and international conferences;
- issues concerning the extension and deepening of bilateral cooperation in the political, economic, legal, technical, scientific, ecological, cultural and humanitarian fields.

These consultations will take place at different levels, including in the meetings of senior state dignitaries of the Contracting States, as well as, during official delegations and special representatives visits.

Interstate relations are strengthened by signing cooperation agreements in areas of common interest. Starting from the premise that the signatory states are obliged to respect each other's provisions of the agreements, the treaties to which they are party, it is necessary to examine the degree of compliance with the provisions, the conditions set. In this context, it is necessary to be subject to the analysis and the degree of compliance with the provisions stipulated in the treaties signed between the Russian Federation and the Republic of Moldova. Both the Russian Federation and the Republic of Moldova will promote equal and mutually beneficial cooperation in the fields of politics, economy, commerce, defense, energy, environmental protection, science, technology, culture, health, humanitarian and other fields.

The Parties will sign separate agreements in these and other areas of mutual interest (Article 6) and will promote and expand bilateral economic relations on the basis of the principle of equality, mutual benefit and trust based partnership. The main directions of the interstate cooperation in the economic sphere will be the development and functioning of the goods, services, capital and labor market, the promotion of a coordinated policy in the field of fiscal, financial-credit, financial-valutary, commercial, customs and tariff, development of the transport network, energetical and informational (Article 7).

Thus, referring to the text of the Treaty of friendship and cooperation between the Russian Federation and the Republic of Moldova from 2001, according to article 5, each State shall abstain from any action that would cause prejudice to the other State, sovereignty, independence and territorial integrity. In this context, according to the provisions of the Treaty, the parties condemn separatism in all its forms of expression and undertake not to support separatist movements [6].

The issue of the Russian military presence appeared from a political and legal point of view when the President of the Republic of Moldova, by Decree no. 234 from November 14th, 1992, according to which the weapons, ammunition, means of transport, military technique, military bases and other assets belonging to the military units of the Soviet Army deployed on the territory of the republic were declared property of the

Republic of Moldova. On March 18th, 1992, the Decree No.73 issued by President Snegur stipulated that „in order to create the basis for the establishment of the Armed Forces of the Republic of Moldova”, ex-Soviet military units deployed in Moldova were transferred under the jurisdiction of the Republic of Moldova and transmitted to the Ministry of Defense of the Republic Moldova „with all the equipment, weapons, buildings and other goods at the balance of military units”.

Ignoring the decrees of President Mircea Snegur, on April 1st, 1992, Boris Eltin, President of the Russian Federation, issued the decree no. 220 "Regarding on taking under jurisdiction of Russian Federation the former USSR Armed Forces Military Units which are temporarily on the territory of the Republic of Moldova". In Accordance with this decree, the "14th Guard Army, Formations, Military Units and Ex-Soviet Armed Forces institutions, located on the territory of the Republic of Moldova and not being part of its armed forces, were transferred under the jurisdiction of the Russian Federation and under the supreme command of Unified Armed Forces of the Commonwealth of the Independent States. The transfer of troops under the jurisdiction of the Russian Federation is explained by the following reasons: to maintain a stable leadership and to ensure the functioning of the troops, not to allow the involvement of troops in interethnic conflicts; to social protection of the soldiers and their family's members. Although the decree from April 1st, 1992 was an illegal and unfriendly act from the Russia part, the Moldovan leadership did not contest it. This is probably due to the fact that the decree was issued in a very tense period of Moldovan-Russian relations, one of its purposes being to not allow the involvement of troops in the conflict. There are a number of reasons to consider President Eltin's decree illegal. It is unanimously accepted that within the territory of a state the internal laws and the international law rules that the state has accepted by adhering to certain conventions, international treaties. President Yeltsin's decree, however, despite this unanimously accepted rule, extended to a territory that was not part of the Russian Federation, to organizations and wealth not belonging to Russia. Thus, taking into the above mentioned consideration, the decree from April 1st, 1992 can not be considered legal and, at the same time, the military equipment, armaments, ammunition and other assets of the ex-Soviet troops deployed on the territory of the Republic of Moldova at the date of issuing this decree belonged to Moldova, but Russia appropriated a wealth that did not belong to it [4, pp. 124-125].

The Transnistrian conflict represents only a geopolitical conflict. Talking about the geopolitical and geostrategic value of the conflict, Transnistria is a „Russian knife shot behind Ukraine”, and it was a base of Russia for the Balkan „direction”. Today, Russia enters the Balkans rather

through Ukraine, or South Bessarabia is no longer part of the Republic of Moldova. The Transnistrian conflict is one of the basic problems of the Republic of Moldova. Even if, according to opinion polls, this dispute only occupies the eighth place in the hierarchy of the most pressing problems facing the Moldovan society, no political force, no government of the Republic of Moldova can afford to treat it as a matter of second plan. This is also understood by the Russian Federation, which, being involved in the initial stages of this conflict, manages very skillfully, arguing when official Chisinau, when the Tiraspol administration succeeds through the country's eastern zone to control the whole Moldova [3].

The Russian Federation's dual policy towards the Republic of Moldova can be seen in Russia's official documents. Thus, according to article 58 of Chapter IV, „Regional policy priorities of the Russian Federation”. Russia actively decides to settle conflicts in the post-communist space, in particular contributing within the limits of the negotiation mechanism to the settlement of the Transnistrian conflict in the basis of respecting the sovereignty, territorial integrity and the status of neutrality of the Republic of Moldova. The Russian Federation is also in favor of maintaining the special status of Transnistria [1].

Referring to the international practices regarding the observance of the law of treaties concluded between signatory states, it is worth mentioning that the Russian Federation, in its relations with the Republic of Moldova, violates one of the main principles of international law – „pacta sunt servanda”. The phrase has its origin from Latin and signifies the observance of treaties. Also, „pacta sunt servanda” is the key principle of international law underlying the whole system of relations between sovereign states.

Bibliography:

1. Conventia de la Viena. 1969 <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=4mKw8IxR66Y%3D&tabid=144>
2. Deutsch, K. W. Analiza relațiilor internaționale. Chișinău: Tehnica-Info, 2006, 219 p.
3. Europa Războiul hibrid al lui Putin amenință Moldova, avertizează Pentagonul și NATO. În: http://adevarul.ro/international/europa/razboiul-hibrid-putin-ameninta-moldova-avertizeaza-pentagonul-nato-1_54ef49d5448e03c0fd03da (accesat: 22.09.2017).
4. Gribincea, M. Politica rusă a bazelor militare. Moldova și Georgia. Chișinău: CIVITAS, 1999, p. 3.

5. Interviuul lui Boris Elțin acordat televiziunii naționale a Moldovei îndată după semnarea Tratatului dintre RSSM și RSFSR. În: Moldova Suverană, 29 septembrie, 1990.
6. Tratat de prietenie și cooperare între Republica Moldova și Federația Rusă. În:
<http://miris.eurac.edu/mugs2/do/blob.html?type=html&serial=1020435604807> (accesat: 28.09.2017).
7. Договор о дружбе и сотрудничестве между Российской Федерацией и Республикой Молдова. 19 ноября 2001 года.
<http://kremlin.ru/supplement/3400>(accesat: 28.09.2017).
8. Концепция внешней политики Российской Федерации (утверждена Президентом Российской Федерации В.В.Путиным 30 ноября 2016 г.)
http://www.mid.ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2542248(accesat: 28.09.2017).
9. Латинско-русский и русско-латинский словарь крылатых слов и выражений.
http://dic.academic.ru/dic.nsf/latin_proverbs/1816/Pacta(accesat: 28.09.2017).
10. Устав ООН. <http://www.un.org/ru/sections/un-charter/preamble/index.html>(accesat: 28.09.2017).

Reviewer: Professor Vakhtang Maisaia, Georgian Technical University.

სვეტლანა ჩებოტარი, სერგიუ პლოპი
"PACTA SUNT SERVANDA" პრინციპის გმულობა რუსეთის
ფედერაცია-მოლდოვის რესპუბლიკის ურთიერთობებთან

რეზიუმე

ლიტერატურულ წყაროებში, ურთიერთობები რუსეთსა და მოლდოვას შორის განიხილებოდა ხშირად ე.წ. „სამგანზომილებიან“ სამხედრო-პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციო-კულტურული პერსპექტივების კონტექსტში. ამ კუთხით, ყურადღება არ მახვილდება იმ პირობებზე, რომლებიც შეეხებოდა ორივე ქვეყნის სახელმწიფოთა შორის ურთიერთობების განვითარებას.

მოცემული ნაშრომი განიხილავს რუსეთის ფედერაციისა და მოლდოვას რესპუბლიკას შორის ურთიერთობების პოლიტიკური და სამართლებრივ ასპექტებს ე.წ. „pacta sunt servanda“ პრინციპის ფარგლებში და წარმოადგენს მცდელობას ამ პრინციპის ფარგლებში განხორციელდეს ასეთი ურთიერთობების ანალიზი.

საკვანძო სიტყვები: შეთანხმება, სახელმწიფოთაშორისო ურთიერთობები, „pacta sunt servanda“ საერთაშორისო სამართლის პრინციპი, პირობა, მოვლდოვას რესპუბლიკა.

რეკენზენტი: პროფესორი ვახტანგ მაისაია, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Светлана Чеботарь, Сергей Плоп
ПРИНЦИП «PACTA SUNT SERVANDA» В ОТНОШЕНИЯХ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ - РЕСПУБЛИКА МОЛДОВА

Резюме

В некоторых литературных источниках, взаимоотношение между Российской Федерацией и Республики Молдовы рассматриваются с точки зрения т.н. «в трехмерном измирении» в контексте военно-политическом, экономическом и социо-культурном плане. В этом плане, межгосударственные отношения между двумя странами не рассматривались с точки зрения тех обстоятельств, которые имели значения для таких отношении.

Данная статья рассматривает такие двухсторонние отношения в контексте политических и правовых рамках под эгидой принципа т.н. «pacta sunt servanda» и является попыткой осмыслить и анализировать такие отношения именно в таком ракурсе.

Ключевые слова: договор, межгосударственные отношения, принцип международного права «pacta sunt servanda», обстоятельство, Республика Молдова.

Рецензент: Профессор Вахтанг Майсая, Грузинский технический университет.

მერაბ გოსელაშვილი
უმაღლესი სკოლის მენეჯმენტი - ბანათლების ახალი
ტიპოლოგია, სწავლების პროცესის გაუმჯობესებაში
(უმაღლეს სკოლაში სტაჟირების ინსტიტუტი)

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების უმრავლესობის მიზანია გააუმჯობესოს სწავლების ხარისხი, გახდეს უფრო მოქნილი და მიმზიდველი სტუდენტებისთვის, რათა კონკურენტუნარიანი იყოს და დაიმკვიდროს დამსახურებული ადგილი ქვეყნის წამყვან უნივერსიტეტებს შორის. ევროპული ან თუნდაც ამერიკული სწავლების მეთოდების გაცნობა და მათი ჩვენს საგანმანათლებლო სივრცეში ინტეგრირება აუცილებელია.

ერთ-ერთი ტექნოლოგია, რომლითაც შესაძლებელია დაეინტერესოთ სტუდენტი მიიღოს განათლება, არის ის რომ, მივცეთ შესაძლებლობა მიღებული ცოდნა გამოიყენოს პრაქტიკაში. ეს საშუალებას გვაძლევს, გავზარდოთ: ა) აბიტურიენტების დაინტერესება ჩვენი უნივერსიტეტის მიმართ; ბ) სტუდენტების მოტივაცია - ისწავლონ სხვებზე უკეთესად, რათა პქონდეთ გარანტირებული დასაქმების შანსი; გ) უნივერსიტეტის რეიტინგი - სწავლების ხარისხის და დასაქმებული კურსდამთავრებულების კუთხით.

საკვანძო სიტყვები: უმაღლესი სკოლა, სტაჟირება, მოტივაცია, ევროპული საგანმანათლებლო სივრცე.

რატომია სტაჟირება მნიშვნელოვანი?

სტაჟირება პრაქტიკული გამოცდილების მიღების კარგი შანსია.

NACE-ის მიერ ჩატარებული კვლევის თანახმად, დამსაქმებელთა დაახლოებით 50% სტუდენტის რეზიუმეში სტაჟირებებს ანიჭებს უპირატებობას. ამავე ორგანიზაციის ცნობით, დაქირავებული თანამშრომლების 36% სწორედ სტაჟირების გავლის შედეგადაა მიღებული.

სტაჟირება, სტუდენტს საშუალებას აძლევს „მოხინჯოს“ მომავალი სამუშაო, სანამ მუდმივ სამსახურს იპოვის.

სტაჟირება შეიძლება იყოს სახალისო და დაგეხმაროს თავდაჯერებულობის შექმნაში.

აღსანიშნავია ის მომენტიც, რომ სტუდენტები ხშირ შემთხვევაში უარს ამბობენ სტაჟირებაზე ფულადი ანაზღაურების არქონის გამო. რეალურად კი მიღებული გამოცდილება საუკეთესო „ინვესტიცია“ სამომავლო შემოსავლებისთვის.

განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს დღევანდელ ერთ-ერთ მოთხოვნას შედეგზე ორიენტირებული განათლების სისტემა წარმოადგენს.

დასაქმების თანამედროვე მიდგომები უმაღლეს სკოლაში

სწორად საუბრობენ დასაქმების პრობლემებზე. დასაქმების პრობლემა მართლაც, რომ პრობლემაა, მაგრამ ჩვენ ვფიქრობთ, რომ მთავარი პრობლემა ამასთანავე თანამედროვე სტანდარტების კვალიფიციური კადრების დეფიციტია, ერთ-ერთ პრობლემას წარმოადგენს უცხო ენების არ ცოდნა. სტუდენტების უმრავლესობა ვერ ფლობს უცხო ენას იმ დონეზე, რომ აკმაყოფილებდეს შესაბამის მოთხოვნას. ჩვენ გთავაზობთ სტაჟიორის (მოხალისის) ახლებურ ვარიანტს.

შედეგზე ორიენტირებული განათლების მიღების მოდელი, განვიხილოთ უნივერსიტეტში უცხო ენის შესწავლის მაგალითზე, რომელიც გარკვეულწილად იქნება მოტივაცია უნივერსიტეტში მაღალაკადემიურ სწავლასთან და დასაქმებასთან მიმართებაში (შემოთავაზებული მეთოდით იმუშავენ ჯგუფები, რომელშიც უცხო ენის კათედრას დაექვემდებარება). სტუდენტმა იცის, რომ მას მისივე უნივერსიტეტში დასაქმების შანსი აქვს, ეს კი სტუდენტს უმაღლეს მოტივაციას იყოს წარმატებული სტუდენტი.

სტუდენტი, უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ სტაჟიორის შესარჩევ კონკურსში იღებს მონაწილეობას. სტაჟიორის შერჩევა მოხდება კონკურსით, სადაც მონაწილეობის მიღება შეეძლება, როგორც იმ კონკრეტული უნივერსიტეტის ასევე სხვა უნივერსიტეტის კურსდამთავრებულსაც. შეირჩევა ექვსი მოხალისე (სტაჟიორი). ერთი ჯგუფისათვის - სამი ძირითადი, სამი დამხმარე. (უნივერსიტეტი გადაწყვეტს სტაჟიორების რაოდენობას, რომელიც დამოკიდებული იქნება მოსამზადებელი სტუდენტების რაოდენობაზე).

შერჩევა მოხდება სამ ეტაპად:

1. ტესტირება-კომპიუტერით;
2. ტექსტის თარგმნა;
3. გასაუბრება.

კონკურსი ტარდება 10-10 კონკურსანტისათვის, ათიდან ირჩევა ექვსი. ერთნაირი ქულების შემთხვევაში კონკურსი ტარდება განმეორებით.

მოხალისეები (სტაჟიორი) ჯგუფებში გადანაწილდებიან ტესტირების ქულების მიხედვით.

შესასწავლი მასალის პროგრამა იქნება სამი დონის (A-a; B-b; C-c), თითოეული დონის მასალა განაწილებული იქნება

თვეების მიხედვით. სტუდენტი სტაჟიორთან ერთად გადის საუნივერსიტეტო პროგრამას და დამატებით „საკომუნიკაციო,, უცხო ენის პროგრამას, რომელიც შერჩეულია სპეციალურად ამ პროგრამისათვის (სტაჟიორის პროგრამა) კათედრის მიერ.

უცხო ენის შემსწავლელ ჯგუფებში სტუდენტებისათვის ტარდება ტესტირება და ქულების მიხედვით ნაწილდებიან სამ დონეზე:

- A - დონე არის მაღალი, სადაც მაღალქულიანი სტუდენტები ისწავლიან;
- B - საშუალო დონე;
- C - დაბალი დონე;
- a; b; c - დამხმარე დონეებია. დამხმარე დონეებს ასწავლიან დამხმარე სტაჟიორები. (ანუ ჯგუფი კიდევ იყოფა ქვეჯგუფად)

სტაჟიორისა და დამქირავებლის თანამშრომლობის მემორანდუმი.

1. სტაჟიორი ვალდებულია ჯგუფს (პირობითად 10 სტუდენტი) შეასწავლოს პროგრამით გათვალისწინებული მასალა. გამოკითხვა იწარმოებს ყოველი კვირის და თვის ბოლოს;

2. სტუდენტი, რომელიც ვერ გადალახავს A, B, C დონის ბარიერს ის გადადის a; b; c დონეზე (ანუ მას კიდევ ერთხელ ეძლევა საშუალება ხელმეორედ გაიაროს პროგრამა, დამხმარე სტაჟიორის (მოხალისის) საშუალებით);

3. სემესტრის ბოლოს სტუდენტებს უტარდებათ ტესტირება. ტესტირებას ატარებს სპეციალური კომისია, სტაჟიორებთან ერთად. რომელ ჯგუფშიც ბევრი სტუდენტი გადალახავს ბარიერს (დაბალი, საშუალო, მაღალი) იმ სტაჟიორს გადაეცემა ვარსკვლავი;

4. სტაჟიორი გადის ტესტირებას ყოველი თვის ბოლოს, პროგრამით გათვალისწინებული მასალით (მაღალქულიანს ეწერება ქულა, პირობითად გადაეცემა ვარსკვლავი)

5. ერთი წლის შემდეგ თანამშრომლად აყვანის ხელშეკრულება უფორმდება იმ სტაჟიორს, რომელსაც ბევრი ვარსკვლავი ექნება. (ვარსკვლავი შეიძლება დაიმსახუროს სასწავლო პროცესის ინოვაციაში ან სტუდენტებთან განხორციელებული აქტივობაში, რომელიც შედეგზე იქნება ორიენტირებული);

6. ხელშეკრულება ფორმდება სამ წლიანი ვადით:

ა) სტაჟიორი (მოხალისე) ვალდებულია ერთი წლის მანძილზე მოხალისის სტატუსით დაეხმაროს სტუდენტებს

უცხო ენის დაუფლებაში. ამასთანავე, ის მუშაობს ჯგუფში სახელმწიფოებო ფორმით, თანხის ანაზღაურების გარეშე;

ბ) ერთ წლიანი მუშაობის შემდეგ, სტაჟორი გადის ტესტირებას. მაღალი ქულის და სტუდენტთა (თავის ჯგუფის) მაღალი აკადემიური დონის შეფასების შემთხვევაში უგრძობდება ხელმწიფობა, ორი წლით და ესწნება სტაჟორის სტატუსი და ის ხდება სტაჟორ-მასწავლებელი სტატუსის მფლობელი, რომელსაც უკვე უნივერსიტეტი აძლევს გარკვეულ ანაზღაურებას.

7. სასწავლო ცხრილის გარდა სტაჟორი-მასწავლებელის სამუშაო საათები არაა განსაზღვრული, (შედგებუ გასვლისათვის) ის მუშაობს როგორც ინდივიდუალური ისე გუნდური მუშაობის პრინციპით, დროს ათანხმებს სტუდენტებთან.

8. სტაჟორ-მასწავლებლის სამუშაო დრო არაანაზღაურებადია საუნივერსიტეტო საათების გარდა.

9. სტაჟორი, სტაჟირების (1+2) წარმატებით გავლის შემდეგ მიიღებს სერთიფიკატს და სარეკომენდაციო წერილს (ორგანიზაციის გადაწყვეტილებით შესაძლებელია სერთიფიკატისთვის დონეების მინიჭებაც).

ჩვენს მიერ წარმოდგენილი სწავლების თანამედროვე მოდელი არის განათლებაში კოლაბორაციული მუშაობის საუკეთესო მაგალითი, რადგან სწავლების ეს თანამედროვე მიდგომები განათლების და დასაქმების კოლაბორაციულ სისტემას ქმნის და ამასთანავე კოლაბორაცია იქმნება სტუდენტსა და კურსდამთავრებულს შორის, ეს ვარიანტი სტაჟირების ახლებური მიდგომაა, სადაც განათლება - განათლებისთვის ხორციელდება, რაც ნიშნავს იმას, რომ სტუდენტების მომზადებაში სტაჟორი თვითონაც იმაღლებს ცოდნის დონეს. მუშაობის ეს სტილი გარკვეულწილად ამაღლებს შედეგზე ორიენტირებული სწავლების იმ თანამედროვე მიდგომების გამოყენებას, რომელიც შესაძლებელია გამოიკვეთოს როგორც ინდივიდუალური ასევე გუნდური მუშაობის შედეგით. ჩვენეული ხედვა ხელს შეუწყობს აგრეთვე სწავლების ინოვაციურ მიდგომებს, თანამედროვე კვლევების მიმართულების ახლებურ ხედვებს, რომელიც წარმატებული განათლების შედეგზე ორიენტირებისათვის იქნება მისაღები. სწავლების ეს თანამედროვე მოდელი ხელს შეუწყობს ახალგაზრდებს სწავლის მოტივაციასა და მუშაობის კონკურენტუნარიან სტილზე გადასვლას. სტაჟორი და სტაჟორი-მასწავლებელი სასწავლო პროცესის შედეგიანად

წარმართვისათვის მუშაობს თავის დონის ამდღეობაზე და სტუდენტის ცოდნის გაძლიერებაზე, რომელიც ბუნებრივად აუმჯობესებს სასწავლო პროცესს და უნივერსიტეტის შედეგებაც, შედეგზე ორიენტირებული განათლების აკადემიურად წარმართვის საქმეში. შემოთავაზებული სწავლება-სწავლის ეს მიდგომა გააუმჯობესებს უმაღლესი განათლების ხარისხს უცხო ენის შესწავლის საქმეშიც, რომელიც დაეხმარება ინტერნაციონალიზაციის განმტკიცებას და ევროპულ საგანმანათლებლო სივრცეში დამკვიდრების პროცესს.

ლიტერატურა

References:

1. baiaZe I. staJirebis instituti - Sedegze orientirebuli swavlebisaTvis, (meToduri naSromi). saqarTvelos inteleqtualuri sakuTrebis erovnuli centri. saqpatenti. deponirebuli 2010. №4315.
2. efeqtiani swavleba. Teoria da praqtika. redaqtori i. kutalaZe, gamocdebis erovnuli centri, Tbilisi, 2010.
3. jinjixaZe j. Tanamedrove pedagogiuri teqnologiebi, universali, Tbilisi 2012.
4. asaTiani a. umaRlesi skolis didaqtika, teqniki universiteti, Tbilisi, 2008.

რეკენზენტი: პროფესორი თინათინ იაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Merab Gokhelašvili

MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGY AND MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTION FOR IMPROVING THE TEACHING PROCESS

Summary

Goal of most of the higher educational institutions is to improve teaching quality and become more flexible and attractive for students in order to become more competitive and establish its deserved place among the country's leading universities. Getting acquainted with European or American teaching methods and their implementation in our educational sphere is absolutely necessary.

One of the technologies that can inspire a student to obtain education is to give him/her an opportunity to use this education into practice. This enables us to increase: a) interest of student-applicants towards our

university; b) motivation of students to study better than others in order to have a guaranteed chance for employment; c) university's rating in teaching quality and alumni employment.

Keywords: higher educational institution, internship, motivation, European educational area.

Reviewer: Professor Tinatin Iashvili, Georgian Technical University.

მერაბ გოხელაშვილი

СОВРЕМЕННАЯ ТЕХНОЛОГИЯ, ДЛЯ ПОДНЯТИЯ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Резюме

У большинства учебных заведений, главной целью является, улучшить качество учебы, стать более гибкими и привлекательными для студентов, для конкурентоспособности и получения заслуженного места в рядах передовых университетов страны. Необходимо ознакомиться с европейскими, или, хотя бы, с американскими методами образования и интегрировать их в нашей системе образования.

Одним из техник заинтересования студента в получении образования, является дать ему возможность, применить полученные знания в практике. Это позволяет нам увеличить: а) заинтересовать абитуриентов нашим университетом; б) мотивация студентов - учиться лучше других, чтобы иметь гарантированный шанс трудоустройства; в) рейтинг университета - с точки зрения качества учебы и трудоустроенных выпускников.

Ключевые слова: высшая школа, стажировка, мотивация, Европейское образовательное пространство.

Рецензент: Профессор Тинатин Яшвили, Грузинского технического университета.

УДК 351

Анна Кухарева

СТАНОВЛЕНИЕ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ: ОПЫТ ГЕРМАНИИ

В статье рассмотрен опыт Германии как передовой страны Европы в вопросах становления и функционирования эффективной системы публичного управления, для последующего решения вопроса его применения в других странах, с учетом национальных традиций и особенностей.

Ключевые слова: *публичное управление, Евроинтеграция, интегративная роль публичного управления, «правило закона», модернизация.*

Несмотря на значительные наработки, посвященные реформированию системы публичного управления, поиск эффективной модели публичного управления является не только данью современности, но насущной необходимостью для всех стран. Данная проблема заключается в применении эффективной модели, позволяющей получить наиболее полезные для общества результаты. Опыт Украины в формировании демократического, правового, независимого и суверенного государства свидетельствует о несовершенстве системы управления и поспешности в попытках реформирования существующих систем, что приводит к проблемам политического, социального и экономического характера. На этом сложном пути изучение мирового опыта становится важным элементом преобразований системы публичного управления.

Вопросам становления и функционирования систем публичного управления посвящены труды таких исследователей как Ю. Ковбасюк, А. Амосов, В. Соловей, Х. Хачатурян, С. Загороднюк и др. Европейский опыт публичного управления рассматривается в работах авторов других стран (В. Зибель, Б. Питерс и др.). Однако, рассмотрение вопроса поиска механизмов возможного применения прогрессивного опыта в пределах страны требует отдельного исследования.

Целью статьи является рассмотрение опыта Германии как передовой страны Европы в вопросах становления и функционирования эффективной системы публичного управления.

Сегодня развитые страны, пройдя большой путь развития цивилизации, имеют наработанный годами и веками опыт построения государства, который подлежит изучению для решения вопроса его применения в нашей стране, с учетом национальных традиций и особенностей.

Каждая страна в своем становлении путем проб и ошибок находит тот вектор и направленность действий, которыми она будет руководствоваться, ставить цели, разрабатывать стратегию и двигаться дальше на благо своих граждан. Украина взяла курс на евроинтеграцию, внедрение стандартов Европейского Союза и переход на демократические принципы управления. Указанное побуждает к поиску такой модели публичного управления, которая могла бы соответствовать требованиям современного общества при достижении максимального результата для возможности дальнейшей интеграции в европейское и мировое сообщество путем изучения опыта становления публичного управления в странах Европы, самой влиятельной из которых является Германия, имеющая огромный опыт государственного строительства.

Немецкая школа публичного управления считается наиболее влиятельной среди европейских школ, ее особенностью являются фундаментальные исследования философского характера. В большинстве, немецкий вклад в науку управления идентифицируется с работами Макса Вебера. В его понятии бюрократия в публичном управлении является аполитичным инструментом правительства и потому считается наиболее рациональным типом власти. Другие парадигмы также согласуются с этим мнением, рассматривая власть как явление, имеющее индивидуальный характер. В перспективе общественного выбора управление представляет собой не политизированную вещь, хотя Веберовская бюрократия и может казаться наименее политизированной. Здесь важными вопросами публичного управления являются вопросы производительности, контроля, подотчетности для улучшения общего результата деятельности. Оценка эффективности, обучение в организации выступают важными факторами деятельности государственных органов [1].

В то же время, политическая роль публичного управления имеет неоднозначный статус в области науки. Вольфганг Зибель [1] считает, что на публичное управление и науку в Германии гораздо больше влияет не-Веберовская точка зрения, которая склоняется к высокой политической роли бюрократии. Согласно этому мнению, публичное управление выступает в качестве политического интегратора в собственном правовом поле. Политическая интеграция через администрацию является при этом показательным примером. К тому же, публичное управление имеет разные степени гражданской активности, а не только участие граждан в выборах. Управление является ежедневной рутинной деятельностью, достигающей или нет

лояльности граждан. Общественные организации способны мобилизовать поддержку граждан в социально-политической среде [1].

А. Гелен в своей концепции отмечает факт использования публичного управления как инструмента для достижения целей политических сил. По сути, его концепция сводится к требованию «сильного» государственного администрирования, выдвинутого консервативными академическими и политическими кругами Германии [2].

Ведущий политолог Германии Р. Дарендорф утверждает, что в современном обществе разделение власти становится достаточно аморфным, а равновесие конкурирующих групп интересов заменило политическое насилие. При этом бюрократия является одной из самых влиятельных групп интересов, поскольку она не может принимать политические решения, но может оказывать им действительное сопротивление. В современном государстве никто не может править минуя бюрократию или против ее воли. Р. Дарендорфом разработана теория социального конфликта и предложены способы его регулирования [2].

Министр экономики, вице-канцлер, канцлер Германии Людвиг Эрхард обращал внимание на повышение социальной роли публичного управления, необходимость демократизации капитала, смягчения классовых противоречий, с одновременным усилением мер государственного регулирования экономики. Эрхард сформулировал концепцию сформированного общества, которая предусматривала усиление роли правительства, подчинение всех групп населения общему благу, добровольность совместных действий всех групп общества, с закреплением определяющей роли публичного управления в его развитии [2].

Вольфганг Зибель [1] утверждает, что крупнейшими соперниками Вебера в Германии являются Лоренц фон Штайн, Отто Хинц и Рудольф Шменд, чьи работы являются важными именно потому, что они лучше адаптированы к особенностям политической и административной реальности чем концепция идеальной бюрократии Вебера. Работы Штайна, Хинца и Шменда освещают роль и элементы политической интеграции посредством публичного управления и поэтому важны для правильного понимания особенностей политической и организационной деятельности правительства в Германии и понимания политической роли публичного управления в целом.

Лоренц фон Штайн (1815-1890) сравнивал публичное управления с работоспособным живым организмом, а не просто инструментом правительства. Отто Хинц (1861-1940) провел анализ интегративной

роли публичного управления в Германии, где в начале зарождения современного государства наблюдалась кооперация земельной аристократии, армии и администрации предприятий для становления стабильного правительства. Рудольф Шменд (1882-1975) рассматривал весь аппарат правительства как интеграционный механизм, обращая внимание на взаимный характер регулирования управленческой деятельности и «духа общности» (Geist где Publikums) [1]. Именно в этой интегративной роли и состоит отличие от точки зрения Вебера.

Школы управления, наряду с исследованиями в указанной отрасли освещают положение дел в реальной жизни определенной страны в конкретный исторический период времени.

История развития Германии показывает, что публичное управление в стране послужило политическим интегратором еще задолго до того как появились партии и парламенты, оно имеет особую историю самореформирования. Примером этому может служить интеграция буржуазии в управленческую элиту в течение XVIII века, несколько волн преобразования страны и регионального управления в течение XIX века, легкая адаптация к новым политическим режимам в течение XX века, и территориальная реформа страны и регионального управления в 1970-х годах. Эти процессы были инициированы бюрократами высокого уровня и затем плавно организовывались профессионалами [3].

История немецкого правительства и администрирования сформировалась в условиях территориальной фрагментации. Из-за необходимости организации и финансирования постоянной армии после травматического опыта разгрома наемных армий во время войны сороковых годов, в ключевых штатах Германии с конца семнадцатого столетия появились профессиональные бюрократические структуры. Полная реализация конституционализма, наряду с этим, была отсрочена по сравнению с Соединенными Штатами Америки, Великобританией и Францией. Основой всего выступила интеграция различных социальных групп. Предпосылкой для функционирования постоянной армии была лояльность аристократии, причем постоянная армия была врагом земельной аристократии по всей Европе. Во Франции и Англии этот вопрос был решен или насильственным завоеванием абсолютной власти над расходами аристократии (Франция), или выступлением парламента в качестве арбитра для сбалансирования власти Короны и дворянства (Англия) [1].

В Германии был достигнут мирный компромисс между Короной и поместным дворянством, с правом последнего держать землевладения

и местную политическую и административную власть и исключительным правом Короны иметь постоянную армию и взимать налоги. Офицерские ряды были укомплектованы сыновьями земельной аристократии, как правило, младшими, которые не имели права наследовать имущество. Это гарантировало, что армия не может быть использована для подавления дворянства при обеспечении лояльности последнего к Короне. Наличие земельной аристократии в постоянной армии повышало престиж армии при одновременном обеспечении аристократов, которые не имели права наследования, сохранением повышенного социального статуса и влиятельной роли в управлении [1].

Указанное имело положительное влияние на сельское хозяйство и укрепляло экономическую основу государства. При этом, земельная аристократия оставалась под наблюдением местной администрации. Действовало так называемое «правило рода», которое предусматривало ответственность главы местного благородного семейства за назначение ряда административных должностей, в том числе священников [1].

Таким образом, земельная аристократия, которая могла бросить вызов Короне, была тесно интегрирована в административные процедуры. То, что было начато как компромисс между Короной и дворянством в семнадцатом веке, превратилось в комбинацию центральной и местной администрации, имея в своей основе профессиональную бюрократию, и сформировало структуру немецкого управления по сегодняшний день. Это имеет важное значение для понимания того, как действительно работает немецкое общественное управление и как его политические и организационные качества были отражены в немецкой управленческой науке.

Использование государственного управления в качестве политического интегратора остается важнейшей особенностью немецкого государственного управления. Эта особенность способствовала дальнейшей интеграции буржуазии в начале девятнадцатого столетия и помогла смягчить конфликт между авторитарным государством и рабочим классом, возникший в конце XIX века. Это объясняет прочность и устойчивость немецкого управления и государства даже в самые сложные для страны времена [1].

Еще одна особенность немецкого публичного управления начиная с XVIII века проявляется в его ранней модернизации по отношению к политическому режиму. Центральным механизмом модернизации стало «правило закона». В Германии XIX века необходимо было найти компромисс между «правилом человека» (монарха) и требованиями

современного управления, которому необходимы были надежные механизмы действия. Такой механизм был предложен законом и профессионалами, которые знают законы и умеют их применять. Немцы, в отличие от англо-американцев, рассуждают в терминах предоставления закону силы волеизъявления конституционно организованного общества [3].

Стабильность Германии основывается на администрации и ее организационных принципах, построенных на законе. Даже когда политические режимы полностью разрушались, как это было в 1918 и в 1945 годах, публичное управление никогда не колебалось в ту или иную сторону, а действовало стабильно [3].

Три главные вертикальные уровни управления (федеральный, государственный и муниципальный) делают немецкое общественное управление комплексным и фрагментированным, а широкий круг горизонтальных специализаций - гибким. Нижние уровни публичного управления являются резервуаром адаптации к региональным и локальным обстоятельствам и к любым изменениям [3].

Указанные особенности придают публичному управлению Германии признаки стабильности и действенности, что доказало свою эффективность и в послевоенный период, и в 1950-е годы, когда Западная Германия должна была преодолевать экономические и социальные последствия Второй Мировой войны. Проводились реформы, которые предусматривали наделение министерств функциями планирования, изменение структуры фискальной редиистрибуции среди различных уровней управления, территориальную реорганизацию публичного управления, общее улучшение инфраструктуры (особенно транспортной, образовательной и медицинской). Именно тогда популярным стало планирование на всех уровнях [3].

Эта эра реформ начала 1970-х годов закончилась вместе с повышением цен на топливо в 1973 году и экономической рецессией. В поздние 1970-е больше внимания стало уделяться муниципальному уровню и окружающей среде. В 1980-е годы легитимность государства благосостояния, сильного правительства и бюрократии были оттеснены приватизацией, дерегуляцией, дебюрократизацией, ставшими основными аспектами реформирования публичного управления Германии и большинстве западных стран. Помимо этого, происходили изменения в организации работы с кадрами и финансовыми ресурсами [3].

После второй мировой войны страна была раздроблена на части, объединение которых произошло в 1990 году, в связи с чем 1990-е годы проходили под влиянием объединения Германии. Можно

говорить, что это объединение является наиболее важным с 1949 года изменением в административном институциональном порядке Западной Немецкой Федеративной Республики. Впервые в истории Германии смена политического режима сопровождалась изменением экономической системы и административного (управленческого) порядка. Вопрос стоял в альтернативах введения чего-то нового для двух частей Германии или полного присоединения Восточной ГДР к уже сложившемуся порядку Западной Германии. Выбор был сделан в пользу последнего варианта решения вопроса. Публичное управление Восточной Германии должно было реконструироваться практически с нуля. Это сопровождалось массивной передачей финансов и знаний с запада на восток. Реконструкция муниципалитетов, их собственности и инфраструктуры, создание такой административной организации как управление охраны окружающей среды, экономическая реконструкция отраслей производства, кадровые вопросы, изменение управленческой элиты, интеграция персонала Восточного и Западного Берлина – ключевые моменты, которые должны были быть решены. Система управления была изменена. В то же время, публичное управление в Восточной Германии все еще остается более централизованным чем в Западной [3].

В Германии, как и в большинстве западных стран, таких как Великобритания, Новая Зеландия, Австралия, Соединенные Штаты Америки, в 80-е годы XX века предпринимались попытки реформирования публичного управления, имеющие в своей основе четыре подхода к управлению - рынки и конкуренция, партисипативное управление, большая гибкость и дерегуляция [4].

Процесс модернизации публичного управления в Германии имел последовательный согласованный характер и был направлен на децентрализацию власти, обеспечение эффективности местного самоуправления, совершенствование деятельности управленческих структур всех уровней, при широком привлечении граждан к процессам принятия решений [4]. Реформирование имело следующие особенности и основные элементы: деbüroкратизация, дерегулирование, децентрализация, сокращение штата и ресурсов, совершенствование систем контроля и подотчетности, реформирование бюджетного процесса, улучшение качества предоставления услуг и удовлетворения потребителей, демократизация государственного сектора, повышение публичности и открытости [5].

Существующая система публичного управления Германии была выработана благодаря постоянному совершенствованию и

модернизации. Сегодня система публичного управления в стране стабильна и четко сформирована.

Германия имеет федеративное устройство, по форме правления она является парламентской республикой, в которой функционирует пять постоянно действующих государственных органов: исполнительную власть представляют Президент и Правительство, законодательную – две палаты парламента Бундестаг и Бундесрат, судебную – Конституционный суд. На общегосударственном уровне действуют федеральные министерства. Власть Президента в стране ограничена, а властными полномочиями наделен канцлер (премьер-министр).

Федеральный канцлер является главой исполнительной власти в стране, определяет основные направления внутренней и внешней политики. При таких широких полномочиях Федерального канцлера форму правления в Германии часто называют канцлерской демократией [6, с.524]. Федеральные министерства в своем большинстве осуществляют политику через органы исполнительной власти земель, а не самостоятельно, что является особенностью немецкой системы управления [6, с.525].

Как в любой федерации, политическая система Германии имеет два уровня – федеральный и региональный. В Германии насчитывается 16 земель, каждая из которых имеет свою конституцию, парламент и правительство. Все земли имеют однопалатный парламент, избираемый населением – ландтаг. В Баварии, кроме ландтага, функционирует сенат. Из представителей земельных правительств формируется одна из палат парламента - Бундесрат. Землям предоставлена широкая автономия. Кроме того, в Германии существует региональный уровень управления – так называемые «крейсы», находящиеся между федеральным и местным уровнями.

Общественная жизнь в Германии регламентируется в большинстве федеральными законами, а граждане обращаются по своим вопросам в органы управления и учреждения уровня земель.

В Германии существует так называемый «конкурентный федерализм», когда земли имеют право вводить собственные методы оптимальной организации управления на местах, что провоцирует состязательность между землями за лучшую форму местного самоуправления [6, с.545].

Региональный уровень управления в Германии имеет в своей основе следующие принципы: субсидиарность, финансовая автономия, децентрализация власти, четкое определение собственных и делегированных полномочий, кооперация, отсутствие конкуренции между служащими государственного и регионального уровня,

прозрачность и открытость управленческих процессов, экономная и эффективная организационная структура управления [5].

В Германии государство и местное самоуправление не рассматриваются как противоположные или конкурирующие. В процессе деятельности они дополняют функции друг друга. Признается финансовая самостоятельность и ответственность громад, предполагается многолетнее финансовое планирование. Кроме того, в Германии признаются объединения громад, которые также наделяются правами самоуправления.

Для публичного управления Германии присущ легалистический подход к отрасли, в отличие от американского. Ковбасюк определяет, что согласно американскому подходу суть публичного управления определяется политическим процессом и законодательством, наблюдается смещение политико-административных функций. С его точки зрения, немецкий подход поддерживает разграничение политики и администрирования, опираясь на правовые основы определения задач политики. Государственные служащие действуют в пределах жесткой бюрократической системы [7, с.86].

На сегодня в Германии, как и в большинстве европейских государств, внедряется так называемая «клиентская модель» публичного управления, или «сервисное государство», которую считают новой управленческой парадигмой. Ученые все чаще обращают внимание на необходимость переориентации деятельности органов власти на нужды граждан. Меняются способы не только действия, но и мышления. Гражданин выступает клиентом, государство – поставщиком качественных услуг. В основу концепции закладывается отношение к гражданину как к важному клиенту, который должен быть доволен. Показателем эффективности публичного управления выступает удовлетворение гражданина [5, 8].

При этом, реформирование остается главным вопросом немецкого публичного управления. Страна ставит целью быть лидером в Европе. Значительные государственные инвестиции направлены на достижение этой цели, модернизацию государства и управления. Уменьшение количества бюрократических процедур является одной из основных тенденций такой модернизации. Правительство стремится к созданию эффективной, инновационной, эффективной системы публичного управления. Управление персоналом, электронное управление, улучшение организационных процедур, сотрудничество, кооперация и коммуникация между различными управленческими институтами, доступ к информации, широкое использование Интернета и электронных технологий, своевременное и надежное реагирование на запросы граждан, компетентность государственных

служащих – основные приоритеты в процессе реформирования публичного управления Германии. Большинство процессов реформирования должны происходить комплексно и параллельно, при широком привлечении общественности [7, с.86].

Опыт становления публичного управления Германии является полезным для изучения вопросов реформирования публичного управления других стран. Интегративная роль публичного управления, кооперация между различными классами и слоями общества, между политикой и администрацией может иметь как положительные, и к и негативные последствия, как это происходит в Украине. Для Германии такая интегративная роль управления оказалась полезной благодаря другой особенности публичного управления этой страны – «правилу закона», который является обязательным для исполнения и единым для всех граждан. С одной стороны политики, буржуазия, служащие-профессионалы действуют сообща для достижения общего блага, с другой – возможности узурпации власти или превышения полномочий нивелируются четко определенными прописанными законодательно правилами поведения, одинаковыми для всех и подлежащими обязательному исполнению. Другая характерная черта публичного управления Германии, которая могла быть рассмотрена для применения в других странах, состоит в реальной передаче компетенции и полномочий, подкрепленных финансовыми ресурсами, на региональный уровень. Необходима финансовая децентрализация, предоставление местным органам прав по определению организации собственной деятельности, решению вопросов управления персоналом, проблем местного значения, предоставление самостоятельности работникам органов местного самоуправления. В настоящее время в Украине такие попытки предпринимаются. Принимаются законодательные акты, направленные на модернизацию публичного управления. Утвержден План мероприятий по дерегуляции хозяйственной деятельности [9], одобрена Концепция реформирования местного самоуправления и территориальной организации власти в Украине [10], приняты законы Украины «О внесении изменений в Бюджетный кодекс Украины относительно реформы межбюджетных отношений» [11], «О внесении изменений в Налоговый кодекс Украины и некоторые законодательные акты Украины относительно налоговой реформы» [12], «О добровольном объединении территориальных громад» [13], «Об основах государственной региональной политики» [14], идет масштабное создание объединенных территориальных громад, расширяются полномочия органов местного самоуправления по предоставлению административных услуг.

Для Украины это только начало долгого пути, на котором изучение и применение опыта других стран является тем элементом, который приведет к становлению и функционирования эффективной и действенной системы публичного управления в дальнейшем. В этом процессе необходимым выступает анализ ситуации, сложившейся в публичном управлении Украины, выявление слабых сторон и выработки предложений по устранению выявленных недостатков.

Литература

References:

1. Siebel, Wolfgang. Beyond Bureaucracy - Public Administration as Political Integrator and Non-Weberian Thought in Germany // Public Administration Review. - 2010. - № 5 (70), Sep / Oct.2010, p.719-730.
2. Василенко И.А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия [Текст]: учебное пособие / И.А. Василенко. 2-е изд. - М.: Логос, 2001. - 200с. [Электронный ресурс] – <http://bibliograph.com.ua/administrativnoe-pravo-7/index.htm>
3. Siebel, Wolfgang. Administrative Science as Reform: German Public Administration // Public Administration Review. - 1996. - № 1 (56), Jan / Feb.1996, p.74-81.
4. Тильчик А.В., Нерода Ю.Ю. Особенности государственного управления Федеративной Республики Германия и Польши: опыт для Украины//Сравнительно-аналитическое право. - 2015. - № 1, с.223-226.
5. Хачатурян Х.В. Переориентация государственного управления на потребности граждан: новая европейская модель и Украина // Вестник Киевского международного университета (серия «Международные отношения»). - 2009. - № 8. [Электронный ресурс] – <http://www.kyumu.edu.ua/vmv/v/08/khachaturian.htm>
6. Мировые модели государственного управления: опыт для Украины / Под. ред. Ю.В. Ковбасюка, С.В. Загороднюка, П.И. Крайника, Х.М. Дейнеги. - М.: НАГУ, 2012. - 612 с.
7. Государственное управление: учебник: в 2 т. / Нац. акад. гос. упр. при Президенте Украины; ред. кол. : Ю.В. Ковбасюк (председатель), К.О. Ващенко (зам. председателя), Ю.П. Сурмин (зам. председателя) [и др.]. - М.: Днепропетровск: НАГУ, 2013. - Т.2. - 324 с.
8. Штирлина А.А. Особенности современного сервисного государства // Дни науки философского факультета - 2015 - 2015 - № 10, с.141-144. [Электронный ресурс] Режим доступа: http://papers.univ.kiev.ua/11/Main/articles/shtirlina-a-a-osoblivosti-suchasnoyi-servisnoyi-derzhavi_21841.pdf

9. Распоряжение Кабинета Министров Украины «Об утверждении Плана мероприятий по дерегуляции хозяйственной деятельности и признании утратившими силу некоторых распоряжений Кабинета Министров Украины» от 23.08.2016 № 615-р [Электронный ресурс]. – <http://zakon0.rada.gov.ua/>
10. Распоряжение Кабинета Министров Украины «Об одобрении Концепции реформирования местного самоуправления и территориальной организации власти в Украине» от 01.04.2014 № 333-р [Электронный ресурс]. – <http://zakon4.rada.gov.ua/>
11. Закон Украины «О внесении изменений в Бюджетный кодекс Украины относительно реформы межбюджетных отношений» от 28.12.2014 № 79-VIII [Электронный ресурс]. – <http://zakon2.rada.gov.ua/>
12. Закон Украины «О внесении изменений в Налоговый кодекс Украины и некоторые законодательные акты Украины относительно налоговой реформы» от 28.12.2014 № 71-VIII [Электронный ресурс]. – <http://zakon4.rada.gov.ua/>
13. Закон Украины «О добровольном объединении территориальных громад» от 05.02.2015 № 157-VIII [Электронный ресурс]. – <http://zakon1.rada.gov.ua/>
14. Закон Украины «Об основах государственной региональной политики» от 05.02.2015 № 156-VIII [Электронный ресурс]. – <http://zakon2.rada.gov.ua/>

Рецензент: Профессор Вячеслав Дзюндзюк, доктор наук по государственному управлению, заведующий кафедры политологии и философии Харьковского регионального института государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины.

ანნა კუხარევა

საჯარო მართვის სისტემის ჩამოყალიბება და ფუნქციონირება: გერმანიის გამოცდილება

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია გერმანიის, როგორც ევროპის წამყვანი ქვეყნის გამოცდილება საჯარო მართვის ეფექტიანი სისტემის შექმნისა და ფუნქციონირების საკითხებში, ამ გამოცდილების სხვა ქვეყნებში გამოყენების შესაძლებლობა ეროვნული ტრადიციებისა და თავისებურებების გათვალისწინებით.

საკვანძო სიტყვები: საჯარო მართვა, ევროინტეგრაცია, საჯარო

მართვის ინტეგრაციული როლი, „კანონის წესი“, მოდერნიზაცია.

რეკენზენტი: პროფესორი ვიახისლავ ძუნძიუკი, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული სახელმწიფო მართვის ხარკოვის რეგიონალური ინსტიტუტის სახელმწიფო მართვის პოლიტოლოგიისა და ფილოსოფიის კათედრის გამგე.

Ganna Kukhareva

THE DEVELOPMENT AND FUNCTIONING OF PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM: THE EXPERIENCE OF GERMANY

Summary

The experience of Germany as a lead European country in the questions of public administration system development and functioning is considered in the article. It is made for further discussion of possible implementation of this experience in other countries' public administration, with taking an account to national traditions and specifics.

Keywords: public administration, Eurointegration, integrative role of public administration, “the rule of law”, modernization.

Reviewer: Professor Viacheslav Dziundziuk, doctor of sciences, head of Political Science and Philosophy Chair of Kharkiv Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration attached to the Office of the President of Ukraine.

ღუბა კოზმაგა
საქართველოს ადგილობრივი თვითმმართველობის
ორგანიზაციის მოსახლეობასთან უფექტიანი კავშირის
შორშირების, განხორციელებისა და შეფასების
ტექნოლოგია

დემოკრატიის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პრინციპი ადგილობრივი თვითმმართველობის გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მოქალაქეთა ჩართულობაა. ჩართულობის ხელისშემშლელ ფაქტორს წარმოადგენს მოქალაქის დაბალი ნდობა ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებისა და წარმომადგენლების მიმართ, რაც განპირობებულია სხვადასხვა ფაქტორებით. ჩართულობის ხელისშემშლელ ფაქტორს წარმოადგენს მოქალაქის დაბალი ნდობა ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებისა და წარმომადგენლების მიმართ, რაც განპირობებულია სხვადასხვა ფაქტორებით. მათ შორისაა: თვითმმართველობების არაჩვეულებრივი მდგომარეობა, რაც ნეგატიურად აისახება პრობლემის დამოუკიდებლად გადაწყვეტის უნარსა და შესაბამისად მოქალაქეთა რწმენაზე. ადგილობრივი ხელისუფლების შესაძლებლობების მიმართ. მეორე მნიშვნელოვანი ფაქტორი, რომელიც გავლენას ახდენს მოქალაქეთა ნდობაზე, ისტორიული გამოცდილება და მენტალური დამოკიდებულებაა.

მსოფლიო პრაქტიკაში მონაწილეობის და ჩართულობის ბევრი განსხვავებული ხერხი არსებობს, რომელიც დარეგულირებულია როგორც საკანონმდებლო, ასევე ტრადიციულ და კულტურულ დონეზე. ამ ხერხებით გამართულ მუშაობაზე ბევრად არის დამოკიდებული თვითმმართველობების ეფექტიანობა.

საბოლოოდ, მოქალაქეთა ჩართულობისთვის უმნიშვნელოვანესია, როგორც ფორმალური მექანიზმები, ასევე არაფორმალური საშუალებები. ფორმალურ მექანიზმებში იგულისხმება, საკანონმდებლო გარანტიები. არაფორმალური საშუალებები კი გულისხმობს თვითმმართველობის უფლებამოსილებას და უნარს, დაეხმაროს მოსახლეობას საყოფაცხოვრებო პრობლემების მოგვარებაში.

საკვანძო სიტყვები: ადგილობრივი თვითმმართველობა, თვითმმართველი ერთეული, მოსახლეობასთან უფექტიანი კავშირის ფორმირება, მოსახლეობის ჩართულობა.

მოქალაქეთა უფლება მონაწილეობა მიიღონ სახელმწიფო საქმეების წარმართვაში ქვეყნის დემოკრატიულად განვითარების საწინდარია, იგი ღრამადაა ფესვგადგმული საზოგადოებასა და ქვეყნის კულტურაში, ადგილობრივი ინტერესებიდან გამომდინარე საზოგადოების სერვისების უკეთესად განაწილების უზრუნველყოფის რეალიზება ყველაზე ეფექტიურად სწორედ ადგილობრივ დონეზე რეალიზდება,

ხელისუფლების ადგილობრივი ორგანოების პირობებში, რომლებსაც გააჩნიათ რეალური პასუხისმგებლობა და შესაძლებლობა უზრუნველყონ ეფექტური და ამასთან მოქალაქესთან დაახლოებული მმართველობა, ტერიტორიული ადმინისტრაციის რთული მექანიზმი მთლიანობაში უნდა იქნეს მოყვანილი მნიშვნელოვან ეკონომიკურ ასპექტებთან თავის ურთიერთდამოკიდებულ ნაწილებთან ერთად. ხელისუფლების უმთავრესი მიზანი უნდა იყოს ძლიერი სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბება, ხელისუფლების დეცენტრალიზაციის პრინციპებზე დაფუძნებული თვითმმართველობა გაზრდის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის პასუხისმგებლობას, რაც პირდაპირ ორიენტირებულია ეროვნულ ინტერესებზე.

დემოკრატიის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პრინციპი ადგილობრივი თვითმმართველობის გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მოქალაქეთა ჩართულობაა. აღნიშნული შეიძლება ითქვას, რომ თვითმმართველობის ქვაკუთხედი.

მსოფლიო პრაქტიკაში მონაწილეობის და ჩართულობის ბევრი განსხვავებული ხერხი არსებობს, რომელიც დარეგულირებულია როგორც საკანონმდებლო, ასევე ტრადიციულ და კულტურულ დონეზე. ამ ხერხებით გამართულ მუშაობაზე ბევრად არის დამოკიდებული თვითმმართველობების ეფექტიანობა.

ეს საკითხი აქტუალურია, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც თვითმმართველობის სფეროში განხორციელებული რეფორმის შედეგად 2006 წლის ბოლოდან საქართველოში ჩამოყალიბდა თვითმმართველი გაფართოებული ერთეულები.

ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანია მოსახლეობის, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებისა და სამოქალაქო სექტორის წარმომადგენლების მოსაზრებებისა და დამოკიდებულებების ანალიზი, რაც საშუალებას მოგვცემს გავაკეთოთ დასკვნები სფეროში არსებული მდგომარეობის შესახებ და შევიმუშაოთ რეკომენდაციები.

რაც შეეხება საერთაშორისო გამოცდილებას, ევროპის კონტინენტზე დღეს აღიარებული მართვის მოდელია წარმომადგენლობითი დემოკრატია, რომელიც დამკვიდრებულია პრინციპზე – “ხალხის მიერ არჩეული კანდიდატები არიან ხალხის ინტერესების გამომხატველები.” მიუხედავად იმისა, რომ ეს პრინციპი დემოკრატიის ამომავალი წერტილია, მხოლოდ ხმის მიცემა არ არის სახელმწიფო მართვაში მოქალაქეთა ჩართულობის ერთადერთი საშუალება, ასევე

გახლავთ საჯარო დებატები, საჯარო შეხვედრები, კამპანიები, გამოკითხვები, მრჩეველთა საბჭოები, პეტიციები, ინიციატივები, ცხელი ხაზი, ვებ-პორტალი. ეს ყოველივე არსებული ჩამონათვალია იმ მექანიზმების, რომელსაც ხელისუფლების ორგანოები იყენებენ მოქალაქეთა მაქსიმალური ჩართულობის უზრუნველსაყოფად. ეს მექანიზმები ამტკიცებს კავშირს ხელისუფლებასა და მოქალაქეებს შორის. ამასთან, საზოგადოებას აძლევს საშუალებას, განსაზღვროს პრიორიტეტები და მიზნები, გაეცნოს ხელისუფლების გადაწყვეტილებებს, ქმედებებს და მოითხოვოს მათი პერიოდული ანგარიშების უზრუნველყოფა. მოქალაქეთა ჩართულობა გადაწყვეტილების მიღების ერთ-ერთი საშუალება კი არ არის, არამედ მისი მახასიათებელია.

ევროკავშირის წვერი ქვეყნებისათვის მოქალაქეთა ჩართულობა დემოკრატიული მმართველობის ერთ-ერთ ფუნდამენტურ პრინციპადაა აღიარებული. დემოკრატია თითოეულ მოქალაქეს საშუალებას აძლევს ეფექტიანად ჩაერთოს მართვის პროცესში და დასვას მისთვის მნიშვნელოვანი საკითხი დღის წესრიგში, გამოხატოს საკუთარი პოზიცია ამა თუ იმ საკითხზე და მიიღოს სრული ინფორმაცია ხელისუფლების ორგანოებისაგან, ჰქონდეს ხელისუფლებაზე გავლენის საშუალება, კონტროლის სხვადასხვა მექანიზმები, მათ შორის – არჩევნები. ეს უფლებები და შესაძლებლობები უნდა იყოს არა ნომინალური, არამედ ეფექტიანი. ეკონომიკური თანამშრომლობისა და დემოკრატიის ორგანიზაცია მიიჩნევს, რომ ხელისუფლებისა და მოქალაქეების თანამშრომლობას სხვადასხვა გამოვლინება გააჩნია და იგი რამდენიმე ეტაპისაგან შედგება:

ინფორმირება – ცალმხრივი ურთიერთობა, როდესაც ხელისუფლება აწვდის საზოგადოებას ინფორმაციას. ეს შეიძლება იყოს პასიური გზით, როდესაც მოქალაქე იღებს ინფორმაციას მხოლოდ მოთხოვნის შემდეგ; ან აქტიური, როდესაც ხელისუფლების ორგანოები თავად ავრცელებენ ინფორმაციას თავისი ინიციატივით (მაგ. პროაქტიული გამოქვეყნება);

კონსულტაციები - ორმხრივი ურთიერთობა, როდესაც მოქალაქეები ხელისუფლების საქმიანობას წინასწარ ან შედეგებით აფასებენ;

აქტიური მონაწილეობა - ურთიერთობაზე დაფუძნებული პარტნიორობა მოქალაქეებსა და ხელისუფლებას შორის, როდესაც მოქალაქეები აქტიურ როლს თამაშობენ და

უშუალოდ მონაწილეობენ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. ცხადია საბოლოო გადაწყვეტილებას ხელისუფლების ორგანოები იღებენ, თუმცა მოქალაქეები დიალოგის საშუალებით აცნობენ სახელმწიფო ან ადგილობრივ ინსტიტუტებს თავის მოსაზრებებს, ალტერნატიულ ვარიანტებს.

უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგჯერ თვითმმართველობები არ ცდილობენ მოქალაქეთა ჩართულობის ხელშეწყობას, რათა თავი აარიდონ მათ საქმიანობაში შესაძლო დამატებითი სირთულეების შექმნასა და დამატებითი რესურსების ხარჯვას. ასეთი შემთხვევები ხშირია გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებში, სადაც მწირი რესურსების პრობლემა უფრო დიდია. თვითმმართველი ორგანოები შიშობენ, რომ მოქალაქეები უფრო მეტ გაუმართლებელ მოთხოვნებს დააყენებენ. ამგვარი მოლოდინი საფუძველს მოკლებულია, მოქალაქეთა ჩართულობა არ ნიშნავს კითხვების დასმას, თუ რისი გაკეთება სურთ ან რა სერვისებს ითხოვენ. მოქალაქეთა ჩართულობა ქმნის პლატფორმას მნიშვნელოვანი დიალოგისთვის, რომელიც საშუალებას აძლევს უწყებებს, მიაწოდონ ინფორმაცია საზოგადოებას და მოითხოვონ მოქალაქეებისგან რჩევები კარგი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით, რესურსების მინიმალური ათვისებით. ამასთან, ეს ნიშნავს მოქალაქეების გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ჩართვას, როდესაც საზოგადოებამ თანამშრომლობით განხორციელებული გადაწყვეტილებების გამართლებისა და მხარდაჭერისათვის თავადაც შეიძლება გამოიხატოს რესურსები.

მოქალაქეთა ჩართულობის გაფართოებას მრავალი მიზანი აქვს. მათგან ყველაზე მნიშვნელოვანია: მოქალაქეთა მოლოდინების შესწავლა, რაც ადგილობრივ თვითმმართველობას საშუალებას აძლევს, მაქსიმალურად გაითვალისწინოს ეს მოლოდინები. თვითმმართველობის ორგანოებისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, იცოდნენ მოსახლეობის კონკრეტული მოლოდინები და მოთხოვნები. სხვაგვარად, ფაქტობრივად, შეუძლებელი იქნება სერვისებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარება. შესაბამისად, აუცილებელია, რომ კონკრეტულმა თანამდებობის პირებმა გააანალიზონ როგორც მოლოდინები, ასევე ის, თუ რამდენად შესაძლებელია მოსახლეობის მოთხოვნის შესრულება. ამისათვის საჭიროა მოთხოვნებისა და მოლოდინების კვლევის მიმართულების შემუშავება და მათი შესრულებისათვის ღონისძიებების გატარება.

როელი გადაწყვეტილებების მიღება ხშირად ხდება აუცილებელი და მოქალაქეთა გაზრდილი ჩართულობა, პირველ რიგში, ასეთ გადაწყვეტილებებს ღიას და გამჭვირვალეს ხდის, რაც უკვე მნიშვნელოვანი მიღწევაა თვითმმართველობების ეფექტურად მუშაობისათვის. თვითმმართველობები არ შემოიფარგლებიან ყოველდღიური საქმიანობებით, მათ ასევე აკისრიათ მომავლის დაგეგმვის პასუხისმგებლობა, რისთვისაც აუცილებელია შესაბამისი ხედვისა და სტრატეგიის ქონა. საზოგადოების მომავლის დაგეგმვა თანამშრომლობის გარეშე თითქმის შეუძლებელია. ამ პროცესში არჩეულმა თანამდებობის პირებმა, ცალსახად, ლიდერის როლი უნდა იკისრონ და საზოგადოების წარმომადგენლებს უნდა მიეცეთ კონკრეტული მონაწილეობის მიღების შესაძლებლობაც და მოტივაციაც.

მოქალაქეთა ჩართულობის მოდელი წარმატებით ვერ განხორციელდება თვითმმართველობის მოხელეთა ძალისხმევის და გარკვეული ფინანსური რესურსების გარეშე. თუმცა, მეორეს მხრივ, არსებობს არაერთი მოსალოდნელი სასარგებლო შედეგი: გადაწყვეტილების მიღების პროცესში რეალური ჩართულობა არსებითად ზრდის არჩეული ორგანოების ნამდვილ ლეგიტიმაციას. ოდელი ხელს უწყობს იმ მეთოდოლოგიებისა და ინსტრუმენტების მექანიზმების შექმნას, რომლებიც ეხმარება ადგილობრივ ლიდერებს დასახული მიზნების მიღწევაში. მოქალაქეები, რომლებიც ჩართული არიან გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, უფრო მეტად უჭერენ მხარს ადგილობრივ პროგრამებს.

მოქალაქეთა ჩართულობა ქმნის ინფორმაციის, ცოდნისა და გამოცდილების წყაროს, რაც ხელს უწყობს საზოგადოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების და არსებული რესურსების ეფექტიანობის გაზრდას. საბოლოოდ კი, ეს წაახალისებს ადგილობრივ ბიზნესმენებს შემდგომი ინვესტიციების განხორციელებაში, ისევე, როგორც კერძო ინვესტიციების სხვა რეგიონებიდან მოზიდვას.

საზოგადოების ჩართულობის ეფექტური დაგეგმარება, ადგილობრივი განვითარების პროექტების ჯანსაღი განხორციელება და საჯარო ინვესტიციებისთვის ხარჯების გამჭვირვალე შეფასება ზრდის მომავალი პროექტებისთვის დამატებითი ფინანსური მხარდამჭერის მოზიდვის შანსს.

უნდა აღინიშნოს, რომ მოსახლეობის თვითმმართველობის განხორციელებაში ყოველი გადადგმული ჯანსაღი და რეალური ნაბიჯი მიმართულია ქვეყანაში სამოქალაქო

საზოგადოების გაძლიერებისკენ და სტაბილური პოლიტიკური ცნობიერების ამოღებისკენ.

ამ სფეროში არსებობს როგორც პრობლემები, ასევე გამოწვევებიც, რომლის შესწავლა მნიშვნელოვანია თვითმმართველობის განვითარებისათვის.

ადგილობრივი თვითმმართველობის განვითარების და დეცენტრალიზაციის გადრმავეების ერთ-ერთ ხელისშემშლელ ფაქტორად დღემდე რჩება მოსახლეობის დაბალი აქტიუობა და ჩართულობა მთელი ქვეყნის მასშტაბით. ამას ამტკიცებს არაერთი უცხოური, ადგილობრივი კვლევები თუ ანალიტიკოსთა შეფასებები და რეკომენდაციები, რომელიც მოუწოდებს მოსახლეობის ინფორმირებულობისა და ჩართვის გაზრდის აუცილებლობისა და სუბსიდირების პრინციპების დაცვისკენ. საზოგადოების ჩართულობა არის პროცესი, რომელიც საშუალებას იძლევა, მისთვის საჭირო პრიორიტეტებზე გააკეთებინოს აქცენტი ხელისუფლებას. ჩართულობის ხარისხი მაღალია იმ შემთხვევაში, თუ მოსახლეობას შეუძლია არა მარტო დააფიქსიროს საკუთარი აზრი, არამედ ამ აზრის გათვალისწინებით მოახდინოს გავლენა ხელისუფლებაზე.

პრობლემები, რომელიც დაკავშირებულია ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში მოსახლეობის ჩართულობასთან, შეიძლება დავეოთ შემდეგი ტიპის პრობლემებად: ინფორმაციასთან დაკავშირებული - ვგულისხმობ, მოსახლეობის არაინფორმირებულობას თვითმმართველობის საქმიანობის და საკუთარი უფლებების შესახებ. ეს კი თავის მხრივ, დამოკიდებულია თვითმმართველი ორგანოების და თანამდებობის პირების საქმიანობის საჯაროობასა და ანგარიშვალდებულებაზე, ადგილობრივ მედიასა და მოქალაქის ინტერესზე – თვითონ მოიძიოს და გაეცნოს აღნიშნული ტიპის ინფორმაციას. მოქალაქეთა არამოტივირებულობა, დაბალია მოქალაქეთა ინფორმირების დონე ჩართულობის სხვადასხვა მექანიზმების შესახებ, მაგ: მოსახლეობა დღემდე იშვიათი გამონაკლისის გარდა არ იყენებს პეტიციის წესით ინიცირებას, ასევე საკრებულოს რიგგარეშე სხდომის ორგანიზების უფლებას.

ჩართულობის ხელისშემშლელ ფაქტორს წარმოადგენს მოქალაქის დაბალი ნდობა ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებისა და წარმომადგენლების მიმართ, რაც განპირობებულია სხვადასხვა ფაქტორებით. მათ შორისაა: თვითმმართველობების არამყარი ფინანსური მდგომარეობა,

რაც ნეგატიურად აისახება პრობლემის დამოუკიდებლად გადაწყვეტის უნარსა და შესაბამისად მოქალაქეთა რწმენაზე, ადგილობრივი ხელისუფლების შესაძლებლობების მიმართ. მეორე მნიშვნელოვანი ფაქტორი, რომელიც გავლენას ახდენს მოქალაქეთა ნდობაზე, ისტორიული გამოცდილება და მენტალური დამოკიდებულებაა.

სოფლებში მოსახლეობის ჩართულობა არ არის აქტიური და ძირითად შემთხვევაში გამოთიშული არიან აღნიშნულ პროცესს, რაც სოფლებში არ არსებულ თვითმართველობაზე მიუთითებს. ასეთმა სიტუაციამ წლების და საუკუნეების მანძილზე საბოლოოდ ხელი შეუშალა მოქალაქეთა თვითორგანიზებასა და სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბებას ქვეყანაში.

საბოლოოდ, მოქალაქეთა ჩართულობისთვის უმნიშვნელოვანესია, როგორც ფორმალური მექანიზმები, ასევე არაფორმალური საშუალებები. ფორმალურ მექანიზმებში იგულისხმება, საკანონმდებლო გარანტიები. არაფორმალური საშუალებები კი გულისხმობს თვითმმართველობის უფლებამოსილებას და უნარს, დაეხმაროს მოსახლეობას საყოფაცხოვრებო პრობლემების მოგვარებაში.

მოქალაქეთა ჩართულობა მართვის პროცესში ადგილობრივი თვითმმართველობის უმნიშვნელოვანესი პრინციპია, ვინაიდან სწორედ ადგილობრივ დონეზე ხდება მოქალაქეების გააქტიურება და დარაზმვა იმ პრობლემების გადასაჭრელად, რომელიც საერთო საჭიროებას წარმოადგენს. ქვეყანა, რომელიც ირჩევს დემოკრატიული განვითარების კურსს, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში მოქალაქეთა ჩართულობის უზრუნველყოფას. ადგილობრივი თვითმმართველობის ექსკლუზიური უფლებამოსილებები, როგორც წესი დაკავშირებულია ისეთი ტიპის გადაწყვეტილებების განხორციელებასთან, რომელიც უშუალო გავლენას ახდენს მოქალაქის ცხოვრებაზე.

საზოგადოების ჩართულობა ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში საბოლოოდ არის გარანტია იმისა, რომ ხელისუფლება სწორედ იმ პრიორიტეტებს განახორციელებს, რომელიც მოსახლეობისთვის არის უპირველესი. თვითმმართველობის არსი სწორედ მოქალაქეთა მონაწილეობაზე დაფუძნებულ მმართველობაშია. დეცენტრალიზაციის პროცესის განვითარების ხელშეწყობისათვის უმნიშვნელოვანესია საზოგადოების

აქტიულობა და ჩართულობა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos sajaro mmarTvelobis reformis gzamkvlevi 2020.
2. saqarTvelos mTavrobis administracia. Tbilisi. 2015.
3. rober b.deharti, jenet v.denharti sajaro marTva. Tb.ilias saxelmwifo universiteti, 2012.
4. doRonaZe S., iaSvili g. sajaro samsaxuri saqarTveloSi: reformebi gamowvevebi – eleqtronuli mTavroba. Tbilisi, 2013.
5. adgilobrivi TviTmmarTvelobaSi moqalaqeta CarTulobis saxelmZRvanelo. wvdomis reJimi:
<http://www.lsg.gov.ge/.contentimage/.teees.pdf>
6. evropuli qartia adgilobrivi TviTmarTvelobis Sesaxeb. wvdomis reJimi:
<https://civicuscela.wordpress.com>
7. adgilobrivi TviTmmarTvelobis kodeqsis komentarebi. gamomcemloba "iuristebis samyaro", Tbilisi 2015.

რეკენზენტი: პროფესორი კონსტანტინე აბულაძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Luba Kozmava

THE TECHNOLOGY OF ESTABLISHMENT, IMPLEMENTATION, AND EVALUATION OF AN EFFECTIVE CONNECTION OF THE LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES OF GEORGIA WITH THE POPULATION

Summary

One of the most important principles of democracy is the involvement of citizens in decision making process of local self-government. The factor of hindering the involvement of a citizen is the low confidence of the local authorities and representatives, which is due to various factors. Among them are the uncertainties of self-governments, which negatively affect the ability to solve the problem independently and in the belief of citizens in the capacity of local authorities. Another important factor that affects the confidence of citizens, historical experience and mental attitude.

There are many different ways of participation and engagement in world practice, which are regulated both in the legislative and traditional and cultural level. The efficiency of self-governments depends much on the performance of these methods.

Finally, the most important for citizens' involvement is both formal mechanisms as well as informal means. Formal mechanisms include legislative safeguards, Non-formal means the self-government's ability and ability to assist in the settlement of domestic problems.

Keywords: Local self-government, Self-governing unit, formation of effective connection with population, Population engagement.

Reviewer: Professor Constantine Abuladze, Georgian Technical University.

Люба Козмава

ТЕХНОЛОГИЯ ФОРМИРОВАНИЯ, ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ И ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОЙ СВЯЗИ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ ГРУЗИИ С НАСЕЛЕНИЕМ

Резюме

Одним из важнейших принципов демократии является участие граждан в процессе принятия решений в области местного самоуправления. Фактом, препятствующим вовлечению гражданина, является Низкий уровень доверия граждан к местным органам власти и представителям, которые обусловлены различными факторами.

В мировой практике существует много разных способов участия, которые регулируются как на законодательном, так и на традиционном и культурном уровнях. Эффективность самоуправления во многом зависит от эффективности этих методов.

Наконец, наиболее важным для участия граждан является как формальные механизмы, так и неформальные средства. Формальные механизмы включают законодательные гарантии, а неформальные средства - полномочие и способность самоуправления оказать помощь населению в решении бытовых проблем.

Ключевые слова: Место самоуправления, саморегулируемая единица, сформированные эффективной связи с населением, интеграция (участие) населения, гражданское общество.

Рецензент: Профессор Константин Абуладзе, Грузинский технический университета.

УДК 351:504.05

Азад Энвер Оглы Омаров
ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ СИСТЕМОЙ
ГРАЖДАНСКОЙ ЗАЩИТЫ КАК ФАКТОР ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ: ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ В
ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ

В статье проанализированы направления обеспечения глобальной экологической безопасности и возможности ее реализации странами мира, раскрыты вопросы экологических проблем, определены направления экологической политики.

Ключевые слова: *государственная экологическая политика, факторы влияния на экологическую политику, экологическая безопасность, новое экологическое мышление.*

Экологическая безопасность является неотъемлемым атрибутом развития современных государств и требует коренного изменения императивов и ценностей современной цивилизации, с точки зрения экологической политики.

Это, прежде всего, должно, на наш взгляд, выражаться в отказе от традиционного мышления, но также и в формировании нового мировосприятия и стратегии развития постиндустриального общества в условиях все большей взаимозависимости одних государств от других. Основу разработки системы обеспечения экологической и природно-техногенной безопасности а также современных механизмов предотвращения угроз и ликвидации их последствий должны составлять фундаментальные эколого-социальные и биосферные закономерности, имеющие комплексный характер и тесно связанные с различными сферами социальной жизни.

В современных условиях можно утверждать, что «устойчивое социально-экономическое развитие любой страны означает такое функционирование ее хозяйственного комплекса, когда одновременно удовлетворяются растущие материальные и духовные потребности населения, обеспечивается рациональное и экологически безопасное хозяйствование и высокоэффективное сбалансированное использование природных ресурсов, создаются благоприятные условия для здоровья человека, сохранения и воспроизводства окружающей природной среды и природно-ресурсного потенциала общественного производства [1]».

Изучение роли современных государств, органов публичного управления в системе обеспечения гражданской защиты от последствий экологической и природно-техногенной угроз,

государственно-управленческих механизмов осуществления государственной политики в сфере экологической безопасности являются очень актуальными проблемами современности.

Известный ученый Деннис Л. Медоуз утверждает что, уже сегодня «человеческая цивилизация вышла за пределы допустимого роста и прогнозирует, что через 20 лет последствия этого выхода станут очевидными, приняв форму глобального экологического кризиса, сопровождающегося катастрофическими явлениями [2, с. 23]».

Поиски путей решения проблем глобального управления и безопасности, разработке проблематики устойчивого экологически безопасного развития посвящены работы Дж. Белла, Л. Брауна, Г. Х. Брундтланд, Е. Вайцеккера, А. Б. Вебера, В. И. Вернадского, К. Г. Гофмана, В. Л. Иноземцева, Д. Х. Медоуз, Н. Ф. Реймерса, Дж. Стиглица, Т. Эндлера и др.

В Украине различные аспекты экологической политики государства изучали А. Балацкий, И. Быстрякова, О. Веклич, П. Аман, А. Даций, Д. Добряк, А. Драган, Т. Иванова, А. Лазор, Л. Мельник, А. Качинский, Е. и др.

Технологические аспекты экологической безопасности изучали В. Андронов, Г. Пантелет и другие исследователи. При этом следует обратить внимание на то, что проблемы роли гражданской защиты населения в условиях серьезных климатических и как следствие из этого экологических проблем влияющих на вопросы экологической безопасности государств исследуются недостаточно.

В этой связи, целью данной статьи является попытка проанализировать роль данной проблематики в контексте экологической безопасности государств. С этой точки зрения для современной украинской государственности интересен, на наш взгляд, опыт развитых государств мира в решении данного вопроса.

Как показывает опыт наиболее развитых стран мира, деятельность по предупреждению чрезвычайных ситуаций (ЧС), вызываемых техногенными авариями, стихийными и экологическими бедствиями, ликвидации их негативных последствий, а также по защите общества, государства и людей от внешних угроз является видом стратегического обеспечения их жизнедеятельности. Этими странами в решении данных вопросов накоплен значительный опыт, созданы эффективные системы управления, материально-технического, финансового и других видов ресурсного обеспечения [3].

В США, например, подобная деятельность считается одним из основных направлений в реализации политики национальной безопасности [4]. Наиболее развитой системой является Федеральное агентство по действиям в чрезвычайных ситуациях (ФЭМА) США [5],

которое непосредственно подчиненно Президенту. Оно было создано на исполнение приказов Президента США № 12127 от 31 марта 1979 и № 12478 от 20 июля 1979 на базе управления гражданской готовности Министерства обороны, федерального управления мобилизационной готовности, администрации противопожарной безопасности, федерального управления по оказанию помощи населению в случае бедствий и федеральной страховой администрации с целью сосредоточения в одном ведомстве полномочий по координации усилий, направленных на управление подготовкой экономики страны к деятельности в чрезвычайных условиях, в первую очередь условиях глобальной ракетно-ядерной войны. Однако во главу задач ФЭМА поставлена также и стратегия двойного применения, то есть как в мирное время, так и военное время. Поэтому главными функциями этого государственного органа является:

- координация деятельности государственных органов США, правительств штатов и местных органов власти по вопросам мобилизационного планирования и подготовки экономики к войне в масштабе всей страны, а также обеспечение безопасности жизнедеятельности населения при возникновении чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера;

- планирование мероприятий по обеспечению непрерывности государственного управления в случае чрезвычайных ситуаций, затрагивающих национальную безопасность;

- объединение и координация работы всех составляющих системы предупреждения ЧС и оповещения в случае возникновения ЧС в мирное и военное время и организация управления по ликвидации их последствий;

- обучение населения и подготовка личного состава органов государственного управления к выполнению возложенных задач;

- организация страховой деятельности в области защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций различного характера и возмещения ущерба физическим и юридическим лицам, пострадавшим от их негативных последствий.

Наиболее характерной особенностью деятельностью ФЭМА по выполнению возложенных на нее функций является разработка и реализация, в основном, крупных государственных целевых программ (например, в мобилизационной подготовке страны: «готовность правительства», «готовность резервов») и других программ и проектов в сфере ее ответственности.

В связи с созданием в конце 1981 Совета мобилизационной готовности ФЭМА передало ей часть своих функций мобилизационного характера. Однако, если учесть, что директор

ФЭМА является секретарем этого Совета, то и сейчас оно по-прежнему остается главным в стране координатором материальных и человеческих ресурсов и государственному управлению ими в чрезвычайных ситуациях.

Организационно ФЭМА состоит из управленческих (Федеральное управление по действиям в чрезвычайных условиях, Директорат по вопросам мобилизации, Директорат по гражданской обороне, Директорат учебный и научно-исследовательский, Директорат страхования на случай наводнений) и функциональных (Федеральное страховое управление, Управление национальной готовности, Противопожарная служба США, управление программ штатов, местных программ и оказания помощи, управление внешних отношений) подразделений.

Следующими важными элементами организационной структуры ФЭМА является его региональные отделы, расположенные в каждом из десяти округов военно-экономической мобилизации. Эти отделы поддерживают тесные рабочие контакты с представителями федеральных министерств и ведомств, имеющих свои органы в регионах, а также с отделами по управлению в чрезвычайных условиях штатов, входящих в состав каждого округа.

При этом важнейшей особенностью в организации ФЭМА является то, что, имея разветвленную сеть территориальных органов управления, это агентство не имеет своих собственных формирований для непосредственного выполнения задач в районах бедствия. Поэтому в случае возникновения чрезвычайных ситуаций различного характера ФЭМА предоставлено право привлекать любые федеральные силы, средства и ресурсы для спасения людей и ликвидации их негативных последствий включая национальную гвардию, корпус инженеров США, пожарные бригады, медицинские службы, строительные организации, полицию, общественные и другие объединения.

Если всех этих сил для борьбы с бедствием и ликвидации его последствий недостаточно, ФЭМА привлекает силы и средства Вооруженных Сил, для чего поддерживают постоянную связь с национальным центром военного командования и соответствующих служб ВВС, ВМС и сухопутных войск (например, для эвакуации людей – с оперативным центром ВВС), Североамериканским командным пунктом ПВО и со штабами различных воинских частей на случай оказания помощи гражданским властям во время бедствий, а также с органами управления НАТО и органами чрезвычайного управления Канады и Мексики при планировании совместных действий при возможных национальных или трансграничных бедствиях. Кроме всего прочего все государственные и частные

организации обязаны оказывать ФЭМА всяческое содействие и помощь в мероприятиях, проводимых в районах бедствия и объявленных таковыми. ФЭМА осуществляет централизованное руководство аварийно-спасательными работами и осуществляет необходимую финансовую и другую материально-техническую помощь местным органам власти и пострадавшему населению.

Выполнение этих функций ФЭМА реализует в соответствии с концепцией объединенного государственного управления страной в чрезвычайных ситуациях, суть которой заключается в создании в США скоординированной структуры органов управления. С этой целью в рамках ФЭМА создана Система управления действиями в чрезвычайных ситуациях (NEMS) и Система оповещения и предупреждения (NAWAS).

NEMS представляет собой сложный механизм, предназначенный для сбора, обработки и распределения информации при организации действий в чрезвычайных ситуациях на федеральном уровне, уровне штатов и местном уровне.

NAWAS, в свою очередь, обеспечивает передачу предупреждений в сети широкого вещания, включая радиовещание и телевидение.

Поскольку непосредственное руководство и основные усилия по управлению реагированием на возникшую не стандартную ситуацию (НС) и работами по ликвидации её негативных последствий осуществляют местные органы власти, их подготовке придается большое значение.

Активность в этом вопросе стала особенно заметной после принятия решения о переориентации основного внимания в деятельности ФЭМА с военного аспекта на мирный [9, с.123-124] и утверждении Национальной стратегии смягчения последствий стихийных бедствий [9, с. 128-129], то есть на первый план после окончания «холодной войны» выходят задачи предупреждения и ликвидации ЧС природного и техногенного характера и использования имеющегося потенциала ФЭМА в гуманитарных целях.

Практически аналогичным образом решаются задачи в области защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций в Австралии [6], где создана соответствующая Служба по действиям в чрезвычайных ситуациях, которая является координирующим органом государственного управления в разработке национальной стратегии, планов и программ борьбы с различными бедствиями и их реализации в мирное и военное время, в подготовке специалистов и обучении населения действиям в случае возникновения ЧС, развитии и совершенствовании систем связи и оповещения, предоставлении финансовой и материальной помощи пострадавшим территориальным

(штатам) и местным органам власти.

Однако опыт создания и функционирования подобных систем не стал повсеместным. Анализ организации защиты населения и территорий от ЧС природного, техногенного и военного характера в других развитых странах показал, что не все они имеют специально созданные организационные структуры, призванные решать эти задачи.

В Германии [8, с. 442-444] решение всех проблем, связанных с организацией защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного, техногенного и военного характера, возложена на Министерство внутренних дел, которое осуществляет:

- координацию общих усилий страны в реализации государственной политики в этой сфере;
- информационное обеспечение руководства страны и земель при угрозе и возникновении чрезвычайных ситуаций, предупреждения населения о бедствиях;
- руководство проведением операций по защите населения, оперативное планирование мероприятий;
- подготовку органов государственного управления и личного состава аварийно-спасательных и других формирований к выполнению возложенных задач, а также населения к действиям в случае возникновения чрезвычайных ситуаций.

Особенностью организационной структуры немецкой системы является то, что при общем руководстве ее деятельностью, осуществляемой федеральным Министерством внутренних дел, на отдельных федеральных министрах возложена ответственность за все виды обеспечения этой деятельности. Поэтому при Министерстве внутренних дел создан постоянный комитет по гражданской обороне, входящий в состав этого Министерства, которому подведомственны отделы гражданской обороны министерств внутренних дел земель.

Другой отличительной чертой организационной структуры системы защиты населения, объектов экономики от чрезвычайных ситуаций в мирное и военное время следует считать создание при Министерстве внутренних дел непостоянно действующего штаба по ликвидации последствий катастроф и комиссии по организации защиты населения от оружия массового поражения. Штаб и комиссия включаются в работу только при необходимости, как правило по просьбе правительства земли, на территории которой произошла чрезвычайная ситуация. В состав комитета референтов штаба входят заинтересованы министры и представители добровольческих вспомогательных организаций.

В землях ответственность за состояние этих систем несут

правительства земель. Между тем единой организационной структуры земельных органов, уполномоченных по решению задач в области предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций, не существует. Правительство каждой земли по своему усмотрению определяет как организационную структуру так и штатное расписание этих органов.

Наряду с этим в Германии для обеспечения оперативной свободы действий вооруженных сил в военное время созданы соответствующие органы управления, главными из которых являются территориальные административно-хозяйственные органы военных округов. Их тесная связь с органами государственного управления организован, как и в других странах НАТО, практически по всему спектру задач, стоящих перед ними. Наглядным примером тому может служить организация оповещения органов управления, населения и Вооруженных сил Германии при возникновении чрезвычайных ситуаций различного характера, осуществляется национальной системой оповещения войск НАТО, которые дислоцируются на ее территории.

Что касается сил и средств, предназначенных для выполнения задач защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций в мирное и военное время, то основной службой в Германии считается Служба защиты от катастроф. В ее состав входят пожарные и санитарные формирования, а также федеральное управление технической помощи. Их деятельность, оснащение, обучение, эксплуатация зданий и сооружений финансируется из федерального бюджета. При этом для усиления службы защиты населения от катастроф привлекаются другие службы и формирования, подготовка которых осуществляется в различных образовательных и специальных школах и центрах, а также организациях системы самозащиты населения.

Во Франции система предупреждения и ликвидации ЧС природного, техногенного и военного характера [9, с. 234-235] построена аналогичным образом. Она рассматривается в качестве важнейшей составной части национальной обороны страны. Доктрина ее строительства отражает основные направления государственной политики в этой области, главными из которых являются: предупреждение, прогнозирование, планирование, оповещения населения, организация системы по иерархическому признаку.

В настоящее время во Франции общее руководство системой защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций как в мирное так и в военное время осуществляет Министр внутренних дел через Департамент гражданской защиты. Министру в законодательном порядке, предоставлено исключительное право координировать и организовывать взаимодействие их деятельности как в повседневных

условиях, так и при проведении аварийно-спасательных работ.

Для выполнения возложенных задач на всех уровнях государственного управления созданы специальные органы управления гражданской защиты. Такие органы также функционируют в военных округах, которые в условиях чрезвычайной ситуации превращаются в зоны обороны, где осуществляется взаимодействие органов военного управления и защиты.

Руководство гражданской защитой в таком территориальном образовании возлагается на префекта одного из департаментов. Он руководит действиями префектов регионов и подведомственных им сил и средств, входящих в это образование, а также возглавляет комитет обороны зоны, созданный на правах консультативного органа и состоит из представителей военных и гражданских органов управления данной зоны.

На региональном и местном уровнях руководство гражданской защитой осуществляет председатель соответствующей администрации (префект или мэр), который на основе принципа единоначалия может привлекать все имеющиеся на подведомственной территории силы и средства.

Кроме того, вопросами гражданской защиты, кроме штатных органов, занимается ряд общественных организаций, в том числе Национальный совет гражданской защиты, объединяющей более 30 правительственных, профессиональных и других организаций, а также Комиссия гражданской защиты, в которую входят 200 парламентариев и ряд ведущих должностных лиц регионального уровня.

Таким образом, можно констатировать, что организация всех ветвей власти соединяет ответственность государства с автономией местных администраций при выполнении задач гражданской обороны. При этом органы государственного управления, силы и средства, непосредственно их организующие и реализующие в мирное время, не отличаются от тех, которые должны использоваться в военное время. Поэтому для ведения аварийно-спасательных и других неотложных работ при ликвидации чрезвычайных ситуаций привлекаются воинские части, специально подготовленные и используемые при тушении лесных пожаров и ликвидации морского загрязнения, а также пожарные, полицейские, медицинские, саперные и другие специальные подразделения.

К числу последних относится оперативный координационный центр, осуществляющий круглосуточное дежурство по оперативному наблюдению за всей территорией Франции и информированию Правительства он находится в постоянном контакте с двумя другими

правительственными наблюдательными центрами: армейским и Министерства иностранных дел для проведения гуманитарных операций.

В Великобритании организационное построение системы защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного, техногенного и военного характера [9, с323-324], создание, развитие и совершенствование которой основано на опыте организации спасения людей, культурных и материальных ценностей от бомбардировок в годы Первой и Второй мировых войн и последующих вооруженных конфликтов.

В принципе оно особо не отличается от существующих подобных систем в Германии и Франции. Идентичны также и задачи которые решают данные органы управления, включая планирование, подготовку персонала, координацию деятельности органов государственного управления и местных органов власти в повседневных условиях и при ведении аварийно-спасательных и других неотложных работ, а также организацию связи и оповещения.

Общее руководство этой системой в Великобритании осуществляется Министерством внутренних дел через соответствующее управление и Межминистерский плановый комитет, координирующий деятельность министерств и ведомств. На местном уровне выполнение основных мероприятий организуют советы графств, административных районов, муниципалитетов городов через специально созданные комитеты, в военное время объединяются в округа и подокруга гражданской обороны, теснейшим образом взаимодействуя с органами военного командования своей страны и НАТО по аналогии с Германией. В частности, система оповещения в Великобритании соединена с системой оповещения оперативного центра Атлантической зоны ПВО НАТО.

В то же время система защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций различного характера в Великобритании аналогична американской ФЭМА, так как не имеет своих собственных сил и средств, за исключением корпуса наблюдения, предназначенного для радиационной разведки и дозиметрического контроля.

Таким образом, анализ опыта зарубежных государств позволяет утверждать, что созданные ими системы защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного, техногенного и военного характера способны достаточно эффективно обеспечить жизнедеятельность людей и общества, объектов экономики и инфраструктуры в случае их возникновения. При этом в организации и функционировании подобных систем отмечается много общего:

- эти системы, несмотря на снижение угрозы ядерной войны и

выход на первый план по предупреждению техногенных аварий и стихийных бедствий, экстренного реагирования в случае их возникновения и ведения аварийно-спасательных и других неотложных работ по-прежнему играют весьма существенную роль в обеспечении национальной обороны и выполнения оборонных мероприятий;

– руководство системами осуществляется на правительственном уровне или непосредственно, или через Министерство обороны или Министерство внутренних дел, или через специально созданные органы государственной власти;

– решение вопросов организации действий в экстремальных ситуациях возложено на министерства и ведомства, имеющие соответствующие силы и средства, высокую степень оснащенности, а также на местные органы власти, поддержке которых в высокой готовности к действиям в чрезвычайных ситуациях в США, Германии, Франции, Великобритании уделяется особое внимание, так как именно они организуют и проводят наибольший объем аварийно-спасательных и других неотложных работ. Кроме этого для решения вопросов ликвидации последствий аварий и стихийных бедствий привлекаются общественные организации и добровольцы;

– во всех странах созданы современные системы управления силами и средствами, хорошо продуманные системы подготовки руководящего состава и персонала аварийно-спасательных и других формирований, обучение населения действиям в чрезвычайных ситуациях различного характера.

Таким образом, опыт стран мира в организации государственного управления в сфере гражданской защиты свидетельствует о том, что в ведущих странах мира созданы совершенные системы гражданской защиты, которые способны достаточно эффективно обеспечивать жизнедеятельность общества, объектов экономики и инфраструктуры.

Литература

References:

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – Ст. 218.
2. Медоуз Донелла. Пределы роста. 30 лет спустя / Донелла Медоуз, Йорген Рандерс, Деннис Медоуз. – М., 2008. – С. 23.
3. Жукова Л. А. Шляхи удосконалення системи державного управління у сфері цивільного захисту в контексті інтеграції України в

- Європейський Союз // Ефективність державного управління в контексті глобалізації та євроінтеграції : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю (29 трав. 2003 р., м. Київ). / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. – Київ : Вид-во НАДУ, 2003. – Т. 1. – С. 376–378.
4. Збірник нормативно-правових актів з питань надзвичайних ситуацій техногенного характеру // Під загальною редакцією Міністра МНС України В. В. Дурдинця // Київ, Агентство «Чорнобильінформ». – 2001. – 532 с.
5. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2003 році. – К. : МНС України, 2003. – 435 с.
6. Пирожков С. І. Концептуальні підходи до формування системи національної безпеки України / С. І. Пирожков // Стратегічна панорама. – 2003. – № 1. – С. 6–12.
7. Ромін, А. В. Організаційно-правові засади державного управління системою цивільного захисту в Україні / А. В. Ромін, С. О. Скларов // Журнал експертно-аналітичних матеріалів і наукових праць інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування «Аналітика і влада».-К. : Вид-во «НАДУ», 2013. – Вип. 7.– С. 223–232.
8. Труш О. О. Досвід побудови та функціонування систем цивільного захисту країн – членів Європейського Союзу Західної Європи / О. О. Труш // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Харків : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2009. – Вип. 4 (27). – С. 441–447.
9. Федоренко В. Н. Гражданская оборона зарубежных государств. Международная организация гражданской обороны / В. Н. Федоренко // Кн. 2. – Изд. 2-е, доп. и перераб. / под общ. ред. В. Ф. Мищенко. – М. : КУНА, 2003. – 405 с.

Рецензент: Профессор Алексей Крюков, доктор наук по государственному управлению, ведущий научный сотрудник научного отдела по проблемам управления в сфере гражданской защиты учебно-научного производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины.

ახად ენვერ ოგლი ომაროვი
სამოქალაქო დაცვის სისტემის სახელმწიფო მართვა
როგორც ეკოლოგიური უსაფრთხოების ფაქტორი:
რეალიზაციის თავისებურებები საზღვარგარეთის ქვეყნებში

რეზიუმე

სტატიაში გაანალიზებულია ეკოლოგიური უსაფრთხოების გლობალური უზრუნველყოფის მიმართულებები და მსოფლიოს ქვეყნების მიერ მათი რეალიზაციის შესაძლებლობები, ფართოდ არის წარმოდგენილი ეკოლოგიური პრობლემების საკთხები, განსაზღვრულია ეკოლოგიური პოლიტიკის მიმართულებები.

საკვანძო სიტყვები: სახელმწიფო ეკოლოგიური პოლიტიკა, ეკოლოგიურ პოლიტიკაზე მოქმედი ფაქტორები, ეკოლოგიური უსაფრთხოება, ახალი ეკოლოგიური აზროვნება.

რეცენზენტი: პროფესორი ალექსეი კრიუკოვი, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის ეროვნული აკადემიის სამოქალაქო დაცვის სფეროში პრობლემების მართვის სამეცნიერო ცენტრის წამყვანი მეცნიერ თანამშრომელი.

Azad Enver Oglu Omarov

**STATE ADMINISTRATION OF THE CIVIL PROTECTION
SYSTEM AS A FACTOR OF ENVIRONMENTAL SAFETY:
PECULIARITIES OF IMPLEMENTATION IN FOREIGN
COUNTRIES**

Summary

In article directions of maintenance of global environmental safety and the program of its realization are analyzed by the world countries, solved issues of current environmental issues, directions of environmental policy.

Keywords: state environmental policy, factors of influence on environmental policy, environmental security, new environmental thinking.

Reviewer: Professor Aleksey Kryukov, doctor of sciences, researcher of the scientific department of management problems in the field of civil protection training and scientific production center of the National University of Civil Defense of Ukraine.

ზაზა წვერავა
კრიზისების დახასიათება მმართველობითი
ბადაყვებითი ელემენტების მიღების თვალსაზრისით

აღნიშნულ სტატიაში განხილულია „კრიზისი“, როგორც შეუცვლელი და შემადგენელი ნაწილი, ნებისმიერი მიკრო გარემოს განვითარებისა, რომელიც ხასიათდება ორმაგი „შემოქმედებითი და დესტრუქციული“ პროცესით. სტატიაში გაანალიზებულია კრიზისის მახასიათებლები, რომლებიც გავლენას ახდენენ მმართველობითი გადაწყვეტილებების მიღების პროცესზე. სტატიაში ვასკენით, რომ კრიზისული სიტუაციების გადაწყვეტის დროს საჭიროა „ანტიკრიზისული მართვის“ პოლიტიკიდან გადავიდეთ „კრიზისების მართვის“ (კრიზისული სიტუაციების მართვის)“ სტარტეგიებზე

საკვანძო სიტყვები: კრიზისი, არაორდინალური სიტუაციები, ანტიკრიზისული მართვა, კატასტროფა, მოულოდნელობა, სუბიექტიზირებული კონცეფცია, გაურკვეველობა, მმართველობითი გადაწყვეტილებები.

საბაზრო ეკონომიკის პირობებში, ორგანიზაციის ეფექტური ფუნქციონირებისათვის აუცილებელია ორი პირობა: ფუნქციონირება და განვითარება. ფუნქციონირება – წარმოადგენს სასიცოცხლო საქმიანობის შენარჩუნებას, ფუნქციების შენარჩუნებას რომელიც განსაზღვრავს მის მთლიანობას, ხარისხობრივ რეალობასა და არსებულ მახასიათებლებს. განვითარება არის ახალი ხარისხის შექმნა, რომელიც აუმჯობესებს მის სიცოცხლისუნარიანობას ცვალებად გარემოში. ორგანიზაციის ფუნქციონირება და განვითარება მჭიდრო ურთიერთკავშირში არიან და ასახავს სოციალურ-ეკონომიკური სისტემის ძირითადი ტენდენციების დიალექტიკურ ერთობას. ფუნქციონირება, ერთი მხრივ, არის განვითარების შემეკავებელი ფაქტორი, მაგრამ, მეორე მხრივ, ის წარმოადგენს მის მასაზრდოებელ წყაროს. განვითარება, კი თავის მხრივ, არღვევს ფუნქციონირების ბევრ პროცესს, მაგრამ ჰქმნის პირობებს მისი უფრო მდგრადი განხორციელებისათვის. ამგვარად, იქმნება ციკლური განვითარების ტენდენცია, რომლის ძირითად მახასიათებელს წარმოადგენს კრიზისების პერიოდული წარმოქმნა. ეკონომიკური კრიზისები წარმოადგენენ აუცილებელ სტადიებს, ნებისმიერი მიკრო და მაკრო გარემოს განვითარების პროცესში. ამდენად, კრიზისის არსის აღქმა და გაგება წარმოადგენს უმნიშვნელოვანეს

წინაპირობას ორგანიზაციის საქმიანობის ეფექტურად მართვისათვის.

კრიზისის, როგორც მცნების განსაზღვრება, სხვადასხვა ლიტერატურულ წყაროებში, მეტწილად ემთხვევა ერთმანეთს, თუმცა სამეცნიერო ლიტერატურაში კრიზისის საყოველთაოდ აღიარებული დეფინიცია დღემდე არ არის ჩამოყალიბებული. კერძოდ, სხვადასხვა განმარტებითი ლექსიკონების მიხედვით, კრიზისი განსაზღვრულია როგორც, მოვლენების განვითარებაში მკვეთრი ცვლილება, მიიქმე გარდამავალი მდგომარეობა ან/და სიტუაციის მწვავედ გართულება [12]. აუცილებელია აღინიშნოს, რომ კრიზისის ასეთი ინტერპრეტაცია პირდაპირ არ გულისხმობს უარყოფითი შედეგების ცალსახად დადგომას, მაგრამ აზრობრივად მაინც ატარებს ნეგატიურ დატვირთვას და გულისხმობს კრიზისების არასასურველობას. თანამედროვე კონცეფციის მიხედვით, „კრიზისის“ გაგება ხდება როგორც „სისტემების განვითარების პროგრამების შეცვლის მომენტი“, „შეუცვლელი წინაპირობა და თვისობრივი ნახტომის მდგომარეობა“ „არა მხოლოდ დამანგრეველი, არამედ შემოქმედიც“ და ა.შ. [3-5].

თანამედროვე გაგებით - კრიზისი - ეს არ არის ცალკე არსებული ფენომენი თუ მოვლენა, არამედ არის პროცესი, განვითარებული იმის და მიხედვით, როდესაც სხვადასხვა ფაქტორები და ძალები იწყებენ ურთიერთქმედებას გაუთვალისწინებელი ფორმით. კრიზისის სწორედ ორმაგი, შემოქმედებითი და დამანგრეველი ხასიათიდანაა მეტწილად განპირობებული, მმართველობითი გადაწყვეტილებების მიღების სირთულე.

პრინციპულად მნიშვნელოვანია, განვსაზღვროთ განსხვავება „კრიზისისა“ და „კატასტროფას“ შორის. „კატასტოფა“ არის მხოლოდ ერთ-ერთი შესაძლო (არახელსაყრელი) შედეგი კრიზისული სიტუაციისა, „კრიზისი“ კი, როგორც ზემოთ ავლნიშნეთ ორმაგი, ანუ დამანგრეველ-შემოქმედებითი პროცესია, რომლის შედეგიც ბუნდოვანია და აპრიორი არ არის ცნობილი [6].

არაორდინალური სიტუაციები (როგორც კრიზისების ტიპური ნიშანი), გამოუსადეგარს ან/და საუკეთესო შემთხვევაში არაეფექტურს ხდის მოქმედებების არსებულ გეგმებს და შესაბამისად, გვიბიძგებენ არასტანდარული მიდგომების ძიებისაკენ, თუმცა მათი ხელსაყრელი შედეგი სულაც არ არის გარანტირებული. ეს დაკავშირებულია გაურკვევლობასთან, რომელიც, ერთი მხრივ, ორგანულად

თანდაყოლილად ახლავს საზოგადოების განვითარების მთელ პროცესს, ვინაიდან, ნებისმიერი მისი ფაზა შეიცავს ცვლილებების (მათ შორის ხარისხობრივს) შესაძლებლობებს, გამოწვეულს სისტემის შიდა და გარე ფაქტორებით და მეორე მხრივ, გადაწყვეტილებების მიმღები პირების შეზღუდული ცოდნისა და სუბიექტური შეცდომების გამო არ არის გათვალისწინებული. ამასთან დაკავშირებით გ. საიმონი, სხვა მეცნიერები და მკვლევარები აღნიშნავენ შემდეგს: პოლიტიკოსთა, თანამდებობის პირებისა და მმართველთა უნარები გაიგონ ის, თუ რა ხდება მიმდინარე პერიოდში ორგანიზაციის შიგნით და გარეთ, მაშინაც კი როდესაც ნორმალური გარემოა, გვხვებიან ძალიან იშვიათად [7,8]. მეორე მხრივ, კრიზისის დროს დაბნეულობა და გაურკვეველობა ყველაზე მნიშვნელოვანი და გარდამტეხი ფაქტორია მოვლენების განვითარებაში. აქედან გამომდინარე გაურკვეველობა, სიტუაციის სირთულესთან ერთად წარმოადგენს კრიზისთა იმანენტურ თვისებას.

გაურკვეველობის მნიშვნელოვან მხარეს წარმოადგენს მოულოდნელობა. უფრო მკაფიოდ ის მუდავნდება მაშინ როდესაც ადგილი აქვს ბუნების უცვარ და დამანგრეველ მოვლენებს, ყველაზე გაუთვალისწინებელ ადგილებში. თუმცა მოულოდნელობა შეიძლება წარმოიქმნას არასრულყოფილი დაგეგმარებისა და ინფორმაციის ნაკლებობის შედეგადაც. მოულოდნელობამ შეიძლება მოახდინოს და გამოიწვიოს გადაწყვეტილებების მიმღები და მათი დაქვემდებარებული პირების არაპროგნოზირებადი და არასათანადო ქმედებები, რამაც შეიძლება მიგვიყვანოს სერიოზულ ნეგატიურ შედეგებამდე.

გაურკვეველობასთან ერთად, კრიზისის ერთ-ერთ მთავარ მახასიათებლად შეგვიძლია მივიჩნიოთ საშიშროება, რომელიც გულისხმობს საფრთხის ან ზიანის მიყენების აღქმის შესაძლებლობასა და ცალკე აღებული ორგანიზაციის ან/და მთლიანად საზოგადოების უსაფრთხოებისა და მდგრადი განვითარების საფრთხის შექმნას.

როგორც ჩანს, კრიზისთა უმეტესობა (თუ არა ყველა კრიზისი) გამოწვეულია ადამიანის (რიგითი მომუშავეის ან/და გადაწყვეტილების მიმღები პირის) მიერ დაშვებული შეცდომების ერთობლიობით, ორგანიზაციული „ჩავარდების“, ადამიანთა და ორგანიზაციათა ფუნქციონირებისათვის საჭირო გარემოს სისტემატური ცვლილებების შედეგად გამოწვეული რეზულტატი.

რადგანაც თითოეულ კრიზისს ახასიათებს უნიკალური თავსებადობა ზემოხსენებულ ფაქტორებთან და შესაბამისად, თავისი მოძრაობის ტრაექტორიის განუმეორებლობა, ამდენად საჭიროა შემუშავებული იქნას ისეთი მეთოდოლოგია და ანალიტიკური მეთოდები, რომელშიც ასახული, რეკონსტრუირებული და იდენტიფიცირებული იქნება კრიზისებისა და მისი ცალკეული ეტაპების გამოვლინების შესაბამისი ტრაექტორიები, რომლებიც თავისთავად წარმოადგენენ საბაზისო წერტილს, კრიზისის საფრთხის შემცირების საქმეში გადაწყვეტილებათა მიღებისათვის.[9]

როგორც სტატიის დასაწყისში ავღნიშნეთ კრიზისები არა მხოლოდ უარყოფითი ხასიათის არიან, არამედ მათ შეუძლიათ ბიძგი მისცენ ეკონომიკურ განვითარებას, განახორციელონ და ხელი შეუწყონ ცვლილებებს, დღემდე გამოუყენებელი (აღმოუჩენელი) შესაძლებლობების გამოვლინების ხარჯზე, რაც საბოლოო ჯამში ერთგვარი „შესაძლებლობების ფანჯარაა“ მოძველებული ინსტიტუტებისა და ფუნქციების შეცვლის, რეორგანიზაციისა და მოდერნიზაციის საქმეში.

კრიზისებისა და მათ მიერ გამოწვეული შედეგების ინტერპრეტაცია და შეფასება, საბოლოო ჯამში დამოკიდებულია იმ პირების საბაზისო ფასეულობებზე, საფუძვლებსა და კრიტერიუმებზე, რომლებიც იღებენ გადაწყვეტილებებს და ასევე, იმ პირებზე, რომლებიც უზრუნველყოფენ მხარდაჭერას და ჩართულნი არიან ამ გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში (ანალიტიკოსები, კონსულტანტები და სხვა). ჩვენი აზრით, ამა თუ იმ მოვლენისათვის კრიზისის კვალიფიკაციის მინიჭება, შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ის კრიზისის მონაწილე მხარეების მიერ ასეთად აღიქმება. ეს არის კრიზისთა ეგრეთწოდებული „სუბიექტიზირებული“ კონცეფცია. არ შეიძლება არ დაეთანხმო რისკებისა და კრიზისების მართვის სფეროში მოღვაწე მეცნიერს ბ. პორფირევს. ის ამბობს, რომ „სუბიექტიზირებული“ კონცეფცია მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ თეორიულ ასპექტში, არამედ კრიზისული სიტუაციების მართვის პრაქტიკაშიც და რომ საჭიროა „ანტიკრიზისული მართვის“ სტრატეგიებიდან გადავიდეთ „კრიზისების მართვის (კრიზისული სიტუაციების)“ სტრატეგიაზე. აღნიშნული გულისხმობს არა კრიზისების პრევენციას ან მთლიანობაში მათ ლიკვიდაციას (ზემოსენებულიდან გამომდინარე ეს უბრალოდ არარეალურია), არამედ გულისხმობს შესაბამისი რისკების

შემცირებასა და კრიზისების დროს წარმოქმნილი პოზიტიური გარდაქმნების შანსის რეალიზებას. [6]

ყოველთვის უნდა ვეცადოთ მაქსიმალურად გამოვიყენოთ კრიზისული სიტუაციების შედეგად შექმნილი დადებითი პოტენციალი, იმისათვის, რომ მოვახდინოთ მოძველებული ეკონომიკური მექანიზმების განახლება და განვითარებისთვის ხელისშემშლელი ტექნოლოგიების მოდერნიზაცია. ასეთი კი შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, როდესაც ვმართავთ ცვლილებებს. ცვლილებების მართვა ერთი მხრივ, უზრუნველყოფს დროულ ზემოქმედებას საგარეო და საშინაო საფრთხეებისადმი და მეორე მხრივ ცვლის არაეფექტურ რუტინასა და სტერეოტიპებს.

ცვლილებების მართვის პროცესი მოიცავს შემდეგ ეტაპებს:

1. პრობლემის დიაგნოსტიკა;
2. დაგეგმარება, რომელიც თავის თავში მოიცავს ახალი ეფექტური სტრატეგიების, სტრუქტურების, სისტემებისა და პროცესების შემუშავების ღონისძიებებს;
3. სამოქმედო გეგმის განხორციელებას;
4. გეგმით გათვალისწინებულ და მიმდინარე ღონისძიებათა კონტროლს, მონიტორინგსა და მათი ეფექტიანობის შეფასებას.

აუცილებელია გვახსოვდეს, რომ რაც უფრო ბევრი დრო იკარგება პრობლემური სიტუაციის იდენტიფიცირებისათვის, მით უფრო რთულია დაგეგმარებისა და რეალიზაციის ეტაპები. ამ პროცესში, მთავარ პრობლემას წარმოადგენს გარე ფაქტორებით გამოწვეული საერთო დანაკარგების მინიმალიზაცია და ორგანიზაციული წინამდებეობების გადალახვა, რომელიც გამოიხატება, რეორგანიზაციის ცვლილებების ძებნაში, შესაძლო ვარიანტთაგან ოპტიმალური არჩევანის გაკეთებით.

საბოლოო ჯამში ცვლილებათა მართვის ამოცანას წარმოადგენს ის, რომ სწორად შევაფასოთ პროცესების არსი, რომელიც მიმდინარეობს ორგანიზაციის გარე და შიდა გარემოში, შევცვალოთ ძველი და დაწვრთვით ისეთი ნოვაციები, რომლებიც ცვლილებათა ზემოქმედების მრავალფეროვნებას დაიყვანს ერთხაზოვან ქცევის ღონემდე და საშუალებას მოგვცემს შევინარჩუნოთ ან გაავაუმჯობესოთ ორგანიზაციის საქმიანობის ეფექტიანობა.

ლიტერატურა

References:

1. Даль В.И. Толковый словарь великорусского языка. М.: Рус. яз., 1981. 779 с.
2. Webster's encyclopedic unabridged dictionary of the English language. The dictionary entries are based on the First Edition of The Random House Dictionary of the English language. Gramercy Books. N.Y.: Avenel, 1989. 1693 p.
3. Анатомия кризисов / Отв. ред. В.М.Котляков. М: Наука, 1999. С.4.
4. Осипов Ю.М. Опыт философии хозяйства. М.: МГУ, 1986. С.92, 219.
5. Яковец Ю.В. Циклы, кризисы, прогнозы. М.: Наука, 1999. С.284-292.
6. Порфирьев Б. // Рос. экон. журн. 2004. №4. С.37-50.
7. Simon H.A. Administrative behavior: a study of decisionmaking processes in administrative organization. N.Y.: Free Press, 1976. 364 p.
8. Thompson J. D. Organizations in action; social science bases of administrative theory. N.Y.: McGraw-Hill, 1967. 192 p.
9. Kouzmin A., Jarman A. Crisis decision making: Towards a contingent decision path perspective — <http://www.imepi-eurasia.ru/baner/JCCM.pdf>

რეკენზენტი: პროფესორი თინათინ იაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Zaza Tsverava

CHARACTERISTICS OF CRISIS MANAGEMENT IN TERMS OF MANAGING DECISIONS

Summary

In a given article the category of «crisis» is treated as an integral stage of development of any micro- and macro-environment and is defined as «of double nature, creative-destructive process». Characteristic features of crises effecting the adoption of managerial solutions are analyzed. The postulation is made on the necessity of transition from policy of «anti-crisis management» to the strategy «crisis (critical situations) management»

Keywords: crisis, extraordinary situations, anti-crisis management, disaster, unexceptional, subjectively process, confusion, managing decisions.

Reviewer: Professor Genadi Iashvili, Georgian Technical University

Заза Цверავა

ХАРАКТЕРИСТИКА КРИЗИСОВ С ПОЗИЦИЙ ПРИНЯТИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ

Резюме

«Кризис» рассматривается как непереносимая стадия развития любой микрои макросреды и определяется как двойственный, созидательно-разрушающий процесс. Анализируются характерные черты кризисов, влияющие на принятие управленческих решений. Делается вывод что, во время преодоления кризисов, необходимо переход от политики «антикризисного управления», к стратегии «управления кризисами (кризисными ситуациями)».

Ключевые слова: кризис, неординарные ситуации, антикризисное управление, катастрофа, непредсказуемость, субъективированная концепция, неопределенность, управленческих решения.

Рецензент: Профессор Геннадий Яшвили, Грузинского технического университета.

ე კ ო ნ ო მ ი კ ა

თამარ რევაზიშვილი მდგრადი განვითარება და „მწვანე“ ეკონომიკა

წარმოდგენილი სტატია ეძღვნება ეკონომიკური მეცნიერების ახალ, უკანასკნელ ათწლეულებში ფორმირებულ მიმართულებას - „მწვანე“ ეკონომიკას, რომელიც ამდღებს ადამიანთა კეთილდღეობას, უზრუნველყოფს სოციალურ სამართლიანობას და, ამავდროულად, ამცირებს ეკოლოგიურ რისკებს, საშიშროებებს და გარემოს დეგრადაციის შესაძლებლობებს.

ნაშრომში განხილულია „მწვანე“ ეკონომიკის ცნება, თავისებურებანი მდგრადი განვითარების კონცეფციის ფარგლებში, ასევე, ძირითადი პრობლემები და განვითარების პერსპექტივები.

საკვანძო სიტყვები: მდგრადი განვითარება, „მწვანე“ ეკონომიკა, ეკოლოგიური რისკები და საშიშროებები, სიღარიბის აღმოფხვრა, ეკოლოგიური ეკონომიკა.

უკანასკნელ ათწლეულებში წარმოშობილმა სხვადასხვაგვარმა ეკოლოგიურმა თუ ეკონომიკურმა კრიზისებმა კაცობრიობას დაანახა, თუ რამდენად არამდგრადია მსოფლიოში დანერგილი განვითარების ტრადიციული მოდელი, რომელიც ეკონომიკური ზრდის აბსოლუტიზაციის პირობებში ხელს უშლის სოციალური და ეკოლოგიური პრობლემების მოგვარებას. განვითარების ახალი გზების ძიებაში, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის დიდი ძალისხმევის შედეგად, გაჩნდა საზოგადოებისა და ეკონომიკის განვითარების ახალი კონცეპტუალური მიდგომები და ახალი მოდელი - მდგრადი განვითარება (sustainable development).

მდგრადი განვითარების კონცეფცია, რომელიც გულისხმობს სამი უმნიშვნელოვანესი სფეროს: ეკონომიკურის, სოციალურისა და ეკოლოგიურის კომპლექსურ განვითარებას, მსოფლიო თანასაზოგადოების მიერ მიღებულ იქნა 1992 წელს, რიო-დე-ჟანეიროში, გაეროს ეგიდით ჩატარებულ საერთაშორისო კონფერენციაზე, ე.წ. „მსოფლიო სამიტზე“. 20 წლის შემდეგ 2012 წელს, ისევ რიო-დე-ჟანეიროში, ისევ გაეროს მიერ მოწეობილ 21-ე საუკუნის უმსხვილეს საერთაშორისო კონფერენციაზე „რიო-20“ შეჯამებულ იქნა კაცობრიობის 20-წლიანი მცდელობის შედეგები -

ჩანაცვლებინა განვითარების ტრადიციული სტილი მდგრადი განვითარების მოდელით. სამწუხაროდ აღმოჩნდა, რომ განვლილი ოცწლიანი მუშაობის შედეგები არ არის დამამშვიდბელი, უარყოფითი ტენდენციები შენარჩუნებული და უფრო გაძლიერებულია. გაეროს ანგარიშებსა და დოკუმენტებში კონფერენციამდე და კონფერენციის მსვლელობისას აღინიშნა, რომ მდგრად განვითარებაზე გადასვლის საფუძველს შექმნის „მწვანე“ ეკონომიკის ფორმირება. კონფერენციის მთავარი თემა იყო: „მწვანე“ ეკონომიკა მდგრადი განვითარების კონტექსტში და სიღარიბის აღმოფხვრა. სწორედ „მწვანე“ ეკონომიკის კონცეფციამ უნდა უზრუნველყოს მდგრადი განვითარების ტრიადაში შემავალი კომპონენტების (ეკონომიკური, სოციალური და ეკოლოგიური) ჰარმონიული თანაშეწეობა, რაც მისაღები იქნება ყველა ჯგუფის ქვეყნებისთვის – განვითარებულის, განვითარებადისა და გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებისთვის.[1,გვ.3-52]

გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამის (UNEP) დოკუმენტებში „მწვანე“ ეკონომიკა განსაზღვრულია როგორც ეკონომიკა, რომელიც ამაღლებს ადამიანთა კეთილდღეობას, უზრუნველყოფს სოციალურ სამართლიანობას და, ამავდროულად, ამცირებს ეკოლოგიურ რისკებს, საშიშროებებს და გარემოს დეგრადაციის შესაძლებლობებს. „მწვანე“ ეკონომიკა არის ეკონომიკური განვითარების ის მოდელი, რომელიც დამყარებულია მდგრად განვითარებასა და ეკოლოგიური ეკონომიკის ცოდნაზე. ის ეკონომიკის სხვა დარგებისგან იმით განსხვავდება, რომ პირდაპირ აფასებს ქვეყნის ბუნებრივ კაპიტალს, რომელსაც აქვს ეკონომიკური ღირებულება [2]. ვიწრო გაგებით „მწვანე“ ეკონომიკის ქვეშ გულისხმობენ ისეთი ტექნოლოგიების შექმნას და მოწოდებლობების წარმოებას, რომელთა საშუალებითაც შესაძლებელია გარემოში დამაბინძურებელი ნივთიერებებისა და სათბურის აირების გაფრქვევების შემცირება და გაკონტროლება; კლიმატური ცვლილებების მონიტორინგი და პროგნოზირება; ენერგოდამზოგავი, რესურსდამზოგავი და განახლებადი ენერგეტიკის ტექნოლოგიებისექსპლუატაცია. ასეთი ეკონომიკისთვის დამახასიათებელია ბუნებრივი რესურსების ეფექტიანი მოხმარება, ბუნებრივი სიმდიდრის შენარჩუნება და გაზრდა, გარემოს დაბინძურების შემცირება, ეკოსისტემებისა ბიომრავალფეროვნების დაცვა, და ამასთან ერთად დასაქმებისა და შემოსავლების გაზრდა. „მწვანე“ ეკონომიკა არ ანაცვლებს მდგრად განვითარებას, თუმცა,

მდგრადობის მიღწევა „სწორი“ ეკონომიკური მოდელის დანერგვით არის შესაძლებელი. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, „მწვანე“ ეკონომიკას მიეკუთვნება სამეურნეო საქმიანობის ისეთი სახეობები, რომლებიც წარმოების მოდერნიზაციისა და ეფექტიანობის გაზრდის პირობებში განაპირობებენ ადამიანთა სიცოცხლისა და საცხოვრებელი გარემოს ხარისხის ამაღლებას.[3,გვ.561-563]

„მწვანე“ ეკონომიკას, როგორც მდგრადი განვითარების კონცეფციის ძირითადი ელემენტს, მნიშვნელოვანი პოტენციალი გააჩნია გლობალური ხასიათის აქტუალური პრობლემების გადაჭრის საქმეში. მართალია, შემუშავებულია დასახული მიზნების განხორციელების კონკრეტული მექანიზმები და გადაწყვეტილებები, მაგრამ მეცნიერებს კიდევ ბევრი მუშაობა მოუწევთ ეკონომიკურ ეფექტურობასა და ეკოლოგიურ ეფექტიანობას შორის წონასწორობის შენარჩუნების საკითხებზე. [4,გვ.44-48]

„მწვანე“ ეკონომიკის ძირითადი მიზნები ემთხვევა მდგრადი განვითარების მიზნებს ანუ პლანეტის მოსახლეობის ცხოვრების ხარისხის ამაღლება მომავალი თაობებისთვის ბუნებრივი რესურსების შენარჩუნებისა და გარემოს ხარისხის დაცვის პირობებში. ორივე შემთხვევაში გამოირჩეულია სამი სფერო, სამი მიზანი:

1. ეკონომიკური – გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის მდგრადი ტემპების უზრუნველყოფა, ენერჯის განახლებადი წყაროების აქტიურად მომხმარებელი ენერგეტიკული სისტემის ფორმირება;

2. ეკოლოგიური – გარემოზე მავნე ზემოქმედების შემცირება (სათბურის აირებისა და სხვა დამაბინძურებელი ნივთიერებების ემისიების შეზღუდვა, ენერგოლობიექტებიდან ელექტრომაგნიტური ფონის შემცირება და სხვა).

3. სოციალური – ახალი სტაბილური სამუშაო ადგილების შექმნა, მოსახლეობის საცხოვრებელი გარემოს და ცხოვრების ხარისხის ამაღლება.

„მწვანე“ ეკონომიკაზე გადასასვლელად საჭიროა ეკონომიკის 10 საკვანძო სექტორის ინვესტირება, ესენია: სოფლის მეურნეობა, საბინაო-კომუნალური მეურნეობა, ენერგეტიკა, თევზჭერა, სატყეო მეურნეობა, მრეწველობა, ტურიზმი, ტრანსპორტი, ნარჩენების უტილიზაცია და გადამუშავება, წყლის რესურსების მართვა [1,გვ.3-52],[5,გვ.6-10].

2012 წელს რიო-დე-ჟანეიროში გამართული მდგრადი განვითარების საერთაშორისო კონფერენციის (რიო+20)

დასკვნით დოკუმენტში – „მომავალი, რომელიც გვინდა“, საზგასმულია, რომ „მწვანე“ ეკონომიკაზე გადასვლისას თითოეულმა ქვეყანამ მდგრადი განვითარების თავისი ეროვნული სტრატეგიების,

გეგმებისა და პრიორიტეტების შესაბამისად შერჩეული მიდგომებით უნდა იხელმძღვანელოს. აქედან გამომდინარე, „მწვანე“ ეკონომიკაზე გადასვლა სხვადასხვა ქვეყნებში სხვადასხვანაირად მოხდება, რადგან ეს დამოკიდებულია ამა თუ იმ ქვეყნის ბუნებრივ, ადამიანურ, ფიზიკურ (ხელოვნურ) და ინსტიტუციონალურ თავისებურებებზე, განვითარების დონეზე, სოციალურ-ეკონომიკურ პრიორიტეტებზე და საზოგადოების ეკოლოგიურ კულტურაზე.

მნიშვნელოვანია, რომ ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირებისას სამომავლო რეფორმები და სახელმწიფო გადაწყვეტილებები ეფუძნებოდეს მდგრადი განვითარებისა და „მწვანე“ ეკონომიკის კონცეფციებს, რაც კომპლექსურ გადაწყვეტილებათა მიღების გზით წარმატებულ და დაბალანსებულ მოქმედებებზე გადასვლის საშუალებას მოგვცემს.

ლიტერატურა

References:

1. Навстречу «зеленой» экономике: пути к устойчивому развитию и искоренению бедности. Обобщающий доклад для представителей властных структур. ЮНЕП, 2011.
2. gaerTianebuli erebis organizaciis garemos dacvis programa. `mwvane~ekonomikis angariSi (2010). Oofficialuri veb-misamarTi: <http://www.unep.org/GreenEconomy/LinkClick.aspx?fileticket=JvDFtjopXsA%3d&tabid=1350&language=en-US>
3. Кучеров А. В., Шибилева О. В. Концепция «зеленой» экономики: основные положения и перспективы развития // Молодой ученый. — 2014. — №4.
4. Крючкова О. М., Гузенко А. Д. «Зеленая экономика» как элемент устойчивого развития: современное состояние и перспективы // Научно-методический электронный журнал «Концепт». -2016.-Т. 35.
5. Кисилева Л.С. Теория человеческого потенциала: содержание и сущность. Известия высших учебных заведений: Социология, Экономика, Политика. 2013, № 2.

რეცენზენტი: პროფესორი ოთარ ქონორაძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Tamar Revazishvili

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND "GREEN" ECONOMY

Summary

The presented article is dedicated to the development of new and lasting decades of economic science "green" economy, which increases human prosperity, ensures social justice. At the same time, it reduces the possibilities ecological risks and environmental degradation.

In the article is discussed the concept of "green" economy, peculiarities in the field of sustainable development, as well as main problems and development prospects.

Keywords: sustainable development, "green" economy, ecological risks and threats, eliminate poverty, ecological economic

Reviewer: Professor Otar Kochoradze, Georgian Technical University.

Тамара Ревaziшvili

УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ И «ЗЕЛЕНАЯ» ЭКОНОМИКА

Резюме

Данная статья посвящена «Зеленой» экономике – новому направлению в экономической науке, сформировавшееся в последние два десятилетия, способствующей повышению благосостояния людей, обеспечивающей социальную справедливость и снижающей экологических рисков, и угроз.

В статье рассмотрено понятие «зеленой» экономики, ее особенности в рамках концепции устойчивого развития; отмечены основные проблемы и перспективы развития.

Ключевые слова: устойчивое развитие, «зеленая» экономика, экологические риски и угрозы, искоренение нищеты, экологическая экономика.

Рецензент: Профессор Отар Кочорадзе, Грузинский технический университет.

ს ა მ ა რ თ ა ლ ი

გიორგი კეკელიძე ადგილობრივი დონის უსაფრთხოების ინსტიტუტები ამერიკის შეერთებულ შტატებში

სტატიაში განხილულია, ამერიკის შეერთებული შტატების საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფელი ინსტიტუტების ერთი ნაწილი, ფედერალური სახელმწიფოებრივი მოწყობის თავისებურებებიდან გამომდინარე, ასევე გარკვეული ყურადღება ეთმობა იმ ფაქტორებს და ობიექტურ გარემოებებს რომლებიც წარმოშობენ მოთხოვნას სახელმწიფომ იქონიოს ისეთი უსაფრთხოების სისტემები და ინსტიტუტები, რომლებიც კომპლექსური ამოცანების გადაწყვეტისთვის იქნება ეფექტური, მიმოხილულია აზრთა სხვადასხვაობა რომელიც წარმოშობილია ცენტრალიზებული უსაფრთხოების სისტემის მომხრეებსა და მოწინააღმდეგეებს შორის. უფრო კონკრეტულად განხილულია ადგილობრივ დონეზე საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დამცავი ერთ-ერთი ინსტიტუტი, კერძოდ, პოლიცია და მიმოხილულია საპოლიციო ძალების თავისებურებები ადგილობრივ დონეზე, ასევე მიმოხილვა და ანალიზი ეხება საპოლიციო ძალების დასახელებებს, ნაირსახეობებს, მათ ფუნქცია-მოვალეობებს, დაკომპლექტების და მართვის თავისებურებებს.

საკვანძო სიტყვები: საზოგადოებრივი უსაფრთხოება, პოლიცია, საპოლიციო ძალები, სისტემები, ინსტიტუტები, ფედერალიზმი, შტატის დონე, ადგილობრივი დონე, შერიფის ოფისი, მუნიციპალური პოლიცია, პოლიციის დეპარტამენტი, მარშალი, კონსტებლი.

ამერიკის შეერთებული შტატების ლიდერობა ეკონომიკური, სამხედრო, დიპლუმატიური თუ თანამედროვე ტექნოლოგიების კუთხით, მის ტერიტორიულ სიდიდესა და კოლოსალური პოპულაციის რასობრივ-ეთნიკურ და რელიგიურ-კონფესიურ სიჭრელესთან ერთად სახელმწიფოს აიძულებს იქონიოს და განაავითაროს უსაფრთხოების სისტემები და ინსტიტუტები, რომლებიც უადრესად კომპლექსური ამოცანების გადაწყვეტისათვის იქნება ეფექტური. მარტინ ედმონდისეული განმარტებით ეროვნული უსაფრთხოების სისტემის ოპერატიულ ფუნქციებს ასრულებენ და, შესაბამისად, მის შემადგენელ ინსტიტუტებს წარმოადგენენ შეირადებული ძალები, პოლიცია

და მასთან ფუნქციონალურ კავშირში მყოფი რიგი საჯარო ინსტიტუტები (სახანძრო დაცვა, სასაზღვრო დაცვა, საბაჟო). აქვე შეიძლება დავამატოთ, რომ უსაფრთხოების სისტემა მოიცავს გადაწყვეტილებების მიმღებ და ადმინისტრაციული ფუნქციების მქონე ინსტიტუტებს (მთვრობა ან მისი სპეციალური კომიტეტები და სათათბირო თუ რეკომენდაციის გამწვევი საბჭოები): დაზვერვის და სპეციალურ დავალებათა განმახორციელებელი უწყებები და შესაბამისი მრჩეველთა ორგანიზაციები. [1]

მოცემული განმარტება უაღრესად ფართო ჩარჩოებს ადგენს, ამიტომ მოკლედ შევეხოდ აშშ-ს უსაფრთხოების ინსტიტუტებს უსაფრთხოების უზრუნველმყოფელი სამართალდამცავი უწყებების კუთხით, რაც თავიდან აგვაცილებს, სპეციალური სამსახურების და უსაფრთხოების სისტემების ისეთი შემადგენელი ინსტიტუტების მიმოხილვას, რომლებსაც საკანონმდებლო ბაზის განმსაზღვრელი ელემენტები შეიძლება გუწოდოთ, რომელშიც ერთიანდება ხელისუფლების საკანონმდებლო შტოს და მთავრობის უსაფრთხოების კომიტეტები და საბჭოები, რაც საკანონმდებლო ბაზის და ადმინისტრაციულ-ნორმატიული აქტების მიმოხილვით საკითხის გადატვირთვას გამოიწვევს.

ამერიკის შეერთებულ შტატებზე საუბრისას უნდა გავითვალისწინოთ მისი სპეციფიკა, კერძოდ, ფედერაციული სახელმწიფოებრივი მოწყობის თავისებურებები, ისტორიულ წინაპირობებთან ერთად. მოცემული სახელმწიფოებრივ და მენტალურ დონეზე განსაზღვრავს ცხოვრების ყველა ასპექტს დეცენტრალიზაციის კუთხით, რაც დიდ გავლენას ახდენს უსაფრთხოების უზრუნველმყოფელ ინსტიტუტებზეც და მათ თავისებურებებზეც.

ამერიკის შეერთებული შტატების უსაფრთხოების ინსტიტუტები თითქმის ყველა დონეზე ნახსენები პრინციპით განპირობებული ძალთა და ინტერესთა ჯგუფების ბრძოლის ფონზე ყალიბდება. ერთი მხრივ, მმართველი წრეების ნაწილი და ქვეყნის წამყვანი სახელმწიფო თუ საზოგადოებრივი მოღვაწეები აცნობიერებენ ცენტრალიზებული უსაფრთხოების სისტემის არსებობის აუცილებლობას. მაგრამ მათ ამ გზაზე მუდმივად მძლავრი წინააღმდეგობის გადალახვა უწევთ, როგორც საზოგადოების, ისე პოლიტიკური წრეების მხრიდან, რაც პერიოდულად იქამდეც კი მიდის, რომ ამ მცდელობებს დემოკრატიისა და თავისუფლების საფრთხის შემცველად მიიჩნევენ და ტოტალიტარიზმის დადგომის წინაპირობათაც კი

განიხილავენ. ხშირად წინააღმდეგობა მომდინარეობს, ასევე, თავად უკვე არსებული უწყებების მხრიდანაც, რომლებსაც არ ეთმობოდათ მიღწეული უფლებები და თავისუფლების ხარისხი. სწორედ ამის შედეგია უსაფრთხოების ის რთული სისტემა, ინსტიტუტების სიმრავლე და მრავალფეროვნება, რაც დღესდღეისობით არსებობს შეერთებულ შტატებში. სირთულე ახასიათებთ, როგორც ფედერალურ უწყებებს, ასევე რთული და მრავალწახნაგოვანი სისტემა ფუნქციონირებს ადგილობრივი-შტატის დონეზეც. აქ საუბარი არ არის მხოლოდ იმაზე, რომ ამერიკა ფედერაციული სახელმწიფოა და ადგილობრივ დონეზე მმართველობა ფართო დამოუკიდებლობით სარგებლობს, არამედ საკითხი უფრო რთულად დგას. ერთი და იგივე დასახელების საპოლიციო უწყებები სხვადასხვა შტატში სხვადასხვა უფლებამოვალეობებით არის აღჭურვილი და რიგ შემთხვევებში სისტემატიზაციის განმსაზღვრელი ლოგიკის გაგება რთულია.[2]

საინტერესო იქნება ამერიკის შეერთებული შტატების უსაფრთხოების ინსტიტუტები განვიხილოთ დღეს არსებული ორი ძირითადი ცნებებიდან: საზოგადოებრივი უსაფრთხოება და სახელმწიფო უშიშროება, ერთ-ერთი მიმართულებით, კერძოდ, საზოგადოებრივი უსაფრთხოების კუთხით. მართალია, დღეს ეს ორი მცნება დიდწილად შეერწყა ერთმანეთს და უმეტესად უსაფრთხოებაში მოიაზრება კიდევ მათი ერთობლიობა, როგორც საზოგადოებისათვის მისაწოდებელი საბოლოო პროდუქტი, მაგრამ ამ შემთხვევაში ჩვენი განხილვის თავისებურებიდან გამომდინარე, უმჯობესი იქნება ამ ორი კატეგორიის გამოიჯანა და მოცემულ ფარგლებში მსჯელობა. ამრიგად, პირველ რიგში დავიწყოთ საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფელი ისეთი ინსტიტუტის განხილვით, რომელიც ადგილობრივ დონეზე მოქმედებს და მისი ძირითადი ფუნქცია საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა და სამართალდამცავი ფუნქციების შესრულებაა. ასეთი კი ამერიკის შეერთებულ შტატებში, პირველ რიგში, პოლიციაა. თუმცა, ტერმინი „ამერიკის შეერთებული შტატების პოლიცია“ პრაქტიკულად არ იხმარება, ვინაიდან ასეთი ერთიანი უწყება არ არსებობს და ყველა თვითმმართველ ერთეულში დამოუკიდებლად მოქმედი საპოლიციო უწყებები ფუნქციონირებენ, რომლებიც რიგ შემთხვევაში მსგავს დასახელებებს ატარებენ, რიგ შემთხვევებში კი-განსხვავებულს. ამასთან, ზოგჯერ მსგავსი ფუნქცია/მოვალეობები ახასიათებთ

ზოგჯერ კი-მკვეთრად განსხვავებული. ამრიგად, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ამერიკაში ხელისუფლების შემდეგი დიფერენციაცია მოქმედებს-მმართველობა ფედერალურ, შტატისა და ადგილობრივ დონეზე.[3, გვ.72-78] მოცემულის გამო სამართალდამცავი ფუნქციების განმახორციელებელი უწყებები შემდეგნაირად ჯგუფდება: ფედერალური ხელისუფლების საპოლიციო და სპეციალური უწყებები, რომლებიც სამართალდაცვით ფუნქციებს ფედერალურ დონეზე ასრულებენ და სხვადასხვა სამინისტროს სატატუსის მქონე დეპარტამენტებში ერთიანდებიან, შტატის საპოლიციო უწყებები და საპოლიციო ორგანოები ქალაქებში და ქალაქის ტიპის დასახლებებში, შერიფის ინსტიტუტი და მათი ხელმძღვანელობით არსებული სააგენტოები და ოფისები რაიონისა თუ საგრაფოს დონეზე. ამასთან უნდა აღვნიშნოთ, რომ ადგილზე სამართალდაცვითი და უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ძირითადი ტვირთი ადგილობრივ პოლიციაზე მოდის, რომელსაც როგორც წესი, კომისარი, სუპერინტენდენტი ან შერიფი ხელმძღვანელობს და უმეტეს შემთხვევაში ქალაქის მერის, მუნიციპალიტეტის ხელმძღვანელის ან შტატის საკანონმდებლო ორგანოს გადაწყვეტილებით ინიშნება თანამდებობაზე, რიგ შემთხვევაში კი საერთო არჩევნების გზით აირჩევა. ზოგიერთ შტატში რაიონულ დონეზე ადგილობრივი პოლიციის სამსახურები (რომლებიც უფრო ხშირად შერიფის ოფისის სახელით ფუნქციონირებენ) ასევე ანხორციელებენ ადგილობრივი სასჯელასრულების დაწესებულებების მომსახურებას და უზრუნველყოფენ ადგილობრივი სასამართლოების უსაფრთხო ფუნქციონირებას, მათ შორის სასამართლო პროცესებზე სასამართლო მანდატურის ფუნქციების შესრულების გზით. [5]

ამერიკის შეერთებული შტატების კანონმდებლობა პოლიციისათვის გადაცემულ უფლებამოსილებას განსაზღვრავს, როგორც სახელმწიფო ან მუნიციპალური მთავრობის მიერ გადაცემულ უფლებებს ყველა იმ საკითხებში, რაც ამერიკის მოქალაქეებს ეხებათ მათი უფლებამოვალეობების რეგულირების, ჯანმრთელობის დაცვის, უსაფრთხოების დაცვისა და უზრუნველყოფის კუთხით. ასევე, მოიცავს უფლებებს სისხლის სამართლებრივი დანაშაულის მიმართ პრევენციული ღონისძიებების გატარების კუთხით და მათთან დაკავშირებით მომხდარი საზოგადოებრივი არეულობებსა და მასობრივ გამოსვლებთან მიმართებაში. [4]

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, საზოგადოებრივი უსაფრთხოების

დაცის განხორციელების ერთ-ერთი მიმართულება სამართალდაცვითი საქმიანობის განხორციელებაა. მოცემული ჯაჭვი სამ კონპონენტის სისტემის თანმიმდევრობაა. იგი მოიცავს 1. საპოლიციო სამსახურს 2. სასამართლოს 3. სასჯელაღსრულებით სისტემას. აღნიშნული სისტემები ნაწილობრივ ურთიერთდამოკიდებულნი არიან, თუმცა უმეტესად დამოუკიდებელი ფუნქციები გააჩნიათ. ისინი, ძირითადად, საერთო ფორმით ანხორციელებენ საქმიანობას, რაც დანაშაულის გამოვლენა-გამოძიებას, პრევენციას, პასუხისმგებლობის შეფარდებას და დაწესებული პასუხისმგებლობის (სასჯელის მოხდის) ზედამხედველობა-ადმინისტრირებას მოიცავს. ამასთან, სასამართლო ხელისუფლებას გარკვეული კონტროლის და ზედამხედველობის ფუნქციაც ეკისრება დანარჩენი ორი შემადგენელი კომპონენტის საქმიანობაზე.

დავუბრუნდეთ სამართალმცავ უწყებებს შტატის დონეზე და აღნიშნოთ, რომ მათი უმეტესობის ტერიტორიაზე მოქმედებენ ორგანოები, რომლებიც მთლიანი შტატის ტერიტორიას მოიცავენ და აერთიანებენ ისეთ ფუნქციებს, როგორცაა გამოძიება და პატრულირება-საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა. მათ სახეადასხვა დასახელება აქვთ. მაგალითად, როგორცაა შტატის პოლიცია, საპატრულოპოლიცია, საგზაომაგისტრალის პოლიცია და სხვა. როგორც წესი, ისინი ერთიანდებიან შტატის საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დაცვის დეპარტამენტში. გარდა ამისა, თითოეული შტატის მთავარი პროკურატურის ოფისს გააჩნია თავისი საგამოძიებო ნაწილი, ამასთან, ზოგიერთ შტატში არსებობს სპეციფიკური და განსხვავებული უწყებები, რაც ისტორიული თავისებურებებით არის განპირობებული. მაგალითად, ტექსასის შტატში ფუნქციონირებს ტექსასის რეინჯერთა სამმართველო. გარდა ამისა, სხვადასხვა შტატში სხვადასხვა უწყებას (დეპარტამენტს) შეიძლება გააჩნდეს თავისი სამართალმცავი უწყებები. მაგალითად, როგორც არის კაპიტოლიუმის პოლიცია (ადმინისტრაციული ორგანოს შენობის დაცვის ფუნქციებით), კამპუსის პოლიცია (საუნივერსიტეტო ქალაქებისა და საცხოვრებლების დაცვის ფუნქციებით), შტატის სასჯელაღსრულების დაწესებულებათა სისტემა (აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ რიგ შემთხვევებში ამ ფუნქციას კერძო სპეციალიზირებული ფირმები ასრულებენ, რომელთა მიმართ ზედამხედველობის ფუნქცია ისევ სახელმწიფო სისტემას აკისრია), მდინარეების, ტბებისა და

სხვა დიდი წყაღსაცავების პოლიცია, ასევე გარემოსდაცვითი ფუნქციების მქონე სამსახურები, რომლებიც თევზაობისა და ნადირობის წესების დაცვას უზრუნველყოფენ, ბუნების ძეგლთა და კონსერვაციების ოფიცრები, რომლებმაც თავიანთი უფლებამოსილების ფარგლებში სრული საპოლიციო ფუნქციები აკისრიათ. მაგალითისთვის ასევე გამოგვადგება ის, რომ საგადასახადო შემოსავლებისა და სატაქსტიკის დეპარტამენტს გააჩნია თავისი საკუთარი საგამოძიებო შტო. გარდა ამისა, მსგავსი სამსახურები აქვთ კონკრეტული შტატის მიერ დაარსებულ და ფინანსირებად სახელმწიფო უნივერსიტეტებს. [10]

შემდეგი დონე არის საგრაფოს დონე, რომელსაც ადგილობრივ საზოგადოებათა ან რეგიონალურ დონესაც უწოდებენ. აქ საზოგადოებრივი წესრიგის, სამართალდამცავ და საზოგადოებრივი უსაფრთხოების განმახორციელებელ ორგანოებად ძირითადად შერიფის დეპარტამენტები და ოფისები, ასევე, საგრაფოს პოლიცია გვევლინება. საგრაფო პოლიცია, როგორც წესი, მხოლოდ მეტროპოლიურ ზონებში ფუნქციონირებს, როგორც სრულფასოვანი საპოლიციო ერთეული და მისი იურისდიქცია მთელ საგრაფოზე ვრცელდება. ზოგიერთ რეგიონში შერიფის ოფისი მხოლოდ უმნიშვნელო საქმიანობას ანხორციელებს, მუშაობს დოკუმენტებთან საკანცელარიო კუთხით და უზრუნველყოფს სასამართლოს გამართულ მუშაობას სასამართლო მანდატურის სამსახურის ფუნქციების შესრულების გზით. თუმცა, უმეტეს შემთხვევაში რეგიონში საგრაფოს პოლიცია საერთოდ არ არსებობს და ძირითადი აღმსარულებელი ორგანოს ფუნქციებს სამართალდამცავი კუთხით შერიფის ოფისი ითავსებს, რომელიც ორივე უწყების ფუნქციებს აერთიანებს თავისთავში, რაც უფრო მიღებული ფორმაა და იშვიათად გვხვდება ისეთი შემთხვევა, როდესაც ორივე სამართალდამცავი უწყება ერთდროულად ფუნქციონირებს რეგიონში. მიუხედავად ამისა, მთელ რიგ ადმინისტრაციულ ერთეულებში საგრაფო პოლიცია ფუნქციონირებს, მათ საქმიანობას სამი ძირითადი სახესხვაობა გააჩნია. ესენია: სრული სერვისი, განსაზღვრული სერვისი და შეზღუდული სერვისი. სრული სერვისი მოიცავს საპოლიციო მომსახურების სრულ სპექტრს მთელი საგრაფოს ტერიტორიაზე და დამოუკიდებელია ადგილობრივი სათემო გაერთიანებებისა და საზოგადოებებისაგან, ასევე კერძო კონტრაქტებისა და ხელშეკრულებების დადების საშუალებით შესაძლებელია

საგრაფოს ტერიტორიაზე მდებარე სპეციალური რაიონის მქონე სტატუსის ტერიტორიაზე განახორციელოს დაცვის პოლიციის ფუნქციები, ასევე დაიცვას კერძო საკუთრება და საზოგადოებრივი უსაფრთხოება. განსაზღვრული სერვისი იმ ფორმის მომსახურებაა, რომელსაც საგრაფოს პოლიცია ანხორციელებს არაინკორპორირებულ რაიონებში (ასევე, ინკორპორირებულ რაიონებში, კონტრაქტის საფუძველზე) და მოიცავს ხელშეკრულების საფუძველზე სპეციალურ რაიონებში დაცვის პოლიციის ფუნქციების შესრულებას (პირველ რიგში უძრავი ქონების მიმართებაში) იმ ტერიტორიებზე, რომელიც ადმინისტრაციული ერთეულის საზღვრებში ექცევა. შეზღუდული სერვისი, ეს არის საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის და სახელმწიფოებრივი და მუნიციპალური საკუთრების დაცვის ღონისძიებები, რომლებიც ადმინისტრაციული ერთეულის კუთვნილებაში მყოფ ობიექტებს, მათ შორის, საზოგადოებრივ პარკებს მოიცავს, რიგ შემთხვევებში კი მათი უფლებამოსილება მოიცავს საპატრულო ფუნქციების განხორციელებასაც საგრაფოს კუთვნილებაში შემავალ ავტომაგისტრალზე, დახმარების აღმოჩენას მუნიციპალური პოლიციის დეპარტამენტებისათვის, რომლებიც საგრაფოს ტერიტორიაში ექცევიან. ზოგიერთ შტატს კი საგრაფო დეტექტივების თანამდებობებიც აქვს, რომლებიც საგრაფო პროკურორის ოფისში შედის.

განსხვავებები უადრესად მრავალფეროვანია, თუმცა საინტერესოა დასაქმების საფუძველები. ამ ღონის საპოლიციო ერთეულებს ხშირად გააჩნიათ, როგორც ანაზღაურებადი, ასევე ნაწილობრივ ანაზღაურებადი და უხელფასო (მოხალისეთა) თანამდებობები, რომლებიც დამხმარე ფუნქციების მატარებელია. ადგილობრივ დონეზე საპოლიციო, სამართალდამცავი და საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველმყოფელი ძირითადი უწყება არის შერიფის ოფისი, რომელიც ასევე სხვადასხვა შტატში სხვადასხვა ფუნქციებს ითავსებს და აუცილებლობის შემთხვევაში სხვა მომიჯნავე ფუნქციების მქონე ადგილობრივ უწყებებსაც უწყევს დახმარებას. ასეთი შეიძლება იყოს სასამართლო მანდატურის, სასამართლო აღმასრულებლის თუ ციხის ზედამხედველობის ფუნქციების შეთავსება. შერიფის ოფისის მიერ სამართალდაცვითი საქმიანობის განხორციელების ყველაზე ტრადიციული ფორმა არის სამართალდაცვითი საქმიანობა, რომელიც მოიცავს, როგორც პატრულირებას (საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვას), ისევე გამოძიებას და ხორციელდება ადმინისტრაციული ერთეულის მთლიან ტერიტორიაზე მუნიციპალური საზღვრების

მიუხედავად. ლიმიტირებული ფუნქციები შეიძლება მოიცავდეს, როგორც ტრადიციულ ფუნქციებს, როგორც არის პატრულირება და გამოძიება, ასევე რაიონული საკუთრების მიმართებაში დაცვის პოლიციის ფუნქციების შესრულებას და იგივე ფუნქციების შესრულებას კერძო მესაკუთრეების შემთხვევაში ინდივიდუალური ხელშეკრულების გაფორმების გზით. ამკრძალავი ფუნქციები მოიცავს ისეთი მოვალეობების შესრულებას, რომელიც ადგილობრივ დონეზე ხორციელდება არამართო სამართალდამცავი ორგანოს ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული უშუალოდ საპოლიციო ფორმით, არამედ ზემოთ უკვე ნახსენები სასამართლო და სასჯელადსრულებითი ფუნქციების გამართული შესრულებასთვის ხელისშეწყობითაც, როგორც არის საგრაფოს სასჯელადსრულების დაწესებულების მომსახურება, დაკავებულების, ბრალდებულებისა და პატიმრების ტრანსპორტირება-ბადრაგირება, სასამართლო მანდატურის ფუნქციების შესრულება და სხვა.

გარდა ამისა შერიფის ოფისი, რიგ შემთხვევებში ახორციელებს სასამართლო აღმასრულებლის ფუნქციებსაც და უძრავი ქონების შემთხვევაში ახდენს გამოსახლებას და სასამართლოს გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფას გადახდისუნარიო პირის ქონების აუქციონის წესით გასხვისების ორგანიზების საშუალებით, ხოლო მოძრავი ნივთის შემთხვევაში სასამართლო გადაწყვეტილებას აღსრულებს ნივთის არამართლზომიერი მფლობელისაგან ამოღების გზით. მსგავს ფუნქციებს სხვა შემთხვევაში ასრულებენ სხვა საჯარო მოხელეები, ისეთები როგორც არის კონსტაბლი ან მარშალი.

გარდა ამისა, მთელ რიგ შტატებში შერიფის ოფისი დამატებით სხვა ფუნქციებსაც ითავსებს, როგორც მაგალითად ტექსასში, სადაც შერიფის ოფისის მოსამსახურეებს შეუძლიათ, იმ შემთხვევაში თუ საფრთხე ექმნება საზოგადოებრივ წესრიგსა და უსაფრთხოებას ან მოქალაქეთ ჯანმრთელობას, საკუთარი შეხედულებისამებრ მოახდინონ მიღებული გამოძახების საფუძველზე სულიერად დაავადებული ან შეურაცხადი პირის იძულებით გადაყვანა სამკურნალო დაწესებულებაში, რასაც სხვა შემთხვევაში აუცილებლად სჭირდება შესაბამისი ორგანოს წერილობითი თანხმობა, გნებავთ ორდერი. შერიფის ოფისები მატერიალურ-ტექნიკური ბაზითა და თანამშრომლების რაოდენობითაც განსხვავდებიან ერთმანეთისგან, მაგალითისთვის შეიძლება ოფისი სულ რამდენიმე თანამშრომელს ითვლიდეს (როგორც საკმაოდ ბევრია) ან ისეთი მძლავრი და მრავალრიცხოვანი ორგანიზაცია იყოს, როგორც

არის ღოს-ანჯელესის შერიფის დეპარტამენტი, რომელიც 2004 წლის მონაცემებით 8239 სრულ შტატზე მომუშავე ოფიცერს ითვლიდა, ხოლო დამხმარე პერსონალისა და სხვადასხვა დარგის კონტრაქტორი სპეციალისტების ხარჯზე თანამშრომლეთა რიცხვი კიდევ უფრო იზრდება.[5]

გარდა ზემოთ მოყვანილი უწყებებისა არსებობს ასევე მუნიციპალური პოლიცია, რომელიც შერიფის ოფისის მსგავსად შეიძლება მკვეთრად განსხვავებული შესაძლებლობებისა და ფუნქციების მატარებელ უწყებებს მოიცავდეს. ზოგიერთი შეიძლება მხოლოდ ერთი თანამშრომლით შემოიფარგლებოდეს, მათ ტრადიციულად მარშალს უწოდებენ, ან შეიძლება ისეთი მრავარიცხოვანი და მრავალფუნქციური ორგანიზაცია იყოს, როგორც ნიუ-იორკის პოლიციის დეპარტამენტი, რომელშიც 50 000-ზე მეტი მოსამსახურე ირიცხება და საკუთარი გამანდგველთა სამსახურიც კი აქვს, რომელიც სხვა მსგავსი უფრო მაღალი დაქვემდებარებისა და დაფინანსების სამსახურებთან შედარებითაც კი საყოველთაოდ ცნობილია თავისი ოპერატიულობით, ასევე ტერორიზმის და ფეთქებადი ნივთიერებების საშუალებით ჩადენილი სხვა დანაშაულებების ეფექტური გამოძიებით. [7] უმეტეს ქალაქებს გააჩნიათ თავიანთი პოლიციის დეპარტამენტები, რომელთა რიცხოვნობა, ბიუჯეტი, აღჭურვილობა და საშუალებები, ისევე როგორც უფლებამოსილების საზღვრები დასახლებული პუნქტების სიდიდს მიხედვით განისაზღვრება. მუნიციპალური პოლიციის დეპარტამენტები ზოგჯერ თავის იურისდიქციას სხვა ქალაქებს, მუნიციპალიტეტებსა და საგრაფოებზეც კი ავრცელებენ. ასეთ შემთხვევებს მაშინ აქვს ადგილი, როდესაც უფრო დიდი ქალაქები სხვა უფრო მცირე ან დიდი ზომის დასახლებულ პუნქტებთან შერწყმით საქალაქო მეტროპოლიებსა და აგლომერაციებს ქმნის. ამ დროს ხდება მთელი რიგი პოლიციის დეპარტამენტების, შერიფის ოფისებისა და სხვა სააგენტოების გაერთიანება, რათა მოხდეს ძალებისა და საშუალებების გაერთიანება დაკისრებული ფუნქციების უკეთესად შესრულების მიზნით. ასეთი შემთხვევები შეიძლება ზოგიერთი ქალაქის მოსახლეობის უსწრაფესი ზრდის ხარჯზე, მისი როგორც ტერიტორიული, ასევე პოპულაციური გაფართოების ეფექტის გამოც მივიღოთ. ზემოთ თქმულის მაგალითად ლას-ვეგასის საქალაქო პოლიცია და ღოს-ანჯელესის საგრაფო შერიფის ოფისი გამოგვადგება. [8]

უნდა აღვნიშნოთ, რომ თანამედროვე საპოლიციო ქვედანაყოფები, როგორც წესი, თავის რიგებში აერთიანებენ სპეციალური დანიშნულების დანაყოფებს, რომლებიც კრებითი სახელით SWAT-ით არიან ცნობილი, რომელთაც სხვა სპეციალურ-საბრძოლო ფუნქციებთან ერთად ეკისრებათ მასობრივი არეულობების აღკვეთა და საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა ექსტრემალურ სიტუაციებში. გარდა აღწერილი უწყებებისა, ასევე თავისებური და განსხვავებული უწყებებია პუერტორიკოსა და ჰავაის საპოლიციო ძალები. პუერტორიკოს შემთხვევაში განსაკუთრებულობა ის არის, რომ ეს ტერიტორია სრულფასოვანი სახელმწიფო-ადმინისტრაციული ერთეულის ფორმით არ შედის აშშ-ში, ხოლო ჰავაის შემთხვევაში თავისებურება გეოგრაფიული ფაქტორით აიხსნება. ჰავაის არქიპელაგში შედის 8 მთავარი კუნძული, რომლებსაც არ აქვთ ერთმანეთთან ა/სატრანსპორტო კავშირი, ეს ტერიტორიულ დაქუცმაცებულობას იწვევს, რაც თავის მხრივ საერთო შერიფის ოფისის, ან სხვა სახის მსხვილი შტატის დონის სამარალთადაცვითი უწყების არ არსებობის გამოწვევია, რის გამოც ამ ფუნქციებს კუნძულის 5 საგრაფო პოლიციის ოფისი ითავსებს.

ზოგიერთ შემთხვევაში შტატის უსაფრთხოების დეპარტამენტის ან შერიფის ოფისის ფუნქციებს ისეთი ორგანიზაცია ასრულებს, როგორც არის კაპიტოლიუმის პოლიცია (ადმინისტრაციული შენობების დაცვის სამსახური), რომელიც ზოგჯერ აეროპორტის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის, კონტრტერორისტული საქმიანობის ან ნარკოტიკების წინააღმდეგ ბძოლასაც მოიცავს. ამრიგად, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ადგილობრივ დონეზე სამართალდაცვით და საზოგადოებრივი უსაფრთხოების განმახორციელებელი საპოლიციო ქვედანაყოფების ფართო სპექტრი არსებობს, რომლებიც საქმიანობას ანხორციელებენ დაწყებული საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების წესების დაცვით და დამთავრებული ყველა იმ ქმედების პრევენციითა და აღკვეთა-გამოძიებით, რომლებიც არ შედიან იმ დანაშაულთა 200 ნაირსახეობაში, რომლებიც ფედერალური უწყებების კონპეტენციაში შედის. ზოგიერთი ასეთი სამსახურის აბრევიატურაც კი იძლევა წარმოდგენას მათი საქმიანობის შესახებ. ადგილობრივი პოლიციური უწყებების ძირითადი დასახელებები ასეთია „STATE POLICE“-შტატის პოლიცია, „HIGHWAY PATROL“-ა/საგზაო პოლიცია, მიუხედავად დასახელებისა მათი ფუნქციები შეიძლება

საკმაოდ მრავალფეროვანი და საზოგადოებრივი უსაფრთხოებისათვის მნიშვნელოვანი საკითხების მომცველი იყოს. გარდა ნახსენებისა, ზოგიერთი სამსახურებია: „SBI-State Bureau of Investigation“-ფედერალური საგამოძიებო ბიუროს ადგილობრივი ეკვივალენტი, „SBN-State Bureau of Narcotics“-შტატის დონის ნარკოდანაშაულთან ბრძოლის ადმინისტრაცია, „DPS-Department of Public Safety“-ამერიკის შეერთებული შტატების 31 შტატში მოქმედებს მსგავსი ორგანიზაცია, რომელიც წარმოადგენს შტატის ადგილობრივ დონეზე სამართალდამცავი და საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფი უწყებების მაკოორდინირებელ და მისი ეგიდით შეკრებილ ორგანიზაციებზე გარკვეული ხელმძღვანელობის განმხორციელებელ უწყებას, [10] რომელიც მოიცავს ისეთ სამსახურებს, როგორც არის: ადგილობრივი საპოლიციო სააგენტოები, მაგალითად „State Police“, „State Bureau of Investigation“ და „Highway Patrols“. ასევე „State Sheriff“-ის უწყება სხვადასხვა შტატში სხვადასხვა ფუნქციების განმხორციელებელი, „State Marshal“, „Motor Carrier Enforcement“, „Marine Patrol“, „Game Wardnes“, „State Park Police“, „FDLE-Florida Department of Law Enforcement“, „The Security Police Agency For State Buildings in NC“, „NC General Assembly Police“ და სხვა.[11]

ლიტერატურა

References:

1. Martin Edmonds, „Armed Services and Society“, Leicester University Press, 1988 122-123 p
2. Игорь Пыхалов, „Спецслужбы США“, Санкт-Петербург Изд. Дом „Нева“ Москва „ОЛМА-ПРЕСС“, 2002 5-15 с
3. robert b. denharti jenet v. denharti „sajaro marTva moqmedebis kursi“, ilias saxelmwifo universiteti Tbilisi, 2012.
4. www.Justice.gov gadamowmebulia 23.11.2017
5. www.lapdonline.org gadamowmebulia 23.11.2017
6. www.lvmpd.com gadamowmebulia 23.11.2017
7. www.Nyc.gov gadamowmebulia 23.11.2017
8. www.Dps.nv.gov gadamowmebulia 23.11.2017
9. www.lasd.org gadamowmebulia 23.11.2017
10. www.dps.texas.gov gadamowmebulia 23.11.2017
11. fdle.state.fl.us gadamowmebulia 23.11.2017

რეკენზენტი: ვარლამ ხათრიძე, შს სამინისტროს გენერალური ინსპექციის დეპარტამენტის დირექტორის მოადგილე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის თეოლოგიისა და მეცნიერული კვლევის კათედრის მოწვეული ლექტორი.

Giorgi Kekelidze

LOCAL LEVEL SAFETY INSTITUTIONS IN THE UNITED STATES OF AMERICA

Summary

The article discusses one part of the institutions guaranteeing US public security and safety, proceeding from the peculiarities of the federal state system. Also, some attention is paid to those factual and objective circumstances that create the requirement for state to have such security and safety systems and institutions that will be effective for solving complex tasks. The article overviews diverse opinions of supporters and opponents of the centralized security system. More specifically, one of the institutions of public safety at the local level, namely the police, is examined and the peculiarities of police forces on the local level are overviewed. The review and analysis also addresses names and variety of police force, its functions and responsibilities as well as staffing and management issues.

Keywords: Public safety, Police, Police forces, Systems, Institutions, Federalism, State level, Local level, Sheriffs office, Municipal police, Police department, Marshall, Constable.

Reviewer: Varlam Khatridze, Deputy Director of the Department of the General Inspection Ministry of Internal Affairs, invited lecturer of the Department of Theology and Scientific Research of the Georgian Technical University.

გიორგი კეკელიძე

ИНСТИТУТЫ БЕЗОПАСНАСТИ НА МЕСТНОМ УРОВНЕ В СОЕДИНЕННЫХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

Резюме

В статье рассматривается одна из частей государственных институтов безопасности США, исходя из особенностей федеральной государственной системы. Также некоторое внимание уделяется тем фактическим и объективным обстоятельствам, которые создают требование наличия в государстве таких систем и институтов безопасности, которые эффективны для решения сложных и комплексных задач. проведен обзор Различных мнения, которые возникают между сторонниками централизованной системы

безопасности и их противниками. В частности, было рассмотрено один из институтов общественной безопасности на местном уровне а именно полиция. также анализ и обзор касается имен, разновидностей, функций и обязанностей полицейских сил а также вопросов кадрового комплектования и особенности управления.

Ключевые слова: Общественная безопасность, полиция, полицейские силы, системы, институты, федерализм, уровень штата, местный уровень, офис шерифа, муниципальная полиция, полицейский департамент, маршалл, констебль.

Рецензент: Варлам Хатридзе, замиститель директора департаментта генеральный инспекции Министерство внутренних дел, приглашенный лектор кафедры теологии и научных исследований Грузинского технического университета.

УДК 342.92

Светлана Шоптенко

ПОНЯТИЕ И ВИДЫ АДМИНИСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦИОННЫХ ПРОИЗВОДСТВ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ

В статье исследовано содержание и виды административно-юрисдикционных производств, реализуемых правоохранительными органами. Проанализированы научные взгляды на содержание и признаки административной юрисдикции и административно-юрисдикционных производств и предложено их авторское определение. Исследованы критерии классификации и виды административно-юрисдикционных производств в публичном управлении и выяснены виды таких производств, реализуемых в деятельности правоохранительных органов.

Ключевые слова: административно-юрисдикционные производства, правоохранительные органы, классификация, виды, публичное управление.

Постановка проблемы. Повседневная правоохранительная деятельность связана с решением определенных правовых споров и конфликтов, вызванных нарушением прав, свобод и законных интересов граждан. Решение таких споров осуществляется по определенным процедурам, которые образуют соответствующие производства и регламентируются действующим законодательством. При их решении должностные лица правоохранительных органов обязаны исследовать и проанализировать все обстоятельства дела и дать обоснованную оценку поведения их субъектов. Такая деятельность по решению правовых конфликтов получила название юрисдикционной. На сегодняшний день административно-юрисдикционные производства, реализуемые правоохранительными органами, четко не регламентированы нормами законодательства. Отсутствует единый подход к решению данного вопроса и в науке административного права, что обуславливает актуальность проведения исследования понятия и видов административно-юрисдикционных производств в деятельности правоохранительных органов.

Анализ последних исследований и публикаций. Вопросам административно-юрисдикционной деятельности правоохранительных органов уделяли внимание такие ученые, как В. Аверьянов, О. Андрийко, А. Бандурка, О. Беспалова, В. Белоус, Ю. Битяк, И. Голосниченко, С. Гусаров, Е. Джафарова В. Заросило, Р. Калюжный, В. Колпаков, А. Комзюк, С. Константинов, А. Кулиш, Р. Мельник, А. Музычук, В. Петков, С. Стеценко, И. Шопина и другие, однако вопросы содержания и видов административно-юрисдикционных

производств в деятельности правоохранительных органов нуждается в дополнительном исследовании и анализе.

Целью данной статьи является определение содержания и видов административно-юрисдикционных производств, реализуемых правоохранительными органами. Для достижения поставленной цели необходимо решить следующие задачи: проанализировать научные взгляды на содержание и признаки административной юрисдикции и административно-юрисдикционных производств и предложить их собственное определение; исследовать критерии классификации и виды административно-юрисдикционных производств в публичном управлении и выяснить виды таких производств, реализуемых в деятельности правоохранительных органов.

Изложение основного материала. Исследование юрисдикционных производств в деятельности правоохранительных органов целесообразно начать с характеристики таких категорий, как «юрисдикция», «производство», «юрисдикционное производство» и «административно-юрисдикционное производство».

В юридической энциклопедии юрисдикция (лат. Jurisdictio – судопроизводство, от jus – право + dico – говорю; англ. Jurisdiction) истолковывается как установленная законом или иным нормативным актом совокупность полномочий соответствующих государственных органов разрешать правовые споры и дела о правонарушениях, то есть оценивать действия лица или другого субъекта права с точки зрения их правомерности, применять юридические санкции к правонарушителям [1, с.696]. То есть юрисдикция трактуется как процесс, связанный с анализом спорной ситуации или совершенного правонарушения и их решением. В науке административного права под юрисдикцией понимают деятельность компетентных органов по рассмотрению юридических дел и вынесению по ним юридически обязательных решений [2, с.84]. Такие споры могут решаться только определенными в законодательстве субъектами и в пределах их компетенции. Каждый субъект властных полномочий имеет свой четко очерченный круг юрисдикционных полномочий, который определяется сферой их деятельности и местом в системе государственных органов. При этом для реализации полномочий в данном направлении должностные лица наделяются правом применять меры принудительного характера.

Из вышеуказанных определений вытекают основные элементы юрисдикционной деятельности, а именно: во-первых, наличие компетентного органа или должностного лица; во-вторых, наличие юридического дела; в-третьих, рассмотрение юридического дела компетентным органом или должностным лицом; в-четвертых, наличие обязательного для исполнения акта (решения, постановления

и т.д.) по рассматриваемому юридическому делу [3]. Такая система элементов не в полной мере отражает содержание юрисдикционной деятельности. Ее следует дополнить наличием специально определенной законом процедуры рассмотрения и разрешения дела, а также правом применять административное принуждение.

Административная юрисдикция характеризует деятельность компетентных субъектов властных полномочий по рассмотрению и разрешению административных дел (административных споров или дел об административных правонарушениях). Среди ученых-административистов существует две концепции относительно понимания данного понятия. Одни ученые определяют административную юрисдикцию как деятельность компетентных органов по решению индивидуальных дел, предметом которых являются споры в области государственного управления или применения мер административного принуждения [4, с.130]. То есть ученые включили к данному понятию лишь процедуру рассмотрения и решения административного спора и, в случае необходимости, применения мер принуждения. Другие ученые, соглашаясь с указанной позицией, одновременно включают в нее также и восстановления нарушенного права [5, с.16] и оценку деятельности определенных лиц с точки зрения их соответствия нормам права [6, с.85]. То есть они расширили предварительную трактовку, включив к такой деятельности еще и установления виновности конкретного лица, а также восстановления нарушенных вследствие спорной ситуации прав или свобод. При этом стоит отметить, что такая деятельность не всегда будет иметь место в административно-юрисдикционной деятельности. Учитывая обе указанные позиции административную юрисдикцию можно определить как деятельность компетентных субъектов властных полномочий по рассмотрению и разрешению административных споров (дел о правонарушениях), возникающих в сфере публичного управления, определения ущерба или нарушенных прав, их восстановления, установления виновных лиц и обеспечения привлечения их к ответственности.

Из данного определения вытекают основные черты административно-юрисдикционной деятельности, а именно:

- наличие правового спора или дела о правонарушении, возникших в сфере публичного управления;
- наличие определенной законом процедуры рассмотрения дела;
- заключается в оценке деятельности участников административного спора (правонарушения);
- компетенция субъектов, уполномоченных решать споры, закреплена в законодательстве;

- обеспечивает восстановление нарушенных прав;
- может сопровождаться применением мер принудительного характера;
- решение принято по результатам рассмотрения дела является обязательным для исполнения.

Административно-юрисдикционная деятельность реализуется по установленным в законах процедурам и производствам. Производством является совокупность объединенных общей целью процедурно-процессуальных действий, реализуемых уполномоченным субъектом и направленных на достижение определенного результата или решения конкретного дела.

По мнению М. Масленникова, любое производство в юридическом процессе нужно рассматривать в двух аспектах - как процессуально-правовой институт и как структурную часть соответствующего вида процесса [7, с. 16]. В первом случае производство характеризуется завершенным содержанием и достигнутым результатом. Как структурная часть процесса оно является элементом государственно-властной деятельности определенного субъекта, который в совокупности с другими производствами или процедурами формирует содержание его работы.

Производства могут быть разными по содержанию, порядку реализации, достигнутым результатам и тому подобное. Отдельную группу составляют юрисдикционные производства. На сегодняшний день в науке административного права отсутствует единство взглядов на содержание административно-юрисдикционной производства. Так, по мнению С. Стеценка это производства, направленные на решение дел об административных правонарушениях и других правовых споров. В случаях юрисдикционных производств всегда имеет место определенный конфликт. Одним из результатов юрисдикционных производств являются негативные последствия для одной из сторон спора или применения административных взысканий для нарушителя норм административного законодательства [8]. Такая характеристика не отражает в полной мере содержание данных производств, а трактует их сужено, не акцентируя внимание на специфических чертах.

По мнению других ученых административно-юрисдикционное производство - это определенная законом процессуальная форма рассмотрения и решения уполномоченным субъектом индивидуального дела, которое касается нарушения установленных правовых норм, связанная с применением административного принуждения и тянет обременительные меры для лиц, в отношении которых такое производство применяется, последствий морального, материального и иного характера, которые такие лица должны претерпеть и фактически испытывают [9, с. 369]. Под

административно-юрисдикционным производством понимают урегулированную административно-процессуальными нормами однородную группу организационно-распорядительных процедурно-процессуальных действий органов и их должностных лиц по рассмотрению и разрешению правового спора с юридически значимых действий участников и направлен на реализацию и защиту прав, свобод, интересов и на выполнение обязанностей лица, характеризуется наличием разногласий правовых позиций сторон, вызванных конфликтом интересов в сфере административно-правовых отношений, по результатам чего принимается соответствующий процессуальный акт, который может содержать правовые санкции [10, с. 67].

Среди признаков, выделяющих в управленческой юрисдикционной процедуре, наиболее важными являются: 1) возникновение правового спора между сторонами общественных отношений, регулирование его соответствующей правовой нормой и приобретение этим спором правового содержания; 2) немедленная потребность в установлении необходимого процессуального регулирования, вследствие особого социального значения данной процедуры; 3) характерной особенностью данной процедуры является то, что стороны, вступающие в споры имеют широкий круг субъективных прав и обязанностей, гарантирует им возможность защищать свои интересы и права, предоставлять доказательства, выступать в суде, обжаловать решения, проявлять недоверие к судье, путем применения отвода и тому подобное; 4) обязательным признаком является принятие решения в виде юридического акта (решения, постановления) уполномоченным лицом (судьей) [11, с.66]. Данные признаки характерны для юрисдикционной деятельности судов и не в полной мере отражают особенности таких процедур в деятельности правоохранительных органов.

Для юрисдикционных процедур в деятельности органов исполнительной власти характерны следующие признаки: юрисдикционные процедуры характеризуют порядок деятельности юрисдикционных органов; юрисдикционные процедуры регулируют порядок взаимоотношений сторон в конфликте; юрисдикционные процедуры регулируют порядок применения санкций материальных норм; юрисдикционные процедуры характеризуются высоким уровнем правовой регламентации; юрисдикционные процедуры предусматривают обязательное принятие решения в виде юридического акта [12, с. 56].

Обобщая вышеизложенное, а также учитывая специфику деятельности правоохранительных органов, можно выделить основные

признаки административно-юрисдикционных производств, которые ими реализуются, а именно:

- реализуются специально уполномоченными субъектами (правоохранительными органами), компетенция которых в данной сфере закреплена в законодательстве;
- их целью является решение правового спора или дела о правонарушении;
- представляет собой совокупность процессуальных действий, реализуемых в определенном законом порядке;
- может сопровождаться применением административного принуждения;
- лица, принимающие участие в производстве, наделяются определенным объемом прав и обязанностей, что гарантирует им возможность защищать свою позицию по делу;
- по результатам рассмотрения дела принимается управленческое решение, которое является обязательным для исполнения.

Из данных признаков следует, что административно-юрисдикционным производством есть определенная законодательством совокупность процессуальных действий уполномоченных должностных лиц правоохранительных органов, реализуемых с целью разрешения правового спора в сфере публичного управления или дела о правонарушениях, защиты прав, свобод, законных интересов граждан и их восстановления, в случае нарушения, и сопровождается принятием управленческого решения, выполнение которого может обеспечиваться применением мер государственного принуждения.

Правоохранительные органы в своей повседневной деятельности реализуют ряд административно-юрисдикционных производств, порядок выполнения которых зависит от содержания правового спора. Они отличаются, субъектами, которые принимают в них участие, их правами и обязанностями, порядком реализации, возможностью применения мер государственного принуждения и т.д. Необходимо отметить, что на сегодняшний день в науке административного права отсутствует единый подход к определению видов административно-юрисдикционных производств, в том числе, реализуемых правоохранительными органами.

По мнению С. Стеценко видами юрисдикционных административных процедур являются: процедуры по делам об административных правонарушениях; процедуры в административных судах по поводу обжалования решений, действий или бездействия субъектов властных полномочий; дисциплинарные процедуры; процедуры по жалобам граждан и т.д. [8, с.267]. Д. Бахрах выделяет в

рамках административно-юрисдикционного процесса производства: по жалобам граждан, по делам об административных правонарушениях, дисциплинарное производство, исполнительное производство, с применением предохранительных мер [13, с. 20]. К административно-юрисдикционным производствам отнесены: производство по делам об административных правонарушениях, дисциплинарные производства, производства по жалобам граждан, исполнительное производство [9, с. 369]. Указанные взгляды на виды административно-юрисдикционных производств являются достаточно дискуссионными, особенно в части отнесения к ним исполнительного производства и производства по применению предохранительных мер. Указанные производства не всегда связаны с возникновением правового спора, что является одним из основных признаков административно-юрисдикционного производства. Кроме того, производство по обжалованию решений, действий или бездействия субъектов властных полномочий может реализовываться по правилам производства по жалобам граждан, что указывает на нецелесообразность их выделение в отдельный вид.

По мнению С. Гусарова, к юрисдикционным принадлежат три вида административных производств: производство по делам об административных правонарушениях, дисциплинарное производство и производство по жалобам граждан. Ученый отмечает, что если в качестве критериев классификации видов юрисдикционной деятельности органов внутренних дел выбрать характер, особенности и степень сложности фактической стороны административных правонарушений и связанную с этим сложность юрисдикционной процедуры (ее объем и границы), то можно привести следующую классификацию административно-юрисдикционных производств в органах внутренних дел: а) производство в органе административной юрисдикции первой инстанции; б) ускоренное (упрощенное) производство; в) специальное производство по применению административных взысканий за совершение преступлений, не представляющих большой общественной опасности; г) производство в органе административной юрисдикции второй инстанции [14, с. 69]. Такая классификация достаточно полно и точно отражает виды административно-юрисдикционных производств.

По мнению Ю. С. Адушкина «блок правоохранительных административно-процессуальных производств представляет собой совокупность следующих пяти юрисдикционных производств: а) производство по рассмотрению административных споров; б) производство по рассмотрению жалоб граждан; в) производство по делам административного контроля; г) производство по делам об административной вине; д) производство по привлечению к

дисциплинарной ответственности»[15]. Такое мнение не совсем верно, поскольку производство по делам административного контроля не соответствуют всем признакам административно-юрисдикционных производств и не могут быть отнесены к таковым. Кроме того требует уточнения выделена категория производств в рассмотрении административных споров.Е. Демский предлагает распределять все процедуры по предмету решения вопросов применения материальных норм права на три общие группы. Первая группа административных процедур - это процедуры, которые предусматривают наличие конфликта между сторонами и направлены на решение этих конфликтов в суде. Вторая группа административных процедур - это процедуры, предусматривающие наличие нарушенных прав, а также необходимость удовлетворения законных прав и интересов граждан или юридических лиц и интересов государства и направлены на рассмотрение и решение конкретных административных индивидуальных дел. Третья группа административных процедур - это процедуры, которые предусматривают необходимость внутренней самоорганизации органов властных полномочий и направлены на обеспечение реализации форм и методов государственного управления. Исследователь отмечает, что эта группа процедур принадлежит к административному процессу лишь условно [16,с.135]. Стоит согласиться с ученым, что последняя категория может быть отнесена к административно-юрисдикционным производствам только условно, а именно как процедурная деятельность, которая сопровождает другие юрисдикционные производства.

Проанализировав национальное законодательство, регулирующее административно-юрисдикционной деятельностью правоохранительных органов, и учитывая научные взгляды на виды административно-юрисдикционных производств, можно сделать вывод, что к таким производствам в деятельности правоохранительных органов относятся:

- производство по делам об административных правонарушениях;
- дисциплинарные производства;
- производство по жалобам граждан.

В отдельную группу можно выделить так называемые «бесспорные» юрисдикционные производства в деятельности правоохранительных органов, которые обычно сопровождают процедуры рассмотрения и разрешения правовых споров или дел о правонарушениях. К ним относятся исполнительном производстве и производства по применению предохранительных мер.

Вывод. Обобщая вышеизложенное, необходимо отметить, что по своему содержанию административно-юрисдикционные производства,

реализуемых правоохранительными органами, является совокупностью определенных законодательством их процессуальных действий, реализуемых в установленном порядке с целью разрешения правового спора в сфере их управленческой деятельности или дела об административном правонарушении. Согласно сложившегося в науке административного права подхода к классификации видов административно-юрисдикционных производств, с учетом специфики деятельности правоохранительных органов, установлено, что в их деятельности реализуются следующие административно-юрисдикционные производства: производство по делам об административных правонарушениях; дисциплинарные производства; производства по жалобам граждан.

Литература:

References:

1. Большой юридический словарь/ под.ред. А.Я. Сухарева, В.К. Крутских.-2-е изд., перераб.и доп. ИНФРА-М, 2002.-704с.
2. Крупчан О. Запровадження адміністративної юстиції/ О. Крупчан // Вісник Академії правових наук України. - 1998. - № 2.- С.80 -86.
3. Шильник В.Ю. Адміністративно-юрисдикційні провадження та їх здійснення органами внутрішніх справ: дис.. канд.. юрид. наук 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право/ Володимир Юрійович Шильник.-Х., 2004.-197 с.
4. Сорокин В.Д. Административно-процессуальное право/ В.Д. Сорокин. – М., Юрид.лит., 1972. – 239 с.
5. Юсупов В.А. Правоприменительная деятельность органов управления/ В.А. Юсупов. – М.: Юрид. лит., 1979. –136 с.
6. Козлов Ю.М. Предмет советского административного права/ Ю.М. Козлов. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1967. – 160 с.
7. Масленников М. Я. Административно-юрисдикционный процесс: Сущность и актуальные вопросы правоприменения по делам об административных правонарушениях / М. Я. Масленников. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1990. – 207 с.
8. Стеценко С. Г. / Адміністративне право України : навчальний посібник / С. Г. Стеценко. – К. : Атіка, 2007 – 624 с.
9. Гусейнов Р.Х. Поняття адміністративно-юрисдикційного провадження в діяльності органів виконавчої влади та визначення видів таких проваджень/ Р.Х. Гусейнов// Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского Серия «Юридические науки». Том 25 (64). 2012. № 1. С. 365-370.
10. Суховетрук І.І. Адміністративно-юрисдикційні провадження, які здійснюються правоохоронними органами України: дис.. канд.. юрид.

наук 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право/ Ірина Ігорівна Суховетрук. – К., 2017. – 230 с.

11. Лазнюк Є.В. Адміністративне судочинство. Співвідношення понять «адміністративне судочинство», «адміністративний процес» та «адміністративна юстиція» / Є. В. Лазнюк // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2012. – № 1. – С. 62–68.

12. Галіцина Н. В. Класифікаційний розподіл адміністративних процедур / Н.В. Галіцина // Вісник Запорізьк. нац. ун-ту. – 2010. – № 3. – С. 54–59.

13. Бахрах Д.Н. Административная юстиция: развитие и проблемы совершенствования / Д. Н. Бахрах, А. Т. Боннер // Сов. гос-во и право. – 1975. – № 8. – С. 13–21.

14. Гусаров С.М. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. / С. М. Гусаров ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2009. – 462 с.

15. Адушкин Ю. С. Дисциплинарное производство в СССР / под. ред. В. М. Манохина. – Саратов : изд-во Сарат. ун-та, 1986. – С. 128.

16. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. [для вузів] / Е. Ф. Демський. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 496 с.

Рецензент: Професор Александр Муzychuk, начальник факультета підготовки спеціалістів для слідствених подразделений Харківського національного університета внутрішніх дел, доктор юридических наук, Заслуженный юрист Украины.

სეეტლანა შობტენკო

სამართალდამცავი ორგანოების ადმინისტრაციულ-იურისდიქციული ურისდიქციული საქმიანობის ცნება და სახეები

რეზიუმე

სტატიაში გამოკვლეულია, სამართალდამცავი ორგანოების მიერ განხორციელებული ადმინისტრაციულ-იურისდიქციული წარმოების შინაარსი და სახეები. გაანალიზებულია იურისდიქციული და ადმინისტრაციულ იურისდიქციულ წარმოებაზე მეცნიერული შეხედულებები და ნიშნები, ასევე შეთავაზებულია ავტორისეული წინადადებები. გამოკვლეულია საჯარო მართვაში ადმინისტრაციულ-იურისდიქციული წარმოების კლასიფიკაციის კატეგორიები და სახეები, გამოვლენილია სამართალდამცავი ორგანოების მოღვაწეობაში ასეთი წარმოებების სახეები.

საკვანძო სიტყვები: ადმინისტრაციულ-იურისდიქციული წარმოება, სამართალდამცავი ორგანოები, კლასიფიკაცია, სახეები, საჯარო მართვა.

რეკენზენტი: პროფესორი ალექსანდრ მუზიჩუკი, ხარროვის შინაგან საქმეთა ეროვნული უნივერსიტეტის საგამოძიებო ქვეანყოფილებისათვის სპეციალისტების მომზადების ფაკულტეტის ხელმძღვანელი, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის დამსახურებული იურისტი.

Svetlana Shoptenko

THE CONCEPT AND TYPES OF ADMINISTRATIVE AND JURISDICTIONAL PROCEEDINGS IN THE ACTIVITIES OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES

Summary

The author of the article has researched the content and types of administrative and jurisdictional proceedings implemented by law enforcement agencies. The scientific points of view on the content and features of administrative jurisdiction and administrative and jurisdictional proceedings have been analyzed; and their author's definition has been offered. The classification criteria and types of administrative and jurisdictional proceedings within public administration have been studied; and the types of such proceedings, which are realized in the activity of law enforcement agencies, have been clarified.

Keywords: administrative and jurisdictional proceedings, law enforcement agencies, classification, types, public administration.

Reviewer: Professor Aleksandr Muzychuk, Head of the Faculty for Training Investigators of Kharkiv National University of Internal Affairs, Doctor of juridical sciences, Honored Lawyer of Ukraine.

САХІМІАМІІІІІ ІА ІІІІІІІІ

УДК 261.7

Михайло Мокієнко

МІСІЯ ТА ЦЕРКВА В СУЧАСНОМУ П'ЯТИДЕСЯТНИЦЬКОМУ РУСІ

У статті досліджується сучасне розуміння п'ятидесятниками місії та церкви у порівнянні з попередніми формами теорій про місію та церкву, що існували на початках цього руху. Встановлено, що визначальними для п'ятидесятницької місійної еклезіології стали наративи новозавітної книги Дій Апостолів. При цьому еклезіологічна теорія спільноти залежить від тріадологічного бачення спільнотності. Також церковна спільнота мислиться як носій пневматологічних якостей та суб'єкт зустрічі із Словом. Місія Церкви осмислюється як інтегральна частина місії Бога, загальної діяльності Трійці щодо дарування причетності до Божественного життя. У цілому п'ятидесятницька місійна еклезіологія розвивається у напрямку подолання суб'єктивізму та примітивізму у напрямку до творення об'єктивістських та інтерсуб'єктивних теорій місії та місійної еклезіології. Виявлено, що п'ятидесятницька місійна еклезіологія мала екуменічні засади при власному виникненні та має екуменічні інтенції сьогодні.

Ключові слова: сучасна теологія, місія, еклезіологія, п'ятидесятницький рух, тріадологія.

П'ятидесятницький рух – надзвичайно динамічна складова сучасного християнства. Сьогодні його послідовники є найбільшою християнською спільнотою після католицтва, і перевершують за чисельністю всі інші форми протестантизму, взяті разом. За останнє століття цей рух зріс з нуля до принаймні півмільярда прихильників. Його дивовижне зростання, духовна жвавість і спроможність адаптуватися до місцевих ситуацій актуалізують необхідність дослідження п'ятидесятницького розуміння місії та церкви, виявлення ролі цих поглядів для практик руху.

Аналіз вихідних місійно-еклезіологічних постулатів руху вже був здійснений [18], сьогодні назріла необхідність дослідження сучасних тенденцій розвитку п'ятидесятницької місійної еклезіології, що і є метою статті.

Поєднання місії та еклезіології в контексті руху хрещених Святим Духом виглядає логічним кроком. Це пов'язано не лише з популярними нині спробами налагодити діалог між систематичним

богослов'ям та місіонерськими дисциплінами, а перш за все, з природою п'ятидесятницького руху. На думку представника Бірмінгемської школи вивчення п'ятидесятництва Е. Лорда, якщо в фокусі дослідження знаходиться еклезіологія її не можна розглядати з п'ятидесятницької перспективи без обговорення впливу місії. Дослідник робить висновок: «Не повинно бути можливим відділити еклезіологію та місію, – вся еклезіологія має бути натхнена місією, а будь-яка місія має бути церковною» [9, р. 13]. Хоча останній елемент викликає дискусію, розгляд п'ятидесятництва на стику місіології та еклезіології є надзвичайно актуальним.

Академічне вивчення п'ятидесятництва навіть для Заходу є доволі новим явищем для богослов'я, адже перше покоління досвідчених теологів серед самих учасників руху, у протилежність історикам та біблеїстам, з'явилося лише на початку 1990-х років. До цього п'ятидесятники, як правило, були настільки зайняті своєю практичною місіонерською діяльністю та євангелізацією, що вони не турбували себе написанням місіонерських трактатів, а тим більше, академічних богословських досліджень. За словами В. Керкінена, «вони були більше "діячами", ніж "мислителями". Замість богословських трактатів, вони виготовляли брошури. Замість того, щоб розмірковувати про доктрину Святого Духа, вони покладаються на Його надприродну динаміку» [6, р. 37]. Для вітчизняного виміру дослідження п'ятидесятництва, спроба осмислити його місійно-еклезіологічні трансформації є взагалі новою через порушену радянським атеїстичним експериментом тяглість розвитку руху. Лише сьогодні українські лідери та богослови різних п'ятидесятницьких об'єднань починають свідомо створювати власну теологію місію та ставлять питання про її співвідношення із еклезіологією. Відмітимо, що ці процеси ще не осмислені у критичній літературі.

Як зазначає вже згаданий В. Керкінен: «П'ятидесятники дивовижно мало написали про еклезіологію» [7, р. 73]. Останнє пов'язане зі складністю генези руху. П'ятидесятництво з'являється на межі XIX–XX ст. як об'єднання глобальних течій «волюнтаристського» християнства – тобто як неформальне об'єднання християн і громад, підхід до церкви яких ґрунтувався на демократичному, децентралізованому русі низових членів, які поділяли неінституціональний, але харизматичний досвід». На думку Ш. Кліфтона, «використовуючи волюнтаристську тенденцію стосовно індивідуалістичних концепцій духовності, а також преміленіалістську наполегливість, не дивно, що еклезіологічне розуміння мало тенденцію бути спонтанним й прагматично орієнтованим» [13, р. 7]. Вихідні місійно-еклезіологічні постулати руху завдячують діяльності

засновників п'ятидесятництва Чарльза Пархама, Уільяма Сеймура та Місії на Азуза-стріт у Лос-Анжелесі. Ч. Пархам пропонував своїм послідовникам вбачати прямий зв'язок між відновленням дару говоріння на інших мовах і Другим пришествям Христа. На його думку, дякуючи хрещенню в Дусі всі ті віруючі, які заговорять на мовах, отримують особливий інструментарій, необхідний для того, щоб виконати Боже Доручення по всесвітній євангелізації напередодні кінця часів [19, с. 298].

Подальший розвиток місії пов'язаний з вченням лідера пробудження на Азуза-стріт в Лос-Анжелесі У. Сеймуром, який від вчення «місіонерських мов», апелюючи до євангелізаційної практики, яка в рідких випадках підтверджувала ксенолалічне розуміння Пархама. Водночас, У. Сеймур поділяв погляд Ч. Пархама на євангелізацію як частину певного уніфікованого досвіду Святого Духа. Головним результатом діяльності Сеймура стало натхнення та направлення великої кількості місіонерів з Лос-Анжелесу по всьому світу, а ранній місіологічний концепт хрещених Святим Духом зводився до тези Сеймура «йти та прикладати всі старання задля порятунку людей» [19, с. 13]. Такий доволі простий концепт вкупі з безпосередністю п'ятидесятницької проповіді, акцентом на ознаки та чудеса, а також здатністю руху до адаптації в країнах «Третього світу» забезпечив п'ятидесятництву безпрецедентне зростання у першій половині ХХ ст.

Вчення про Церкву не займало центрального місця в п'ятидесятництві. Більшість п'ятидесятницьких рухів на стадії генези почали існувати як місіонерські інститути, тому говорити про контури ранньої п'ятидесятницької еклезіології поза межами місії доволі складно. Католик Пол Лі, знаний аналітик п'ятидесятництва, зазначає: «Якщо п'ятидесятництво – це рух, то корисно чи правомірно взагалі говорити про еклезіологію?» [7, р. 72-73]. П'ятидесятники були так зайняті поширенням «добрих новин» про свіже злиття Духа «в останні дні», сфокусувавшись на своїй готовності, через особисту зміну та відновлення, таким чином вважаючи яку-небудь еклезіологічну рефлексію доволі недоречною чи другорядною. А. Андерсон пояснює своєрідне ігнорування еклезіологією наступним чином: «П'ятидесятники проповідували Євангеліє з метою закладення фундаменту церкви, що стало центральною особливістю всієї місіонерської діяльності п'ятидесятників. П'ятидесятницькі церкви були місіонерськими за своєю природою, й дихотомія між «церквою» та «місією», яка так довго завдавала проблеми іншим церквам, просто не існувала для цього руху. Це «центральне питання місіології» явно

було «сильною позицією в п'ятидесятництві» й займало центральне місце в його існуванні» [2, р. 37].

На думку фінського дослідника В. Керкінена, своєрідність п'ятидесятницької теології, яка є визначальною для її еклезіології, може характеризуватися за допомогою поняття «суцільна євангелізація», що включає п'ять теологічних постулатів: виправдання вірою у Христа; освячення через віру як другим чітко вираженим проявом Божого благословення; зцілення тіла, потенціал якого закладений для усіх у викупленні; гостре есхатологічне очікування (преміленіанізм); хрещення Святим Духом з ознакою інших мов. Останній постулат виявився найбільш відмінною рисою п'ятидесятницької ідентичності. В. Керкінен натякає, що до зазначених п'яти позицій можна додати ще одну, яка значно змінить еклезіологічні конфігурації, а саме: пророча діяльність усіх віруючих як додаток до всезагального священства. Дослідник не впевнений чи можна зазначеними рисами вичерпати п'ятидесятницьку своєрідність у її впливі на формування еклезіологічної ідентичності, а лише стверджує перевагу практикуючої харизматичної діяльності в п'ятидесятництві над дискурсивною теологією [7, р. 71].

Враховуючи практичну направленість ранньої п'ятидесятницької місійної еклезіології, перші спроби осмислення та систематизації цієї тематики потребували «зовнішньої» допомоги. Тому, в середині ХХ ст. п'ятидесятники скористалися класичною працею англіканського місіонера в Китаї Р. Аллана «Місіонерські методи: святого Павла чи наші?» [1], що була перший раз видана ще в 1912 році. Аналізуючи цю та інші його праці про взаємозв'язок між Духом та місією, В. Керкінен вбачає мету Аллана у виробленні «місіонерської пневматології» [6, р. 41]. Аллан називає Святого Духа «керівником та натхненником місіонерської роботи», вказуючи, що «особистий, активний Дух працює не тільки в нас як місіонерах, а й на всіх з ким ми маємо справу, й в усіх, які прийняли Його» [6, р. 42]. За словами У. Холенвеггера, Аллан «не знаючи цього, здійснив величезний вплив на думки й дії п'ятидесятницьких місій» [4, р. 330]. Особливо це помітно в працях досвідченого п'ятидесятницького місіонера та плідного автора М. Ходжеса. Саме він вперше почав формулювати дистинктивну п'ятидесятницьку місіологію. У 1950 році М. Ходжес поставив просте питання: «Яка основна складність місіонерської роботи в країнах Третього світу?» та дав власну відповідь: «Тому що місіонери поводяться з людьми як з безвідповідальними дітьми; вони тримають будівельне рихтування по завершенні будівництва, щоб дім не впав» [20, с. 19]. Наслідуючи приклад Пархама та інших ранніх п'ятидесятницьких місіонерів, Ходжес актуалізував місіологічні

прикладі з книги Дій Апостолів. Засновуючись на цих прикладах, він довів необхідність місіонерської спрямованості діяльності церкви до краю землі, а також уповноваження Духа для її служіння та місії в різних контекстах. На індивідуальному рівні всі люди, у тому числі й номінальні християни, повинні бути приведені до емпіричного пізнання Євангелії та «до живого спілкування в Дусі Святому». На колективному рівні, головне завдання християнської місії полягає у тому, щоб заснувати самопоширювані, самокеровані та самофінансовані місцеві громади та місіонерські організації [20, с. 24]. У своїх роботах М. Ходжес розвиває ідею «національної» (місцевої, природної) церкви головними рисами якої є сформована, керована та удосконалена місцевим керівництвом спільнота з богослужінням на рідній мові та максимальним врахуванням власних культурних традицій. При цьому, іноземним місіонерам Ходжес відводить роль засновників, а в подальшому консультантів таких громад [20, с. 128].

Ще однією знаковою фігурою у формуванні п'ятидесятницької місіології став місіонер Асамблеї Божої П. Помервіл. У своїй праці «Третя сила в місіях» [12] він зауважив, що нестача наголосу на праці Святого Духа у протестантській місіонерській діяльності зумовлена раціоналістичним впливом протестантського схоластицизму та «над-ідентифікацію» Духа з написаним Словом. На думки богослова, саме п'ятидесятництво зуміло звільнитися від цього раціоналістичного впливу дякуючи акценту прикладі церкви, як вона зображена у Діях Святих Апостолів. П. Помервіл стверджує, що покора Великому Дорученню з Мт. 28:18–20 не є головною мотивуючою силою для місії. Святий Дух, що зійшов у День П'ятидесятниці, є місіонерським Духом, а Церква, яка наповнена Духом, є місіонерським співтовариством, а свідоцтво церкви є «звільненням внутрішньої рухаючої сили». Але це був не лише колективний досвід Духа, а й індивідуальний, завдяки якому кожен християнин став ключем до розвитку й поширенню Ранняї Церкви. Отже, Помервіл підкреслює центральну роль хрещення Духом Святим та його супроводжуючу рушійну силу для п'ятидесятницької місіонерської діяльності.

Видатним аналітиком п'ятидесятницького руху другої половини ХХ ст. став швейцарський вчений Бірмінгемського університету У. Холенвеггер. У своїх класичних працях він прагне осмислити парадигму визначення своєрідності п'ятидесятництва, що окреслює основні теологічні параметри руху. До специфічних аспектів, які ідентифікують п'ятидесятництво У. Холенвеггер відносить наступні: акцент на усному аспекті літургії; богословське і євангелізаційне звернення у формі розповіді; максимальна участь співтовариства на рівнях роздумів, молитви і ухвалення рішення; включення мрії і

бачення в особисті і суспільні форми духовності, так, щоб мрії функціонували як види зображень індивідуума і колективу; практикування таких відносин між тілом і розумом, під час яких відбувається взаємний обмін досвідами тіла і розуму, де самим незвичайним застосуванням є функція зцілення молитвою [4, р. 246].

Така широка ідентичність п'ятидесятництва зумовлена акцентом Холенвеггера на первісну та автентичну сутність руху, яку він вбачає у «чорній теології» У. Сеймура, що сповнена екуменічних та міжрелігійних перспектив. На думку дослідника, п'ятидесятники мають переглянути своє ставлення до нехристиянських культур та релігій, особливо в країнах Третього світу. Він припускає, що п'ятидесятники їх «захопили й трансформували», проте нарікає, що вони не поводитися відповідно до екуменічного бачення Сеймура [3]. Холенвеггер виправдовує п'ятидесятницький плуралізм апелюючи до богословської неоднорідності християнства I ст. Автор закликає відкинути побоювання стосовно синкретизму (мовляв, християнський світ й, зокрема, п'ятидесятництво користуються багатьма ідеями та звичаями язичницького минулого) й замість традиційної «агресивної евангелізації» пропонує «діалогічний евангелізм» як біблійну модель місіонерської діяльності, завдяки якій п'ятидесятники зможуть щось дізнатися від тих, кого вони евангелізують, як колись Петро змінив світогляд завдяки своїй зустрічі з Корнилієм (Дії Ап. 10) [14, р. 249]. Зрештою, метою Холенвеггера є допомогти п'ятидесятникам захиститися від того, щоб втратити їх первісне екуменічне бачення місіонерської проповіді та діяльності, і, можливо, навіть сприяти його відновленню в сучасних, значно більш складніших, умовах.

На думку В. Керкінена, сучасний етап розвитку актуалізованої теми в самому п'ятидесятництві розпочався з видання збірника «Покликані та уповноважені: п'ятидесятницький погляд на глобальну місію» в 1991 р., який засвідчив перш за все місіологічний потенціал у галузі пневматології Нового Заповіту [6, с. 39–40]. Невдовзі з'являється чимало екзегетичних праць в яких, на підставі інтерпретації Євангелія від Луки та Дій Святих Апостолів, злиття Духа Святого в день П'ятидесятниці ототожнюється з перенесенням місії Ісуса на Церкву. Одним з таких авторів став голландський місіолог Д. Джонгніл. Серед основних його тез виділяємо наступні:

- Походження місії. Святий Дух посилається Отцем і Сином маючи Божественне та месіанське призначення, що проявляється в динамічній місії громад та їх членів.
- Церква розуміється як рух посланий Духом у світ. Звідси, місія вже не є завданням Церкви, але скоріше Церква є місіонерською в своїй сутності.

- Інструментами для місії як руху Святого Духа є дари та плоди місіонерського Духу. Ігнорування плодами, яке часто траплялося в п'ятидесятницькій історії є небезпечним, бо сама по собі харизма не може замінити характер [5].

У 1990-х роках п'ятидесятницька еклезіологічна саморефлексія набула нової якості. П'ятидесятницькі академічні журнали (насамперед, «Pneuma» та «Journal of Pentecostal Theology») рясніють актуалізованими еклезіологічними питаннями й спробами їх методологізації. З доби раннього п'ятидесятництва, в зазначених дослідженнях зберігається фокус на місцевій церкві як на спільноті, що живе у Дусі. Однак цей аспект доповнюється інтересом до питань єдності та єкуменізму, а також акцентами на зв'язках між церквою і світом через холістичну місію і контекстуалізацію. Також прослідковується є бажання розвивати пневматологічну й тринітарну основу для еклезіології, виходячи із потреб у все новій контекстуалізації.

Так, на думку відомого п'ятидесятницького автора С. Ланда, Святий Дух формує спільноти, що є своєрідними місіонерськими братствами з гострим есхатологічним очікуванням. Дослідник доводить, що переживання такої спільноти інтегруються у християнські "якості", які мотивують серця до дії й сформовані п'ятидесятницькими біблійними переконаннями та практиками. Співчуття і мужність – це ті якості, які характеризують досвід ранніх п'ятидесятницьких спільнот. Вони також пов'язані з ідеєю Церкви, що характеризується вірою, святістю та силою. Ці якості особливо поєднуються в п'ятидесятницькому досвіді молитви й народжують свідцтво місіонерської за своєю природою церкви [8, р. 23–25].

Значно ширше розуміння місійної еклезіології запропонував К. Піннок. Він зосереджується на двох основних новозавітніх подіях духовного помазання: хрещення Ісуса й хрещення церкви в день П'ятидесятниці. Вказані хрещальні події вказують на очікуваний прихід Царства Божого й ілюструють його реалізацію у сьогоденні через Церкву, як помазаного Ісусом Глашатая. Церква розглядається як спілкування («койнонія») тих, хто помазаний і покликаний сповіщати Царство. Сповідання Христа, як свідцтво під час хрещення, спонукає віруючих до «койнонії» з Божими людьми, яка відображає тринітарну спільність. «Койнонія» як спільнота і спілкування твориться за взірцем Трійці як спільноти та спілкування. Твориться із людей, які безпосередньо зустріли Бога. Центральне місце у хрещенні займає помазання, яке приносить участь в Божественному житті. Оскільки Христос є таїнством Бога, то і Церква є таїнством Христа, що розділяє його життя, смерть і воскресіння.

Таїнство євхаристії відновлює участь церкви у Божественному житті, а духовні дари демонструють реальність Божої присутності та влади у Церкві. Це також вказує на місію Церкви, яка розглядається як участь у служінні Христа і у роботі Духа в справі трансформації всього світу [11, р. 14].

Серед кола сучасних євангельських еклезиологів з п'ятидесятницьким корінням вирізняється М. Вольф. Розвиваючи тринітарні постулати свого вчителя Ю. Мольтмана, дослідник поміщає власну еклезиологічну рефлексію в своєрідний богословський діалог з найвпливовішими концепціями Церкви в католицькому й православному середовищах. Для М. Вольфа, Трійця слугує реальністю, яка визначає кожен грань життя Церкви, а сама Церква виступає передчуттям есхатологічного зібрання усього Божого народу, який неможливо обмежити інституціями чи ієрархіями. При цьому, справжність Церкви визначається присутністю Святого Духа, який забезпечує присутність Христа в кожній помісній спільноті. Критикуючи ієрархічні еклезиології історичних церков, М. Вольф критично реагує й на індивідуалізм у Вільних церквах. Він бачить спільноту як своєрідний баланс між індивідуалізмом та ієрархічними структурами (між «одним» і «багатьма») [17, с. 176]. Прагнучи витримати своєрідне напруження між цими полярностями, М. Вольф актуалізує питання щодо духовних дарів всередині спільноти як таких, що дані на користь усій Церкві (1Кор. 13:87), що передбачає гостру потребу відкритості кожної спільноти для спілкування з іншими християнськими спільнотами з метою звершення місії Церкви як цілого.

На переконання окремих вчених [9, р. 65], найбільш «п'ятидесятницькою» еклезиологією на даному етапі розвитку теології є концепція А. Йонга «Дух-Слово-Спільнота». Ця тріада у викладі малайзійського пастора та вченого потребує окремого дослідження. В контексті нашого аналітичного огляду, хотілося лише підкреслити, що основні положення концепції витікають, подібно як і у М. Вольфа, з перихоретичного тринітаризму. Коли А. Йонг говорить про «Дух», він фокусується на моменті практики, досвіду та інтерпретації, стверджуючи, що Бог являє себе через наш суб'єктивний досвід, а розуміння має фундаментальне значення для інтерпретації нашого досвіду. Момент «Слова» концентрується на думці та об'єктах, які є вихідними даними для інтерпретації. Особливе значення в цьому аспекті має зустріч з Христом через Писання. Акцент на «Спільноті» фокусується на загальних умовах та традиціях, які формують прийнятні віруючими інтерпретації. До них відносяться різноманітні церковні параметри й теологічні традиції, критично використовувани в теології

[16, p. 220] Така методологія веде до поєднання досвіду Духа, сповіщення Слова, діалогу між Спільнотами задля направленості руху зовні. Звідси, ідеалом Йонга є духовна апостольська спільнота, що відповідає апостольському посланню й отримує завдання приєднатися до місії Месії.

Аналітичний огляд п'ятидесятирічної місійної еклезіології другої половини ХХ ст., засвідчує її трансформацію в залежності від зміни контексту. Суть цих змін виразилася в переході від еклезіології, заснованої на євангелізмі, до еклезіології, сформованої на холистичному розумінні місії, від спонтанності місійно-церковної рефлексії першої половини ХХ ст. до складних сучасних теологічних конструкцій. Втім, для багатьох п'ятидесятирічків, що живуть очікуванням духовного пробудження, період «творчого хаосу» в місійно-еклезіологічній царині, попри всі його недоліки, залишається взірцевим, бо на їх думку найбільше відповідає ідентичності Церкви Святого Духа, описаної в Діях Святих Апостолів.

Література

References:

1. Allen R. *Missionary methods: St. Paul's or ours?* / Rolland Allen. – Grand Rapids: Eerdmans, 1962. – 179 p.
2. Anderson A. *Towards a Pentecostal Missiology for the Majority World* / Allan Anderson // *Asian Journal of Pentecostal Studies*. – №8:1(2005). – P.29-47.
3. Hollenweger W. J. *Black Roots of Pentecostalism* / Walter J. Hollenweger. // *Pentecostals after a Century: Global Perspectives on a Movement in Transition* / eds. Alan Anderson and Walter J. Hollenweger. – Sheffield: SAP, 1999. – P. 33–44.
4. Hollenweger W. J. *Charismatisch-pfingstliches Christentum. Herkunft. Situation. Ökumenische Chancen* / Walter J. Hollenweger. – Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1997. – 520 p.
5. Jongeneel J. *Ecumenical, Evangelical and Pentecostal* / J. Jongeneel. // *Charismatic Views on Mission as a Movement of the Holy Spirit in Pentecost, Mission and Ecumenism: Essays on Intercultural Theology* / eds. J. A. B. Jongeneel and others. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 1992. – P. 231–246.
6. Kärkkäinen V.-M. «Truth on Fire»: Pentecostal Theology of Mission and the challenges of a new Millennium / Veli-Matti Kärkkäinen // *Asian Journal of Pentecostal Studies*. – № 3:1 (2000). – P. 33–60.
7. Kärkkäinen V.-M. *An Introduction to Ecclesiology: Ecumenical, Historical & Global Perspectives* / Veli-Matti Kärkkäinen. – Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 2002. – 238 p.

8. Land S.J. Pentecostal spirituality: A passion for the kingdom/Steven J. Land.-Sheffield Academic Press,1993.-239 p.
9. Lord A. M. Network Church: A Pentecostal Ecclesiology Shaped by Mission / Andrew M. Lord / A thesis submitted to the University of Birmingham for the degree of Doctor of Philosophy. – School of Philosophy, Theology and Religion College of Arts and Law of the University of Birmingham. – 275 p.
10. Moltmann J. The Spirit of Life:A Universal Affirmation/Jürgen Moltmann.-Minneapolis:Fortress Press,1992.-380 p.
11. Pinnock C.H. The Recovery of the Holy Spirit in Evangelical Theology / Clark H. Pinnock // Journal of Pentecostal Theology 13, 1 (2004). – p. 3–18.
12. Pomerville P. A. Third Force in Missions: A Pentecostal Contribution to Contemporary Mission Theology / Paul A. Pomerville. – Peabody: Hendrickson, 1985. – 208 p.
13. Shane C. Pentecostal churches in transition: analysing the developing ecclesiology of the Assemblies of God in Australia / Cliton Shane. – Leiden, Boston: Brill, 2009. – 249 p.
14. Studying Global Pentacostalism. Theories and Methods / eds Allan Anderson, Michael Bergunder, Andre Droogers, and Cornelis van der Laan. – University of California press Berkeley and Los Angeles, 2010.-338 p.
15. The New International Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements / eds. Stanley M. Burgess and Eduard M. van der Maas. – Grand Rapids: Zondervan, 2002. – 1278 p.
16. Yong A. Spirit-Word-Community: Theological Hermeneutics in Trinitarian Perspective / Amos Yong. – Eugene: Wipf & Stock, 2002.-368 p.
17. Вольф М. По подобию Нашему. Церковь как образ Троицы /Мирослав Вольф / пер. с англ. О. Розенберг – Черкассы: Коллоквиум, 2012. – 424 с.
18. Мокієнко М. Місійна еклезіологія в ранньому п'ятидесятництві /М.Мокієнко // Українське релігієзнавство.-К.-2013. – № 67. – С. 83–91.
19. Робек С. Азуза-стрит: миссія и пробуждение /Сесил Робек. – Александрия: Ездра, 2011. – 464 с.
20. Ходжес М. Национальная церков / Мелвин Ходжес. – Спрингфилд, Миссури: Лайф Паблішерс Інтернешнл, 2000. – 151 с.

Рецензент:Професор Юрій Чорноморець, Доктор філософських наук, професор кафедри культурології НПУ імені М.П. Драгоманова.

**მიხაილ მოკიენკო
მისია და ეკლესია თანამედროვე ორმოცდაათიანელთა
მოძრაობაში**

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ორმოცდაათიანელთა თანამედროვე შეხედულებები მისიისა და ეკლესიის შესახებ მანამდე არსებულ ეკლესიისა და მისიაზე მათ შეხედულებებთან შედარებით, რომლებიც ჰქონდათ მათ მოძრაობის დასაწყისში. დადგენილია, რომ ორმოცდაათიანელთა მისიონერული ეკლესიოლოგიისათვის ნორმატიულს წარმოადგენდა მოციქულთა საქმეთა აღწერა ახალი აღთქმის წიგნებში. ამავდროულად თანამეგობრობის ეკლესიოლოგიური თეორია დამოკიდებულია თემის ტრიადალოგიურ ხედვაზე. ასევე, საეკლესიო თემი მოიაზრება როგორც პნევმატოლოგიური თვისების მატარებელი და პირველსიტყვასთან შეხვედრის სუბიექტი. ეკლესიის მისია მოიაზრება ღმერთის მისიის ინტეგრალურ ნაწილად, ღვთაებრივ ცხოვრებაში სამების ზოგად საქმიანობაში მონაწილეობის მისანიჭებლად. ზოგადად ორმოცდაათიანელთა მისიონერული ეკლესიოლოგია ვითარდება სუბიექტივიზმისა და პრიმიტივიზმის გადასალახად მისიისა და მისიონერული ეკლესიოლოგიის ობიექტური და ინტერსუბიექტური თეორიების შექმნის მიმართულებით. გამოვლენილია, რომ ორმოცდაათიანელთა მისიონერული ეკლესიოლოგია შეიცავდა ეკუმენისტურ საწყისებს და დღესაც გააჩნია ეკუმენისტური განზრახვა.

საკვანძო სიტყვები: თანამედროვე თეოლოგია, მისია, ეკლესიოლოგია, ორმოცდაათიანელთა მოძრაობა, ტრიადალოგია.

Mikhail Mokienk

**MISSION AND CHURCH IN THE MODERN PENTECOSTAL
MOVEMENT**

Summary

The article studies the modern understanding of Pentecostal mission and church in comparison with the previous forms of theories about mission and church that existed at the beginning of this movement. It is established that the narratives of the New Testament book of the Acts of the Apostles became decisive for Pentecostal missionary ecclesiology. At the same time, the ecclesiological theory of the community depends on the triadologic vision of communality. Also, the church community is conceived as a carrier of pneumatological qualities and subject of meeting with the Word.

The mission of the Church is interpreted as an integral part of the mission of God, the general activity of the Trinity about the gift of participation in the Divine life. In general, Pentecostal missionary ecclesiology develops in the direction of overcoming subjectivism and primitivism towards the creation of objectivist and intersubjective theories of mission and missionary ecclesiology. It was revealed that the Pentecostal missionary ecclesiology had an ecumenical basis with its own origin and has ecumenical intentions today.

Keywords: modern theology, mission, ecclesiology, Pentecostal movement, triadology.

Reviewer: Professor Yuri Chernomorets, Doctor of Philosophy, Professor of the Chair of Culturology NPU behalf of M.P. Dragomanova

Михаил Мокшенко

МИССИЯ И ЦЕРКОВЬ В СОВРЕМЕННОМ ПЯТИДЕСЯТНИЧЕСКОМ ДВИЖЕНИИ

Резюме

В статье исследуется современное понимание пятидесятниками миссии и церкви по сравнению с предыдущими формами теорий о миссии и церкви, которые существовали в начале этого движения. Установлено, что определяющими для пятидесятнической миссионерской экклесиологии стали нарративы новозаветной книги Деяний Апостолов. При этом экклесиологическая теория сообщества зависит от триадологического видения общинности. Также церковная община мыслится как носитель пневматологических качеств и субъектом встречи со Словом. Миссия Церкви осмысливается как интегральная часть миссии Бога, общей деятельности Троицы о дарении причастности к Божественной жизни. В целом пятидесятническая миссионерская экклесиология развивается в направлении преодоления субъективизма и примитивизма по направлению к созданию объективистских и интерсубъективных теорий миссии и миссионерской экклесиологии. Выявлено, что пятидесятническая миссионерская экклесиология имела экуменические основы при собственном возникновении и имеет экуменические интенции сегодня.

Ключевые слова: современная теология, миссия, экклесиология, пятидесятническое движение, триадология.

Рецензент: Профессор Юрий Черноморец Доктор философских наук, профессор кафедры культурологии НПУ имени М.П. Драгоманова

Татьяна Калениченко
ДЕСЕКУЛЯРИЗАЦИЯ В КОНТЕКСТЕ ОТНОШЕНИЙ ВЛАСТИ
И РЕЛИГИИ: ПРИМЕР УКРАИНЫ

Статья раскрывает понятия публичной религии и десекуляризации на примере украинского общества. События во время протестов на Майдане, как и развитие государственно-религиозных отношений после, служат интересным примером для проверки концепции контр-секулярного на постсоветском пространстве. Исследование таких тенденций может помочь более детально изучить, каким образом изменяются отношения власти и религиозной сферы. Либеральный подход украинского законодательства в условиях полирелигиозного общества является хорошим полем для многих исследователей данной проблематики.

Ключевые слова: социология религии, религия, секуляризация, десекуляризация, Украина, Майдан, публичная религия, власть и церковь

Основные векторы развития исследования современной социологии религии составляют теории секуляризации, плюрализма, глобализации и религиозных движений. Религия может проявляться в обществе как культурная привычка, но при этом присутствовать везде; если кажется, что религия исчезает или ослабевает в социально переходный период, то это лишь означает, что ее новую форму еще не исследовали [4, 422]. К религии можно обращаться с двух точек зрения: как религии, которая может исчезать в секулярных обществах (скорее институциональное образование), и как к религиозности, которая остается в людях всегда, предлагает Г. Зиммель [4, 423]. Религия может быть и процессом, через который человек создает мир смыслов для себя; К. Гирц вводит понятие религии как «культурных систем»; П. Бергер концептуализирует религию как человеческую интерпретацию, по которой осмыслиется сакральный космос [3,25]. Важно исследовать восприятие религии как социальной силы в публичном пространстве, ее проявления и воздействия, которые вплетаются в социальную структуру. Кризисное состояние общества пробуждает религиозное чувство и новые религиозные движения, ускоряет социальные процессы в целом. Именно в этом религия может отвечать своим сторонникам на вопрос «кто мы?», а также поддерживать солидарность и целостность системы. [Шульц Э.Э., Теория социальных движений: проблемы теории и практики/ Нижний Новгород, 2014, ст. 26]

Это становится возможным благодаря коллективной идентичности, которую поддерживает сеть религиозных организаций.

Ключевым изменением в толковании публичной религии является то, что ее реальность стала зависеть от частной сферы, и потеряла безусловное влияние [3,152]. Религия больше не легитимирует мир; но именно в публичной сфере она может занимать новое и необычное место, принимать те формы, которые могут латентно иметь не меньшее влияние на ключевые группы или актеров в обществе. Публичные религии не обязательно должны иметь системное влияние как раньше - они могут определять границы и стимулировать публичные дебаты [8,21-22].

Вектор исследования секуляризации развивался более активно в западном мире, хотя постсоветский контекст является широким полем для изучения. Секуляризация может быть политической и социальной, где первая выступает как удаление религии от государства, а вторая - вывод публичных религиозных практик на индивидуальный уровень жизни [7,16]. Если современное секулярное общество требует нейтральности от государства в сфере религии, то подобное требование может распространяться и на частную сферу. Но тогда возникает вопрос, где находится грань публичной и частной жизни; где требование нейтральности может затрагивать религиозную свободу, а где ее проявление может считаться тем, что нарушает равновесие. Поэтому именно гражданское общество становится той общественной прослойкой между государственным аппаратом и индивидуальным уровнем, где может устанавливаться баланс [7,40].

Обращаясь к контексту Украины, стоит рассмотреть понятие постсекулярного. Это обуславливают исторические условия, особенно после религиозного «взрыва» в 90-х годах после распада СССР. Украинская религиозная среда продолжает развиваться и вовлекаться в публичную жизнь не менее активно. Сфера культуры может становиться своеобразным «полем битвы» между секулярными и контр-секулярными трендами [9,169]. При сравнении толкования теории Х. Казановы и пониманием П. Сорокина, контр-секуляризационные тренды могут пересекаться с самой секуляризацией через социокультурные системы. Процессы, происходящие в украинской религиозной среде можно рассматривать как процессы десекуляризации (в смысле контрсекуляризации П. Бергера) - возрождение религии и ее влияния в ответ на секуляризацию [9,118]. Поэтому данная статья рассматривает понятие десекуляризации в контексте Украины, особенно последних 4-х лет, которое пытались адаптировать к постсоветской специфике. Концептуальные рамки десекуляризация подробно описал В. Карпов,

понимая ее как контр-секуляризацию [6], то есть как восстановление религии и ее общественного воздействия в виде реакции на секуляризацию. Десекуляризация в данном случае не сводится к простому росту религиозности; она подразумевает ответы религиозной среды на секулярные тренды. Десекуляризация в толковании Карпова включает в себя следующие маркеры: 1) сближение между секулярными институтами и религиозными нормами; 2) возрождение религиозных практик; 3) возвращение религии в публичную сферу; 4) восстановление религиозного содержания в различных культурных субсистемах, включая искусство, философию и науку; 5) связанные с религией изменения в социальном субстрате (демографические изменения, религиозные территории, блага и экономический рынок). Каждый из этих элементов может быть с разной силой вовлечен в общественные институты и иметь публичное проявление.

В украинском контексте проявляются следующие три главных процесса: сближение между ранее секулярными институтами и религиозными нормами; возрождение религиозных верований и практик; возвращение религии в публичную сферу. Все три имели фактическое проявление после окончания протеста конца 2013 - начала 2014 года, что указывает на определенное влияние религиозного фактора на социально-политическую сферу. Можно описать эти три процесса на таких примерах: 1) сближение между секулярными институтами и религиозными нормами путем принятия ряда новых законопроектов, касающихся религиозной сферы (о религиозном образовании, тюремном капелланстве, признании богословских дипломов), привлечение духовенства к законотворчеству и учет их комментариев к законопроектам через Всеукраинский Совет Церквей и религиозных организаций (например, в случае внесения изменений в Конституцию [12] и ратификации Стамбульской конвенции [13]); 2) возрождение религиозных практик еще с начала 90-х годов и постепенное увеличение числа религиозных организаций; 3) возврат религии в публичную сферу на примере публичной активности духовных активистов на Майдане и после него - изменение их вовлеченности в социальной ландшафт украинского общества. Проявление публичной религии на Майдане включало в себя весь спектр волонтерской деятельности служителей и верующих - от приготовления чая и бутербродов до построения баррикад, проведение молитв и исповедей. Подобная включенность стала одним из факторов, почему выросло доверие к Церкви (по данным социологической службы Центра Разумкова - на уровне 57% [10]). Привлечение религиозных лидеров, групп и организаций к самому протесту, переговоры с властью и оппозицией, постоянное

присутствие и разнообразные роли религии, которые стали частью новейшей истории - доказательство одновременного возвращения религиозного компонента в публичную сферу, но и его видоизменения под давлением глобального мира, социального контекста и общественного ландшафта. Там, где религия стала культурным ресурсом для общественных процессов, для нее возникают как новые возможности, так и серьезные вызовы и риски.

Рядом с такими возможностями, которые открываются для религиозных актеров во время переходного периода, стоят и высокие риски - в частности политизация теологии и теологизация политики. В таких случаях возникают не чисто религиозные движения, а религиозно-политические образования.[5,30] Переплетение политического строя и религиозной мотивации может служить для создания новых линий раскола и распространения официальной идеологии, что не укладывается в рамки либерального пути развития публичной религии. По мнению А. Агаджаняна, религия стала частью национальной идеи Российской Федерации, где ее ресурс активно используется для пропаганды и распространения собственных целей и замыслов [1]. Использование религиозного ресурса дошло до сакрализации вертикали власти в научном дискурсе, а также тесного переплетения с этническим фактором, где Россия выступает в образе «защитника народов». Подобный риск есть и в Украине, когда какие-либо религиозные группы начинают позиционировать себя как «патриотическую общину», противопоставляя себя по отношению к другим – они создают парадигму «свой-чужой». Это может восприниматься, как попытка пошатнуть полирелигиозный баланс и либеральную стратегию государства в отношении религиозной среды.

С одной стороны, публичные проявления религиозной составляющей повышают доверие населения, после чего религиозные институты получают более высокий символический капитал, особенно во времена кризиса, который может трансформироваться в миротворческие или социальные проекты. С другой стороны, злоупотребление этим доверием ради возвеличивания над «конкурентами» и претензии на роль «национальной» церкви может усугублять общественный раскол и провоцировать новые конфликты. Баланс либерального законодательства, регулирующего государственно-конфессиональные отношения, и сбалансированное полирелигиозное общество является важным фактором стабильности. В то же время, легитимирующая роль религиозной составляющей для институтов государства является необходимой во времена кризиса, поскольку предоставляет не только поддержку благодаря

символическому капиталу, но и помогает поддерживать публичную безопасность и функционирование самих институтов.

Перспективным для конструктивного проявления религиозной составляющей конфликта является использование ее «мостового капитала». Он проявляется через парарелигиозные организации (те, которые действуют как общественные на базе религиозных центров), тесное сотрудничество с институтами гражданского общества, религиозное миротворчество, медиацию и тому подобное. Имеющие опыт организации активно и открыто сотрудничают со светскими партнерами, что позволяет подкреплять инициативы в социальной и гуманитарной сфере и предоставлять большую поддержку населению, особенно пострадавшим от конфликта категориям людей.

Таким образом, в украинском контексте можно пробовать применять понятие десекуляризации и проверять его на новых маркерах, с привязкой к современному контексту. Адаптированное понятие В. Карпова в данном случае дает возможность больше его использовать для постсоветского пространства. Украинский контекст является показательным, так как резкие изменения за последние 4 года дают возможность проследить, каким образом изменялся социальный контекст, кризис, и как это повлияло на религиозную среду. Можно констатировать, что период протестов был всплеском публичного присутствия религиозных организаций, что повлияло на доверие населения, а также открыло новые возможности для духовенства в сфере сотрудничества с властью. Хотя на данный момент рано говорить о глобальных результатах партнерства госаппарата и религиозной среды, характер частых встреч, консультаций, принятие новых законов и правок указывает на то, что эти отношения действительно изменяются.

Самым важным уточнением во время переходного этапа является сохранение баланса полирелигиозной среды. Так как именно он помогает определенное расстояние между политической и религиозной сферой. Либеральное законодательство, регулярные консультации между властью и религиозными лидерами, внесение новых законопроектов и правок к старым позволяют совместно удерживать тонкую черту, за которой религиозные организации превращаются в чисто политические. С одной стороны, процесс десекуляризации помогает религиозным актерам занимать новое публичное место, увеличивать доверие со стороны населения. С другой стороны, он также несет в себе потенциальные риски того, что власть может воспользоваться доверием к церквям и повернуть эту поддержку в свою сторону, ту, которая им выгодна на данный момент. Это также приводит к взаимному усилению, но может отвергаться

населением, которое не всегда готово терпеть тесные связи религии и политики. То есть, полирелигиозный баланс, дополненное законодательство государства и сбалансированные отношения церкви и власти в украинском контексте могут нести «мостовой потенциал», который в свою очередь будет отвечать на нужды населения.

Литература

References:

1. Alexander Agadjanian, Public Religion and the Quest for National Ideology: Russia's Media Discourse, Journal for the Scientific Study of Religion, Vol. 40, No 3 (Sep. 2001);
2. Daniel Bell, The Cultural Contradictions of Capitalism/ New York, Basic Books, 1996, p. 169;
3. Peter L. Berger, The Sacred Canopy. Elements of a sociological theory of religion/ DoubleDay, 1990, p. 152;
4. Peter Berger, Contemporary Social Theory as it Applies to the Understanding of Religion in Cross-cultural Perspective/ ed. by Richard K. Fenn/ Blackwell Publishing Ltd. 2001, 2003, p.423;
5. Peter Beyer, Religion and Globalization/Cromwell Press Ltd,1994,p. 30;
6. Vyacheslav Karpov, Desecularization: A Conceptual Framework/ Western Michigan University on September 24, 2010;
7. Charles Taylor, Jocelyn Maelure, Secularism and freedom of conscience/ Harvard Univ. Press, 2011, p. 16;
8. Хоце Казанова, По той бік секуляризації/ Дух і Літера, Київ, 2017. Ст. 21-22;
9. Карпов В. Концептуальные основы теории десекуляризации// Государство, Религия, Церковь// #2(30) 2012, ст. 118;
10. Релігія, Церква, суспільство і держава: два роки після Майдану, - інформаційні матеріали Центру Разумкова від 26.05.2016;
11. Шульц Э.Э., Теория социальных движений: проблемы теории и практики/ Нижний Новгород, 2014, ст. 26;
12. Всеукраинский совет церквей и религиозных организаций предложил правки к Конституции, РИСУ, режим доступа: <http://vrciro.org.ua/ua/statements/437-uccro-proposals-for-constitution-of-ukraine>;
13. Церковь и гендер: почему не принимают Стамбульскую конвенцию, РИСУ, режим доступа: <https://hromadskeradio.org/programs/hromadska-hvylya/cerkva-i-gender-chomu-ne-pryymayut-stambulsku-konvenciyu>.

Рецензент: Доцент Денис Брилев, кандидат философских наук, Национальный педагогический университет им. М.П. Драгоманова.

ტატიანა კალენიჩენკო
დესეკულარიზაცია ხელისუფლებისა და რელიგიის ურთიერთობის
კონტექსტში: უკრაინის მაგალითი

რეზიუმე

სტატიაში განმარტებულია უკრაინის საზოგადოების მაგალითზე საჯარო რელიგიისა და დესეკულარიზაციის ცნებები. მაიდანზე საპროტესტო აქციების დროს მოვლენები და შემდგომი სახელმწიფო-რელიგიური ურთიერთობები პოსტსაბჭოურ სივრცეში კონტრ-სეკულარული კონცეფციის შემოწმების საინტერესო ნიმუშია. ასეთი ტენდენციების კვლევა მოეხმარება ხელისუფლებასა და რელიგიურ სფეროს შორის ურთიერთობების ცვლის დეტალურ შესწავლას. პოლირელიგიოზურ საზოგადოების პირობებში უკრაინის კანონმდებლობის დიბერალური მიდგომა საუკეთესო პირობებს უქმნის მკვლევარებს მოცემული პრობლემატიკის შესწავლის საქმეში.

საკვანძო სიტყვები: სოციოლოგია, რელიგია, სეკულარიზაცია, დესეკულარიზაცია, უკრაინა, მაიდანი, საჯარო რელიგია, ხელისუფლება და ეკლესია.

რეკენზენტი: დოცენტი დენის პრილევი, ფილოსოფიურ მეცნიერებათა კანდიდატი, დრაგომანოვას სახ. ეროვნული პედაგოგიური უნივერსიტეტი.

Tetiana Kalenychenko
DESECULARIZATION IN THE CONTEXT OF RELIGION AND
GOVERNMENT RELATIONS: UKRAINIAN CASE

Summary

The article opens discussion about public religion and desecularization on the example of Ukrainian society. The events during protests on Maidan square, as well as church-state relations development afterwards are interesting for checking the concept of counter-secularity in Post-Soviet territories. Research of such tendencies could help how the church-state relations are changing. The liberal approach of Ukrainian law in multi-religious society is good field for many researchers of this topic.

Keywords: sociology of religion, religion, secularization, desecularization, Ukraine, Maidan, public religion, church and state.

Reviewer: Assistant Professor Denis Brylov, National Pedagogical Dragomanov University.

ს ა ზ ო ბ ა დ ო ე ბ ა

ნინო ტარტარაშვილი ხელოვნება, როგორც რეალობის ხელახალი ძმნალობა (აინ რენდის მიხედვით)

ნაშრომი ეხება აინ რენდის ესთეტიკურ შეხედულებებს, კერძოდ საკითხს იმის შესახებ, თუ რატომ სჭირდება ადამიანს ხელოვნება. ნაშრომში კრიტიკულად განვიხილავ რენდის თვალსაზრისს ადამიანის მიერ მხატვრული სამყაროს აგების შესახებ. პოზიციას იმის თაობაზე რომ ადამიანი ხელოვნების ნაწარმოების სახით ხელახლა ქმნის ფიზიკურ რეალობას, რათა ხორცი შეახსას საკუთარ მიზანს. იგი ჯერ განსაზღვრავს და შემდეგ ქმნის თავის ღირებულებებს. რაციონალურ ადამიანს სჭირდება კონკრეტული სისტემა საკუთარი ღირებულებებისა, საკუთარი იმიჯი/ხატი, რომლის მიხედვით ხელმეორედ შექმნის სამყაროს და საკუთარ თავს. ხელოვნების ნაწარმოები ადამიანს აძლევს შესაძლებლობას დაინახოს თავისი შორეული მიზანი კონკრეტული რეალობის სახით.

საკვანძო სიტყვები: ობიექტივიზმი, აინ რენდი, ხელოვნება, ინდივიდუალიზმი, ეგოიზმი

შესავალი

რენდის ფილოსოფიის ქვაკუთხედი ინდივიდუალიზმი და ეგოიზმის ქადაგებაა. რაციონალი ინდივიდუალი, ეგოს ადამიანი არის ბუნებით ეგოისტი არსება, ეს არის ადამიანი, რომელშიც უმაღლეს დონეზე არის განვითარებული თვით რწმენა და თვითინტერესი. ეინ რენდი ასეთ ადამიანს გმირს უწოდებს, გმირი, რომელსაც პატივი უნდა ვცეთ და დავაფასოთ თავისი ნამდვილი ადამიანური სულის გამო. ის ყოველთვის წუხდა რომ ეგოიზმს უარყოფითი კონოტაცია ჰქონდა და ამაში ის ყველაფრის გამანადგურებელი ალტრუიზმის მხარდამჭერებს ადანაშაულებდა. როცა მას ჰკითხეს. იყო თუ არა მისი ფილოსოფია ეგოისტური მან უპასუხა: „ეგოისტური“ რა თქმა უნდა, მეტად ეგოისტური. ყველა ადამიანს აქვს უფლება იარსებოს საკუთარი თავისთვის და არ შესწიროს საკუთარი თავი სხვებს. იგი ინტერვიუებში აცხადებს რომ ის არა მხოლოდ ანტიქრისტიანია, არამედ ანტიმიმსტიკოსიც, ამით ის გულისხმობდა რომ ის ეწინააღმდეგებოდა ყველა სახის რელიგიას. იგი ხსნიდა რომ ქრისტიანობის სიმბოლო ჯვარი წარმოადგენს და მხარს უჭერს კარგი ადამიანის მიერ ცუდი

ადამიანისთვის თავის შეწირვას, რაციონალური ეგოიზმი კი კრძალავს ამგვარ ტრაგედიას. ინდივიდუალისტებს შეიძლება გაუჭირდეთ კოლექტივიზმის დინების საწინააღმდეგო ცურვა, მაგრამ ის ყოველთვის იპოვის თანამოაზრეს, რომელიც დაეხმარება მას. ამგვარად, მისი ეგოიზმი გადარჩება და ეს ადამიანი დაუფიქროვებელი არ დარჩება. [Ondracek,2012:17] ეს რა თქმა უნდა ღირსებაზე მეტია, ეს არის ეთიკის კოდექსი, რენდი ამას „რაციონალური თვითინტერესის მორალს უწოდებდა“. [Rand, Signet, 1982.: 150]

რენდის აზრით, ეგოისტი ადამიანი კონცენტრირებულია მხოლოდ საკუთარ თავზე, მხოლოდ ის აღეგულებს რომ მისი სამუშაო, რომელსაც ის ასე ამაყად და მონდომებით აკეთებს, პროდუქტიული იყოს. ის არ ირევა სხვის საქმეში, არც ეხმარება და არც ხელს უშლის. ამიტომაც ასეთ ადამიანებს ინტერესების კონფლიქტი არ აქვთ.[Ayn Rand : 50-56] ადამიანები, რომლებიც საკუთარ თავს ყველაფერზე მაღლა აყენებენ, საზოგადოების მწარმოებლები და „კაცობრიობის მთავარი მამოძრავებლები „არიან. ამ დროს ადამიანები, რომლებიც არ აფასებენ საკუთარ სიცოცხლეს არიან „მეტაფიზიკური მკვლევები“, მეტაფიზიკური ადამიანები, რომლებიც ელოდნენ შანსს გამხდარიყვნენ ფიზიკურები[Ayn Rand : 6]

ჰიტლერი და სტალინი რენდისთვის იყვნენ დაბალი თვითშეფასების ადამიანები, ამის კომპენსირებას ისინი სხვების რკინის მუშტით მართვით აპირებდნენ. ამ დროს კაპიტალისტები, მაგალითად კორნელიუს ვანდერბილტი და ჯიმს ჰილი იყვნენ რაციონალურები და მხოლოდ საკუთარი თავის ინტერესი ამოძრავებდათ. მათ არ სჭირდებოდათ მომხრეების მართვა, იმიტომ რომ მაღალი თვითშეფასება ჰქონდათ.

რენდს სწამდა რომ ინდივიდუალისტებს უპირველეს ყოვლისა თავი უნდა აერიდებინათ თანამედროვე ალტრუიზმის „კულტისთვის“. ალტრუიზმი, როგორც რენდი განმარტავდა იყო თვითშეწირვა, საკუთარი თავის მსხვერპლად გადაება, საკუთარი თავისგან გადადგომა, საკუთარი თავის უარყოფა და ბოლოს კი საკუთარი თავის განადგურება. ეს არის ვამპირი, რომელიც სწოვს სისხლს მწარმოებლებს. მას სჯერა, რომ შუასაუკუნეების ქრისტიანული ალტრუიზმი, რომელმაც გვერდზე გადაიდო არისტოტელესეული ეთიკის ხელახალი აღმოჩენისას, ანუ რენესანსის დროს, ფილოსოფოსმა კანტმა ამ მომაკვდავ ალტრუიზმს ხელმეორედ შესძინა სიცოცხლე. კანტი ინდივიდუალიზმისა და რაციონალური თვითინტერესის უფრო

დიდი მტერი იყო ვიდრე ქრისტიანობა, რადგანაც, ქრისტიანობა მეზობლის სიყვარულს ქადაგებდა და საკუთარი თავის შექულების გარეშე, კანტი კი ორივე მათგანს ერთდროულად ქადაგებდა. კანტი გვასწავლის რომ ადამიანის ქმედება მორალურია მხოლოდ მაშინ მას ვალდებულების გამო არ აკეთებს და, თუ, სიკეთის კეთებისას სამაგიეროს და სარგებელს არ ელოდება. ეს ალტრუიზმი იყო რენდის მთავარი სამიზნე. [Ayn Rand : 60-70]

მისთვის ალტრუიზმი პრიმიტიული ფენომენი და ტომის ეთიკისკენ დაბრუნება იყო. ალტრუისტი ადამიანებიც პრიმიტიულები არიან, შემორჩენილი აქვთ პრიმიტიული აზროვნება, პრეისტორიულ საზოგადოებაში ადამიანებს სჭირდებოდათ ერთმანეთის დახმარება. და თუ, ადამიანი ამას ტექნოლოგიურად განვითარებულ ეპოქაში აკეთებს, მაშინ ის ჩამორჩენილია გონებრივად. ყველაფერი ეს ხსნის, თუ რატომ აირჩია „ატლასმა მხრები გაშალა“-ში ველი სადაც ცხოვრობენ ინდივიდუალისტი და ეგოისტი ადამიანები „ისინი ელიან თუ როდის ჩამოშლება კოლექტივისტური ეკონომიკა. აქ ყველანაირი საქმე სუფთა ოქროს ადებ მიცემობით ხდება. აქ ყველა საკუთარ თავზე ფიქრობს და მოქმედებს საკუთარი თავისთვის. ადამიანები უკიდურესი ეგოიზმით ჰარმონიაში ცხოვრობენ ერთმანეთთან. აქ არ არის ინტერესების კონფლიქტი, რადგანაც თითოეული მათგანი საკუთარი გონების კანონებს ემორჩილება. მათი სიმბოლოა ოქროს დოლარი. ეს იყო ეინ რენდის უტოპია. იგი მთელი ცხოვრების მანძილზე ამის გამოხატვას ცდილობდა. [Dowd .1987:13]

რენდის ხელოვნების ფილოსოფია

რენდის ხელოვნების ფილოსოფია გამორჩეული და მნიშვნელოვანია. იგი აანალიზებს ხელოვნების ბუნებას, მის შემეცნებით ფუნქციასა და სვავს ემოციასთან დაკავშირებულ ფუნდამენტურ კითხვებს. უფრო მეტიც, ბევრი ობიექტივისტის აზრით, რენდი არა მარტო აფორმებს ორიგინალურ კონცეფციას, არამედ მძლავრი არგუმენტებით უზრუნველყოფს მეოცე საუკუნის მხატვრულ ცნობიერებასა და შემოქმედებას, ფართოდ – ხელოვნებას, მის იმ ყველაზე შემაშფოთებელ ტენდენციებს, რომელიც ხელოვნების დისკრედიტაციისაკენ არიან მიმართულნი. რენდი იცავს ხელოვნების ნიმუშებს ცნობილი მხატვარებისა და ექსპერტების თავსმოხვეული, მიკერძოებული შეფასებისგან. რენდი წინააღმდეგია ამგვარი ჩარევებისგან და ცდილობს ჭეშმარიტი ხელოვნების გარჩევის ობიექტურ გზა გვიჩვენოს.

ხელოვნების ობიექტურობის თეორია არის აინ რენდის მიერ გავრცელებული ფართო ფილოსოფიური სისტემის ნაწილი. მისი საკვანძო სიტყვები ხელოვნებასთან დაკავშირებულია:

1. ხელოვნება არის მკაფიო, გამოკვეთილი, როგორც ადამიანის ენა.

2. ადამიანს აქვს ხელოვნების დიდი საჭიროება

3. ხელოვნების უნიკალური ფუნქციაა კონკრეტული ფორმით წარდგენა, რაც არსებითად აბსტრაქციაა. ჩვენ შეგვიჩვიეთ გრაფის გამოყენებას, რათა დავანახოთ, თუ როგორია ეკონომიკური ზრდის იდეა. ანალოგიურად, ხელოვნებ აასრულებს ამ ფუნქციას ყველაფრის ყველაზე ფუნდამენტურ აბსტრაქტულ იდეებთან მიმართებაში.

4. ხელოვნების სხვადასხვა ფორმებს ამის გაკეთება შერჩევითი რეალობის ხელახლა შექმნით შეუძლიათ. მაგალითად: მხატვარი ქმნის სურათს, რომელიც ასახავს სცენას სამყაროს გარკვეული ნაწილისას დაწარადგენს.

5. ხელოვნების ნიმუშს კარგ ხელოვნებად ხდის მხატვრის უნარ-ჩვევები, რომელიც გამოხატავს მის მსოფლხედვას რეალურ საკითხებზე, მის შემოფოთებას, თუ, სხვა რეაქციას.

ამ თვალსაზრისის პარადელები აფიქრობ ქართულ მწერლობაშიც მოგვეპოვება, მაგალითად, როცა ილია საუბრობს ხელოვანის დანიშნულებაზე. “მისთვის არ ვმდერ, რომ ვიმდერო, ვით ფრინველმა გარეგანმა; არა მარტო ტბილხმებისთვის გამომგზავნა ქვეყნად ცამა. მე ცა მნიშნავს და ერი მზრდის მიწიერი ზეციერსა; ღმერთთან მისთვის ვლაპარაკობ, რომ წარვეუდვე წინაერსა. დიდის ღმერთის საკურთხეველის მისთვის ღვივის ცეცხლი გულში, რომ ერისა მომედ ვიყო ჭმუნვასა და სიხარულში; ერის წყლული მანდეს წყლულად, მეწოდეს მის ტანჯვით სული, მის ბედით და უბედობით დამედაგოს მტკიცე გული. [ილია, 1860]

6. მხატვრის უნარ-ჩვევების გარდა, ხელოვნება შეიძლება შეფასდეს მისი მნიშვნელობის თვალსაზრისით.

აინ რენდის ფილოსოფია ხელოვნების მნიშვნელობას მკაფიოდ გამოხატავს, რომ ხელოვნება არის ადამიანის ღრმა მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად, რომ ნამდვილი ხელოვნება აბსტრაქტული კონცეფციების წარმოდგენაა კონკრეტულ ფორმაში შერჩევითი რეალობის წარმოდგენის შემშველით. კონცეფციები მხოლოდ მაშინ არის აზრიანი, თუ ის შემდეგ რეალობა გადაიქცევა, ამიტომ ხელოვნება უნდა იყოს ჩართული წარმომადგენლობაში. ყველა ადამიანს ეს აჭიროება აბსტრაქტული კონცეფციებისგან კონკრეტული

მნიშვნელობა, ამიტომ ხელოვნებას აქვს ჭკმმარიტად ცენტრალური როლი საზოგადოებისთვის.

აინ რენდის პრინციპი კარგად ჩანს მისი ბესტსელერებიდანაც. ამერიკელმა და არამართო ამერიკელმა მკითხველმა უცებ მიიღო აინ რენდის მხატვრული ნაწარმოებები. დღესდღეობით გაყიდულია აინ რანდის რომანის 25 მილიონზე მეტი ასლი. და ეს არის თითქმის უპრეცედენტო ფენომენი, ორმოცდაათი (ან მეტი) წლის წინ გამოქვეყნებული რომანები, ყოველწლიურად ყოველწლიურად იყიდება მილიონზე მეტი ეგზემპლარი. აინ რენდის მტკიცე პოპულარობა არ არის გასაკვირი. მისი მხატვრული ლიტერატურა შეიცავს იმ ღირებულებებს, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია ამერიკელებისთვის. და ეს ღირებულებები გამოხატულია ლოგიკურად, დრამატულად და ექსპრესიულად არის გამოხატული. მისი გმირები უნიკალურები არიან: მამაკაცებიც და ქალებიც, მაგალითად, „პირველწყაროში“ პოვარდ როარკი და „ატლანსმა მხრები გაშალაში“ დეგნი თაგარტი, რომლებიც ამბიციური, მიზანმიმართული, დამოუკიდებელი, ძლიერი, პატიოსანი და ერთდროულად სასტიკად ეგოისტურია და უადრესად დიდი მებრძოლი წარმატების მისაღწევად, მორალურად ურყევი და პრაქტიკულია. მისი მოთხრობები წარმოაჩენს ახალ, ამაღლევენს ხედვას ადამიანსა და ცხოვრებაზე.

აქედან გამომდინარე იდეები, რომელიც აინ რენდის რომანებშია ეცნობება მაყურებელი, დიდი პროვოკაციულობით გამოირჩევა, რის გამოც ისინი კვლავ განიხილება კოლეჯის კამპუსებსა და გახუთების სარედაქციო გვერდებზე. მისი ფილოსოფია როგორც მან ოფიციალურად უწოდა ობიექტივიზმი, არის "დედამიწაზე მცხოვრებთათვის". რენდმა შეცვალა ათობით ათასი მკითხველის გონება და ამერიკულ კულტურაზე მხარდი გავლენა მოახდინა. აინ რენდის პროზა – მარტივი, პირდაპირი, პლაკატური, რომელიც ძალიან კარგად ხატავს ეპოქის სურათსაც, არამხოლოდ ამერიკულს, რადგან იმ პერიოდში, 30-იან წლებში, იგივე ესთეტიკა ბატონობდა საბჭოთა კავშირშიც და ნაცისტურ გერმანიაშიც.

გაცილებით უფრო გასაკვირია, რომ რენდის თეორია უარყოფილი იყო იმ კრიტიკული და სამეცნიერო დაწესებულების მიერ, რომელიც რენდის იდეების გულშემმატკევიარი იყო. საუბარი იყო მასზე, არის თუ არა ეს თეორია, ან სავსებით იყო იგნორირებული მისი ძირითადი ინტერპრეტატორების მიერ. მიუხედავად იმისა, რომ ისინი

ობიექტივიზმის ფილოსოფიის მიმდევრები იყვნენ. მაგალითად, რენდის ბიოგრაფიაში, რომელიც დაწერა ბარბარა ბრენდენმა, ავტორი ამბობს რომ, მხოლოდ "რომანტიკული მანიფესტიშია" ლიტერატურის ფილოსოფია, იგი აქ ხელოვნების თეორიის შესახებ არაფერს მიუთითებს. ანალოგიურად, ნათანიელ ბრანდენი მოგონებებში, აღნიშნავს, რომ რენდს განსაკუთრებულად ზუსტად ახასიათებს რომ ანტიკული მანიფესტი "მისი წიგნი ლიტერატურის ესთეტიკის შესახებ" (1989,210). იგი არაფერს ამბობს რენდის თეორიის შესახებ. ანალოგიურად, ნათანიელ ბრენდენი, როცა წერს მის მიერ რენდთან ერთად გატარებულ წლებზე, "რომანტიკულ მანიფესტს" ახასიათებს, როგორც „შესანიშნავ წიგნს ლიტერატურული ესთეტიკის შესახებ“.[Badhwar, 1993:70]

აინ რენდი და სხვა ობიექტივისტები ფიქრობენ რომ დიდი შეცდომაა თვალსაზრის იმის შესახებ, რომ ხელოვნება არის რაღაც გამოუცნობი, აუღწერელი, თითქმის მისტიკური ნაწილი ადამიანის არსებობისა, რომ ის არის თავის თავის მომცველი რეალობა, და რომ ადამიანი ვერასოდეს შეძლებს განსაზღვროს ობიექტურად თუ რა არის ხელოვნება. პოზიცია, რომ ყველა ადამიანს სხვადასხვანაირად უნდა ესმოდეს ხელოვნების არსი, ანუ რომ მისი ჭეშმარიტობა დამოკიდებულია ესთეტიკურ არჩევანზე, სუბიექტურ აზრსა და პიროვნების გემოვნებაზე მცდარია. ობიექტივისტების აზრით, ამით უარყოფილია ხელოვნების ობიექტური სტანდარტები. ობიექტივისტები თვლიან, რომ სწორედ ამ საყოველთაოდ გავრცელებული შეხედულებამ მოიტანა უკიდურესად უარყოფითი და არასასურველი შედეგი. ამან განაპირობა, რომ დღეს ადამიანთა უმრავლესობამ არ იცის რა არის ჭეშმარიტად ხელოვნება. აინ რენდის პოზიცია ამგვარად გამოიყურება - ხელოვნება არის გამორჩეულად ადამიანური,ისევე როგორც ენა. ადამიანს აქვს დაუოკებელი მოთხოვნილება ხელოვნების ქმნისა და ხელოვნებისაში „ყოფნისა“.ხელოვნების აქვს უნიკალური ფუნქცია კონკრეტული ფორმით წარმოადგინოს აბსტრაქტული. ჩვენ მიჩვეულნი ვართგრაფიკის გამოყენებას იმის საჩვენებლად თუ როგორ შეიძლება გამოიყურებოდეს, რას შეიძლება ჰგავდეს ეკონომიკური ზრდის იდეა. ხელოვნება ასრულებს იგივე ფუნქცია ყველაზე აბსტრაქტულ იდეებთან, მხსოფლმხედველობის ელემენტებთან მიმართებაში.

ხელოვნების გაზრება რენდისეული ეპისტემოლოგიური პერსპექტივით

ობიექტივისტური ეპისტემოლოგია გვასწავლის, რომ ადამიანები არიან გონიერი, მოაზროვნე არსებები. ჩვენ სამყაროს პირდაპირ და დაუყოვნებლივ გრძნობა-აღქმის მეშვეობით შევიცნობთ, მაგრამ კონცეპტუალურ დონეზე უფრო მეტს ვაკეთებთ. ვიყენებთ აბსტრაქციებს, ენას და ლოგიკას. ჩვენს ცნებებსა და თეორიებს მხოლოდ მაშინ აქვთ მნიშვნელობა, როცა გარდაიქმნებიან დასაბუთებულ რეალობად, მაგრამ ადამიანს არ შეუძლია დაინახოს ან იგრძნოს თეორია, არც ერთი შეხედვით არ შეუძლია შეიცნოს რეალობის ყველა ფაქტი, რომელიც ვალიდურობას სძენს თეორიას ან იდეას. რაც უფრო ფართოა და ფუნდამენტური აბსტრაქცია, მით უფრო ძნელია იმის მოაზრება, რომ მასაც გააჩნია თვალთ ალსაქმელი და ხელით შესაგრძნობი რეალობა კონკრეტული საგნების სახით წარმოდგენილი.

ხელოვნების უნიკალური და ვიტალური ფუნქცია არის წარმოადგინოთ კონკრეტულ ფორმებში ის, რაც არსებითად აბსტრაქტულია. რადგანაც ადამიანის მსოფლმხედველობა, მისი ღირებულებები სმირად გამოიხატება ემოციური ფორმით, მათ გამოსახატად შეგვიძლია გამოვიყენოთ მხატვრული ტექნიკა, მაგალითად, პიქტორალური წარმოდგენა, ან მეტაფორა. ამგვარად ხელოვნების ნაწარმოებს შეუძლია ღრმად იმოქმედოს ჩვენზე და ახსნას ის, რისი ახსნაც და ნათლად წარმოჩენაც ჩვენ არ შეგვიძლია ან შეგვიძლია და გვიჭირს სხვა მეცნიერული საშუალებებით.

რენდის კონცეფცია ახლოს დგას ანტიკური ეპოქის პლატონ-არისტოტელეს ხედვებთან. მას მიაჩნია, რომ ხელოვნება არის შერჩეული რეალობის თავიდან შექმნა. ხელმეორედ შექმნა ძალიან ახლოსაა მიმეზისის გაგებასთან. ცნობილია, რომ პლატონი და არისტოტელე ორივე საუბრობს მიმეზისის ცნებაზე, თუმცა მათი შეხედულებები ამ საკითხთან დაკავშირებით განსხვავდება.

პლატონი შეხედულებებს ხელოვნებაზე გადმოგვცემს "სახელმწიფოში" (მე-3 და მე-10 წიგნი), ასევე დიალოგებში "სოფისტ" და „კრატილოსი“. იგი ფიქრობს რომ ხელოვნება არის მიბაძვა და ეს არის ცუდი. რადგანაც ეს წარმოშობს რიგ პრობლემებს: ა) ეპისტემოლოგიური რიგის: მიბაძვა საგნისგან ნამდვილობას დებულობს. ბ) თეოლოგიური: პოეტები და სხვა ხელოვნები ღმერთებს შეუსაბამო გზით წარმოგვიდგენენ. გ) მორალური და ფსიქოლოგიური: კარგი ბიბაძვა ვნებს ჩვენს

სტაბილორობას, მას შეუძლია მოსვენება დაუკარგოს და შეაშფოთოს ყველაზე კარგი ადამიანებიც კი, შეუძლია გახადოს ისინი სევდიანი, დეპრესიული და ცხოვრებზე დამწუხრებულნი. [Gotthelf, 2014:1]

პლატონთან გადამწყვეტი მომენთია არა ბაძვა არამედ ბაძვის ობიექტი. ხელოვნება დასაშვებია მხოლოდ აღმზრდელობითი მიზნის მისაღწევად და დოზირებული სახით.

არისტოტელე „პოეტიკაში“ დაწვრილებით განიხილავს ამ ცნებას. იგი მიიჩნევს, რომ ხელოვნება არის მიბაძვა მაგრამ პლატონისაგან განსხვავებით ამაში ცუდს ვერაფერს ხედავს. მიბაძვა ბუნებრივად დამახასიათებელია ყოველი ადამიანისათვის ბავშვობიდან, ჩვენ ყველანი მიბაძვით ვსწავლობთ. ტრაგედია შეიძლება იყოს განათლების მიღების ერთ-ერთი ფორმა, იგი უზრუნველყოფს მორალური შორმჭვრეტელობის ჩამოყალიბებას და ხელს უწყობს ემოციურ ზრდას. ტრაგედია არის მიბაძვა გარკვეული ადამიანების მოქმედებებისა. წარმატებული ტრაგედია იწვევს კათარზისს მაყურებელში. კათარზისი არისტოტელეს მიხედვით არის განწმენდა შიშისა და შეცოდების, სიბრაჯულის შეგრძნების გზით. [Miller, F., 2000, 65]

ცნობილია, რომ არისტოტელე იყო ერთადერთი მოაზროვნე, რომელსაც რენდი ყველაზე მეტ პატივს სცემდა ფილოსოფოსებს შორის. რენდი იზიარებს არისტოტელეს შეხედულებებს ხელოვნებაზე, ანუ მის მიდგომას მიმეზისზე. არსებითი განსხვავება მხოლოდ ტერმინებშია. რენდი მიმეზისის მაგივრად, „ხელახლა შექმნაზე“ საუბრობს, რაც გარკვეულ ახსნას მოითხოვს. ამ კუთხით შესაძლებელია მივმართოთ სტუდენტი ახალგაზრდებისთვის განკუთვნილ ლექციების კურსს სახელწოდებით “მხატვრული ნაწარმოების შექმნის გზები“ აქ რენდი პრობლემის გახსნის მისეულ გასაღებს გვაძლევს. 1958 წელს წაკითხულ ლექციაში იგი ამბობს: "By 're-creation' I don't mean copying. But neither do I mean creation in a mystical sense. I do not mean going against reality. ... I mean creating that which could be real . . . that which is consistent with reality. (Rand Journals 1999)"

ხელოვნების ნაწარმოები არ არის უბრალო კოპირება, იმიტაცია, რაღაცის უბრალოდ ჩაწერა, გადაწერა ანდა მოვლენის წარმოდგენა, იმგვარად როგორც ის არის-ფოტოგრაფიულად. ის რაღაც დონეზე გულისხმობს შემოქმედებით მოდიფიკაციას. მაგრამ ამავე დროს ნათლად და გარკვეულად აღნიშნავს, რომ ასეთი მოდიფიკაცია უნდა

ხდებოდა რეალობის ფარგლებში, ანუ რეალობის საზღვრებს არ უნდა სცდებოდეს. ხელოვნების ნაწარმოებში ხდება ხელმეორედ შექმნა შერჩეული რეალობისა. აქ გამორიცხულია მხოლოდ ფანტაზიის ნაყოფი. ხელოვნების ქმნილება არ უნდა გადადიოდეს ფანტაზიის სამყაროში. არც მისტიკურ რეალიაში. ამგვარად, ფრაზა „რეალობის ხელმეორედ შექმნა“ გულისხმობს რომ ხელოვნებას უნდა ეკავოს შუალედური პოზიცია, ფანტაზიის ნაყოფსა და იმიტაციას, კოპირებას შორის. ხელოვნების განსაზღვრაში რენდი უმატებს სიტყვას „შერჩეული“; იგი საუბრობს არა ზოგადად რეალობის, არამედ შერჩეული რეალობის ხელმეორედ შექმნაზე. ამით წინაპლანზეა წამოწეული ის, რომ ხელოვნების ნაწარმოებში ხდება არა ალაღბედზე რაღაცის ბაძვა, არამედ ეს არის გააზრებული ქმედება, გონივრული ქმედება, რომელსაც წინ უძღვის შერჩევის პროცესი. ეს არ არის უბრალოდ რეალობის აღწერა, არამედ საგანგებოდ შერჩეული რეალობის (Selected reality) აღწერაა. როცა შექმნის პროცესს წინ არ უძღვის შერჩევა, ეს არ არის ხელოვნება, როცა ის არის უბრალოდ ვნების, ბრმა ემოციის შედეგი, იქმნება აბსოლუტური ასლი, როგორცა მაგალითად ფოტოგრაფია, რადგან აქ არ არის მოდიფიკაცია, არამედ აბსოლუტური იმიტაციაა. რენდი არ არის ორიგინალური ამ მხრივ; ამ ესთეტიკურ პრინციპს ყურადღებაჯერ კიდევ არისტოტელესთან ექცევა. იგი ასევე აქტუალური იყო მეთვრამეტე საუკუნეში ნეოკლასიკურ თეორიებში. მკ აბრამსს მტკიცედ სჯეროდა რომ „პოეზია იმიტაციაა არაზოგადად არსებულისა, არამედ იმ შერჩეული მოვლენების, ტენდენციების და ფორმების აღწერას წარმოადგენს, რომელიც არსებულსა და არარსებულს შორის, ან არსებულის მიღმა მყოფობს. (Sanders, 2010)

თუმცა, რენდის ცნება შერჩევითობაზე, განსხვავდება იმისგან, რასაც ვხვდებით ნეოკლასიკურ თეორიებში, რადგანაც რენდი შერჩეული რეალობის ტრანსფორმაციის და მოდიფიკაციის მომხრეა, მაშინ როცა ნეოკლასიკოსებმა შერჩეული რეალობა პირდაპირ დაუმონეს იმიტაციას. მათი გაგებით შერჩეული რეალობა იყო ან ყველაზე ტიპური, ან ყველაზე ლამაზი ასპექტი რეალობისა. რენდი ერთი ნაბიჯით წინ მიდის მას მიანია,, რომ ხელოვანი არა მარტო არჩევს, იმას რაც უნდა რომ წარადგინოს, არამედ ფორმასაც უცვლის იმის მიხედვით, როგორც აღიქვამს სამყაროს. ფურსტის დაკვირვებით, ესაა რომანიკოსების ხედავ. მათთვის საკვანძო ელემენტი არის წარმოსახვა, მისი მეოხებით ხდება

სინამდვილის წვდომა და სამყაროს ხელმეორედ შექმნას შინაგანი ხედვის მიხედვით. შერჩეულის ხელმეორედ შექმნა, რენდის მიხედვით, შემოქმედებითად ასახვს მსგავს მნიშვნელობას. ამრიგად, იგი ასერხებს ტრადიციული მიმიზისის ესთეტიკას რომანტიზმის ვარიანტს მოარგოს. [Johnston 2011, nov26, youtube.com]

რენდი უარყოფს ხელოვნების, როგორც ბრმა იმიტაციისა და სინამდვილის მოდიფიკაციის იდეას, მისთვის ხელოვნება წარმოსახვის აქტის შედეგად შექმნილ პროდუქტია, ხელოვნება გამოსახავს და აკონკრეტებს იდეას, გრძნობას, გონებისა და გუნება-განწყობის მდგომარეობას. შერჩეული რეალობის ხელმეორედ შექმნით ხელოვნება ახდენს რეალობის იმ ასპექტების გამოცალკევებასა და ინტეგრაციას, რომლებიც ასახავენ ადამიანის ფუნდამენტურ შეხედულებებს საკუთარ თავსა თუ ზოგადად არსებობაზე.

ამგვარად, რენდისთვის ხელოვნება ნაცვლად მხატვრული აქტივობისა არის საშუალება, რომლის მეოხებითაც ხდება ღირებულებებზე მეტაფიზიკური მსჯელობისთვის კონკრეტული ფორმის მიცემა. მან ხელმეორედ უნდა შექმნას რეალობის ის მხარეები, რომლებსაც აქვთ გარკვეული ღირებულება. ეს უნდა იყოს ხელოვანის უპირველესი ამოცანა: დააკონკრეტოს თავისი მეტაფიზიკური ხედვა სამყაროზე.

რენდის დეფინიცია ხელოვნებაზე, რომელიც გულისხმობს რეალობის ხელმეორედ შექმნას, ნათლად აჩვენებს მის მიდრეკილებას ხელოვნების მიმეზისური გაგებისადმი. იგი აღიარებს იმ ტიპის ხელოვნების უპირეტესობას, რომელიც კავშირშია სინამდვილესთან. ეს შეიძლება იყოს ლიტერატურა, ფერწერა, სკულპტურა. რენდის თეორიას სირთულე ექმნება ისეთ არამიმეზისურ ხელოვნების სახეებთან, როგორიცაა არქიტექტურა და მუსიკა. ამიტომაც მათი განმარტება და რენდის თეორიისადმი მისადაგება ცალკეა საჭირო. [Kelley, 1990:34]

არის, თუ არა არქიტექტურა და მუსიკა ხელოვნება რენდის მიხედვით?

რენდი აღიარებს რომ არქიტექტურა არ არის მიმეზისური, არამედ უტილიტარული სახის ხელოვნებაა. არქიტექტურა არის ხელოვნების განსაკუთრებული სახე, ის უშუალოდაა დაკავშირებული უტილიტარულ მიზანთან, არ ქმნის რეალობას ხელახლა, მაგრამ ქმნის იგვარ სტრუქტურას, რომელიც საჭიროა ადამიანის საცხოვრებლად, ან რაიმე სხვა მიზნითაა გამოსაყენებელი, იგი ამ სახით გამოხატავს ადამიანის

ღირებულებებს. რენდი ამ მსჯელობაში ორ რამეს აღნიშნავს. პირველი -ადამიანის ღირებულებებს. რენდი ამ მსჯელობაში ორ რამეს აღნიშნავს. პირველი -

ხელოვნება შესაძლოა არ იყოს მიმეზისური სახის, არამედ იყოს უტილიტარული. მეორე ის, რომ ამ უტილიტარული მიზნით შექმნილ სტრუქტურას შეუძლია გამოხატოს ადამიანური ღირებულებები. სწორედ ამ ღირებულების გამო მიაკუთვნებს რენდი არქიტექტურას ხელოვნების სახეს.

ჩემი თემიდან გამომდინარე ჩემთვის საინტერესოა მისი რომანი „პირველწყარო“. ამ წიგნის ყველაზე საინტერესო მხარე ისაა, რომ იგი თავიდან ბოლომდე არქიტექტურაზე – არქიტექტორებზე, შენობებზე, ქუჩებზე, ქალაქზე, ქალაქის იერსახეზე. ავტორი იმდენად ყურადღებიანია არქიტექტურული დეტალების მიმართ და ისე გამოწველილვით იცნობს ამ საქმეს, რომ, მისი შიშით, პერსონაჟებიც კი თავიანთ ფიქრებში სულ მუდამ ამ საკითხებს უტრიალებენ, ვერც ერთი გმირი ვერ გაბედავს ისე ჩაუაროს ამა თუ იმ შენობას, რომ არ შეაფასოს, არ აღწეროს, არ დააკავშიროს წინამორბედებსა თუ თანამედროვეებთან. ერთი თვალის შეველება რომელიმე შენობაზე საკმარისია, რომ წამიერად პატარ-პატარა არქიტექტურული რეცენზიები გამოვიდეს აინ რენდის ხელიდან. ეს რომანი საფუძვლიანი მაგალითია, იმისა თუ რას ფიქრობს რენდი არქიტექტურაზე, არქიტექტურა ხელოვნებად უნდა ჩაითვალოს მისი ექსპრესიული ფუნქციისგამო და მას შესწევს ძალა გამოხატოს ცხოვრების საზრისი და ამგვარად მოახდინოს მეტაფიზიკური აბსტრაქციების კონკრეტულობა კონცეპტუალურ თუ არა, ემოციურ დონეზე მაინც. პრობლემა მხოლოდ იმაში მდგომარეობს რომ საშუალებები, რომელსაც ის იყენებს არის სტრუქტურული და არა წარმომადგენლობითი. ამიტომაც იგი სრულად არ აკმაყოფილებს რენდის იმ კრიტერიუმებს, რომელსაც იგი უყენებს ხელოვნებას.

არქიტექტურის, როგორც ხელოვნების სახის მომხრეთა ერთერთი მოსაზრება, რომელსაც თავგამოდებით იცავს ბისელი (Bissell), გახლავთ, რომ არქიტექტურა არის ფორმის ხელახალი ქმნა. მეორე - რენდს ეკუთვნის.

„ხუსტად არ მახსოვს რომელი არქიტექტორი ამბობს ამას, რომ სადაც ინჟინერია მთავრდება, იქ იწყება არქიტექტურა. ისეთი შთაბეჭდილება მრჩება, რომ რენდისთვის ინჟინერია არასოდეს მთავრდება. ეს მხოლოდ კონსტრუქციებია, რომელსაც აქვს სხვადასხვა ფორმა და რომელიც აშენებულია იმისთვის რომ ემსახუროს სხვადასხვა პრაქტიკულ,

ყოველდღიურ მიზანს. ეს აძლევს არქიტექტურას საშუალებას გამოხატოს მეტაფიზიკური ხედვა. არქიტექტურას შეიძლება დამატებით მიეცეს ესთეტიკური ფორმა, მაგრამ ცენტრალური, ძირითადი ყურადღება ეთმობა შინაარსს.” [O’Neill,1971]

ეს არის ცენტრალური პრინციპი ცნობილი ამერიკელი პრაგმატული არქიტექტული თეორეტიკოსებისა და პრაქტიკოსებისათვის: ლუის სელივანისა და ფრენკ ლოიდ რაითისათვის. ორგანული არქიტექტურის გაგება ფორმულირებულია ცნობილ ფორმულაში: „ფორმა მიჰყვება ფუნქციას“ ("form follows function.") აინ რენდის „პირველწყაროში“, გატარებულია სწორედ ეს თვალსაზრისი. რომანის მთავარი გმირი არქიტექტორია, მის მიერ აშენებული სახლები წარმოდგებიან ხელოვნების ნიმუშად თავიანთი სტრუქტურული ინტეგრაციის გამო. ეს ინტეგრაცია უფრო მეტია ვიდრე ნაწილების ჰარმონიული სტრუქტურირება. ეს არქიტექტურა შეიძლება შევადაროთ ცოცხალ არსებას, რომელსაც აქვს თავისი მიზანი. მთავარიგმირი ამბობს:“არაფერი შეიძლება იყოს უფრო აზრიანი და მშვენიერი, ვიდრე ის ქმნილება, რომელსაც აქვს ცენტრალური იდეა, და ყველა დეტალი ამ იდეის გარშემო იყრის თავს. როგორც ადამიანს არ შეუძლია ისესხოს საკუთარი ორგანიზმის ნაწილები, სხვისგან მიიღოს ორგანოები, ისე შენობას არ შეუძლია აიღოს მცირედი ნატეხიც კი სხვა შენობისგან. მშენებელი მის თითოეულ ფანჯარას, კიბეს თუ სხვა მცირე დეტალს თავის სუფს სძენს, რათა გამოხატოს ის. (რენდი, პირველწყარო. გვ 24.)

რენდის აზრით, არქიტექტურა იმგვარი ხელოვნების სახეა, რომელსაც გამოკვეთილად აქვს უტილიტარული დანიშნულება. მისი ექსპრესიულიულობა და ესთეტიკური მხარე მხოლოდ მეორე პლანზე დგას, რენდის მიხედვით არქიტექტურა არის ჰიბრიდული ხელოვნების ფორმა, რომელსაც მხოლოდ რაღაც თვისებების აქვს ისეთი რაც შეიძლება ჩაითვალოს ხელოვნებად. [Clarke, 1972:270]

ჩვენს ქართულ მწერლობაში გვახსენდება ცნობილი რომანი, რომლის მთავარი გმირი არქიტექტორია – ვგულისხმობ კონსტანტინე გამსახურდიას „დიდოსტატის მარჯვენას“; გამსახურდიას გმირი სწორედ იმ თვალსაზრისზე დგას, რაზეც როარკი, - ნამდვილმა ხელოვანმა თავის ნაწარმოებს თავისი სული უნდა მისცეს, იგი უნდა გახდეს მისი სულის გამოხატულება: „ბოლოს მოაწია რიჟარაჟმა, ატყდა ნათლის ლიცილიცი გარეთ, ყაყაჩოები დაათოვა მწვერვალებს ცამ,

იფრქვევოდა იისფერი შუქი, როგორც ჩქერალები ფხოვის მთებიდან. შორენა ჩამოვიდა კედლიდან, ხატაური ფარჩის კაბა ეცვა შავი,ოქროსფერი თმები გადმოღვრილიყვნენ მხრებზე, მოდიოდა ყაყაჩოების ველზე, თავთუხის თაველებს ესროდა უტას, ყაყაჩოებსა და თავთუხის თაველებს. დაუნოქა სამგზის სანატრელმა, სთხოვა დიდოსტატს სული. ცრემლმა იწვიმა კონსტანტინეს თვალთაგან, მაგრამ ვერც საყვარელს მისცა მან სული, რადგან სვეტიცხოველისთვის შეეწირა იგი. უთენია ჩამოვიდა ფხოვიდან დედა და როცა მორიელებისაგან დაკბენილი შვილი დაინახა, გაქვავდა თურმე. ...და ეს ამბავიც ავაზის დღეს მომხდარა.” [გამსახურდია, დიდოსტატის მარჯვენა, 216]

რენდი „პირველწყარო“-ში იგივე აზრს ავითარებს: “It was as if the buildings had sprung from the earth and from some living force, complete, unalterably right... .Not a line seemed superfluous, not a needed plane was missing... . He had designed [them] as an exercise he had given himself” (Ayn Rand , The Fountainhead [henceforth F], New York: Scribner, 1986, p. 7.)

ერთი შეხედვით ჩანს, რომ ზოგადად რენდის შემოქმედებაში და კონკრეტულად რომანში „პირველწყარო“გატარებულია თვალსაზრისი, რომ იგი მიესაღმება ხელოვნების „კეთებას“ ფინანსური დაინტერესების გამო, მაგრამ ეს არ არის მართებული შეხედულება. რენდი არ გამორიცხავს ამ მოტივს, მაგრამ ეს არ არის გადამწყვეტი რამ მხატვრული ძემოქმედებისათვის, მოვიყვან ციტატას პირველწყაროდან: “I like to receive money for my work. But I can pass that up this time. I like to have people know my work is done by me. But I can pass that up. I like to have tenants made happy by my work. But that doesn't matter too much. The only thing that matters, my goal, my reward, my beginning, my end is the work itself. My work done my way. Peter, there's nothing in the world that you can offer me, except this. Offer me this and you can have anything I've got to give.My work done my way. A private, personal, selfish, egotistical motivation. That's the only way I function. That's all I am.” [Rand, Ayn, Fountainhead:1943] მოყვანილი ამონარიდიდან აშკარად ჩანს, რომ რენდის მიხედვით ხელოვანისთვის მთავარია, რომ არავინ შეუშალოს მას შემოქმედებით პროცესში ხელი, არ ჩააქროს მისი მოტივაცია, (რენდის მიხედვით გონივრული ეგოიზმის ფარგლებში არსებული ეგოისტური მოტივი) რაშიც ის თავის სულს დებს და თავის თავს გამოხატავს.

მოკლედ უნდა აღინიშნოს რენდის შეხედულება მუსიკაზე. მუსიკას არქიტექტურის საპირისპიროდ არ აქვს უტილიტარული ფუნქცია. მისი აბსტრაქტული ბუნება ყოველთვის იწვევდა პრობლემას, იმათთვის, ვინც ემხრობოდა თვალსაზრისს ხელოვნების მიმეზისურ ბუნების შესახებ. „მიუხედავად არისტოტელეს და პლატონის მრავალმხრივი მცდელებისა მიენიჭებინათ მუსიკისთვის წარმომადგენლობითი განზომილება, მუსიკა ვერ ასრულებს იმ ფუნქციას რასაც ვერწერა, ან სხვა მხატვრული ნაწარმოები“. [Hughes,1970:77]

ეს ფაქტი საფუძვლიანად აქვს გაცნობიერებული რენდს - მუსიკას არ შეუძლია მოგიყვეს ამბავი, არ შეუძლია კავშირი ჰქონდეს კონკრეტულთან, ხელშესახებთან, არ შეუძლია მოიცვას ყოველდღიური ადამიანური არსებობა, როგორცაა, მაგალითად მშვიდი სოფლის გარემო, ან აღელვებული ზღვა. კომპოზიციის თემა სათაურით“ გახაფხულის სიმღერა“ ვერ წარმოადგენს გახაფხულს, ესაა ის ემოცია, რომელიც კომპოზიტორში გახაფხულმა გამოიწვია. ისეთი ცნებებიც კი, რომლებიც სულ აბსტრაქციის დონეზე რჩებიან: როგორცაა, „მშვიდობა“, „რელიგია“ იმდენად სპეციფიკური და აბსტრაქტულია, რომ მათი მუსიკით გამოხატვა შეუძლებელია.

მუსიკას შეუძლია სიმშვიდის, სიმყუდროვის ან ეგზალტირების გამოწვევა. რენდი აქ ნათლად მიუთითებს, რომ მუსიკა არ გამოხატავს რეალობას. არის კი მუსიკა რეალობის ხელახალი ქმნა? ეს კითხვა რჩება პასუხგაცემელი, იმ თვალსაზრისით რომ, რენდი ხელახალი რეალობის ქმნადობას წარმომადგენლობით უნარში ხედავს. რენდის მიხედვით ვერაფერი იქნება რეპრეზენტაციული მოსმენის პროცესში, რადგანაც ეს პროცესი საკუთრივ სუბიექტურია. მუსიკალური ნაწარმოები არ წარმოგვიდგენს კონკრეტულს, მიუხედავად ამისა იგი ახდენს ემოციურ კომუნიკაციას, რომელიც თავის მხრივ აღვიძებს მსმენლის გონებას, წარმოქმნის მასში სურათებს, ხატებს, სახეებს, რომლებიც ემოციის პროდუქტები არიან. ამიტომაც შეიძლება ითქვას, რომ მუსიკას აქვს რეპრეზენტაციული ფუნქცია და ის არის ხელოვნების სახე.

სხვა ობიექტივისტების შეხედულებები ხელოვნებაზე

ხელოვნების შესახებ საუბრობენ სხვა ობიექტივისტებიც. განსაკუთრებით საინტერესოა ლენარდ პეიკოფის აზრები ხელოვნებაზე.პეიკოფი მიაჩნია, რომ ხელოვნება და ეთიკა მჭიდრო კავშირშია ერთმანეთთან.იგი თვლის რომ ეთიკა მეტაფიზიკის მსგავსად, არის ფართო აბსტრაქციების კომპლექსური ჯამი.იმისათვის რომ მიიღო ღირებულება-

პრინციპების სისტემა გჭირდება ორი რამ: მორალური წესები და კანონების ინტეგრაცია. პეიკოფი ამტკიცებს, რომ მორალური კანონების, წესების მთლიანად მიღება, შეთვისება მოითხოვს აღქმად, კონკრეტულ ერთეულამდე დაყვანას, რაც თითოეული პიროვნებისთვის სპეციფიკურია. ამგვარად, იგი „სპეციფიკურ პერსონალურს“ ათანაბრებს „ოქტიურ პერსონაჟთან“, რადგანაც გმირი, პერსონაჟი შეიძლება იყოს მორალური იდეალი, რომლის მიხედვითაც გონიერი ადამიანი „ააშენებს“ თავის საკუთარ სულს. ამაში ვლინდება ხელოვნების მოდელის ამგები ასპექტი - “The model-building aspect of art”, რომელიც რენდის აფორმიზმით ასე გამოიხატება ხელოვნება არის სულის ტექნოლოგია - "Art is the technology of the soul". [Hunt, 2007, 57]

პეიკოფის აზრით, ძირითადი სფერო ამ თვალსაზრისით არის ლიტერატურა, რადგანაც ლიტერატურა, უფრო ზუსტად, შინაარსის მქონე ლიტერატურა, არის ერთადერთი ხელოვნების სახე, რომელსაც შეუძლია წარმოგვიდგინოს მოვლენების განვითარება, ანუ რა მოჰყვება ადამიანის ამა თუ იმ გადაწყვეტილებას გარკვეული დროის შემდეგ. მიუხედავად ლიტერატურისთვის უდიდესი მნიშვნელობის მინიჭებისა, იგი არ უარყოფს ხელოვნების სხვა სახეების როლსაც, არ უარყოფს იმ ფაქტსაც, რომ შედეგებს ხელოვნების სხვადასხვა სახეებში შექმნილთ, ძალუბთ გამოიწვიონ ძალიან მნიშვნელოვანი ემოციები, მაგრამ ლიტერატურა ამ როლს საუკეთესოდ ასრულებს. ვფიქრობ, რომ პეიკოფის მთავარი განხვავება რენდთან მიმართებით არის, ის რომ პეიკოფის წარმოდგენით, ლიტერატურამ შეიძლება მოგვცეს დროში განსაზღვრული გმირის მოდელი, გმირის მოქმედების შედეგს მკითხველი ხედავს და ეს უფრო მეტ გავლენას ახდენს მასზე, ამიტომაც აქვს მხატვრულ ლიტერატურას განსაკუთრებული ფუნქცია: ["the model-building aspect...is not a universal attribute of art". [Saint-Andre, 211] პეიკოფი, ისევე როგორც რენდი თვლის რომ, ხელოვნების მიზანი არ არის დიდაქტიკური, რომ ხელოვნება იმისთვის არ არსებობს რომ გვასწავლოს თუ რა არის კარგი და რა არის ცუდი. მათი აზრით, ხელოვნება არსებობს იმისათვის, რომ მისცეს გარკვეული სახის გამოცდილება: - მსოფლმხედველობაზე. თუმცა, პეიკოფი მაინც ამტკიცებს, რომ ხელოვნებას შეუძლია რაღაც გვასწავლოს, მაგალითად, თუ როგორ გამოვიყენოთ გონება, როგორ ვმართოთ ის სწორი მიმართულებით, შევიძინოთ აუცილებელი მეტაფიზიკური თვისებები, ხელოვნება გთავაზობს ამის

დაუფლების ტექნიკას. ამით განსხვავდება ხელოვნება მეცნიერებისგან, ან თუნდაც ჟურნალისტიკისგან. ხელოვნება არ წარმოგიდგენს საგნებს ისე, როგორც არიან სინამდვილეში, ეს უფრო მეცნიერების ან ჟურნალისტიკის საქმეა. ხელოვნება წარმოგიდგენს საგნებს მეტაფიზიკურად.

ხელოვნება არ გულისხმობს რეალობისგან გაქცევას, არამედ რეალობის განსაკუთრებულ წვდომას. მეცნიერება და ჟურნალისტიკა სწვდება ხელშესახებს, რაც ნამდვილად არსებობს, იმას რასაც ვხედავთ ან გამოცდილების შემდეგ შეიძლება დავინახოთ. ეთიკა ეხება იმას თუ რა არის კარგი და რა არის ცუდი. ხელოვნება კი, - იმას, რაც არის მნიშვნელოვანი. მხატვრული შერჩევა გულისხმობს შეფასებას, ამ დროს ხდება კონკრეტული ნიმუშის მოდელირება, იგი შეიძლება იმ ნიშნით, რომ დაჯამებულად წარმოგიდგენს მეტაფიზიკურად მნიშვნელოვანს. (ეს შეიძლება იყოს სიყვარული, გმირობა, სიხარული, მიღწევა, მწუხარება, ეჭვიანობა, ან რაიმე სხვა ქმედება ან ემოცია). პეიკოფის მიხედვით ხელოვნების შექმნისა და მასზე რეაგირებისათვის პასუხისმგებელი ელემენტია ადამიანის ქვეცნობიერი, მეტაფიზიკური ფენი. ხელოვნების ნაწარმოებში წარმოდგენილი ცხოვრებისეული ხედვა შეიძლება რაციონალურად გამოვლინდეს რეალურ ცხოვრებაში. ამგვარად ხელოვნება არ უნდა იყოს რაღაც "ბნელი საიდუმლო" (RM, p.15), როგორც მას მიიჩნევენ უმეტეს შემთხვევაში. ხელოვნება არის ადამიანის შემოქმედების პროდუქტი. იგი სპეციფიკური ხასიათისაა, აღიქვამის ადამიანისათვის მისი სიამოვნებას.

მოცუ საუკუნის ესთეტიკის კონტექსტი მოითხოვს ხელოვნების ობიექტივისტური დეფინიციის დანერგვას - ვფიქრობ, რომ პროცესში მიუძღვით ობიექტივისტურ ესთეტიკას ყველაზე მნიშვნელოვანი წვლილი.

დასკვნა

დასკვნის სახით ვიტყვით, რომ რენდის კონცეფცია ხელოვნების შესახებ გულისხმობს ხელოვნების იმგვარ გაგებას, სადაც, ხელოვნება არის შერჩეული რეალობის ხელმეორედ ქმნალობა. მხატვრის მეტაფიზიკური ღირებულების მიხედვით ადამიანს სიღრმისეულად სჭირდება ხელოვნება და ეს იმაში მდგომარეობს, რომ მისი შემეცნებითი უნარი კონცეპტუალურია, რომ იგი აბსტრაქციის საშუალებით ცოდნას იძენს და საჭიროებს ძალას, რათა მისი ფართო მეტაფიზიკური აბსტრაქციები, უშუალო, აღქმულ ცნობიერებად ჩამოაყალიბოს. ხელოვნება ასრულებს ამ საჭიროებას:

შერჩევითი რეალობის ხელახალი შექმნის საშუალებით, იგი აკონკრეტებს ადამიანის ფუნდამენტურ ხედვას საკუთარ თავსა და არსებობაზე.

მე არ შემიძლია დავეთანხმო აინ რენდის კონცეფციას ხელოვნების შესახებ, რადგან ჩემთვის ხელოვნება არ არის ისეთი სფერო, სადაც ადამიანის გონება არის წამყვანი. ამ სამყაროში არ უნდა გვაწვევს რაციონალიზმის ტვირთი. ჩემთვის ხელოვნება არის დავიწყება ყველაფრისა. ეს განსხვავებული სამყაროა, სადაც პრიორიტეტული ადგილი აქვს ემოციებსა და ფანტაზიას, და არა მკაცრ რაციონალურ განსჯას, ლოგიციზმს.

აინ რენდი ქადაგებს ინდივიდუალიზმს, მაგრამ ამავე დროს ართმევს ინდივიდუალობას ადამიანებს, როცა ამბობს, რომ ყველას შეუძლია ხელოვნების ნიმუშის შექმნა, რეალობის ხელახალი შერჩევით. რენდი დაუინებით გვიმტკიცებს რომ არაფერს უნდა ჰქონდეს ადგილი ხელოვნებაში რომელიც შეუცნობელია, გაუგებარი და შეუსაბამოა და რაც მთავარია არაა ობიექტური რენდისეული გაგებით. მე კი ვფიქრობ, რომ ზუსტად რომ ეს "კაპრიზებია", წარმოადგენს ხელოვნების უნიკალურობას. ყველა ჩვენგანი უნიკალურია და ხელოვნება ჩვენი უნიკალურობის ინდივიდუალური გამოხატულებაა. ხელოვნება არის ის სფერო, რომელიც გვაძლევს შესაძლებლობას გავუძლოთ ზოგჯერ აუტანელ, უსიამოვნო და სულისშემსუთველ რეალობას, განვიცადოთ კათარზისი. აინ რენდი თანამედროვე და პოსტმოდერნისტულ ხელოვნებას „კაპრიზად“ წარმოადგენს, ეს შესაძლებელია მართალიც იყოს, თანამედროვე ხელოვნებას უფრო მეტად შეუძლია რეალობის კონცეპტუალიზაცია. მაგალითად მარსელ სიუშანის "შადრევანი", ან ქუჩის ხელოვნება და მილიონობით სხვა. ჩემი აზრით, ამ სახის ხელოვნებაც ისევე გამოხატავს რეალობას, მაგრამ უფრო ორიგინალურად და რთულად, ზოგჯერ სარკასტული გზითაც, ვიდრე ხელოვნება, რომელიც რეალობას პირდაპირი გზით ასახავს. ის ხელოვნება, რომელსაც რენდი უგულბლევყოფს, ვფიქრობ, ასევე მიმეხისია, მაგრამ უფრო რთული და ბევრჯერ პროეოკაციული გზით შემდგარი. ვფიქრობ, რომ იგი უფრო სწრაფად აფხიზლებს და დაააფიქრებს ადამიანებს, ვიდრე შერჩეული რეალობის ხელახლა შექმნით შექმნილი ხელოვნება.

ლიტერატურა

References:

1. aristotele. poetika.
<https://www.academia.edu/29603510/>
2. platon. saxelmwifo. Tb., 2010.
3. platon. sofisti. Tb., 2012.
4. gamsaxurdia k. didostatis marjvena.
<http://178.32.143.54/bibliola/b7a13d6954d86dca6d8146871f351e8f.pdf>
5. WavWavaZe i. poeti.
http://www.nplg.gov.ge/ebooks/authors/ilia_chavchavadze/leksebi/poeti.pdf
6. Badhwar, N.K., 1993, “Altruism vs Self-Interest: Sometimes a False Dichotomy”, *Social Philosophy and Policy*, 10(1): 90–117 and in *Altruism*, E. F. Paul (ed.) Cambridge: Cambridge University Press.
7. Bissell, Roger E. 1996. *Dialectical Objectivism?: A review of Ayn Rand: The Russian Radical*, by Chris M. Sciabarra. *Reason Papers*, no. 21 (Fall): 82–87.
8. Branden, Barbara. 1986. *The Passion of Ayn Rand*. New York: Doubleday.
9. Clarke, Gordon W. 1972. *The Romantic Manifesto by Ayn Rand: A review*. Bibliophage Reprint. First published in *Magill’s Literary Annual*, *Masterplots 1992 Annual*. Englewood Cliffs, New Jersey: Salem Press, 276–78
10. Gotthel, Allan, *Ayn Rand’s Theory of Concepts, Rethinking Abstraction and Essence*,
<https://www.upress.pitt.edu/htmlSourceFiles/pdfs/9780822944249exr.pdf>
11. Hunt, L., 2007, “Structural Aspects of *Atlas Shrugged*” in *Ayn Rand’s Atlas Shrugged: A Philosophical and Literary Companion*, Edward Younkens (ed.), Aldershot: Ashgate, pp. 57– 62
12. Hughes, John W. 1970. None dare call it reason: Review of *The Romantic Manifesto*, by Ayn Rand. *The New Leader* (2 March).
13. Johnston , Tom Vaughan, *Ayn Rand - Art and Moral Treason - Objectivist Newsletter*,
<https://www.youtube.com/watch?v=kLEeU2Cufew>
14. Kelley, David. 1986. *The Evidence of the Senses: A Realist Theory of Perception*. Baton Rouge, Louisiana: Louisiana State University Press.
15. Miller, F., 2000, “Reason and Perception in Ayn Rand’s Epistemology”, *Objectivist Studies*, 3: 65–83. —, 2005, “Ayn Rand as Aristotelian: Values and Happiness”, Presented at the Ayn Rand Society, The American Philosophical Association, Eastern Division Meetings.
16. Minsaas, Kirsti. 2000. The role of tragedy in Ayn Rand’s fiction. *The Journal of Ayn Rand Studies* 1, no. 2 (Spring): 173–209.

17. O'Neill, William F. [1971] 1977. *With Charity Toward None: An Analysis of Ayn Rand's Philosophy*. Totowa, New Jersey: Littlefield, Adams
18. Peikoff, Leonard. 1976. *The Philosophy of Objectivism*. 12 lectures (audio). Oceanside, California: Second Renaissance Books
19. Paxton, Michael, *Ayn Rand: A Sense of Life*, Utah, Gibbs Smith, 1998
20. Rand, Ayn, "The Goal of My Writing", in *Romantic Manifesto*. New York, The World Publishing Company, 1962.
21. Sanders, Nicole ,2010, *What Does Objectivism Consider to be Art (Aesthetics)?*
<https://atlassociety.org/objectivism/atlas-university/what-is-objectivism/objectivism-101-blog/3365-what-does-objectivism-consider-to-be-art-aesthetics>
22. *The Journal of Ayn Rand Studies*, Penn State University Press (1999,2001,2005)
23. *The Culture of Reason Center*, *The Art of Fiction by Ayn Rand*,
<https://www.youtube.com/watch?v=v13EKMxE7U>, Published on Jan 14, 2012
24. *The Culture of Reason Center*, *The Romantic Manifesto by Ayn Rand*,
<https://www.youtube.com/watch?v=XRvuw18VgcA>, Published on Oct 19, 2011
25. Thomas, William, and David Kelley. 1999. *Why man needs art*, Web Library at <http://www.objectivistcenter.org>
26. Thomas, W., 2005, *The Literary Art of Ayn Rand*, Poughkeepsie: Objectivist Center.
27. Torres, L. and M. Kamhi, 2000, *What Art Is: The Esthetic Theory of Ayn Rand*, Chicago: Open Court.
28. Wright, D., 2008, "Evaluative Concepts and Objective Values: Rand on Moral Objectivity", *Social Philosophy and Policy*, 25: 149–181
29. Wright, Richard. *Native Son*. New York: Harper and Row Publishers, 1940, pgs. 69, 392.
30. Zamyatin, Yevgeny. *We*. New York: The Viking Press, 1972 (Originally Published 1924), pgs.64

რეცენზენტი: ასოცირებული პროფესორი ანასტასია ზაქარიაძე, ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

Nino Tartarashvili

**ART AS A RESELECTION OF SELECTED REALITY
(ACCORDING TO AYN RAND)**

Summary

The work deals with aesthetic views of Ayn Rand, namely the question of why people need art. The goal of the work is critically reviewing Rand's views on the creation of a fictional world. The position that a person recreates the physical reality as a work of art in order to fulfil his own purpose. It determines and then creates its values. A rational person needs a particular system to its own values, its own image/icon, according to it he creates the world and himself again. A work of art gives the person an opportunity to see his distant goal as a concrete reality.

Keywords: Objectivism, Ayn Rand, art, individualism, egoism.

Reviewer: Associate professor Anastasia Zakariadze, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University.

Нино Тартарашвили

**ИСКУССТВО КАК ВОССОЗДАНИЕ НОВОЙ РЕАЛЬНОСТИ (ПО
СЛОВАМ АЙН РЭНД)**

Резюме

В работе рассматриваются эстетические взгляды Айн Рэнд, а именно вопрос о том, почему люди нуждаются в искусстве. Критически рассматривая взгляды Рэнда на создание вымышленного мира. Позиция, что человек воссоздает физическую реальность как произведение искусства, чтобы плоть его собственной цели. Он определяет и затем создает свои значения. Рациональный человек нуждается в определенной системе для своих собственных ценностей, своего собственного образа / значка, который снова создает мир и мир. Произведение искусства дает человеку возможность увидеть свою отдаленную цель как конкретную реальность.

Ключевые слова: объективизм, Айн Рэнд, искусство, индивидуализм, эгоизм

Рецензент: Ассоциированный Профессор Анастасия Закариадзе, Тбилисский государственный университета им. Ив.Джавахишвили.

ანა კუპრავა-გოგოლაძე
საგანგებო სათათბირო - სსრკ-ში მოქმედი არასასამართლო
სადამსჯელო ორგანო

საგანგებო სათათბირო, როგორც არასასამართლო სადამსჯელო ორგანო, მოქმედებდა 1934-1953 წლებში. მისი უფლებამოსილებები შექმნის დღიდან იზრდებოდა და ბოლოს სასჯელის უმაღლესი ზომა – დახვერცის განაჩენის გამოცანაც შეეძლო. როგორც მოგვიანებით აღნიშნავდნენ, ეს ორგანო უმეტესად ფალსიფიცირებულ საქმეებს განიხილავდა.

50-იან წლებში დაწყებულმა რეაბილიტაციის პროცესმა, რომელიც შეზღუდულ ხასიათს ატარებდა, ასახვა პპოვა სკკპ ცკ-ის პრეზიდიუმის იმ დადგენილებაში, რომელიც საგანგებო სათათბიროების გაუქმებას ეხებოდა. საქმეების გადახედვას დაექვემდებარა მხოლოდ 87668 საქმე. საბჭოთა ხელისუფლება კიდევ ერთხელ გაექცა მტკივნეულ თემას – პირადი პასუხისმგებლობის საკითხს.

საკვანძო სიტყვები: საგანგებო სათათბირო, არასასამართლო სადამსჯელო ორგანო, პირადი პასუხისმგებლობა.

სტალინის სიკვდილის შემდეგ, საბჭოთა ხელმძღვანელობამ დაიწყო „გამოსვლა სტალინიზმიდან“, რომელიც ხრუშჩოვმა მოგვიანებით „დესტალინიზაციად“ გადააქცია. გამოიცა არაერთი დადგენილება, რომლებიც, ხელისუფლების განცხადებით, სოციალისტური კანონიერების უხეში დარღვევების წინააღმდეგ იყო მიმართული.

საბჭოთა კავშირში წლების მანძილზე მოქმედებდა არაერთი არასასამართლო სადამსჯელო ორგანო, რომელთა მიერ მსჯავრდებული პირებიც, მოგვიანებით პოლიტიკური რეპრესიების მსხვერპლად ჩაითვადა.

ერთ-ერთ ასეთ ორგანოს წარმოადგენდა საგანგებო სათათბირო. ის შეიქმნა 1934 წლის 5 ნოემბერს სსრკ-ს შინაგან საქმეთა კომისარიატში ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა და სახალხო კომისართა საბჭოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებით. ამ ორგანოს უფლება მიეცა საზოგადოებისათვის საშიში პირების მიმართ გამოეყენებინა შემდეგი ზომები:

- ა. გასახლება და გადასახლება 5 წლის ვადით;
- ბ. შრომა-გასწორების კოლონიებში პატიმრობა 5 წლის ვადით;
- გ. უცხოელების გასახლება სსრკ-ს ტერიტორიიდან. [1. გვ 52]

1934 წელი ის პერიოდია, როცა ერთმანეთს ენაცვლებოდა ინტენსიური რეპრესიები და ლიბერალური დათმობები. ბელადმა გაზაფხულზე გასცა ბრძანება დაუმორჩილებელი კულაკების ამნისტიის შესახებ. ივნისში გამოიცა სრულიად განსხვავებული ბრძანება, რომელიც კოლექტიურ პასუხისმგებლობას ანიჭებდა მთელ ოჯახს მისი ერთი წევრის მიერ ჩადენილ დანაშაულზე. თუ ადამიანი ხელისუფლების მოწინააღმდეგე ნათესავთან ურთიერთობას არ გაწვევტდა, მკაცრ სასჯელს დაიმსახურებდა. სსრკ ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის დადგენილება „სახელმწიფო ბოროტმოქმედებათა (კონტრრევოლუციურ და განსაკუთრებით სსრკ-ს მართვა-გამგეობის წესრიგის წინააღმდეგ საშიშ ბოროტმოქმედთა) შესახებ დებულების შევსებაზე მუხლებით სამშობლოს დაღატის შესახებ. [2.გვ.3]

ერთი თვის შემდეგ სტალინმა მთავარი სადაზვერვო განყოფილება გააუქმა და მის ნაცვლად შინაგან საქმეთა კომისარიატი ჩამოაყალიბა. პოლიტიკური პოლიციის უფლებები შეიზღუდა. [3.გვ.35] მთავარ პროკურორად, ყოფილი მენშევიკი, ანდრეი ვიშინსკი დაინიშნა. მას მიენიჭა უფლება გაეკონტროლებინა პოლიტიკური პოლიციის საქმიანობა და თუ კანონი ირღვეოდა, ვეტო დაედო მისი გადაწყვეტილებებისათვის. ოპოზიციის ლიდერებს უფლება ჰქონდათ, დასწრებოდნენ საჯარო შეხვედრებს და გამოექვეყნებინათ სტატიები პრესაში, თუმცა ხელისუფლების კრიტიკა დასაშვები არ იყო. საზოგადოებაში გაჩნდა იმედი, რომ შემდგომი ლიბერალური ნაბიჯები გადაიდგმებოდა. პოლიტიკურში კონსტიტუციური რეფორმის იდეა ტრიალებდა, ხოლო ოპოზიციის ლიდერებს შესთავაზეს, მონაწილეობა მიეღოთ ახალი კონსტიტუციის პროექტის შემუშავებაში. [3.გვ.35]

კვაზილიბერალური პოლიტიკა 1934 წლის 1 დეკემბერს შეწყდა, როცა ახალგაზრდა კომუნისტი ლეონიდ ნიკოლევი შეიჭრა სმოლნის ინსტიტუტში, სადაც განთავსებული იყო ლენინგრადის პარტიის ხელმძღვანელი ორგანოს ადგილსამყოფელი და პოლიტიკურს წევრსა და ლენინგრადის პარტორგანიზაციის პირველ მდივანს სერგეი კიროვს ეროლა. ამ მკვლელობამ რეპრესიების ახალი ტალღის აგორებას შეუწყო ხელი.

მკვლელობის ამბის გავრცელებიდან რამდენიმე საათში სტალინმა გამოსცა დეკრეტი, რომელიც ცნობილია „1-ლი დეკემბრის კანონის“ სახელით. პირადად სტალინის

გადაწყვეტილებით შემოდებული ამ საგანგებო ღონისძიებით, რომელიც პოლიტიურომ მხოლოდ ორი დღის შემდეგ დაამტკიცა, ტერორისტული საქმეების გამოძიების ვადა 10 დღემდე მცირდებოდა. ეს საქმეები მხარეების დაუსწრებლად უნდა განხილულიყო და სასიკვდილო განაჩენი დაუყოვნებლივ უნდა გამოტანილიყო.

ახალი კანონი, რომელიც რამდენიმე თვის წინ შემოდებული პროცედურების აშკარა უარყოფას ნიშნავდა, დიდი ტერორის პროცესის დაწყებაში იდეალური ინსტრუმენტი უნდა გამხდარიყო.

მომდევნო კვირებში პარტიის შიგნით სტალინის მრავალ ძველ ოპოზიციონერს დასდეს ბრალად ტერორისტულ საქმეებში მონაწილეობა. 1934 წლის 22 დეკემბერს პრესაში დაიბეჭდა ინფორმაცია, რომლის მიხედვით „ეს ბინძური დანაშაული“ იყო „იატაკქეშა ტერორისტული ჯგუფის“ ნამოქმედარი, რომლის შემადგენლობაში ნიკოლაევის გარდა, შედიოდა საქვეყნოდ მონანიებული 13 ძველი „ზინოვიევისტი“ და მის სათავეში ე.წ. „ლენინგრადის ცენტრი“ იდგა. 28-29 დეკემბერს ამ ჯგუფის ყველა წევრი დახურულ პროცესში გაასამართლეს, სიკვდილი მიუსაჯეს და განაჩენი სასწრაფოდ მოიყვანეს სისრულეში. 1935 წლის 9 იანვარს „ლენინგრადის ზინოვიევისტური კონტრრევოლუციური ცენტრის“ პროცესი დაიწყო. ამ ცენტრის შემადგენლობაში მოიაზრებოდა 77 ადამიანი, რომელთა ერთი ნაწილი, პარტიის გამოჩენილი მებრძოლები, პარტიის განვითარების სტალინურ ხაზს დაუპირისპირდა და პატიმრობა მიესაჯათ. ლენინგრადის ცენტრის აღმოჩენამ შესაძლებელი გახადა დაეპატიმრებინათ „მოსკოვის ცენტრი“. მის 17 წევრს, მათ შორის ზინოვიევსა და კამენევს, კიროვის მკვლელებთან „იდეოლოგიურ თანამზრახველობაში“ დასდეს ბრალი და 1935 წლის 16 იანვარს გაასამართლეს. [4, გვ.175]

1934 წელს, დროის მცირე მონაკვეთში, საგანგებო სათათბირომ თავისი უფლებამოსილება გამოიყენა 1003 ადამიანის მიმართ. 1935 წელს კი, რიცხვი გაცილებით შთამბეჭდავიან- 29452, 1936 წელს- 18 969. [1, გვ.70.]

1937 წელს სკკპ ცკ-მა მიიღო დადგენილება საგანგებო სათათბიროებს დაეწყოთ საქმეების განხილვა და გადაწყვეტილებების გამოტანა 8 წლის ვადით შრომა-გასწორების ბანაკებში გაგზავნის შესახებ იმ პირობა მიმართ, რომლებიც ბრალდებული იყვნენ მემარჯვენე-ტროცისტულ, დივერსიულ-შპიონაჟურ და ტერორისტული ორგანიზაციის

წევრობაში. დადგენილება ეხებოდა სამშობლოს დაღატისათვის სასჯელის უმაღლესი ზომით გასამართლებული პირების და ზემოთ დასახელებული ორგანიზაციების წარმომადგენელთა ოჯახის წევრებსაც. [1.გვ.52] 1937 წელს საგანგებო სათათბირომ გაასამართლა 17 911, 1938 წელს 45 768, 1939 წელს 13021, 1940 წელს 42 912 ადამიანი. [1, გვ. 70]

ბევრი დაიწერა „დიდ ტერორზე“, რომელსაც საბჭოელები ეჟოვშინას, „ეჟოვის დროსაც“ ეძახიან. მართლაც, რეპრესიამ უპრეცედენტო მასშტაბებს იმ ორი წლის (1936 წლის იანვრიდან 1938 წლის ნოემბრამდე) განმავლობაში მიაღწია, როდესაც “ენკავედე”-ს ნიკოლაი ეჟოვი ხელმძღვანელობდა. ამ პერიოდში რეპრესიები საბჭოთა მოსახლეობის ყველა ფენას შეეხო. პოლიტიკურს ხელმძღვანელობიდან დაწყებული, უბრალო მოქალაქეებით დამთავრებული, რომლებსაც ქუჩაში აპატიმრებდნენ, რათა „დასასჯელი კონტრევოლუციური ელემენტების“ კვოტა შეეცხოთ. [4.გვ. 175]

1941 წლის 17 ნოემბრის თავდაცვის სახელმწიფო კომიტეტის დადგენილებით, საგანგებო სათათბიროს მიეცა უფლება, განეხილა შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის ორგანოებში არსებული საქმეები, რომლებიც ეხებოდა კონტრევოლუციურ საქმიანობას და სსრკ-ს პროკურორთან ერთად გამოეტანა სასჯელის ზომა დახვრეტის ჩათვლით. ხელისუფლება ამას ქვეყანაში შექმნილი მძიმე მდგომარეობით ხსნიდა. დადგენილების შესაბამისად 1941 წელს გასამართლდა - 26 534, 1942 წელს 77 548, 1943 წელს 25 134, 1944 წელს 10611, 1945 წელს 26 581 ადამიანი.

1945 წლის 1 ოქტომბერს, ლავრენტი ბერიამ სტალინს გაუგზავნა წერილი, რომელშიც ითხოვდა 1941 წლის 17 ნოემბრის დადგენილების გაუქმებას და საგანგებო სათათბიროებისათვის იმ უფლებამოსილების დატოვებას, რომელიც მას ჰქონდა 1937 წლის დადგენილებით. ბერიას განცხადებით, შინაგან საქმეთა კომისარიატი ომის დამთავრების გამო მიზანშეწონილად მიიჩნევადა ამ ღონისძიების გატარებას. სტალინმა ბერიას წინადადებას მხარი არ დაუჭირა [1. გვ.382]

საგანგებო სათათბიროების უფლებრივი მდგომარეობა მინიჭებული 1941 წლის დადგენილებით, ვრცელდებოდა 1953 წლამდე. ამ დოკუმენტების გარდა, საგანგებო სათათბიროს მიენიჭა უფლება: გაეგზავნათ გადასახლებაში პირები, რომელთაც მოხდილი ჰქონდათ სასჯელი, 20 წლით სპეციალურ ბანაკებში გაეგზავნათ პირები, რომლების

გაიქცნენ ჩასახლების ადგილებიდან, შრომა-გასწორების ბანაკებში 8 წლის ვადით გაეგზავნათ პირები, რომლების თავს არიდებდნენ საზოგადოებრივად სასარგებლო შრომას.

1946-1953 წლებში, საგანგებო სათათბიროების მიერ გასამართლებულ პირთა სტატისტიკური მონაცემები ასეთია: 1946 წელს 8320 ადამიანი, 1947 წელს 13393 ადამიანი, 1948 წელს 17257 ადამიანი, 1949 წელს 38460 ადამიანი, 1951 წელს 9076 ადამიანი, 1952 წელს 958 ადამიანი, 1953 წელს 204 ადამიანი.[1.გვ.70]

თავისი არსებობის მანძილზე, 1934-1953 წლებში საგანგებო სათათბიროების მიერ გასამართლდა 442531 ადამიანი. მათ შორის სასჯელის უმაღლესი ზომით-10101, თავისუფლების აღკვეთა მიესაჯა 360921 პირს, ქვეყნის შიგნით გადასახლებაში გაიგზავნა 67539, ხოლო სხვადსხვა სახის სასჯელით (იძულებითი მკურნალობა, საზღვარგარეთ გასახლება) 3970 ადამიანი.

1953 წლის ივნისში ბერიაშვილმა განცხადებით მიმართა სკკპ ცკ-ს, საგანგებო სათათბიროების უფლებების შეზღუდვის შესახებ. „ფართოდ მინიჭებულმა უფლებებმა, გამოიწვია ის, რომ საგანგებო სათათბიროები განიხილავენ უსაფუძვლო, ფაქტობრივად უსაფუძვლო საქმეებს და არა მხოლოდ იმ საქმეებს, რომლებიც ოპერატიული ან სახელმწიფოებრივი მოსაზრებით არ შეიძლებოდა გადაცემოდა სასამართლო ორგანოებს. [1.გვ.53] ამასთან საჭიროა გადაიხედოს ის გადაწყვეტილებები, რომლების მიღებულ იქნა საგანგებო სათათბიროებთან დაკავშირებით.

მაღე ბერია ხელისუფლებას ჩამოაშორეს. 1953 წლის 12 აგვისტოს სკკპ ცკ-ის პრეზიდიუმის სხდომამ იმსჯელა საგანგებო სათათბიროების საკითხზე. განხილვის შედეგად, იუსტიციის მინისტრ გორშენინს, შსს მინისტრ კრუგლოვს, გენერალურ პროკურორ რუდენკოს დაევაალათ შესაბამისი პროექტის შედგენა. 1953 წლის 1 სექტემბერს, სკკპ ცკ-ის პრეზიდიუმი იღებს გადაწყვეტილებას 1934 წლის დადგენილების და შესაბამისად საგანგებო სათათბიროების გაუქმების შესახებ. დადგენილებას ხელს აწერს საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე ვოროშილოვი. დადგინდა, რომ ჩადენილი დანაშაულისათვის ყველა საქმეები უნდა განიხილოს სასამართლო ორგანოებმა. სსრკ-ს გენერალურ პროკურორ რუდენკოს დაევაალა საგანგებო სათათბიროების მიერ კანუნილველი საკითხები და იმ პირთა საქმეები, რომლებმაც ჩადინეს საბჭოთა კანონმდებლობით

გათვალისწინებული დანაშაული, განსახილველად გადაეცა შესაბამისს სასამართლო ორგანოებისთვის. რუდენკოსა და კრუგლოვს (შსს მინისტრი) მნიშვნელოვან საგამოძიებო საქმეებზე ანაგარიშები უნდა წარედგინათ სკკპ ცენტრალური კომიტეტისადმი.

1 სექტემბრის დადგენილებით, საგანგებო სათათბიროების, ისევე როგორც ГПУ-ОГПУ"-ს, "ВЧК"-ს, "УНКВД-НКВД"-ს, "МГБ"-ს, "КГБ"-ს, "МВД"-ს ორეულებისა და სამეულების მიერ გასამართლებულ პირთა საჩივრების განხილვა დაეკისრა სსრკ-ს პროკურატურას უშიშროების კომიტეტის წინასწარი დასკვნის საფუძველზე. უშიშროების კომიტეტში შემოდიოდა მნიშვნელოვანი რაოდენობა საარქივო-საგამოძიებო საქმეებისა იმ პირთა შესახებ, რომლებმაც მოიხადეს სასჯელი "ГПУ-ОГПУ"-ს, "ВЧК"-ს, "УНКВД-НКВД"-ს, "МГБ"-ს, "КГБ"-ს, "МВД"-ს, საგანგებო სათათბიროების გადაწყვეტილებით. საქმეების განხილვის დაჩქარების მიზნით, რუდენკო და სეროვი მიზანშეწონილად მიიჩნევდნენ:

ა. განცხადებები და საჩივრები განხილულიყო რესპუბლიკების, საოლქო და სამხარეო უშიშროების კომიტეტების მიერ;

ბ. განხილული საჩივრები უშიშროების ადგილობრივი ორგანოების დასკვნასთან ერთად. გაგზავნილიყო რესპუბლიკურ, სამხარეო და საოლქო პროკურორებთან საქმის განხილვაზე უარის თქმის ან არასწორ განხილვასთან დაკავშირებით;

გ. პროკურორის წარდგინება ყველა მასალასთან ერთად იგზავნება სსრკ-ს პროკურორთან საბოლოო გადაწყვეტილებისათვის ან სსრკ-ს უმაღლეს სასამართლოში პროკურორი შემოიტანდა პროტესტს ან გააუქმებდა შუამდგომლობას საქმის გადახედვაზე. როგორც დადგენილების ავტორები აცხადებდნენ, ეს წესი ხელს შეუწყობდა საქმეების განხილვის დაჩქარებას და გაზრდიდა ადგილობრივი უშიშროების კომიტეტებისა და პროკურატურის პასუხისმგებლობას.

საგანგებო სათათბიროების მიერ გასამართლებული პირების უმეტესობა სასჯელს იხდიდა კონტრრევოლუციური დანაშაულისათვის. ამ ორგანოს მუშაობის პრაქტიკაში ადგილი ჰქონდა საბჭოთა მოქალაქეების არასაკმარისად დასაბუთებულ გასამართლებას. ამას ხელს უწყობდა ის რომ, საქმის განხილვები ხდებოდა ბრალდებულისა და მოწმეების გარეშე.

ეს კი იძლეოდა საშუალებას წინასწარი გამოძიების ნაკლი დაფარულიყო და უხეშად დარღვეულიყო საბჭოთა კანონები.

სოციალისტური კანონიერების უხეში დარღვევები აღინიშნება უშიშროების კომიტეტის ორგანოების მიერ 1948 წლის 26 ოქტომბრის დირექტივებთან დაკავშირებით. ამ დირექტივების საფუძველზე უშიშროების ორგანოები ვალდებული იყვნენ ხელმეორედ დაეპატიმრებინათ სახელმწიფო დამნაშავეები, რომელთაც ჩადენილი დანაშაულისათვის უკვე მოხდილი ჰქონდათ სასჯელი და ომის შემდეგ გათავისუფლებულები იყვნენ პატიმრობის ადგილებიდან. ამ პირებს წაუყენეს ბრალდება იმავე დანაშაულისათვის, რისთვისაც უკვე მოხდილი ჰქონდათ სასჯელი. მათ საქმეზე ხელმეორედ ჩატარდა გამოძიება. ამასთან აღნიშნულ დირექტივაში გათვალისწინებული იყო ის, რომ თუკი გამოძიების განმავლობაში არ იქნებოდა აღმოჩენილი რაიმე სახის ცნობები გათავისუფლების შემდეგ ანტისაბჭოთა საქმიანობის, მაშინ საგანგებო სათათბიროს უნდა გაეგზავნა გადასახლებაში. [1, გვ. 70]

„უსაფუძვლო გასამართლების და შემდგომში მათი რეაბილიტაციის მიზნით აუცილებლობად ვთვლით გადაიხედოს ყველა საარქივო-საგამოძიებო მასალა, რომელიც განიხილა საგანგებო სათათბირომ 1945 წლიდან მის გაუქმებამდე. ასევე 1948 წლის დირექტივის საფუძველზე გადასახლებულების. [1, გვ. 70]

აქ გამოჩნდა დადგენილების შეზღუდულობა. 1945 იენისამდე მიღებული გადაწყვეტილებების სპეციალურად გადახედვა კომისიამ მიზანშეუწონლად ჩათვალა, რადგან „დიდ სამამულო ომამდე საგანგებო სათათბიროების უფლებები შეზღუდული იყო (შრომა-გასწორების ბანაკებში 8 წლით გაგზავნა) გასამართლებულებს ვადა ამოეწურათ, ხოლო დიდ სამამულო ომის პერიოდში საგანგებო სათათბიროების მოთხოვნები სამხედრო საჭიროებებს იყო მორგებული.

საარქივო მასალების გადახედვის მიზნით შეიქმნა კომისია (რუდეკოს, კრუგლოვის, უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის ვოლინის და დედოვის - ადმინისტრაციული და სავაჭრო-ფინანსური ორგანოების განყოფილების უფროსის შემადგენლობით. კომისიას დაევადა ძირფესვიანად შეესწავლა ბრალდების საფუძველი და დანაშაულის კვლითიკაციის სისწორე, ასევე გადასახლებაში გაგზავნის საფუძველი.

კომისიის დასკვნა იმ პირებზე, რომლებიც საგანგებო სათათბირომ უსაფუძვლოდ დაადანაშაულა ან გაგზავნა

გადასახლებაში, გაეგზავნებოდა სსრკ უზენაეს სასამართლოს საგანგებო სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაუქმებლად. მუშაობა უნდა ჩატარებულიყო 6 თვის განმავლობაში.

ამრიგად, საგანგებო სათათბიროების გაუქმება და მის მიერ განხილული საქმეების ხელახალი გადახედვა, ატარებდა შეზღუდულ ხასიათს, ისევე როგორც მთლიანად რეაბილიტაციის პროცესი. სოციალისტური კანონიერების აღდგენა არ ეხებოდა 1945 წლის ივნისამდე გასამართლებულებს ანუ 335444 ადამიანს. 166408 ადამიანის საქმე სამხედრო საჭიროებას მორგებულად გამოცხადდა, ხოლო 8 წლით შრომა-გასწორების ბანაკებში ათასობით ადამიანის გაგზავნა მხოლოდ შეზღუდულ უფლებად ჩაითვადა. საბოლოოდ, კომისიას უნდა გადაეხედა მხოლოდ 87668 მსჯავრდებულის საქმისთვის.

ლიტერატურა

References:

1. krebuli: Россия XX в. Документы – Реабилитация, как это было, документы президиума ЦК КПСС и другие материалы 1953 март-февраль 1956. Т. 1. Москва 2000.
2. gazeTi „komunisti“, 1934 w., #130.
3. doiCeri i. stalini, politikuri biografia. nawili II, Tbilisi, 2014.
4. kurtua s., verTi n., pane J-I., paCkovski a., bertoseki k., margoleni J-I. komunizmis Savi wigni - danaSauli, terori, represia. Tb., 2011.

რეცენზენტი: პროფესორი ვახტანგ გურული, ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

Ana Kuprava-Gogoladze

SPECIAL COUNCIL - EXTRAJUDICIAL PUNITIVE BODY OF THE USSR

Summary

Special Council, as a non-judicial disciplinary authority, acted in 1934-1953. His powers were raised from the day of creation and finally the sentence of the highest penalty (to be shot). As it was later noted, this body was mostly concerned about fraudulent cases.

The rehabilitation process started in the 50s, which was limited, The reflection was found in the resolution of the CCC Presidium, Which was about abolition of emergency delinquencies. From the person judged by this body, the case is subject to review only-87668- cases. The government once again escaped the painful issue - the issue of personal responsibility.

Keywords: Emergency Advisory Board, non-judicial disciplinary authority, personal responsibility.

Reviewer: Professor Vakhtang Guruli, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University.

Анна Куправа-Гоголадзе

ОСОБОЕ СОВЕЩАНИЕ - ВНЕСУДЕБНЫЙ КАРАТЕЛЬНЫЙ ОРГАН СССР

Резюме

Особое совещание, как несудебный карательный орган действовал в 1934-1953 г.г. Его полномочия росли со дня основания. Впоследствии оно смогло приговаривать к высшей мере наказания. Как отмечалось позже, этот орган в основном рассматривал фальсифицированные дела.

Начавшийся в 50-ые годы процесс реабилитации, который носил ограниченный характер, нашёл отражение в постановлениях Президиума ЦК КПСС, которые касались упразднения особых совещаний. Из дел лиц, осуждённых этим органом, было пересмотрено всего 87668. Советской Власти, в очередной раз, удалось избежать большого вопроса - вопроса личной ответственности.

Ключевые слова: Особое совещание, несудебный карательный орган, личная ответственность.

Рецензент: Профессор Вахтанг Гурული, Тбилисский государственный университета им. Ив.Джавахишвили.

З М І П Т О З Д

УДК 1:355.1

Ірина Севрук, Олександр Гегечкорі МЕЖИ КЕРОВАНOSTІ ПОСТСУЧАСНОЇ АРМІЇ ТА ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.

У статті аналізуються ключові ідеї та принципи етики відповідальності Г. Йонаса з огляду на їх методологічне значення щодо урозуміння ризиків, пов'язаних з існуванням постсучасних армій, зокрема неможливістю контролювати силові структури у глобалізованому світі. Підкреслюється, що за умов розгортання постнаціональних війн принцип відповідальності як новий категоричний імператив має стати основою військових практик та військово-професійної моралі. Особлива увага приділяється методологічному значенню евристики страху, що у реаліях кризових суспільств набуває не тільки онтологічного та метафізичного, а й практичного значення.

Ключові слова: суспільство ризику, етика відповідальності, принцип відповідальності, евристика страху, контрольованість силових структур.

«...лише передбачуване спотворення людини допомагає нам зрозуміти людину, яку треба зберегти» Ганс Йонас

Актуальність проблеми. Українське суспільство за останні два три роки у повній мірі відчуло на собі реалії практик суспільства ризику, загрози якого обґрунтовували соціальні мислителі (У. Бек, Н. Луман, Э. Гідденс, Г. Брехман та інші). Соціально-політична криза, розгортання бойових дій на території країни потягнули за собою вибух чисельних ризиків та втрат, спектр і наслідки яких як у найближчій, так і віддаленій перспективі важко прогнозувати.

Криза, що її переживає сучасна Україна, на думку автора статті, багато в чому є кризою відповідальності. Проблема відповідальності завжди загострюється у кризових ситуаціях, позначаючи складність та багатогторність взаємодії індивідів, націй, поколінь, народу та влади. Складність сучасної ситуації в українському соціумі вимагає усвідомлення унікальності та вразливості людської природи, соціальності перед могутністю зброї та високих технологій, істинної ціни чисельних «проб та помилок» з огляду на можливість незворотності процесів. Необхідним стає прогнозування, що базується на принципі «евристики страху» (Г. Йонас) - за майбутнє, за наслідки,

які передбачити можна, а от виправити - ні. Особливою за таких умов стає відповідальність силових та правоохоронних структур. Основою сучасних військових практик має стати загострена відповідальність військових перед самою можливістю майбутнього.

Тому у центрі уваги автора статті – відповідальність в тому її метафізичному, онтологічному та практичному значенні, що сформоване у межах етики відповідальності німецько-американського мислителя Ганса Йонаса (1903-1993), з її наголосом на безумовності імперативу існування людства у майбутньому та принципом «евристики страху».

Аналіз досліджень та публікацій дозволяє зробити висновок: проблема відповідальності у суспільстві ризику розглядається переважно у межах дискурсу біоетики, екологічної етики та екофілософії. Становлення етики в суспільстві за умов екологічної кризи презентоване працями таких видатних екофілософів сучасності, як А. Швейцер, Б. Каллікотт, Х. Ролстон III, О. Никольський, П. Тейлор, Ю. Хагуров. Проблеми «поєднання біологічного знання та пізнання системи людських цінностей» висвітлювались у чисельних працях таких фундаторів біоетики як В. Р. Поттер, У. Т. Райх, А. Хеллегерс, Т. Л. Бошам, Дж. Ф. Чайлдресс, Е. Д. Пеллегріно, Д. Грасия, Г. Йонас. Значного резонансу та обговорення на Заході набула тема відповідальності науки та вченого (Е. Агацци, К.-О. Апель, Х. Штаудингер, Х. Хертц, Д. Зайдер К. Байертц, Т. Вінкле та інші). Ідеї відповідальності людини перед природою вперше прозвучали у М. Хайдеггера [22], коли після створення атомної бомби, він наголосив на тому, що завданням його покоління є «не дати світу загинути». Загрозу повстання не тільки природи проти людини, але й «природи в самій людині» внаслідок безвідповідальності сучасного суспільства та його практик засвідчує видатний філософ сучасності М. Горкхаймер [4].

Втім, відповідальність як принцип буття, що забезпечує виживання і людства, і природи за умов технологічної доби обгрунтував саме Г. Йонас. Слід відмітити, що з часів виходу у світ його праці «Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації» (*Das Prinzip Verantwortung. Versuch einer Ethik für die technologische Zivilisation*, 1979) у європейській свідомості відбулися значні зрушення. Категоричний імператив, сформульований Г. Йонасом - «людство має бути» [9, с. 27], - став базовим принципом подальшого розвитку різних сфер людського буття - політики, економіки, екології, науки, педагогіки та ін.

Особливого розвитку ідеї етики відповідальності набули у Німеччині в останню третину ХХ – початку ХХІ століть, де було створено Центр Ганса Йонаса (Берлін), який має на меті «сприяння

здатності до відповідальності за майбутнє діяльності, вихованню відповідальності за майбутнє і відповідальному за майбутнє публічному рішенню» [8, с. 108]. Завдяки діяльності видатних представників сучасної філософії Німеччини Дитриха Бюлера [3] та Клауса Міхаеля Маєра-Абіха [14] ідеї етики відповідальності стали основою етики спільної відповідальності, етики господарства, екологічної та медичної етики, етики права, політичної та педагогічної етики. Д. Бюлером було ініційовано ряд проєктів, спрямованих на практичну реалізацію ідей етики відповідальності у різних сферах життєдіяльності суспільства. К. М. Маєр-Абіх головну увагу зосередив на необхідності створення у демократичному суспільстві умов для відкритого громадського дискурсу щодо проблем екологічної політики та прийняття екологічно виважених рішень [8].

В Україні «Принцип відповідальності», завдячуючи діяльності знаного українського філософа та перекладача з німецької А. Ермоленка, став доступним широкому колу громадськості вже з 2001 року [9]. В академічних колах розпочато теоретичні дискусії, переважно у межах біоетики та екологічної філософії. Втім маємо засвідчити: етика відповідальності в Україні й досі залишається темою мало дослідженою та не розробленою, широкого резонансу та реалізації у суспільних практиках ідеї етики відповідальності не набули. Що стосується теоретичного розгляду етики відповідальності в контексті тих загроз та ризиків, що утворює військова сфера постсучасності, маємо визнати вкрай недостатню кількість публікацій. Наявні лише перші спроби усвідомлення деяких аспектів ризиків, що утворює постсучасна армія у добу глобалізації [18,19,20].

Метою даної статті є аналіз ключових ідей та принципів етики відповідальності Г. Йонаса з огляду на їх методологічне значення щодо урозуміння ризиків, пов'язаних з існуванням постсучасних армій, зокрема проблемами контролю над військовими структурами у глобалізованому світі. Особливого значення набуває аналіз методологічного значення принципу «евристики страху», який у реаліях кризових суспільств набуває не тільки онтологічного та метафізичного, а й практичного значення.

«Підкорення природи, що мало на меті щастя людей, своїми надмірними успіхами, які поширюються й на природу самої людини, перетворилося на виклик людському буттю як такому», - так відкриває «Принцип відповідальності» Г. Йонас [9, с. 7].

У сучасному суспільстві, усвідомлюємо ми це чи ні, стверджує Г. Йонас, практичною стороною природознавства, що визначає наше життя, є техніка. Крім того, розвиток сучасної науки дозволяє принципово впливати на природу самої людини, спростовуючи

уявлення про її незмінність та самоцінність. Розуміння нечуваної могутності техніки, що з кожним роком зростає у геометричній прогресії, передчуття величезних масштабів загроз, що створюють нові технології, глибина їх впливу на людину у світовому масштабі, примушують у центр етики поставити поняття відповідальності.

При цьому Г. Йонас наполягає на необхідності створення принципово нової етики, що виводить за межі людського суб'єктивізму та переводить нас у площину онтологічного переосмислення вічних питань про буття та належне, причини та наслідки, цілі та цінності, оскільки «...колишня етика не вчить нас таким нормам «добра» та «зла», які відповідали б цілковито новим модальностям могутності людини та її можливим проявам» [9, с. 7].

Аналіз попередньої етичної традиції дозволяє Г. Йонасу зробити висновок про певну обмеженість та концептуальну «вузкість» традиційної етики, яка базувалась на трьох незмінних принципах: - визнанні незмінності людського ества, заданого природою та природою речей; - відповідно, самоочевидності блага, його антропоцентричності; обмеженості «дальності дії» людини теперішнім часом та, відповідно, обмеженості відповідальності. Такі принципи визначали в недалекому минулому й особливості людської поведінки по зрівнянню з сучасністю.

По-перше, - вся сфера *techne*, за виключенням медицини, була етичне нейтральною сферою взаємодії людини та об'єкта діяльності, оскільки не порушувала природного стану речей.

По-друге, - моральний вимір мало лише людське спілкування. Антропоцентризм традиційної етики проявився в усвідомленні людини як «міри усіх речей» та принципово «людському виміру» постулатів етики на кшталт «чини з іншими так, як ти бажав би, аби вони чинили з тобою».

По-третє, - природа людини вважалася незмінною та не була об'єктом *techne*.

І, четверте, - категорії традиційної моралі завжди розглядалися у безпосередніх практиках «тут-і-тепер», вони не пов'язувалися з віддаленим майбутнім. «Добро» та «зло» людської діяльності не розглядалися як об'єкт довгострокового планування та прогнозування. Ці категорії розкривали свій зміст лише у найближчій перспективі, у недовготривалому контексті ситуації.

Г. Йонас доводить: моральна ситуація минулого та сучасності – принципово відмінна. Знання, що гарантувало моральність вчинку в минулому, не було знанням вченого або фахівця. Висловлювання І. Канта з цього приводу, що наводить Г. Йонас, є достатньо ілюстративним: « ... людський розум у сфері морального, навіть при

найбуденнішому розумі, здатний досягти високого ступеню правильності та обґрунтованості...» [11, с.159]. Якщо вчинок був спрямованим на благо, був «правильним», то невраховані наслідки не можуть бути поставлені за провину нікому.

Такою була ситуація до того часу, як сучасна техніка докорінно не змінилась. Наслідком стали й докорінні зміни у картині світу, серед яких Г. Йонас називає: - принципову ураженість природи технікою (що проявилось у знищенні природи та у виникненні науки екології); - неможливість обмежуватися за таких умов знанням «тут-і-тепер», необхідність врахування розриву між прогнозом та наслідками; - необхідність розширення сфери етики за сучасних умов не тільки на поведінку, а й буття, відповідно, необхідність метафізичного обґрунтування етики; - перетворення людини на колективний суб'єкт, що вимагає сформулювати нові імперативи, нову відповідальність, в тому числі, змінити сутність політики; - необхідність визнання того факту, що присутність людини в світі, яка розглядалася минулому як даність, тепер постає як об'єкт обов'язку по підтримці умов матеріального світу в такому стані, який гарантував би присутність людини в ньому.

За умов технологічного вибуху постесучасності, базова ситуація взаємодії «людина – природа» суттєво трансформується: людство вступає на «цілину колективної практики», яка досі залишалася «білою плямою» для етичної теорії, на першому плані опиняється не індивідуальний діяч, а колективний, дії якого сягають у віддалене майбутнє. Необхідність врахування колективності дії, її здатності сягати у непередбачуване віддалене майбутнє визначає практичну значущість та обов'язковість принципу врахування усіх можливих віддалених наслідків колективної людської дії, наслідків, що є і віддаленими, і незворотними, і кумулятивними.

Згідно нової етики, людина стає відповідальною не тільки за власні вчинки по відношенню до інших людей, а й за наслідки власної діяльності у неоглядній перспективі. В такому разі категоричний імператив має бути сформульований таким чином: «Чини так, щоб наслідки твоєї діяльності узгоджувалися з продовженням автентичного людського життя на землі» або «Занось до свого теперішнього вибору як спів-предмет твого воління цілісність людини в майбутньому» [9, с. 27-28]. Так, моральному виміру Г. Йонас надає горизонт часу, що екстраполює теперішнє у майбутнє як незамкнений вимір відповідальності. Таким чином, принципово новими у колективних людських практиках мають стати, згідно «етики майбутнього», по-перше, уявлення про віддалені наслідки діяльності як «перший обов'язок», і, по-друге, - здатність «прийняти близько до серця ще тільки уявне щастя або нещастя майбутніх поколінь».

Нова етика – це етика не тільки мудрості, а й благоговіння, оскільки йдеться не тільки про долю людини як існування, а й про її «образ», про неушкодженість, цілісність сутності людини, автентичність життя людини на Землі. Тому «правити за компас» може лише передбачувана загроза, і в першу чергу, загроза передбачуваного «спотворення людини» [9, с. 7].

Саме передчуття загрози, її майбутньої «загани», «імовірності її планетарних масштабів і наслідків для людей» утворює основу принципу «евристики страху». Г. Йонас так сформулює цей принцип: «лише передбачуване спотворення людини допомагає нам зрозуміти людину, яку треба зберегти» [9, с. 7]. І цей принцип має і методологічне, і онтологічне і практичне значення.

Механізм формування принципу «евристики страху», - доводить Г. Йонас, - такий самий, як і більшості існуючих норм та заповідей. «Ми не знали б про те, що життя є священним, якби не було вбивства..., не цінували б правдивості, якби не було б брехні...Отже, нам потрібна загроза образі людини – загроза цілком специфічного характеру, - аби ми, жахаючись цього, пізнали б істинний образ людини» [9, с.49-50].

Людина влаштована таким чином, що пізнання зла (*malum*) психологічне сприймається більш гостро, ніж пізнання добра (*bonum*). Зло більш відчутне та однозначне, в той час, як добро присутнє майже непомітно, воно навіть не усвідомлюється до часу. Досить часто ми вбачаємо добро лише через зло (здоров'я як цінність стверджується лише через присутність хвороби, свобода – лише через її втрату, мир – через війну тощо). Отже, уявлення про *malum* майбутнього може бути сформоване на основі уявлень про *malum* теперішнього [9, с. 50].

Так страх в етиці Г. Йонаса набуває позитивного та евристичного значення, на відміну від попередніх етичних систем, що надавали страху негативного забарвлення як афекту або пристрасті, яка заважає розуму.

Якщо попередня етична традиція, в першу чергу, екзистенціалістська (С. Кьєркегард, М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр), розуміючи страх як один з наслідків існування людини-в-світі та розрізняючи страх як тугу, жах перед Ніщо (екзистенційний); страх, що викликаний конкретним предметом або загрозою (фізичний); «страх Божий» (духовний) тощо, - в цілому, надавала опис унікального, одиничного буття-в-світі, відповідно й смерть розуміла як граничну можливість буття конкретної людини, то Г. Йонас розкриває сенс страху через «сукупний суб'єкт колективної діяльності».

Евристична позитивна функція страху – у можливості усвідомлення цінності буття перед лицем смерті усього людства.

Передчуття загибелі світу у Г. Йонаса постає, в першу чергу, не як метафізична перспектива, а як реальна, конкретна можливість. Тому її можна передбачити та попередити. Отже, як зазначає А. Єрмоленко [7], Йонас виводить новий вид страху, який одночасно поєднує і екзистенційний страх перед Ніщо, і конкретний страх щодо світу (приміром, страх ядерної катастрофи).

«Евристика страху» як методологічний принцип примушує оцінювати сучасні дії та шукати істину «щодо вірогідності майбутнього становища людини й світу ...А відштовхуючись від них, дати оцінку і сучасним діям, на основі ймовірного впливу екстраполюються дійсні, вірогідні або можливі наслідки» [9, с. 49]. Це справа сучасного наукового знання, яке шляхом продовження у майбутнє теперішніх причинно-наслідкових зв'язків отримує вірогідні або ймовірні знання. Таке ймовірне знання та знання дійсне розміщується Г. Йонасом «між ідеальним знанням етичного вчення о принципах та практичним знанням, що є сферою політичного застосування» [9, с. 49].

Зрозуміло, що довгостроковий прогноз, який створюється за умов техногенної цивілізації, потребує високого ступеню науковості. В той же час, складність сучасного світу перешкоджає високій точності та науковості екстраполяції, що перетворює прогноз скоріш на пошук ймовірностей. Знання як передбачення можливостей тут може бути перевірено лише «заднім числом». Але знання можливостей, що є недостатнім для точного передбачення, може у повній мірі задовольнити евристичні потреби етики, для якої прийнятним є і мисленевий експеримент з його гіпотетичністю як у посилках, так і у висновках.

Сенс такого прогнозу полягає у необхідності визнання переваги поганого прогнозу над хорошим, тут діє практичний припис, згідно якого «передбаченню небага слід надавати більшої уваги, ніж передбаченню блага» [9, с. 55]. В такому разі принцип евристики страху можна порівняти із принципом фальсифікації К. Поппера: як і будь-яка наукова теорія має бути спростованою, так і усі наслідки сучасної людської діяльності через їх кумулятивний характер мають розглядатися як такі, що утворюють загрози буттю людини.

Очевидно, що пропонований Йонасом евристичний принцип може бути методологічне виправданим у сфері моралі. Але, коли йдеться про політику, виникають сумніви щодо його практичних можливостей. Але поставимо питання: у випадку прийняття «епохальних політичних рішень», коли «на карту» поставлені доля нації, країни, коли масштаби небажаних ймовірних наслідків перевищують очікувані у найближчій перспективі бажані результати настільки, що ступінь надійності

прогнозу вже відходить на другий план, чи не доречним буде додержуватися принципу евристики страху? Чи не варто, приймаючи доленосні рішення, пригадати про перевагу «поганого прогнозу над хорошим»?

Евристика страху як практичний принцип набуває сенсу саме за умов, в першу чергу, кризових суспільств, коли ризики технологічної цивілізації множаться на ризики соціальної нестабільності. Тому, що прискорення часу технологічної доби не надає можливості встигнути виправити помилки. Тому що у технологічну добу навіть незначні процеси, що «запускаються» через найближчі цілі, стають самодостатніми та випереджають і волю, і плани людини. Тому що новий – технологічний - реальності притаманні кумулятивні закони, які унеможливають контроль над нею. Отже, евристика страху постає як принцип максимальної передбачливості та розсудливості.

Роздуми автора статті щодо постсучасної армії та її ролі у суспільстві пов'язані саме з відчуттям можливої незворотності тих процесів, що запущені в сучасному українському суспільстві, з усвідомленням загроз «людському образу» в людині, загроз втрати людськості.

Теза про те, що у постсучасному суспільстві найбільші ризики утворює військова сфера, - мабуть, ні у кого не викликає сумнівів. Дійсно, в самому функціонуванні військової сфери за умов технологічної доби закладено потенційне джерело знищення і людства, і біосфери. Численні катастрофи сучасного світу спровоковані саме діяльністю сучасних армій, озброєних найновітнішими науковими розробками та технологіями [18,19].

Очевидним є й те, що функціонування постсучасних армій, військової сфери в цілому, вимагають не тільки суспільної уваги, а й контролю з боку держави та цивільних структур, що через специфіку функціонування військової сфери (достатня автономність, режим секретності, замкнутість), значно ускладнюється.

Але, на думку автора статті, навіть якісно організований - тільки контроль - з боку держави та суспільства на сьогодні проблеми не вирішує. Проблема не тільки в контролі.

Ситуація початку XXI століття, - це ситуація, коли поступово пріоритети контролю переходять від державного до приватного сектору. І стосується це і новітніх технологій, і зброї, і самої можливості легального використання сили та зброї. Держава в постсучасному суспільстві поступово втрачає монополію на використання сили та зброї.

Відбувається це через поєднання двох факторів, притаманних постсучасності: одного боку, розробляються та неконтрольовано

розповсюджуються нові види зброї, що пов'язані з нанотехнологіями, робототехнікою та генною інженерією, а з іншого, - полегшується та поширюється доступ до будь-якої інформації та освіти. Таким чином, корпорації, терористичні організації, талановиті IT-фахівці поступово утворюють альтернативу державному контролю щодо використання сили та зброї, що принципово множить глобальні небезпеки сучасної цивілізації [15].

Засвідчуючи цю ситуацію, відомий німецький соціолог У. Бек, окреслює новий тип війни – постнаціональної - та зазначає: «Постнаціональна війна стала непередбачуваною. Якщо класична війна Першого модерну ґрунтувалася на монополізації сили з боку держави, то тут відбувається усунення кордонів війни через демонополізацію та приватизацію організованої сили – з боку терористів, агресорів» [13, с. 76].

Достатньо показовими щодо ситуації розповсюдження неkontrolьованого насилля є специфічне породження постнаціональної доби: приватні військові компанії.

Приватні військові компанії (ПВК) у військових операціях постнаціональної доби стали рівноправними гравцями поряд з контингентами національних збройних сил. Вперше ПВК з'явилися під час Другої світової війни, проте геополітичні зміни та реструктуризації, які відбулися у арміях багатьох країн світу після закінчення холодної війни, призвели до швидкого розвитку приватної військової індустрії. На сьогодні в світі нараховується понад 150 приватних військових компаній, які пропонують свої послуги у більш ніж 50 країнах світу [12].

За висновками американських експертів ПВК поступово перебирають на себе функції армії та поліції, що підтверджує досвід воєн в Іраку та Афганістані, у колишній Югославії, у Лівії та Сирії тощо. Серед переліку послуг, що надають такі компанії: створення, реформування та розвиток сил безпеки та оборони; планування і підготовка їх до застосування; здійснення розвідки та контррозвідки; навчання відповідного особового складу; застосування, обслуговування та експлуатація озброєння та військової техніки; матеріально-технічне забезпечення сил безпеки та оборони; гуманітарне розмінування; збройна охорона об'єктів; захист дипломатичного персоналу, окремих осіб і транспортних перевезень тощо [12].

На сьогодні вже є можливість назвати типові характерні ознаки ПВК. З точки зору організаційної структури вони постають як легально зареєстровані комерційні підприємства з відповідною корпоративною структурою. Метою діяльності таких комерційних

структур є в першу чергу одержання прибутку, отже питання щодо патріотичних та моральних орієнтацій риторичне.

Розміри ПВК варіюються – від невеликих консультаційних фірм до величезних транснаціональних корпорацій. Об'єктами ПВК для надання послуг можуть бути національні та іноземні організації, юридичні чи фізичні особи. Як правило ПВК надають послуги за межами своїх держав. Вони функціонують і у період мирного часу, і за умов воєнного конфлікту, у зоні такого конфлікту або за його територіальними межами.

ПВК постають як своєрідна альтернатива національним збройним силам. Прибічники ПВК наголошують на оперативних перевагах перед регулярними збройними силами, приміром, здатності до швидкого розгортання, взагалі, принципово іншій мобільності. В той же час, більшість з аналітиків, стверджує, що незначні переваги ПВК, не перебивають принципових загроз, що несе в собі сама ідея легалізації недержавними структурами права на використання зброї та сили.

Всі недоліки ПВК, що називають експерти, не перебивають головного – принципової безвідповідальності ПВК перед суспільством, населенням тих країн, що стають територією реалізації їх комерційного інтересу. Крім того, щодо діяльності ПВК, керівництво якого не підпорядковане а ні державі, а ні військовому командуванню, контроль встановити практично неможливе [12].

На сьогодні набуває нових форм тероризм. Виникає наукоємний тероризм. Це специфічний вид тероризму, поява якого, на думку академіка НАМН України, доктора медичних наук В. Запорожана, «пов'язана з науковою та інноваційною діяльністю злочинних неформальних малих наукових груп, що формуються як у структурі секретної воєнно-орієнтованої науки, так і у відкритій академічній та університетській науці». В. Запорожан підкреслює, що «на сьогодні зацікавленість «воєнної машини» у біологічній зброї величезна... У світі вже створені різні види біологічної зброї, наприклад, етнічна бомба або зброя, яка знищує людей за статевими ознаками» [10, с. 64-65]. Проконтролювати розповсюдження «ідеальних вбивць» сучасне суспільство нездатне. На сьогодні серед таких – збудники туберкульозу та СНІДу, гепатиту С та гранично агресивних інфекційних хвороб. Всі вони – наслідок прогресу біологічної науки та практичного застосування її досягнень, що вийшло з-під контролю.

Реалії сьогодення примушують поставити питання – практичне значущє: чи є альтернатива прагматизму самоствердження (досягнення власних цілей, успіху тощо) та ідеалізму моралі, яка вимагає відповідальності?

Досвід підказує: етика здатна здійснити свою медіативну функцію (посередництва, трансформування) та, по мірі можливості, сприяти проникненню моральних інтенцій у реальні взаємодії реальних соціальних систем та персон, вона здатна у ході «прогнозованого» дискурсу наближати взаємодії до стосунків морального типу. Зрозуміло, що реалії практик не співпадають з вимогами етики відповідальності, її можуть вважати утопією, але, теорія, як еталон, завжди надає можливості побачити горизонти, прямуючи до котрих, є можливість вийти з тупикового шляху.

Г. Йонасу, на думку автора статті, вдалося продемонструвати унікальність сучасної моральної ситуації, яка може бути сформульована у вигляді запитань: - чи можливо бути моральним, коли сама можливість розвивається анонімною сучасною техногенною соціуму? - чи можливо бути індивідуально відповідальним, коли результати діяльності залежать не тільки від тебе самого?, бо неможливість відповідати за дії інших, не позбавляє людину від психологічного пресингу необхідності самої ситуації. За сучасних умов саме людина постає як вирішальна величина по відношенню до власних можливостей. Та чи здатна діяти людина відповідальне саме тоді, коли цього вимагає необхідність з точки зору конкретної історичної ситуації?

Міркуючи з приводу етики відповідальності та її методологічного значення для практик сучасності (як колективних так і індивідуальних, як мирного характеру, так і воєнничого), наведемо висловлювання ще одного видатного філософа сучасності К.-О. Апеля: *«...якого ж ще значення має набувати принцип відповідальності, слухно висунутий Гансом Йонасом як головний принцип сьогоднішньої етики, як не те, що індивідуально ставиться в обов'язок кожній окремій людині, а саме, відповідальність як спільна вселюдська співвідповідальність усіх за наслідки й побічні наслідки колективної діяльності людей»* [1, с. 449].

В контексті наголосів, що робить К.-О. Апель, по-новому розкривається сенс аналізу наслідків війни, що був зроблений одним з фундаторів сучасної соціологічної думки П. Сорокіним в роботі «Вплив війни на склад населення, його якості та суспільну організацію». Аналізуючи чисельні війни доби модерну, П. Сорокін встановлює спектр тих демографічних та соціокультурних проблем, що отримують як «спадщину» обидві протидіючі сторони. І йдеться не тільки про значне зменшення чисельності населення. Усі війни, за висновком П. Сорокіна, тотожні тому що: - по-перше, коса воєнної смерті знищує, насамперед, працездатні верстви населення; - по-друге, війна назавжди забирає більш здорових осіб, оскільки «біологічно

дефектні» в армію не потрапляють; - по-третє, війна «косить» переважно чоловіків, чим порушує статевий баланс населення; - по-четверте, війна втягує у свою м'ясорубку в основному морально здорових людей, духовно обдарованих (найбільш вольових, розвинутих, талановитих); по-п'яте, війна «з'їдає» не тільки кращу частину населення, а й те ненароджене потомство, що мали народити загиблі у війні, що негативно впливає на народжуваність, смертність, шлюб тощо, залишаючи плідитись і жити «друго- та третьосортний людський матеріал». Отже, чим частіше та сильніше будь-який народ воює, тим більше та швидше погіршується його кількісний та якісний склад, тим пишніше розквітає і готується до жнив «погане насіння» [21].

«Людство має вижити», - ось перша заповідь, що має визначати суспільні практики. Критерієм будь-якого розвитку, будь-яких втручань має стати критерій унеможливлення катастроф. Необхідним є аналіз усіх можливих наслідків діяльності з огляду їх впливу на майбутнє людства й людяності. Йонас пропонує як метод відкриття того, що треба зберегти в людині, принцип «евристики страху» перед передбачуваним спотворенням людини. Маємо зберегти людину не тільки фізичне, має бути збереженою цілісність людської сутності, що розкриває свою вразливість перед генною інженерією, біотехнологіями, можливими втручаннями у розвиток ембріонів, використання людини як «матеріалу», донорського джерела необхідних органів та тканин.

В Україні глобальні катастрофи, що їх переживає людство, з абстрактної проблеми перетворились на екзистенційну реальність кожного. Ми пережили Чорнобиль. Тягар наслідків вибуху «мирного атому» ми знаємо не тільки – розумом, ми знаємо - організмом – хворобами, смертністю, спадковістю, народжуваністю. Ми пережили розвал однієї соціальної системи – тоталітарної, і переживаємо чисельні соціокультурні трансформації теперішньої – демократичної. Ми існуємо в реальності проведення бойових дій. І ми не знаємо, якою буде розплата за наше теперішнє безглуздя та безвідповідальність.

Висновки. Складність ситуації в сучасній Україні не тільки актуалізує тему моральної відповідальності. Вона визначає термінову необхідність усвідомлення та реалізації принципів «евристики страху» та відповідальності у всіх сферах життєдіяльності суспільства, на всіх рівнях влади, всією спільнотою. Незважаючи на те, що принцип евристики страху є здебільшого принципом онтологічним та метафізичним, він має і практичний вимір, значення якого розкривається саме за сучасних умов. Необхідним є не тільки збереження людського образу та подоби у майбутньому. Треба не

втрагити цей образ у теперішньому. Не можна, щоб заради майбутнього було спотворене теперішнє. Інакше, втрата гідності у теперішньому буде успадкована нашими нащадками.

Литература

References:

1. *Апель К.-О.* Екологічна криза як виклик дискурсивній етиці [Текст] // Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія: підручник / Апель К.-О. – К. : Лібра, 1999. – С. 413 – 454.
2. *Бек, У.* Общество риска: На пути к другому модерну [Текст] / У.Бек. Общество риска: На пути к другому модерну; пер. с нем. В.Седельника и Н.Федоровой. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 284 с.
3. *Бьолер Дитрих.* Ідея та обов'язковість відповідальності за майбутнє [Текст] / Бьолер Дитрих // Філософська думка. – 2007. – № 1. – С. 117 – 134; № 2. – С. 77 – 95; № 3. – С. 81 – 99.
4. *Горкгаймер М.* Повстання природи. [Текст] / М. Горкгаймер. Повстання природи.; пер. з нім. – К., 2006.
5. *Гьосле Вітторіо.* Практична філософія в сучасному світі: пер. з нім., примітки та післямова Анатолія Єрмоленка [Текст] / Гьосле Вітторіо. – Київ : Лібра, 2003. – 248 с.
6. *Єрмоленко А. М.* Екоетика у світлі парадигмального повороту в філософії (попередні зауваги до критики екологічного розуму) [Текст] / Єрмоленко А. М. // Філософська думка. – 2008. – № 3. – С. 88 – 108.
7. *Єрмоленко А. М.* Післямова [Текст] / Ганс Йонас. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації: пер з нім. // Єрмоленко А. М. – К. : Лібра, 2001. – С. 357 – 393.
8. *Єрмоленко А. М.* Філософувати дискурсом. Практична філософія Дитриха Бьолера та берлінська етика дискурсу [Текст] / Єрмоленко А. М. // Філософська думка. – 2007. – № 1. – С. 107 – 116.
9. *Йонас Ганс.* Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. [Текст] / Das Prinzip Verantwortung. Versuch einer Ethik für die technologische Zivilisation // Г. Йонас.; пер. з нім. А.Єрмоленка. - К.: Лібра, 2001. — 400 с.
10. *Запорожан В.* Гармонізація біосфери [Текст] / Валерій Запорожан.// ISSN 1819-7329. Світогляд, 2015, №3 (53) – С. 60-67.
11. *Кант І.* Основовположення метафізики нравов. Предисловіе. [Текст] / Кант І. Собрание сичинений в 8. Юбилейное издание 1794-994// Под общ. ред. А. В. Гулыги. – М.: Изд-во «Чоро», 1994. – Т. 4.
12. *Коновалов И., Валецкий О.* Эволюция частных военных компаний [Текст] / И. Коновалов, О. Валецкий. // М.: Центр стратегической конъюнктуры, 2013. – 120 с.

13. Култаєва М.Д., Прокопенко І.Ф., Радіонова І.О., Троцько Г.В. Соціологія глобалізації. Навчальний посібник. / За гол.ред. Култаєвої М.Д. – Х: ХНПУ ім. Сковороди, 2008. - 207 с.
14. Майер-Абіх К.М. Повстання на захист природи. Від довкілля до спільнотіту: пер. з нім., післямова, примітки А.Єрмоленка [Текст] / Майер-Абіх К.М. – К.: Лібра, 2004. -196 с.
15. Назаретян А.П. Антропология насилия и культура самоидентификации: Очерки по эволюционно-исторической психологии. [Текст] / Назаретян А.П. – М., 2008.
16. Назаретян А.П. Агрессия, мораль и кризисы в развитии мировой культуры. (Синергетика исторического процесса) [Текст] / Назаретян А.П. – М., Наследие, 1996.
17. Прищак М. Д. Етика відповідальності: дискурс еколого-комунікативних засад [Електронний ресурс] / [Прищак М. Д.] // Збірник наукових статей “ІІІ-го Всеукраїнського з’їзду екологів з міжнародною участю”. – Вінниця, 2011. – Том.2. – С.648–651. Режим доступу: <http://eco.com.ua/>
18. Севрук І. Армия в обществе риска: экологические угрозы [Текст] / Севрук И. И., Гегечкори А. В. Армия в обществе риска: экологические угрозы // SCHOLA-2012: Сборник научных статей факультета политологии Московского государственного университета имени М. В. Ломоносова / Под общ. ред. А. Ю. Шутова и А. А. Ширинянца. — М.: Центр стратегической конъюнктуры, 2013. — С. 286-292.
19. Севрук И.И. Методологические проблемы и подходы к культурно-цивилизационному измерению военной глобализации. [Текст] / Ирина Севрук, Александр Гегечкори. «МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ И ПОДХОДЫ К КУЛЬТУРНО-ЦИВИЛИЗАЦИОННОМУ ИЗМЕРЕНИЮ ВОЕННОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ» // «ВЛАСТЬ И ОБЩЕСТВО (История, Теория, Практика). Научный журнал Ассоциации открытой дипломатии».-Тбилиси, 2016, № 1(37) -С. 13-22.
20. Севрук І.І. Екологічна складова формування військового професіонала у суспільстві ризику. [Текст] / [Севрук І.І.] // Вісник Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Серія «Філософія» – Харків: ХНПУ, 2013. – Вип. 41 (частина 1) – С. 47 – 58.
21. Сорокин П.А. Влияние войны на состав населения, его свойства и общественную организацию [Текст] / П.А. Сорокин // Экономист: вестн. XI отдела Рус. тех. общества, 1992. - №2. – С.12-26.
22. Хайдеггер М. Проблема человека в западной философии [Текст] / М.Хайдеггер; пер. нем. В.В.Бибихина. – М.: Мир, 1988. -174 с.

Рецензент: Професор Марія Култаєва, доктор філософських наук, завідувач кафедри філософії Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди.

ორინა სევრუკი, ალექსანდრე გეგეჩკორი
პოსტმოდერნულ არმიებისა და პასუხისმგებლობის
ეთიკის ხელმძღვანელობის საზღვრები (ბ. იონასი)

რეზიუმე

სტატიაში გაანალიზებულია გ. იონასის პოსუხისმგებლობის ეთიკის საკვანძო იდეები და პრინციპები, მათი მეთოდოლოგიური მნიშვნელობა პოსტმოდერნულ არმიასთან დაკავშირებული რისკების გაცნობიერებასთან, კერძოდ გლობალურ სივრცეში ძალოვანი სტრუქტურების გაკონტროლების შეუძლებლობას. სტატიაში აქცენტი კეთდება მასზე, რომ პოსტნაციონალური ომების გაჩაღების პირობებში პასუხისმგებლობის პრინციპი როგორც ახალი კატეგორიული იმპერატივი უნდა იქცეს სამხედრო პრაქტიკისა და სამხედრო-პროფილაქტიკური მორალის საფუძველად. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა შიშის ევრისტიკის მეთოდოლოგიურ მნიშვნელობას, რაც კრიზისული საზოგადოების რეალიებში არა მარტო ონტოლოგიური და მეტაფიზიკური, მას ასევე პრაქტიკული მნიშვნელობაც ენიჭება.

საკვანძო სიტყვები: რისკის საზოგადოება, პასუხისმგებლობის ეთიკა, პასუხისმგებლობის პრინციპი, შიშის ევრისტიკა, ძალოვანი სტრუქტურების კონტროლირებადობა.

რეცენზენტი: პროფესორი მარია კულტაევა, ფილოსოფიურ მეცნიერებათა დოქტორი, გ.ს. სკოვოროდას სახ. ხარკოვის ეროვნული პედაგოგიური უნივერსიტეტის ფილოსოფიის კათედრის გამგე.

Irina Sevruc, Alexander Gegechkori
THE LIMITS OF CONTROLLABILITY OF THE POST-MODERN
ARMY AND ETHICS OF RESPONSIBILITY (H. JONAS)

Summary

The article analyzes the key ideas and the principles of ethics of responsibility of H. Jonas, their methodological significance with regard to the risks connected with existence of post-modern armies, in particular,

impossibility to control law enforcement agencies in the globalized world. It is emphasized that under the conditions of deployment of post-national wars, the principle of responsibility as a new categorical imperative should become the basis of military practices and military-professional morality. Particular attention is paid to the methodological significance of the heuristics of fear, which in the realities of crisis societies acquires not only ontological and metaphysical, but also practical significance.

Keywords: society of risk, ethics of responsibility, principle of responsibility, heuristics of fear, controllability of law enforcement agencies.

Reviewer: Professor Maria Kultaeva, Ph.D, Chief of the Chair of Philosophy, Kharkov National Pedagogical University after H.S. Skovoroda.

Ирина Севрук, Александр Гегечкори
ГРАНИЦЫ РУКОВОДСТВА ПОСТСОВРЕМЕННЫМИ
АРМИЯМИ И ЭТИКА ОТВЕТСТВЕННОСТ (Г.ЙОНАС)

Резюме

В статье анализируются ключевые идеи и принципы этики ответственности Г.Йонаса, их методологическое значение для понимания рисков, связанных с существованием постсовременных армий, в частности невозможностью контролировать силовые структуры в глобализированном мире. Подчеркивается, что в условиях развертывания постнациональной войн принцип ответственности как новый категорический императив должен стать основой военных практик и военно-профессиональной морали. Особое внимание уделяется методологическом значению эвристики страха, что в реалиях кризисных обществ приобретает не только онтологическое и метафизическое, но и практическое значение.

Ключевые слова: общество риска, этика ответственности, принцип ответственности, эвристика страха, контролируемость силовых структур.

Рецензент: Профессор Мария Култаева, доктор философских наук, заведующая кафедры философии Харьковского национального педагогического университета имени Г.С.Сковороды

УДК [342.951:355.3] (477)

Инна Остапенко

КОНТРОЛЬ КАК СПОСОБ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЗАКОННОСТИ И ДИСЦИПЛИНЫ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЧАЛЬНИКА ВОЕННОГО ГАРНИЗОНА

В статье раскрыто понятие контроля как способа обеспечения законности и дисциплины в деятельности начальника военного гарнизона, определены его особенности. Рассмотрены различные виды контрольной деятельности в системе контроля, обусловленные сложностью его функций на различных уровнях хозяйственного управления. Также определены субъекты всей системы контроля в управленческой деятельности начальника гарнизона. Кроме того, установлены основные меры по обеспечению действенной системы контроля и повышения его эффективности над деятельностью начальника военного гарнизона.

Ключевые слова: начальник военного гарнизона, военные должностные лица, законность, дисциплина, контроль, способ обеспечения, военная деятельность.

Постановка проблемы. Одной из основных и приоритетных задач Украины на современном этапе ее развития является обеспечение дисциплины и законности в общественных отношениях. Требование соблюдения действующего законодательства, а также всех установленных государством норм и правил деятельности обязанных субъектов является общим принципом функционирования всего государственного аппарата, органов всех ветвей власти и видов государственной деятельности. Общее уважение к закону, неотвратимость наказания за его нарушение, широкое участие граждан в укреплении правопорядка присущи правовому демократическому государству.

Укрепление законности и дисциплины в сфере управленческой деятельности начальника военного гарнизона является актуальным направлением совершенствования системы военного управления.

Анализ последних исследований. Вопросы контроля в государственном управлении были предметом исследования многих ученых, в частности Аверьянова В. Б., Андрияша А. Ф., Атаманчука Г. В., Бандурки А. М., Бытяка Ю. П., Гаращука В. Н., Гусарова С. Н., Колиушко И. Б., Комзюка А. Т., Марочкина И. Е., Музычука А. Н., Поникарова В. Д., Поповой С. Н., Шемшученко Ю. С., Якимчука Н. К. и других. Однако вопросы осуществления контроля над деятельностью военных должностных лиц, в том числе начальника военного гарнизона, являются

малоисследованным. Поэтому проблемы определения сущности и особенностей контроля над деятельностью начальника военного гарнизона как одного из важнейших средств обеспечения законности требуют дополнительного исследования.

Целью данной статьи является выяснение сущности и содержания понятия контроля как способа обеспечения законности и дисциплины в деятельности начальника военного гарнизона.

Изложение основного материала. Законность и дисциплина являются необходимыми условиями существования демократического государства. Их соблюдение приобретает особую роль в сфере государственного, в том числе и военного управления.

В Юридическом энциклопедическом словаре законность определена как «неуклонное исполнение законов и соответствующих им иных нормативных актов органами государства, должностными лицами, гражданами и общественными организациями» [1, с. 101].

Законность в деятельности начальника военного гарнизона можно определить как такой режим выполнения его полномочий, при котором обеспечивается точное и неуклонное соблюдение требований действующего законодательства различной юридической силы, а также законных требований старшего начальника.

В тесной связи с соблюдением законности является дисциплина, которая устанавливается законами и подзаконными актами, уставами, положениями и правилами внутреннего распорядка, нормами морали и общественной жизни. Понятие воинской дисциплины закреплено в Дисциплинарном уставе Вооруженных Сил Украины [2] и определяется как безупречное и неуклонное соблюдение всеми военнослужащими порядка и правил, которые установлены воинскими уставами и другим законодательством Украины.

Исследование научных трудов по государственному управлению и административному праву доказывает, что под обеспечением законности следует понимать деятельность соответствующих государственных формирований, направленную на: 1) недопущение нарушений в деятельности органов государственной власти, их должностных лиц тех требований и предписаний, которые закреплены в действующих законах и подзаконных актах, и которыми они пользуются в своей повседневной работе; 2) воспитание работников аппарата управления в строгом соблюдении законности и государственной дисциплины; 3) своевременное и оперативное выявление, пресечение и установление таких нарушений; 4) восстановление нарушенных прав и законных интересов граждан, общественных организаций; 5) установление причин и условий, которые этому способствуют; 6) привлечение к установленной ответственности виновных в нарушении законности и дисциплины; 7) разработку и принятие мер, которые

направлены на устранение причин и условий нарушения законности и дисциплины; 8) создание условий неотвратимости ответственности в случае их нарушения [3, с. 605; 4, с. 37].

Обеспечение законности и дисциплины осуществляется с помощью различных способов. В научной литературе, правовые способы определяются как «объективированные субстанциональные правовые явления, которые имеют фиксированные свойства, что позволяют реализовать потенциал права, его силу» [5, с. 15].

Среди административистов отсутствует единая точка зрения по видам способов обеспечения законности и дисциплины. Однако, общепринятым является выделение трех основных способов обеспечения законности и дисциплины: контроля, надзора, рассматривания обращения граждан.

Контроль - это основной способ обеспечения законности и дисциплины в деятельности начальника военного гарнизона, один из важнейших элементов военного управления. Без осуществления контроля невозможна надлежащая организация работы начальника военного гарнизона и административно-правовых структур гарнизона. Контроль также является одним из основных дисциплинирующих факторов поведения начальника военного гарнизона и личного состава административно-правовых структур военного гарнизона. Предметом контроля выступают все сферы деятельности начальника военного гарнизона. Сама контрольная деятельность осуществляется путем проверок, плановых и внеплановых, аудитов, обследований, истребования отчетов, проведения рейдов, осмотров и других действий.

Термин «контроль» происходит от французского «controle», что в переводе означает учет, проверку, наблюдение за чем-то. Подобное толкование исследуемой дефиниции содержится в толковом словаре Ожегова С. И.: «проверка, а также постоянное наблюдение с целью проверки или надзора» [6] и в «Популярной юридической энциклопедии»: «государственные или общественные мероприятия по надзору, проверке, учету деятельности, поведении физических и юридических лиц» [7, с. 215].

В научной литературе контроль рассматривается в широком и узком смысле: в первом случае - как совокупность политических, экономических и идеологических процессов и методов, которым необходимо обеспечить стабильность общества и государственного строя, соблюдение общественного порядка, влияние на массовое и индивидуальное сознание, то есть социальный контроль; во втором - как проверка подконтрольных объектов [8, с. 7].

Бандурка А. М. в монографии «Основы управления в органах внутренних дел Украины: теория, опыт, пути совершенствования»

анализирует функции управления, в том числе контроля, и отмечает, что контроль позволяет выявить, насколько выполненная работа соответствует предъявляемым целям и задачам [9, с. 21].

Аверьянов В. Б. определяет контроль как проверку, а также наблюдение с целью проверки для противодействия чему-то нежелательному, для выявления, предупреждения и пресечения противоправного поведения [10]. По мнению Гаращука В. Н., контроль - это основной способ обеспечения законности и дисциплины в государственном управлении. В то же время он является важнейшей функцией государства. Автор отмечает, что контроль является фактором, который дисциплинирует поведение служащих государственного аппарата и граждан как в сфере государственного управления, так и в обществе в целом. Это то, что делает прозрачной для общества деятельность государства, а для государства - внутриобщественные отношения [11]. Бытяк Ю. П. под контролем понимает составную часть (элемент) управления, которая обеспечивает систематическую проверку выполнения Конституции Украины, законов и других нормативных актов, соблюдение дисциплины и правопорядка и заключается во вмешательстве контролирующих органов в оперативную деятельность подконтрольных органов, предоставлении им обязательных для выполнения указаний, прекращении, изменении или отмене актов управления, применении мер принуждения в отношении подконтрольных органов [12, с. 246].

Попова С. Н. отмечает, что «контроль выступает средством установления обратных связей, благодаря которому руководящий орган (субъект управления) получает информацию о состоянии управляемого объекта (объекта управления) и о ходе выполнения принятых решений. Это дает возможность своевременно реагировать на отклонения в работе подконтрольного объекта от заданной программы и вносить соответствующие коррективы в его деятельность». Контрольный механизм представляет собой сложную систему контролирующих и надзорных органов, которые взаимосвязаны между собой [13, с. 11, 18]. Попова С. Н. выделяет следующие стадии контроля: а) констатацию фактов и проверку выполнения планов, задач, принятых решений; б) критическую оценку фактов или оценку того, что качественные и количественные показатели достигнуты подконтрольным объектом; в) разработку мероприятий по улучшению работы и устранению выявленных недостатков [13, с. 11].

В военной сфере контроль рассматривают как «постоянный процесс, который обеспечивает достижение организацией взятых целей путем своевременного выявления проблем (отклонений от плановых заданий, нормативов, стандартов) и изменений внешней среды, которые возникают в ходе деятельности объектов управления;

комплексная функция, которая включает в себя функции учета, оценки, анализа»[14, с. 49].

Таким образом, с учетом изложенного, контроль в деятельности начальника военного гарнизона можно определить как способ обеспечения законности при осуществлении его управления административно-правовыми структурами в пределах гарнизона, что проявляется в различных формах в соответствии с компетенцией контролирующих субъектов с целью обеспечения точного и неуклонного соблюдения требований действующего законодательства различной юридической силы.

Поликашин В. С., Поликашин Ю. В. и Поляков С. Ю. выделяют следующие задачи контроля деятельности военной организации: а) сбор и систематизация информации о фактическом состоянии деятельности военной организации и ее результаты (учет); б) оценка состояния и значимости полученных результатов деятельности военной организации, выявление отклонений от запланированных задач (оценка); в) анализ причин отклонений и дестабилизирующих факторов, которые влияют на результаты деятельности военной организации (анализ); г) прогнозирование последствий сложившейся ситуации и обоснование необходимости принятия корректирующих воздействий [14, с. 49].

В юридической науке система контроля предполагает осуществление различных видов контрольной деятельности. Как отмечает Попова С. Н.: «существование различных видов контроля обусловлено сложностью его функций на различных уровнях хозяйственного управления» [13, с. 21]. Так, контроль классифицируют по различным критериям: по времени осуществления; за органами, которые его осуществляют; по сфере деятельности, которая подлежит контролю; по формам его проведения и другим критериям. Однако, в большинстве случаев в административно-правовой науке используются только несколько базовых критериев.

Учитывая содержание Закона Украины «О демократическом гражданском контроле над Военной организацией и правоохранительными органами государства», вся система контроля над деятельностью начальника военного гарнизона состоит из: а) контроля, который осуществляет Президент Украины; б) парламентского контроля; в) контроля со стороны органов исполнительной власти и органов местного самоуправления; г) контроля со стороны судебных органов, который осуществляется способом, предусмотренным Конституцией и законами Украины; д) общественного контроля.

В зависимости от принадлежности субъекта к государственным или общественным структурам выделяют: государственный контроль и общественный контроль. Под государственным контролем понимают самостоятельную или внешне иницированную деятельность

уполномоченных на то субъектов, которая направленная на установление фактических данных по объектам этого контроля для определения их соответствия (несоответствия) тем правомерным оценочным критериям, которые предполагают применение адекватных полученному результату мер реагирования в нормированном порядке.

Субъектами государственного контроля над деятельностью начальника военного гарнизона являются: Президент Украины; Верховная рада Украины; Уполномоченный Верховной Рады Украины по правам человека; Совет национальной безопасности и обороны Украины; Кабинет Министров Украины; Министерство обороны Украины и местные органы исполнительной власти в пределах полномочий, определенных законом; органы местного самоуправления в пределах полномочий, определенных законом; судебные органы Украины.

Общественный контроль, являясь важной формой реализации демократии, дает возможность населению участвовать в государственном управлении, в решении государственных и общественных дел, активно влиять на деятельность органов государственной власти и местного самоуправления [15].

Субъектами общественного контроля над деятельностью начальника военного гарнизона являются: а) граждане Украины и общественные организации, созданные в соответствии с Конституцией Украины, для осуществления и защиты прав и свобод граждан и удовлетворения их политических, экономических, социальных, культурных интересов; б) средства массовой информации.

Наличие общественного контроля определенным образом ограничивает деятельность начальника военного гарнизона, способствует привлечению общественности к реализации задач и функций государства, усиливает роль общественности во властных процессах. Стоит отметить, что общественный контроль не тянет непосредственно правовых последствий, но может способствовать положительному влиянию на деятельность начальника военного гарнизона. А меры со стороны общества, в свою очередь, должны способствовать повышению эффективности выполнения задач в рамках гарнизона, совершенствованию деятельности административно-правовых структур гарнизона.

По времени осуществления контроль разделяют на предварительный, текущий и заключительный. Предварительный контроль проводится до начала выполнения работ и имеет целью не допустить принятия незаконных решений. Текущий контроль направлен на проверку выполнения субъектами властных полномочий, поставленных перед ними задач и выполнения ими своих функций.

Последующий контроль касается проверки уже принятых решений органов публичной администрации.

В зависимости от характера организационных связей контролирующего и подконтрольного субъектов выделяют внутренний контроль и внешний. Внутренний контроль осуществляется в рамках организационной подчиненности субъектов, осуществляющих контроль, и субъектов, чья деятельность проверяется. Внутренний контроль (еще его называют внутренним административным) осуществляют в пределах организационной подчиненности того, кто контролирует, и того, кого контролируют, то есть в пределах одного органа субъекта публичной администрации или последней в целом и осуществляется органами одной системы [16, с. 518]. При внешнем контроле такая организационная подчиненность субъектов отсутствует; осуществляется относительно независимых подконтрольных объектов. Осуществление внешнего контроля обеспечивается с помощью таких видов контроля со стороны публичной администрации, как парламентский контроль; президентский контроль (хотя данный вид контроля может быть как внешним, так и внутренним: например в случае президентской республики); судебный контроль и контроль со стороны общественности.

Внутренний контроль над деятельностью начальника военного гарнизона является целостным процессом, который охватывает все уровни управления и все сферы, направления и виды его деятельности.

Успешный опыт стран-членов НАТО и стран Европейского Союза показывает, что внутренний контроль - это ежедневная управленческая деятельность, основанная на ответственности каждого руководителя, государственного служащего, военнослужащего или работника.

Общая ответственность за внутренний контроль над деятельностью начальника военного гарнизона возлагается на Министра обороны Украины; его заместителей; начальника Генерального штаба - Главнокомандующего Вооруженных Сил Украины; его заместителей; руководителя (начальника, командующего) структурного подразделения Министерства обороны Украины, Генерального штаба Вооруженных Сил Украины, оперативных командований и других органов военного управления.

Координация внедрения и функционирования внутреннего контроля над деятельностью начальника гарнизона возлагается на подразделение внутреннего контроля Генерального штаба и Министерства обороны Украины.

Особенностями осуществления контроля над деятельностью начальника военного гарнизона как способа обеспечения законности и дисциплины можно определить: а) властный характер и четкое нормативно-правовое закрепление полномочий уполномоченных

контролирующих субъектов, причем определяется как законодательными актами, так и подзаконными нормативно-правовыми актами; б) специфические субъекты (специально созданные органы, службы и подразделения), уполномоченные осуществлять внутренний контроль над деятельностью начальника военного гарнизона; в) возможность вмешательства контролирующих субъектов у внутривойсковую деятельность начальника военного гарнизона и привлечения в случае необходимости к ответственности, прекращение противоправных действий, отстранение от выполнения служебных обязанностей по должности; г) осуществляется в различных формах на всех стадиях управленческого процесса, регулярно и непрерывно; д) охватывает все направления деятельности начальника гарнизона; е) оценивает качество управленческих решений начальника военного гарнизона, проявляет положительные и отрицательные стороны его деятельности, в отдельных случаях планирует и корректирует деятельность начальника военного гарнизона; ж) выполняет профилактическую, методическую, стимулирующую и воспитательную функции.

В условиях обострения общественно-политической обстановки в Украине, проведение антитеррористической операции возрастает роль военных должностных лиц в укреплении обороноспособности государства. Поэтому выполнение задач начальником военного гарнизона способствует обеспечению законности и дисциплины в целом.

Следовательно, обеспечение действенной системы контроля и повышения его эффективности над деятельностью начальника военного гарнизона является одной из главных задач государства и требует осуществления путем: а) обеспечение неукоснительного соблюдения требований действующего законодательства контролирующими и подконтрольными субъектами; б) закрепление на законодательном уровне принципов контроля над деятельностью военных должностных лиц с учетом специфики прохождения военной службы для предотвращения формального контроля и нарушения требований при его проведении, повышение требований прозрачности и гласности деятельности; в) совершенствование административно-правового статуса начальника военного гарнизона путем четкого определения на законодательном уровне системы его прав, предусмотренных по должности, а не только обязанностей; г) принятие в новой редакции Закона Украины «Об уставе гарнизонной и караульной служб в Вооруженных Силах Украины», изменения в котором направлены на определение на законодательном уровне полномочий начальника военного гарнизона при осуществлении его деятельности с четкой регламентацией; д) законодательное требование

об отработке положения о гарнизоне, и перечень нормативно-правовых документов, которые должны разрабатываться в гарнизоне; е) развитие института ответственности начальника военного гарнизона за совершенные противоправные действия, неисполнение или ненадлежащее исполнение обязанностей, предусмотренных по должности, путем закрепления перечня исчерпывающих правонарушений начальника гарнизона, за которые последний подлежит привлечению к ответственности, особенно дисциплинарной; ж) деполитизация начальника военного гарнизона и всех административно-правовых структур гарнизона; з) обеспечение реальных возможностей осуществления гражданского контроля над деятельностью начальника военного гарнизона и тому подобное.

Выводы. Контроль является способом обеспечения законности и дисциплины и играет важную роль в осуществлении эффективной управленческой деятельности начальника военного гарнизона. Контроль над деятельностью начальника военного гарнизона должен учитывать качество исполнения, своевременное выявление проблем и концентрацию усилий на корректировку ситуации, применение мер по обеспечению выполнения задач.

Литература

References:

1. Юридический энциклопедический словарь. — М., 1984. — С. 101.
2. О Дисциплинарном уставе Вооруженных Сил Украины: Закон Украины // [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/551-14>.
3. Алехин А. П., Кармолицкий А. А., Козлов Ю. М. Административное право РФ. – М.: Зерцало, 1997 – 672 с.
4. Гаращук В. Н. Некоторые вопросы характеристики способов обеспечения законности и дисциплины в государственном управлении // Проблемы законности: Респ. Межвед. наук. сб. / Отв. ред. В. Я. Таций. - Х.: Нац. юрид. акад. Украины, 1998 - С. 37-43
5. Алексеев С. С. Правовые средства: постановка проблемы, понятие классификация / С. С. Алексеев // Советское государство и право. – 1987. – № 6. – С. 12 – 19.
6. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов. – 23-е изд. – М. : Русский язык, 1990. – 915 с.
7. Гижевский В. К. Популярная юридическая энциклопедия / В. К. Гижевский, В.В. Головченко, В.С. Ковальский.-К.:Юринком Интер, 2002. – 528 с.
8. Гражданский контроль за деятельностью милиции: организационно-правовые вопросы: научно-практическое пособие /

- Под. ред. Н. И. Иншина, А. Н. Музыкачука, Р. С. Веприцкого. - Х.: Изд-во Харьк. нац. ун-та внутр. дел, 2007. – 206 с.
9. Бандурка А. М. Основы управления в органах внутренних дел Украины: теория, опыт, пути совершенствования. - Х.: «Основа», 1996. – 398 с.
10. Исполнительная власть и административное право / Под общ. ред. В. Б. Аверьянова. Киев: Издательский Дом «Ин-Юре», 2002. С. 342.
11. Гаращук В. Н. Теоретико-правовые проблемы контроля и надзора в государственном управлении: Дис ...доктора юр.наук: 12.00.07. Харьков, 2003. С. 60.
12. Административное право Украины: Учебник / Ю. П. Бытяк, В. Н. Гаращук, О. В. Дьяченко и др.; Под ред. Ю. П. Бытяк. - К.: Юринком Интер, 2007. – 544 с.
13. Организация налогового контроля. Научно-практическое пособие. - К.: Центр учебной литературы, 2012. – 336 с.
14. Основы управления и принятия решений в военном деле: Учеб. пособие / В. С. Поликашин, Ю. В. Поликашин, С. Ю. Поляков. - Х.: Нац. юрид. акад. Украины, 2003. – 120 с.
15. Ижа Н. М. Общественный контроль в системе публичного управления как эффективный инструмент экспертизы государственно-управленческих решений. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/2/02.pdf>.
16. Общее административное право: Учебник / Под общ. ред. И. С. Грищенко. - К.: Юринком Интер, 2017. - 568 с.

Рецензент: Доцент Светлана Попова, Профессор кафедры общеправовых дисциплин факультета №6 Харьковского национального университета внутренних дел, доктор юридических наук.

ინა ოსტაპენკო

კონტროლი როგორც კანონიერებისა და დისციპლინის უზრუნველყოფის მეთოდი სამხედრო ბარნიზონის უფროსის საქმიანობაში

რეზიუმე

სტატიაში ახსნილი და განსაზღვრულია სამხედრო ბარნიზონის უფროსის საქმიანობის კონტროლის ცნება და მისი თავისებურებები. როგორც კანონიერებისა და დისციპლინის უზრუნველყოფის მეთოდი. განხილულია კონტროლის სისტემის საკონტროლო საქმიანობის სხვადასხვა სახეობები, რაც განპირობებულია სხვადასხვა დონის სამეურნეო მართვის ფუნქციების სირთულით. ასევე განსაზღვრულია კონტროლის

მოლიანი სისტემის სუბიექტები გარნიზონის უფროსის მმართველობით საქმიანობაში. გარდა ამისა, დადგენილია სამხედრო გარნიზონის უფროსის საქმიანობაზე კონტროლის მოქმედი სისტემის უზრუნველყოფისა და მისი ეფექტიანობის ამაღლების ძირითადი ღონისძიებები.

საკვანძო სიტყვები: სამხედრო გარნიზონის უფროსი, სამხედრო თანამდებობის მქონე პირები, კანონიერება, დისციპლინა, კონტროლი, უზრუნველყოფის მეთოდები, სამხედრო საქმიანობა.

რეკენზენტი: დოცენტი სვეტლანა პოპოვა, ხარკოვის შინაგან საქმეთა ეროვნული უნივერსიტეტის ზოგადსამართლის დისციპლინების ფაკულტეტის კათედრის პროფესორი

Inna Ostapenko

CONTROL AS A METHOD OF ENSURING LEGALITY AND DISCIPLINE WITHIN THE ACTIVITIES OF THE CHIEF OF THE MILITARY POST

Summary

The author of the article has revealed the concept of control as a method to ensure the legality and discipline within the activities of the chief of the military post, its features have been determined. Different types of control activities within the control system have been considered, which are caused by the complexity of its functions at different levels of economic management. The subjects of the entire control system in the managerial activity of the chief of the military post have been also determined. Besides, the main measures on providing an effective control system and increase of its effectiveness in the activity of the chief of the military post have been established.

Keywords: chief of the military garrison, military officials, legality, discipline, control, method of providing, military activity.

Reviewer: Associate professor Svitlana Popova, Professor of the general law disciplines department of the Faculty No 6 of Kharkiv National University of Internal Affairs, Doctor of Juridical Sciences.

CONTENTS
THEORY

Otar Kochoradze
SPIRITUAL SECURITY AS A NECESSARY CONDITION FOR
MAINTAINING NATIONAL SECURITY----- 5

PRACTICE OF PUBLIC ADMINISTRATION

Salome Kenchoshvili
OBJECTIVES AND PURPOSES OF CIVIL AND SOCIAL
RESPONSIBILITY----- 17

Svetlana Cebotari, Sergiu Plop
THE PRINCIPLE "PACTA SUNT SERVANDA" IN THE
RELATIONSHIP OF THE RUSSIAN FEDERATION - REPUBLIC OF
MOLDOVA----- 23

Merab Gokhelashvili
MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGY AND MANAGEMENT IN
HIGHER EDUCATION INSTITUTION FOR IMPROVING THE
TEACHING PROCESS----- 32

Ganna Kukhareva
THE DEVELOPMENT AND FUNCTIONING OF PUBLIC
ADMINISTRATION SYSTEM: THE EXPERIENCE OF GERMANY----- 38

Luba Kozmava
THE TECHNOLOGY OF ESTABLISHMENT, IMPLEMENTATION,
AND EVALUATION OF AN EFFECTIVE CONNECTION OF THE
LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES OF GEORGIA WITH THE
POPULATION----- 51

Azad Enver Oglu Omarov
STATE ADMINISTRATION OF THE CIVIL PROTECTION SYSTEM
AS A FACTOR OF ENVIRONMENTAL SAFETY: PECULIARITIES OF
IMPLEMENTATION IN FOREIGN COUNTRIES----- 60

Zaza Tsverava
CHARACTERISTICS OF CRISIS MANAGEMENT IN TERMS OF
MANAGING DECISIONS----- 72

ECONOMIC

Tamar Revazishvili
SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND "GREEN" ECONOMY----- 79

LAW

Giorgi Kekelidze LOCAL LEVEL SAFETY INSTITUTIONS IN THE UNITED STATES OF AMERICA-----	84
--	-----------

Svetlana Shoptenko THE CONCEPT AND TYPES OF ADMINISTRATIVE AND JURISDICTIONAL PROCEEDINGS IN THE ACTIVITIES OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES-----	97
--	-----------

STATE AND RELIGION

Mikhail Mokienk MISSION AND CHURCH IN THE MODERN PENTECOSTAL MOVEMENT-----	108
---	------------

Tetiana Kalenychenko DESECULARIZATION IN THE CONTEXT OF RELIGION AND GOVERNMENT RELATIONS: UKRAINIAN CASE-----	120
---	------------

SOCIETY

Ana Kuprava-Gogoladze SPECIAL COUNCIL - EXTRAJUDICIAL PUNITIVE BODY OF THE USSR-----	127
---	------------

Nino Tartarashvili ART AS A RESELECTION OF SELECTED REALITY (ACCORDING TO AYN RAND)-----	167
---	------------

PRACTICE

Irina Sevruk, Alexander Gegechkori THE LIMITS OF CONTROLLABILITY OF THE POST-MODERN ARMY AND ETHICS OF RESPONSIBILITY (H. JONAS)-----	156
--	------------

Inna Ostapenko CONTROL AS A METHOD OF ENSURING LEGALITY AND DISCIPLINE WITHIN THE ACTIVITIES OF THE CHIEF OF THE MILITARY POST-----	172
--	------------

СОДЕРЖАНИЕ

ТЕОРИЯ

Отар Кочорадзе ДУХОВНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ КАК НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ ПОДДЕРЖАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ-----	5
--	---

ПРАКТИКА ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Саломе Кенчოшвили ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ ГРАЖДАНСКОЙ И СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ-----	17
--	----

Светлана Чеботарь, Сергей Плоп ПРИНЦИП «РАСТА SUNT SERVANDA» В ОТНОШЕНИЯХ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ - РЕСПУБЛИКА МОЛДОВА-----	23
---	----

Мераб Гохелашвили СОВРЕМЕННАЯ ТЕХНОЛОГИЯ, ДЛЯ ПОДНЯТИЯ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ-	32
--	----

Анна Кухарева СТАНОВЛЕНИЕ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ: ОПЫТ ГЕРМАНИИ-----	38
---	----

Люба Козмава ТЕХНОЛОГИЯ ФОРМИРОВАНИЯ, ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ И ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОЙ СВЯЗИ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ ГРУЗИИ С НАСЕЛЕНИЕМ-----	51
---	----

Азад Энвер Оглы Омаров ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ СИСТЕМОЙ ГРАЖДАНСКОЙ ЗАЩИТЫ КАК ФАКТОР ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ: ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ В ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ-----	60
---	----

Заза Цверава ХАРАКТЕРИСТИКА КРИЗИСОВ С ПОЗИЦИЙ ПРИНЯТИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ-----	72
--	----

ЭКОНОМИКА

Тамара Ревазишвили УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ И «ЗЕЛЕННАЯ» ЭКОНОМИКА-----	79
--	----

ПРАВО

გიორგი კეკელიძე
ИНСТИТУТЫ БЕЗОПАСНОСТИ НА МЕСТНОМ УРОВНЕ В
СОЕДИНЕННЫХ ШТАТАХ АМЕРИКИ----- 84

სვეტლანა შოპტენკო
ПОНЯТИЕ И ВИДЫ АДМИНИСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦИОННЫХ
ПРОИЗВОДСТВ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ
ОРГАНОВ----- 97

ГОСУДАРСТВО И РЕЛИГИЯ

მიხაილ მოკიენკო
МИССИЯ И ЦЕРКОВЬ В СОВРЕМЕННОМ ПЯТИДЕСЯТНИЧЕСКОМ
ДВИЖЕНИИ----- 108

ტატიანა კალენიჩენკო
ДЕСЕКУЛЯРИЗАЦИЯ В КОНТЕКСТЕ ОТНОШЕНИЙ ВЛАСТИ И
РЕЛИГИИ: ПРИМЕР УКРАИНЫ----- 120

ОБЩЕСТВО

ანა კუპრა-გოგოლაძე
ОСОБОЕ СОВЕЩАНИЕ - Внесудебный карательный орган
СССР----- 127

ნინო ტარტარაშვილი
ИСКУССТВО КАК ВОССОЗДАНИЕ НОВОЙ РЕАЛЬНОСТИ (ПО
СЛОВАМ АЙН РЭНД)----- 147

ПРАКТИКА

ირინა სევრუკ, ალექსანდრ გეგეჩორი
ГРАНИЦЫ РУКОВОДСТВА ПОСТСОВРЕМЕННЫМИ АРМИЯМИ И
ЭТИКА ОТВЕТСТВЕННОСТИ (Г. ЙОНАС)----- 156

ინა ოსაპენკო
КОНТРОЛЬ КАК СПОСОБ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЗАКОННОСТИ И
ДИСЦИПЛИНЫ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЧАЛЬНИКА ВОЕННОГО
ГАРНИЗОНА----- 172

ავტორები

ალექსანდრე გეგუჭკორი	დოცენტი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის სოციალურ-ჰუმანიტარული დისციპლინების კათედრის დოცენტი. (უკრაინა)
მერაბ გოხელაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ტატიანა კალენინენკო	დრავომანოვას სახ.ეროვნული პედაგოგიური უნივერსიტეტის კურტულოლოგიის კათედრის ასპირანტი. (უკრაინა)
სალომე კენჭოშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
გიორგი კეკელიძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ლუბა კოზმავა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ანა კუპრავა-გოგოლაძე	საქართველოს საპატრიარქოს ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ანნა კუხარევა	უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული სახელმწიფო მართვის ხარკოვის რეგიონალური ინსტიტუტის სახელმწიფო მართვის პოლიტოლოგიისა და ფილოსოფიის კათედრის ასპირანტ. (უკრაინა)
მიხეილ მოკიენკო	.პ.დრავომანოვას სახ. პედაგოგიური უნივერსიტეტის რელიგიის კვლევის ცენტრის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი. (უკრაინა)
აზად ენვერ ოგლი ომაროვი	სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა კანდიდატი, ქ. ხარკოვის ეროვნული უნივერსიტეტის სამოქალაქო დაცვის სასწავლო-სამეცნიერო ცენტრის დოქტორანტი. (უკრაინა)
თამარ რევაზიშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი
ირინა სევრუკი	დოცენტი, ფილოსოფიურ მეცნიერებათა კანდიდატი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის სოციალურ-ჰუმანიტარული დისციპლინების კათედრის პროფესორი. (უკრაინა)

სერგიუ პლოპი	პოლკოვნიკი, „ალექსანდრე ცელბუნის“ სახელობის შეიარაღებული ძალების სამხედრო აკადემია, რექტორი, (მოლდოვას რესპუბლიკა)
ინა ოსტაპენკო	შინაგან საქმეთა ხარკოვის ეროვნული უნივერსიტეტის ზოგადსამართლის დისციპლინების ფაკულტეტის კათედრის მაძიებელი. (უკრაინა)
ნინო ტარტარაშვილი	ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულტეტის დოქტორანტი
სვეტლანა შოპტენკო	ხარკოვის შინაგანსაქმეთა ეროვნული უნივერსიტეტის სუმსკის ფილიალის იურიდიულ დისციპლინათა კათედრის დოცენტი, იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი. (უკრაინა)
ოთარ ქოჩორაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
სვეტლანა ჩეპოტარი	ასოცირებული პროფესორი, პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორი, „ალექსანდრე ცელბუნის“ სახელობის შეიარაღებული ძალების სამხედრო აკადემია, საერთაშორისო ურთიერთობების, პოლიტიკური და ადმინისტრაციული მართვის მეცნიერების ფაკულტეტი, საერთაშორისო ურთიერთობების კათედრა. (მოლდოვას რესპუბლიკა)
ზაზა წვერავა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი

AUTHORS

- Svetlana Cebotari Associate professor, PhD, „Alexandru cel Bun” Armed Forces Military Academy, State University of Moldova, International Relations, Political and Administrative Science Faculty, International Relations Department, (Republic of Moldova)
- Alexander Gegechkori Associate professor, associate professor for the Department of social and humanitarian disciplines of the National Academy of the National Guard of Ukraine. (Ukraine)
- Merab Gokhelašvili Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Tetiana Kalenychenko PHD student at National Pedagogical Dragomanov University. (Ukraine)
- Salome Kenchoshvili Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Giorgi Kekelidze Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Otar Kochoradze Professor, Georgian Technical University
Luba Kozmava Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Anna Kuprava-Gogoladze Doctoral candidate of the Saint Andrew the First- Called Georgian University (SANGU)
- Ganna Kukhareva Post-graduate student of Political Science and Philosophy Chair of Kharkiv Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration attached to the Office of the President of Ukraine, (Ukraine)
- Mikhail Mokienko Senior Researcher at the Center for Religion Studies of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov, (Ukraine)
- Azad Enver Oglu Omarov PhD in Public Administration, doctoral student of Training Research and Production Center, National University of Civil Protection, (Ukraine)
- Inna Ostapenko Degree-seeking student of the general law disciplines department of the Faculty. (Ukraine)
- Sergiu Plop Colonel, comandant (rector) of the „Alexandru cel Bun” Armed Forces Military Academy, (Republic of Moldova)
- Tamar Revazishvili Associate professor, Georgian Technical University
Irina Sevruck Associate professor, PhD, professor for the Department of social and humanitarian disciplines of the National Academy of the National Guard of Ukraine. (Ukraine)
- Svetlana Shoptenko Associate professor Svetlana Shoptenko, Assistant professor of law disciplines department of Sumy branch of Kharkiv National University of Internal Affairs, Candidate of juridical sciences. (Ukraine)

Nino Tartarashvili

Doctoral Student of Humanities of Ivane

Javakhishvili Tbilisi State University

Zaza Tsverava

Doctoral Candidate, Georgian Technical University

АВТОРЫ

Александр Гегечкори	Доцент, доцент кафедры социально-гуманитарных дисциплин Национальной академии Национальной гвардии Украины. (Украина)
Мераб Гохелашвили	Докторант Грузинского технического университета
Татьяна Калениченко	Аспирантка кафедры культурологии Национального педагогического университета им. М.П. Драгоманова. (Украина)
Саломе Кенчовили	Докторант Грузинского технического университета
Гиორги Кекелидзе	Докторант Грузинского технического университета
Люба Козмава	Докторант Грузинского технического университета
Отар Кочорадзе	Профессор Грузинского технического университета
Анна Куправа-Гоголадзе	Докторант Грузинского университета им. св. Андрея Первозванного Патриархии Грузии
Анна Кухарева	Аспирант кафедры политологии и философии Харьковского регионального института государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, (Украина)
Михаил Мокиенко	Старший научный сотрудник Центра исследования религии НПУ имени М.П. Драгоманова, (Украина)
Инна Остапенко	Соискатель кафедры общеправовых дисциплин Харьковского национального университета внутренних дел. (Украина)
Азад Энвер Оглы Омаров	Кандидат наук по государственному управлению, докторант учебно-научного производственного центра Национального университета гражданской защиты, (Украина)
Тамара Ревазишвили	Ассоциированный Профессор Грузинского технического университета
Ирина Севрук	Доцент, Кандидат философских наук, профессор кафедры социально-гуманитарных дисциплин Национальной академии Национальной гвардии Украины. (Украина)
Сергей лоп	Полковник, коммендант (ректор) Военной Академии Вооруженных Сил Республики Молдова имени «Александра Целбуна». (Республика Молдова)

Светлана Чеботарь	Военная Академия Вооруженных Сил Республики Молдова имени «Александра Целбуна», факультет международных отношений, политики и административного управления, кафедра международных отношений, доктор политических наук, ассоциированный профессор, (Республика Молдова)
Светлана Шоптенко	Доцент кафедры юридических дисциплин Сумского филиала Харьковского национального университета внутренних дел, кандидат юридических наук, доцент. (Украина)
Нино Тартарашвили	Докторантка Гуманитарного Факультета Тбилисского Государственного Университета им. Ив.Джавахишвили
Заза Цверава	Докторант Грузинского технического университета

ქურნალის რეკოლეგია

ნანა ავალიანი	ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს მრჩეველი (საქართველო)
რუიბერ ანდრესენი	ბერლინის უნივერსიტეტის პროფესორი ეკონომიკის დარგში, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორი (გერმანია)
მეუფე აბრამი (ბარამელი)	დასავლეთ ევროპის მიტროპოლიტი (საქართველო)
ვებენი ბარათაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ეკონომიკისა და ბიზნესის მართვის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი (საქართველო)
ბიორბი ბალაიური	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
ოთარ ბალაიური	პასუხისმგებელი მდივანი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი (საქართველო)
რასა ბელიკაძე	ვიტაუტას დიდის უნივერსიტეტის პროფესორი (ლიტვა)
ანასტასია ბანიჩი	რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ცენტრალური აზიის, კავკასიისა და ურალ-ვოლგისპირეთის შემსწავლელი ცენტრის მეცნიერ-მუშაკი, დოცენტი (რუსეთი)
იური ბორიძე	მოსკოვის ენერგეტიკული ინსტიტუტის პროფესორი (რუსეთი)
ვასტანო ბურული	ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
შოთა ლოლონაძე	მთავარი რედაქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ელენ ბრაჰე	ევროპის საბჭოს ექსპერტი (საფრანგეთი)
პარალ შერტი	სორბონას უნივერსიტეტის „პარი-8“-ის პროფესორი ინფორმატიკის დარგში (საფრანგეთი)
ბენადი იაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, საჯარო მმართველობისა და ელექტრონული ბიზნესის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი (საქართველო)
სერჟო კამიზი	“ლა საპინკა“-ს უნივერსიტეტის პროფესორი (იტალია)

რინარდ მასი	ნოტრდამის უნივერსიტეტის პროფესორი (ნიდერლანდების სამეფო)
მიხაილო მემვიდი	უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი (უკრაინა)
როინ მებრემელი	აკადემიკოსი. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი (საქართველო)
იოჰიკა მიცუი	იოკოჰამას ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი (იაპონია)
ბაღრი ნაკაშიძე	მ. ლომონოსოვის სახელობის მოსკოვის უნივერსიტეტის სახელმწიფო მართვის ფაკულტეტის პროფესორი (რუსეთი)
ლიზავეტა ქახანინა	კანზასის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი (ამერიკის შეერთებული შტატები)
ბუდი ნურანი რუჰანა	პაჯაჯარანის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ინდონეზია)
რამონ კიტრო-სუარესი	ევროპის საბჭოს ექსპერტი (ესპანეთი)
ბერტ სურმიულენი	დოქტორი, ლოჯისტიკური კომპანიის პრეზიდენტი (გერმანია)
ქეთი ძოძრაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი (საქართველო)
ოთარ ძოჩორაძე	მთავარი რედაქტორის მოადგილე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
რუსუღან ქუთათელაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
მაია ჩხეიძე	საქართველოს უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
ვიანესლავ მიუნძიუკი	უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული სახელმწიფო მართვის ეროვნული აკადემიის ხარკოვის რეგიონალური ინსტიტუტის პროფესორი, პოლიტოლოგიისა და ფილოსოფიის კათედრის გამგე. (უკრაინა)
ია ხუპაშვილი	ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
ენდრიუ ლინუქს ჰარდინგსი	კინგსკოლეჯის პროფესორი (დიდი ბრიტანეთი)

EDITORIAL BOARD

NANA AVALIANI	PhD of History, adviser Ministry of Foreign affairs of Georgia (Georgia)
RUDIGER ANDRESEN	Professor of Economics of Berlin University, Doctor of Honour of Georgian Technical University (Germany)
His Eminence ABRAHAM (GARMELIA)	Metropolitan of Western Europe (Georgia)
EVGENI BARATASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of Department of Economics and Business Management (Georgia)
GIORGI BAGATURIA	Professor of Georgian Technical University (Georgia)
OTAR BAGATURIA	Responsible Editor, Associate Professor of Georgian Technical University (Georgia)
RASA BELOKAITE	Professor of the University of Vitautas the Great (Litva)
MAIA CHKHEIDZE	Professor of University of Georgia (Georgia)
ELUN DRUCKE	Expert of European Council (France)
SHOTA DOGONADZE	Chief Editor, Professor of Georgian Technical University, (Georgia)
VIACHESLAV DZIUNDZIUK	Professor of Kharkiv Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration attached to the Office of the President of Ukraine. Head of Political Science and Philosophy Chair. (Ukraine)
ANASTASIA GANICH	Docent, Scientific worker of Central Asia, Caucasus and Ural-Volga researcher center of the Avcademy of Sciences of Russia (RF)
YURI GORITSKIY	Professor of Moscow Power Engineering Institute (RF)
VAKHTANG GURULI	Professor of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University (Georgia)
ANDRU LENUKS HARDINGS	Professor of King's college (UK)
GENADI IASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the Public Administration and Electronic Business Department (Georgia)
SERGIO CAMIZ	Professor of the University of Roma „La Sapienza“ (Italia)
KETI KOKRASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the Administration (Georgia)
OTAR KOCHORADZE	Deputy Editor-in-Chief, Professor of Georgian Technical University (Georgia)

IA KHUBASHVILI	Professor of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University (Georgia)
RUSUDAN KUTATELADZE	Professor of Georgian Technical University, (Georgia)
RICHARD MAAS	Professor of the University of Notrdam (The Netherlands)
MYKHAILO MEDVID	Senior Researcher of National Academy of National Guard of Ukraine. (Ukraine)
ROIN METREVELI	Academician. Vice President of Georgian Academy of Sciences (Georgia)
IOSHIKA MITSUI	Professor of National University of Yokohama (Japan)
BADRI NAKASHIDZE	Professor of M.Lomonosov Moscow State University (RF)
RAMON PIETRO-SUARES	Expert of European Council (Spain)
BUDI NURANI RUCHJANA	Professor of the University of Padjadjaran (Indonesia)
GERT SURMIULEN	Doctor, preident of Logistic company (Germany)
LIZAVETA DJAKHANINA	Professor of Kanzas State University (USA)
HARALD WERTZ	Professor of Informatics of Sorbona University "Pari-8" (France)

РЕДКОЛЛЕГИЯ

НАНА АВАЛИАНИ	Советник МИД Грузии, доктор исторических наук (Грузия)
Владыко АВРААМ (ГАРМЕЛИЯ)	Митрополит Западной Европы (Грузия)
РУДИГЕР АНДРЕСЕН	Профессор экономики Берлинского университета, почетный доктор Грузинского технического университета (Германия)
ГЕОРГИЙ БАГАТУРИЯ	Профессор Грузинского технического университета (Грузия)
ОТАР БАГАТУРИЯ	Ответственный секретарь, Ассоциированный профессор Грузинского технического университета (Грузия)
ЕВГЕНИЙ БАРАТАШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, руководитель департаментга экономики и управления бизнесом (Грузия)
РАСА БЕЛОКАЙТЕ	Профессор университета Витаутаса Великого (Литва)
ХАРАЛЬД ВЕРТЦ	Профессор информатики Сорбонского университетета «Пари-8» (Франция)
АНАСТАСИЯ ГАНИЧ	Доцент, научный сотрудник исследовательского центра Центральной Азии, Кавказа и Урал-привольжья АН РФ (РФ)
ЮРИЙ ГОРИЦКИЙ	Профессор Московского энергетического института (РФ)
ВАХТАНГ ГУРУЛИ	Профессор Тбилисского государственного университета им. Ив.Джавахишвили (Грузия)
ЕЛУН ДРАКЕ	Эксперт Совета Европы (Франция)
ШОТА ДОГОНАДZE	Главный редактор, профессор Грузинского технического университета, (Грузия)
ВЯЧЕСЛАВ ДЗЮНДЗЮК	Профессор Харьковского регионального института государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, заведующий кафедрой политологии и философии. (Украина)
СЕРДЖИО КАМИЗ	Профессор Римского Университета «Ла Сапиенза» (Италия)

КЕТЕВАН КОКРАШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, глава администрации университета (Грузия)
ОТАР КОЧОРАДЗЕ	Заместитель главного редактора, профессор Грузинского технического университета (Грузия)
РУСУДАН КУТАТЕЛАДЗЕ	Профессор Грузинского технического университета, (Грузия)
РИЧАРД МААС	Профессор университета Нотрдам (Нидерланды)
МИХАЙЛО МЕДВИДЬ	Старший научный сотрудник Национальной академии Национальной гвардии Украины (Украина)
РОИН МЕТРЕВЕЛИ	Академик. Вице-президент АН Грузии (Грузия)
ИОШИКА МИЦУИ	Профессор национального университета Йогогамы (Япония)
БАДРИ НАКАШИДЗЕ	Профессор МГУ им. М.Ломоносова (РФ)
РАМОН ПЬЕТРО-СУАРЕС	Эксперт Совета Европы (Испания)
БУДИ НУРАНИ РУЧДЖАНА	Профессор университета Паджанджаран (Индонезия)
ГЕРТ СУРМЮЛЕН	Доктор, президент логистической компании (Германия)
ИЯ ХУБАШВИЛИ	Профессор Тбилисского государственного университета им. Ив.Джавахишвили (Грузия)
МАЙА ЧХЕИДЗЕ	Профессор Университета Грузии (Грузия)
ЛИЗАВЕТА ЖАХАНИНА	Профессор государственного университета Канзас (США)
ЭНДРЮ ЛЕНУКС ХАРДИНГС	Профессор кингсколледжа (Великобритания)
ГЕННАДИЙ ЯШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, руководитель департамента публичного управления и электронного бизнеса (Грузия)

ქურნალის ტექნიკური რედაქტორი: ზურაბ ჯიშკარიანი
Технический редактор журнала: Зураб Жишкарняни
Technical Editor: Zurab Jishkariani